Hakkı EKŞİ'DEN EKŞİ Ali'ye

Ekşioğlu Tarihi (1460-2004)

İmdat EKŞİ

Hakkı Ekşi
Eğitim Kültür ve Sağlık Vakfı
Kültür Yayınları 1

Hakkı EKŞİ'den EKŞİ Ali'ye

EKŞİOĞLU TARİHİ (1460-204)

Yazan
İmdat EKŞİ

"Bu eserin oluşmasında ve basımında bana gösterdikleri maddi ve manevi katkılarından dolayı "Hakkı Ekşi Eğitim, Kültür ve Sağlık Vakfı'nın Başkanı ve üyelerine teşekkür ediyor, saygı ve sevgilerimi sunuyorum."

İmdat EKŞİ

1. Baskı
Ekim 2004 İstanbul

3000 Adet Basılmıştır

Hazırlayan
İmdat EKŞİ

Editör
İmdat EKŞİ

Sayfa Tasarım
Pusula Ajans

Basım
Ege Basım

Hakkı Ekşi
Eğitim,Kültür ve Sağlık Vakfı Kültür Yayınları

Para ile satılmaz

Vakıf Kurucusu ve Şirketler Topluluğu
Onursal Başkanımız
Sayın Hakkı EKŞİ

İbrahim EKŞİ
Hektaş Şirketler Grubu Yönetim Kurulu Başkanı

1960 yılında Rize-İkizdere Tulumpınar Köyü'ünde H.Hakkı-Emine Ekşi'nin oğlu olarak dünyaya geldi. İlkokulunu köyünde bitirdi. İkizdere Ortaokulu'nun 12 km'lik yolunu bazen yaya bazen araba ile gidip gelerek tamamladı. 1968 yılında Erzurum ilinin Şenkaya ilçesinde babasının yaptırmış olduğu yurt binasıyla birlikte inşaatçılık sektörüyle tanıştı. Bu tarihden sonra okul ve iş hayatını birlikte yürüttü. 1977 yılında Erzurum Atatürk Lisesi'nden mezun oldu.

1978 yılında Merhum H.Tayyar-Emine Ekşi'nin kızı Halime ile evlendi. Bu evlilikten Hatice, Mustafa, Eyüp ve Mehmet Akif adlarında dört çocuğu oldu.

Vatani görevini 1982 yılında İzmir-Narlıdere'de Eğitim Çavuşu olarak tamamladı. Askerlik sırasında iki dönem alay komutanınca başarılı personel olarak seçildi.

Askerlik dönüşünde yarım kalan eğitimini tamamlamak üzere yıllar sonra girdiği üniversite sınavını kazanarak 1991 yılında Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi'nden mezun oldu.

1968 yılından bu güne kadar; her kademesinde çalıştığı ve Türkiye'mizin değişik bölgelerinde yüzlerce ihalelerin alınıp zamanında tamamlandığı bu projelerin halkımızın hizmetine sunulmasını sağlayan Hektaş Şirketler Grubu'nun yönetimini, 1999 yılında Babası Hakkı EKŞİ'nin Onursal başkan olmasından sonra devraldı. O tarihden bugüne grubun bünyesinde bulunan yedi firma ile taahhüdündeki bütün işleri zamanında ve kaliteli bir şekilde yaparak sektördeki

yerini hergün biraz daha yukarılara taşıdı. Hektaş yönetim Kurulu Başkanı olarak; ailesine ve yanında çalıştırdığı bir çok insana istihdam olanakları sağlayarak topluma karşı yükümlüklerini babası ve kardeşleriyle birlikte başarılı bir şekilde yerine getirmeye çalışmaktadır. Ülkemizin; dünyanın zengin ülkeleri arasında yer alması için bu çalışmalarımız hızla sürecektir.

2004 yılına kadar çeşitli sivil toplum örgütlerinde üyelik ve yöneticilik görevi ile yapmış olduğu hizmetleri daha sistematik ve hızlı bir şekilde yapabilmek için babası Hakkı EKŞİ ve kardeşleri ile birlikte Hakkı Ekşi Eğitim, Kültür ve Sağlık Vakfı'nın kurucuları arasında yer aldı ve halen bu Vakıfın başkan yardımcılığını başarıyla sürdürmeye çalışmaktadır. doğup büyüdüğü topraklara vefa borcu olarak İkizdere Hakkı-Emine EKŞİ Sağlık Merkezini ve lojmanlarını ailece tamamlayıp bölge halkının hizmetine sunarak "İnsanların en hayırlısı, insanlara hizmet edendir" hadisinin önemini kavrayarak; başlatmış oldukları bu hizmet ile hayır işlerine diğer iş adamlarının da el atmalarına vesile olmuştur.

Ailenin büyük erkek evladı olmanın verdiği sorumluluğunu çocuk yaşlarda hissetmiş ve babasına yardımcı olmayı görev kabul edip; kardeşleri ile birlikte okul ve iş hayatını birlikte yürüterek bugünlere gelmiştir. Bu günlere gelmiş olmanın verdiği tecrübeleri genç nesillere aktarmak gerekliliğini hissederek hayatta; gerek aile gerekse iş hayatında başarılı olmak isteyen kişilere şu öğütleri vermeyi uygun görmektedir. "Öncelikle cinsiyetleri her ne olursa olsun tüm evlatlarımız iyi bir eğitim almalı ve çocuklarımızın kendi ayakları üzerinde durabilmeleri için elimizden geleni yapmalıyız. Çocuklarımıza sorumluluk vererek onların hayata hazırlanmasını sağlamalıyız. Onlara hayatta başarılı ve mutlu olmalırını sağlayacak bir hedefe yönlendirip bu hedefe ulaşmada ihtiyaçları oldukları zaman desteğinizi esirgemeden vermeliyiz. Toplumun en küçük birimi olan ailede onlara "Bir elin nesi var, iki elin sesi var" atasözünü sık sık hatırlatarak onlara birlikte çalışma ve hareket etme kültürünü çocuk yaşta aşılamalıyız. Zaman içinde acıların paylaştıkça azalıp; sevinçlerin paylaşıldıkça çoğaldığını görecekleri için iş hayatlarında da "Birlikten kuvvet doğar" atasözünün gerçek olduğuna inanacaklardır. Günümüz dünyasında en güçlü devletlerin bile kendilerine ortak aradıkları bir dönemde en iyi ortaklarının kardeşleri olduklarını görüp aile ve iş hayatlarında başarılı olmanın birinci şartının parçalanıp bölünmeden birlikte çalışmaktan yana geçtiğini hiç bir zaman akıllarından çıkarmamalarını öğütlemeliyiz. Ölümü beklemeden bütün maddi varlıklarımızın çocuklarımızın olduğunu onlara hissettirmeliyiz. Aynı zamanda onlara yetki vermek suretiyle siz hayatta iken onların ne yöne doğru gittiğini takip ederek; gerekli müdahaleleri zamanında ve sağlığımızda yapmalıyız. "Böylelikle dünyada 1500 yıllık aile şirketlerinin yanında bizimde hedefimiz hiç olmazsa 500 yıllık aile şirketlerimizin olabilmesi için bu öğütleri öncelikle kendi ailemizde ve ülkemizdeki tüm genç kardeşlerime bir vasiyetim olduğunu şimdiden bildirmeyi kendimize görev kabul edip; hayatımızın geri kalan döneminde de bu hedefe ulaşmak için gereken çabayı göstereceğimizin sözünü kendi adıma ve kardeşlerim adına veriyorum.

Saygılarımla

İmdat EKŞİ
Hektaş Şirketler Grubu
Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı

1965 yılında Rize-İkizdere Tulumpınar Köyü'nde Hakkı-Emine EKŞİ çiftinin dördüncü çocuğu olarak dünyaya geldi.

İlk okulun dördüncü sınıfına kadar köy okulunda okudu. Eğitiminin orta ve lise son sınıfa kadar ki kısmını Erzurum Atatürk Ortaokulu ve lisesinde okudu.

Lisenin son sınıfını İstanbul Mehmet Beyazıt Lisesi'nde bitirdi. Yüksek öğrenimini Eskişehir Anadolu Üniversitesinde bitirdi. İktisat bölümünden mezun olduktan sonra ISMMM odasından Mali Müşavir belgesini aldı.

Çalışma hayatıyla çocukluk yaşında köyünde çobanlık dahil, köy işleriyle uğraşmakla başladı.

İnşaatla ilk tanışması 1975 yılında babasının yaptığı Erzurum Kurtuluş İlköğretim okulu inşaatında çaycılık ve temizlik yaparak başlayan inşaat macerası, amelelik-ustalık ve 1980'den sonra yöneticilik olarak devam etti.

1984 yılına kadar babalarının şahsi şirketiyle, bu tarihten sonra ilk kurdukları HEKTAŞ İnşaat San.ve Tic. A.Ş. ve bilahare Birlik Proje, Ektaş Eğt. Tulumharlı Ekşioğlu İnşaat, Çözüm Emlak ve Adatek şirketlerinde kurucu ortak ve yönetici olarak iş hayatını devam ettirdi.

1984 yılında başlayan gurbet hayatını 1999 yılında Kayseri Şantiyesinde noktalayan İmdat EKŞİ bu tarihten sonra da ailenin yeni yapılanmasında HEKTAŞ İNŞAAT ŞİRKETLER GRUBU'nun Yönetim Kurulu Başkan Yardımcılığı görevine

getirildi. Halen bu görevi devam etmekte olup Türkiye genelinde onlarca şantiyesi ve binlerce çalışanıyla devam eden şirketler grubumuzun gelecek nesillere taşınması için kendisine düşen görevleri yapmaya çalışmaktadır.

1987 yılında H.Mehmet-Emine YİĞİT'in kızı Nesrin Hanım ile evlilik yapan İmdat EKŞİ, Muhammet Ali, Fatıma Betül, Meryem Büşra, Hüseyin Salih adlarında dört çocuk babasıdır.

Askerliğini kısa dönem olarak 1989-1990 yıllarında İzmir ve Burdur'da yapmıştır.

Değişik, vakıf ve dernek kuruluşlarında kurucu ve üye olarak sosyal faaliyetlerini de yürüten İmdat EKŞİ aynı zamnda babası, abisi ve kardeşleriyle kurdukları Hakkı EKŞİ Eğitim, Kültür ve Sağlık Vakfında hayır işlerinin daha profesyonel yürütülmesi için üzerine düşen görevi yapmaya çalışmaktadır.

Değişik konularda hobilerinin yanında en son bu eseri yazarak ailesine ve geçmişine olan borcunu ödemeye çalışmıştır.

Bu eseri yazarken özellikle amatör bir ruhla çalıştı. Eserin içindeki tüm bilgi, resim ve araştırmaları kendisi hazırlamıştır. Görüşlerine ve bilgilerine başvurduğu dostlarına ve hocalarına teşekkür ediyor. Değişik kaynaklardan edindiği bilgilerin sonunda tespitleri ve sonuçları kendi yazdı.

Bu konudaki beyanı; ben yazar değilim! dolayısıyla bu eseri kendime özgü ve hiç bir şekilde kendimi sınırlamadan yazdım.

Hayatı buyunca Satatuko'yu devamlı zorlamış ve değişim önünü açmaya çalışmıştır.

"Hayatta başarı ve başarısızlık yoktur. Sadece tercihler ve bu tercihlerin sonuçları vardır." felsefesine inanan ve hayatı boyunca en uygun tercihi seçmeye çalışan İmdat EKŞİ'nin hayatta en önemli amacı

"Halkın ve Hakkın Rızasını Kazanmaktır."

Saygılarımla

Süleyman EKŞİ
Hektaş Şirketler Grubu Yönetim Kurulu Üyesi

1967 yılında Rize-İkizdere Tulumpınar Köyü'nde Hakkı-Emine EKŞİ çiftinin beşinci çocuğu olarak dünyaya geldim. İlk eğitimime köy okulunda başladım. 2. sınıfa kadar köy okulunda okuduktan sonra babamın işi dolayısıyla Erzurum'a nakli sonucu, ilkokulu Erzurum 50.Yıl İlköğretim okulunda tamamladım. Çocukluğumda, okul dönemi dışındaki boş vakitlerimde (yaz tatillerinde) Rize'deki köyde ailemin bağ-bahçede işlerinde çalışarak geçirdim. O dönem hala hatırımdadır. Çobanlık yaparken kurduğum hayaller hamdolsun gerçekleşti. Orta okulu Erzurum İmam Hatip Lisesinde okudum. Orta okulu bitirdikten sonra Atatürk Lisesine geçtim. Bu dönemlerde de günlerimi, hafta içi okul, hafta sonları ve diğer tüm tatiller istisnasız babamın inşaatlarında çalışmakla geçti. Bu durum okul hayatıma ve çalışma hayatıma daha çok önem vermeme sebep oldu. Hiç unutmam ilkokul 3'de öğretmenim ileride hangi mesleği yapacaksın diye sorduğunda hiç tereddütsüz ;

Müteahhit olacağım

diye söylemiştim. Zaman çok çabuk geçiyordu. Bu arada çalışmanın ve başarının zevkini almıştım. Benim için çalışmak ve başarı artık bir tutku ve amaç halini almıştı. Bu durum diğer tüm ağabeyim ve kardeşlerim içinde aynıdır. Artık Erzurum bize dar geliyordu. 1981 yılında daha geniş ufuk ve imkanların olduğunu düşündüğümüz İstanbul'a nakli mekan eyledik.

İstanbul'a ilk gelişim İmdat ağabeyim ve Kardeşim Yüksel'le tren yolculuğuyla olmuştu. Haydarpaşa garına inişimiz hala tüm canlılığıyla gözlerimin önündedir.

İstanbul'daki ilk evimiz Göztepe de idi. Lise eğitimimin kalan kısmını Mehmet Beyazıt Lisesinde 1984 yılında bitirdim. Okul hayatım 5 ayrı okulda ve 3 ayrı şehirde geçti. Bu arada belirteyim çalışmak derken gerektiğinde amele, gerektiğinde yönetici olarak çalıştım. 1984 yılında Anadolu Üniversitesi İktiasat Fakültesine girdim. İstanbul'a geleli 4 yıl olmuştu fakat henüz istediğimiz gibi bir iş alamamıştık. Bu dönem Türkiye'nin her yerindeki ihalelere iştirak ediyorduk. Çoğunlukla her ihaleye bizzat kendim gidiyordum. Bu durum hem yorucu, hem de bana ayrı bir zevk veriyordu. Bu sayede Türkiye'de şu ana kadar gitmediğim 10 şehir ancak vardır. 1984 yılı sonlarında girdiğimiz ihaleler sonucu Kars'ta bir iş almıştık. Bizim için hem gurbet, hemde şark hizmeti tekrar başlamıştı. Artık İstanbul'a üç ayda bir on günlüğüne geliyorduk. İki bayram üst üste aileden ayrıolarak Kars'ta geçirdiğim olmuştur. Kars'ta tüm günlerimiz yoğun bir çalışmayla geçiyordu. Adeta günler geceler bize yetmiyordu. Ağabeyim ve kardeşlerim her işimizi kendimiz yapıyorduk. Bu dönem kardeşlerimle bir arada olmamız sayesinde bilgilerimizi paylaşıyor ve kendimizi yetiştiriyorduk. Kardeşlerimle hem teknik bilgi ve yönetici olarak iyi bir konuma gelmiştik. Bu ara Kars'taki en büyük ihaleleri almış ve hızlı bir şekilde yapıyorduk. Artık Kars bize yetmez olmuştu. İstanbul merkezden yine ihalelere iştiraklarımız devam ediyordu.

1989 da Merhum Hafız Hacı Ali KOÇ ve Merhume Hacı Zeynep KOÇ'un kızı Ayşe KOÇ ile evlendim. Aynı yıl Yalova'da yüksek tenzilatla bir iş aldık. Bu dönem kardeşim Yüksel ve ben burada çalışmaya başladık. İşi kış mevsimi olmasına rağmen kısa zaman zarfında bitirip teslim ettik.

1990 yılında ilk kızım Emine Nur doğdu. Şuan kendisi Kadıköy Süper İmam Hatip Lisesi 1. sınıfta okumaktadır.

1991'de Tekirdağ Türkmenli Baraj inşaatının ihalesini aldık. Bu dönemlerde artık kardeşlerimle belli bölgelere dağılmaya başladık. İstanbul'da özel inşaatlara başlamıştık. Şantiye ve gurbet hayatımız aynı hareketlilikle devam ediyordu.

1992 yılında ikinci kızım Zeynep Sena ben Kars'ta iken dünyay geldi. Şuan Özel Coşkun İlköğretim Okulunun 7.Sınıfında tahsil görmektedir.

1993 yılında Bandırma'da yeni bir ihale almıştık. Tekirdağ'daki işte bitmişti. Ben Bandırma daki işin başına geçmiştim. Burada ki işi 1994 yılında bitirdik.

1994 yılında Sakarya Üniversitesi'nde yeni bir ihale almıştık. Ben artık bu şantiyeye bakıyordum. Aynı yıl oğlum Hmaza Mücahit dünyaya geldi. Özel Coşkun İlköğretim okulunun 5. sınıfında öğrenim görüyor. Bu dönem Sakarya'da yeni bir ihale daha aldık. Günlerim burada çok yoğun bir şekilde geçiyordu. İstanbul'a çok yakın olmama rağmen 10-15 günde bir, ancak gelebiliyordum. Tabi bu durum tüm aile için aynı şekildeydi. Kars, Kayseri, İstanbul, İnebolu ve özel inşaatlar yğun bir şekilde devam ediyordu.

Askerliğimi 1995 yılında 247 K.D. olarak Ankara / Polatlı'da yaptım. 1996'da Askerde iken ikinci oğlum Ebubekir dünyaya geldi. Özel çoşkun İlköğretim 3. sınıfta eğitimini sürdürüyor. Askerlik döneminde 4 ay gibi bir sürede Polatlı'daki bölüğümde bulunan atıl yüzme havuzunun inşaatını organize ederek bitirilmesini sağladım ve terhis oldum.

Artık ana görev alanım Sakarya ve İnebolu'daki şantiyeler idi. 1999 yılı benim için farklı bir yıl oldu. 17 Ağustos 1999 depremi, Sakarya'da yaptığım binanın en

alt katında yaşadım, hayata ve geleceğe olan bakış açım kısmen değişmiştir. Deprem olduğunda ilk düşüncem benim yaptığım bina nasıl olurda yıkılır olmuştu. Çünkü her yer karanlık olduğu için ben yaşadığım şiddetle bina yıkıldızannetmiştim. Dışarı çıktığımda kampüsü hemen dolaştım. Yaptığım tüm binalar sapasağlamdı. O an yaşadığım dugu bambaşka idi.

Artık mesleğimin önemini ve gururunu daha iyi anlıyordum. Deprem sonrası Sakarya'daki şantiyeler çok yğun geçti. Bu ara İstanbul Bayındırlık ve özel inşaat işleriyle ilgileniyordum. Artık işlerin yoğunluğu benim için bir hobi ve zevk halini almıştı, çalışmak ve üretmek tek hedefim olmuştu.

2002 yılında üçüncü kızım Ayşe Beyza dünyaya gözlerini açtı. O artık benim için babalığın tüm güzelliklerini yaşadığım evladım oldu. Şuan geriye dönüp baktığım zaman Allah (c.c.) hep şükrediyorum. Ne istedim ise şükür fazlası ile verdi. Artık hayatımız da belli bir düzene oturdu. Her yıl istisnasız bir ay çocukluğumun geçtiği ve bu günlere gelmenin en temel yeri olan köyüme tğm çocuklarımla gidip sılahi rahim yapıyorum.

Hayat felsefem hep pozitif bakış açısı olmuştur. Ne kazandığıma çok sevinmişimdir nede kaybettiğime üzülmüşümdür. Çünkü ben her zamn, her şart ve durumda kendimde o dayanma gücü ve hırsına sahip olduğuma inanmaktayım. Bugün bile sağlık durumum elverdiği sürece aynı tempo ile aynı hayatı yaşayacak iradeye sahip olduğuma inanmaktayım. Hayatım boyunca belli prensiplerim ve kurallarım olmuştur ve onları aynen uyguladım. Benim için söz vermek mukaddestir. Verilen her söz tutulmalıdır. Merhum Şair Mehmet Akif ERSOY'un şu sözleri benim için bir yol olmuştur.

Atiyi karanlık görerek azmi bırakmak
Alçak bir ölüm varsa eminim budur ancak
Dünyada inanmam, hani görsemde gözümle
İmanı olan kimse gebermez bu ölümle

Kim bu dünyada kazanmasa bir ekmek parası
Odur dostunun yüz karası, düşmanın maskarası

Halen HEKTAŞ Şirketler Grubunda Yönetim Kurulu Üyesi olarak görev yapmaktayım. Ayrıca aile bireyleriyle kurduğumuz Hakkı Ekşi Eğitim, Kültür ve Sağlık Vakfı'nda görev yapmaktayım.

Saygılarımla

Yüksel EKŞİ
Hektaş Şirketler Grubu Yönetim Kurulu Üyesi

10.01.1970 yılında Rize ili İkizdere ilçesi Tulumpınar köyünde 7 çocuklu bir ailenin 6 ncı çocuğu olarak dünyaya geldi.

İlköğretimini Erzurum'da 50.yıl İlkokulunda, orta okulu ve liseyi İstanbul Mehmet Beyazıt Lisesinde başarıyla tamamladı. Yüksek öğrenimini İktisat Fakültesinde bitirdi.

Küçük yaşta yurdun çeşitli bölgeleri Tekirdağ'da Türkmenli Barajı, Kars'ta Polis Lojmanları, Yalova'da alt yapı inşaatlarına giderek inşaatın her safhasında bulunarak görevin gereğini yerine getirerek kendisini yetiştirdi. Şu anda Türkiye'nin bir çok bölgesinde projeleri bulunan Üniversitelerde Fakülteler, 1000 kişilk olimpik yüzme havuzu, Kayseri Hükümet Konağı, Türkmenli Barajı, Alt yapı, İgdaş'da doğal gaz ve hizmet binaları, M.E.B. tarafından yaptırılan Okul projeleri, İstanbul'un çeşitli ilçelerinde plazalar ve iş merkezleri yapan Hektaş Şirketler Gurubu'nda yönetim kurulu üyesi olarak ticari hayatına devam etmektedir. İş ve aile hayatında başarılı olmanın en büyük etkeni ataerkil bir aile yapısında olmasını her platformda savunmakta, Hektaş Şirketler Gurubunun sloganı haline gelen "Beraberlikler başarıya, Başarılar zirveye ulaştırır" sözünden yola çıkarak şirketlerin büyümesinde birlik ve beraberlikleri savunmuştur.

1991 yılında A.Hulusi-Emriye Keleş'in kızı Sinem Keleş ile evlendi. 1999 yılında Abdullah Ebubekir Yahya adında bir erkek evladı oldu.

Vatani görevini 1994 yılında Ankara-Etimesgut zırhlı Tugayında Leopar tankçı olarak yaptı. Askerlik süresi boyunca Tugay içinde Atölye binası, Dere Islahı, Garaj binaları yapımında görev almış ve bu işlerde gösterdiği başarılardan dolayı tebrik ve başarı plaketleri almıştır.

okul ve iş hayatında bir çok dernekte, vakıf ve kulüplere üye, başkanlık görevlerinde bulundu. Vakıf faaliyetlerini daha aktif bir şekilde yapabilmek için aile bireyleriyle beraber Hakkı Ekşi Eğitim, Kültür ve Sağlık Vakfını kurdular.

İsmail Hakkı EKŞİ
Hektaş Şirketler Grubu Yönetim Kurulu Üyesi

H.Hakkı EKŞİ'nin son evladı olan İsmail Hakkı EKŞİ, babasın Sayın Hakkı EKŞİ işlerinden dolayı Erzurum'da ikamet ettiğinden 22.08.1977 yılında Erzurum'da doğmuştur. Dört yaşına kadar Rize-İkizdere Tulumpınar köyünde ve Erzurum'da bulunmuştur. 1981 yılında İstanbul'a gelmiştir. İlköğretiminin ilk üç yılını Göztepe'de ve son iki yılınıda Üsküdar'da tamamlamıştır. Özel okullara giriş sınavına girerek Özel Üsküdar Fazilet Erkek Lisesine girmeye hak kazanmıştır. Orta ve Lise öğrenimini bu kolejde 7 yılda bitirmiştir. Üniversite giriş sınavında Sakarya Üniversitesi İnşaat Mühendisliği bölümünü kazanmıştır. Üniversite eğitimi boyunca, Sakarya Üniversitesi Kampüsünde Hektaş Grubunun yapmış olduğu inşaatlarda görev yapmıştır. Halen Sakarya Üniversitesi Çalışma Ekonomisi bölümünde yüksek lisans yapmaktadır.

Lise ve Üniverisite hayatında bir çok spor dalı ile ilgilenmiş, güreş ve futbol dallarında lisanslı sporcu olarak yarışmalara katılmıştır.

1998 yılında evlenen İsmail Hakkı EKŞİ'nin bir kızı ve bir oğlu bulunmaktadır. Çocularının ismi Esma Merve ve Hakkı dır.

2000 yılında askerlik görevini Ankara - Etimesgut'ta kısa dönem olarak yapmıştır.

2002 yılında Hac'ca gitmiştir.

Halen Hektaş Şirketler Grubunun Yönetim Kurulu Üyesi olarak inşaat projelerinde görev almaktadır.

Kendisi hayat felsefesini şu beyitte anlatmaktadır.

"Zaman Bendedir ve Mekan Bana Emanettir."

Bu Eser özellikle Şehit olan (Şeker Dedemin oğlu) Murat, Dursun-Hasan KELEŞ dedemlere, tüm şehitlerimize ve Ekşioğullarına itaf edilmiştir.

İmdat EKŞİ

"Geçmişler geleceğe, Suyun suya benzemesinden daha çok benzer."

İbn-i HALDUN

"Geçmişini bilmeyen, geleceğinide bilemez." Osmanlı (Ekşioğlu) geçmişini iyi bil ki, geleceğe sağlam basasın."
Nereden geldiğini unutma ki, Nereye gideceğini unutmayasın.

Şeyh EDEP ALİ

Bilgilerine başvurduğum ve görüşlerinden faydalandığım konularının uzmanı tüm dostlarıma ve arkadaşlarıma, özellikle aşağıda isimlerini yazdığım hocalarıma yardımlarından dolayı Teşekkürü bir borç biliyorum.

Prof.Dr. H. Kamil YILMAZ (Marmara Üniversitesi)

Prof.Dr. Mustafa KESKİN (Erc.Üni.sosyal Tarih Enst. Müdürü)

Prof.Dr. Kerim TÜRKMEN (Erc.Uni.Fen Edb.Fak. Sanat Tar. Bölüm Bşk.)

Prof.Dr. Ahmet UĞUR (Erc.Üni.İlahiyat Fak. İslam Tar. ve Sanatları Ana Bilim Dalı Bşk.)

Öğrt.Görevlisi K.Hakan TEKİN (Erc.Üni. Güzel Sanatlar Fak. Temel Eğt. Bilimleri Bölüm Bşk. Vek.)

Yrd.Doc. Ahmet ÖZDEMİR (Rize İlahiyat Fakültesi)

Yrd.Doc. Mustafa AVCI (Rize İlahiyat Fakültesi)

Dr. Adem ERGÜL

Ekrem SIRMA(Osmanlı Arşivleri)

Cengiz ŞEKER (Doktora Öğrencisi)

Muhammed OKUMUŞ (İlahiyatçı)

Not: Bu kitap ve aile ile ilgili, elinde belge ve bilgi olan kişilerin, kitabı geliştirmek amacı ile bizlere ulaştırmasını rica ederiz.

İmdat EKŞİ

Bulgurlu Mah. Hanımseti Sok. No:34 HEKTAŞ Plaza Kat:3 B.Çamlıca-Üsküdar/İST.
Tel.: (0216) 316 55 00 Fax: (0216) 523 17 00

ÖNSÖZ

İnsan oğlunun nasıl bir varlık olduğunu devamlı merak etmişimdir. İnsanı insan yapan şey zahiri olarak görünen maddi varlığı yani vücudu mudur, yoksa manevi varlığı olan ruhumu mudur diye devamlı kendime sorardım.

İnsanı resmi anlamda temsil eden kimlik kartında sadece kişinin şu anki görünüşünü gösteren bir fotoğraf, onun bilgilerinin kaydedilmesine yarayan sicil numarası, doğduğu ve kayıtlı olduğu ili ve ilçeyi gösteren bir takım bilgiler. Bu anlamda insan, doğduğu yerle ve görüntüsüyle tarif edilen bir varlık gibi algılanabilir.

Diğer taraftan bu varlığı yönlendiren, ona değer katan ya da değerini düşüren onun hal, hareket ve tutumlarının da olduğu bir gerçektir. İnsanı bu davranış biçimlerine yönlendiren ise onun dıştan görünmeyen ama içinde olan "maneviyat" olarak tarif edebileceğimiz yapısıdır.

Gerçekte insanlar doğuştan, üç aşağı – beş yukarı birbirine benzerler. Ama sonradan iç ve dış (maddi ve manevi) olarak değişime uğrarlar. Atalarımızın dediği gibi "insanlar dış görünüşüyle karşılanır, maneviyatıyla (akıl, bilgi, tutum, davranış) uğurlanırlar."

Bu girişten kastım yapmak istediğim işin nedenini daha kolay anlatabilmektir. Yıllar içerisinde ben de doğduğumdan bu güne kadar bir çok değişime uğradım. Öncelikli amacım hayata hazırlanmak ve mesleğimle ilgili tecrübelerimi geliştirmek oldu. Bu süreç içinde yaşam standardımı da yükseltme imkanım oldu. Bütün bu hayat meşgalesi ve kargaşası içerisinde zamanla beynimi kemiren yeni sorularla, yeni duygularla karşılaştım. "Ben kimim?", "nereden geldim, nereye gidiyorum?" gibi suallerle kendimi sorgulamaya başladım. Bu çalışmadan sonra bile hala sorguluyorum.

İşte bu eser de bu sorular ve sorgulamaların meyvesi olarak hayat buldu. Eserim, ilk önce kendi sorularımın cevaplarını almak daha sonra da "Ekşioğlu" ailesinden olan ya da bu aileyi merak edenlere bir kaynak olması amacıyla kaleme alındı. Kitabı oluştururken dört yol izledim. Birincisi nesnel bilgiler, yani bölge ve yöre insanı ile ilgili yapılan araştırmalar, yazılan kitaplar, akademik çalışmalar ve Osmanlı arşivleridir. Bu amaçla yüzlerce sayfa tutan kitaplar, dergiler ve konuyla ilgli yapılmış olan 3500 safyalık tezleri okudum. İkincisi şifahi bilgiler, yani bizzat ulaştığım yöre insanının ve aile büyüklerimizin anlattığı "gerçek" hayat hikayeleri ve anılardır. Üçüncü kaynak ise kendi anılarım, hislerim ve düşüncelerimdir. Dördüncüsü ise mahallinde yaptımğım çalışmlar ve resmini çektiğim eserler ve kitabelerdir.

Bu girişten sonra gelelim aile tarihiyle neden ilgilendiğimin cevabına. Bunun başlıca sebebi, kendi tecrübelerimle doğruluğuna inandığım, büyük tarihçi ve sosyolog İbn-i Haldun' a ait şu sözdür: "Geçmişler geleceğe, suyun suya benzemesinden daha çok benzerler." O halde ben de, önce geçmişi(mi) iyi bilecek, öğrenecek sonra da geleceğe daha iyi bakabilecek ve önümü daha açık görebilecektim.

Hayatımın önemli bir parçasını oluşturan ve geleceğime ışık tutacağına inandığım geçmişimi öteden beri hep merak ederdim. Bütün bu duygular içinde geçmişimi öğrenmeye karar verdim. Belli bir döneme kadar ki geçmişimi zaten

aile büyüklerimden öğrenmiştim. Ama "ya daha geride kimler var, neler olmuş?" sorusuna verecek cevabım yoktu açıkçası.

Burada şunu hemen belirtmek isterim ki herkesin kendi işini yapması gerektiğine inanan birisiyim. Yani inşaatçı inşaat yapsın, tarihçi araştırma yapsın, yazar da kitap yazsın. Ama geçmişimi öğrenmek için tarih kitaplarına müracaat ettiğimde doğrusu beni şoke eden şeylere şahit oldum. Benim doğup, büyüdüğüm bölgeyle ilgili yazılan tarih kitaplarında geçmişimle ilgili bilgiler ya hiç yoktu ya da ailemizle ilgili yalan – yanlış bilgiler ve hatta hakarete varan cümleler vardı.

Bu durum beni pek tabii ki çok üzdü. Oysa ki ben geçmişiyle övünen, Türkiye' nin en büyük ailesi olduğunu iddia eden bir ailenin çocuğuydum. Sonuçta bu kitaplar içinde ailemizle iligili yer alan bilgilerin doğru olmadığını ve bu eserleri yazanların ise ailemize karşı ön yargılı olarak eserlerini yazdıklarını anladım. Bu durum beni daha da hırslandırdı ve nihayetinde bu kitabı yazmaya karar verdim. Türkiye' de bürokrasiden iş yaşamına kadar bir çok alana yayılmış ve ülkemizin en geniş gruplarından biri olan ailemizden hiç kimsenin böyle bir işe girişmemiş olması da beni gayretlendirdi. Uzun araştırmalarımın yanında aile içinde çeşitli fikir alış – verişlerinden sonra kendime bir yol çizdim. Neticede bu kitapta ben kendi tarihimi yazmaya karar verdim. Kendimi başlangıç noktası alarak ve tümevarım yöntemiyle ulaşabildiğim en gerideki "atama" ulaşmaya çalıştım. Kitap çıktığında, çok geniş bir sülale olduğumuz için beni takdir edenler olabileceği gibi eleştirenler de çıkacaktır. Bunu gayet tabii karşılıyorum.

Sonuçta ben, Rize ilinin İkizdere ilçesine bağlı Tulumpınar Köyü' nde 1964 yılında dünyaya gelmiş; Mustafa AĞA' lardan, Şeker' in İbrahim' in torunu, Hakkı ve Emine EKŞİ' nin oğlu İmdat EKŞİ' nin tarihini yazacağım. Her ne kadar yukarıda bahsettiğim yöntemler kullanılarak kaleme alınsa da bu kitapta kendi görüşlerim de büyük rol oynamaktadır. Dolayısıyla burada yer alan bilgilerle isteyen kendisini bu tarihle izah eder, isteyen bu tarihin kendisini "bağlamadığını" kabul eder. Dediğim gibi bu tarih, İmdat EKŞİ' nin aile tarihidir ve içindeki görüşler de sadece beni bağlar.

Burada özellikle belirtmem gereken bir başka husus da şudur. Bu kitap ele alınırken özellikle tarihi vesikalar ve aile büyüklerinin görüşleri dikkatli bir şekilde incelenmiş ve tüm görüş, inanç ve fikirlere eşit mesafede durulmaya dikkat edilmiştir. Bugün ülkemizin bir çok bölgesinde ailemiz mensupları yaşamakta olup, doğal olarak değişken bir inanç ve dünya görüşü oluşmuştur. Ben tüm görüşlere saygılı bir insan olarak, Ekşioğlu ailesinin üyelerinin hepsine ve inançlarına saygı duyuyor, bu kitabın belli bir ideolojik görüşle yazılmadığını beyan ediyorum.

Kitaplarıyla, yazılarıyla, araştırmalarıyla, görüşleriyle, anılarıyla, hülasa bilerek ya da bilmeyerek ailemizle iligili bilgilerine ulaştığım kişilere ve bu kitabın oluşumunda bana yardımcı olan herkese, ayrıca bu araştırma vesilsiyle ulaştığım, Türkiye' nin dört bir tarafına dağılmış aile mensuplarımıza katkılarından dolayı teşekkürü bir borç bilirim.

Bu kitap başta kendini "Ekşioğlu" hisseden ve kabul eden herkese ama özellikle de Hakk' ın rahmetine kavuşmuş tüm aile büyüklerimize ithaf edilmiştir.

İmdat EKŞİ
İSTANBUL
01.10.2004

GİRİŞ

Benim doğduğum köy olan Tulumpınar' a, tahmini, 1861 yılında gelen ilk kişi, dedemin dedesi olan Ekşioğlu Mehmet Ağa' dır. Bölgeyle ilgili yapılan 1872-1884 yıllarına ait tapu kayıtlarına ait belgelere göre köyümüz o dönem Aşağı Kohçer ismi ile Kohçer Muhtarlığı' na bağlıydı. Dedemiz, "Mustafa AĞA' nın oğlu" diye kaydedilmiştir. 1884 – 1886 tarihli tapu kayıtlarında ise köyümüz "Tulumpınar" olarak kurulmuş ve akrabalarımız da "EKŞİOĞLU" diye kaydedilmiştir.

Mehmet dedemin kızlarının ismini bulamadım, ancak oğullarının ismini buldum. Oğullarına ait nüfus kayıtlarının birer suretini (1 No' lu belge) alabildim. Buradan edindiğim sonuca göre ailemiz, Tulumpınar Köyü' ne geleli 143 sene olmuş. Bu süre içerinde Mehmet AĞA' dan bu güne gelinceye kadar bizim köydeki Ekşioğulları' nın sayısı tahmini beşyüz - beşyüzelli civarındadır. Bu kişilerden, yazın bizim gibi köye gezmeye gidenlerin dışında, köyde devamlı kalan akrabamız yoktur. Ailemiz üyeleri İstanbul ve İzmit başta olmak üzere ülkenin değişik şehirlerine göç etmişler ve genelde inşaat işiyle uğraşmışlardır. Ailenin Tulumpınar' daki soyağacını (5. sayfadaki şecere) çıkarıp bu kitaba koydum. Burada kendi çocuklarımdan başlayarak, babamın kardeşinin çocuklarına oradan da dedemin kardeşinin çocuklarına geçerek geriye doğru, halkayı daraltarak gittim. Takdir edilir ki tüm aileyi isim isim bulup, yazmam mümkün değildi.

Burada şu konuyu özellikle belirteyim ki, nüfus kayıtlarındaki çarpıklık ve ailemizden şehit olanlarla ilgili yapılan haksızlık beni duygulandırdı ve bunları dedemin hayatını anlatırken ve yeri geldiğinde kaydetmeye çalıştım.

"Ekşizade İbrahim Ağa" dedeme ulaşıncaya kadar tüm dedelerimi kardeşleriyle beraber yazıp, bulabildiklerimin mezarlarını ve yaşadıkları köylerin fotoğraflarını çekip kitaba ekledim. Bu işleri yaparken ailemin büyüklerinden ve özellikle Ekşioğlu Adem Dede' den yardım aldım. Rahmetli Hamdi Dayı' nın zamanında yaptığı çalışmalar da bana çokça yardımcı oldu. Allah (c.c.) her ikisinden de razı olsun.

Ekşizade İbrahim Ağa' nın dokuz oğlunun olduğunu tespit ettim. Bunlardan Osman ölmüş kalan sekiz oğlunun şeceresini bulmak için ise her ağadan (ki bizde, İkizdere' de, aile içinde tek soyadı Ekşi – Ekşioğlu kullanılmıştır) ve aile içersinde ise sekiz kardeşin her birisinden gelen soylar dede ismiyle anılmıştır. Bu ise diğer bölgelerdeki gibi soyadının değişmesini engellemiştir.

Bu sekiz ağadan gelen tüm akrabalarımın en az birinden Ekşioğlu İbrahim AĞA' ya kadar ki olan şecerelerini ve bölgede ilk yerleştikleri köyü de öğrenerek, bu arada bu bilgileri kimden aldıysam onun adını ve tanıtıcı özelliğini de yazarak İkizdere' deki EKŞİOĞULLARI' na ait şecereyi kesin şekliyle tespit ettim.

Oğlum dahil on kuşaktır İkizdere' deyiz. Ortalama olarak nesiller 30 yıl kabul edilirse 10 x 30 = 300 yıldır buradayız. Ekşioğlu İbrahim AĞA' nın geliş tarihi de 1710 – 1720 olarak tahmin ediliyor. O da geldiğinde tahmini 15 – 20 yaşlarında olsa gerekir. İbrahim AĞA İkizdere' ye ilk geldiğinde Koylav Köyü mezra olarak

kullanılıyordu. Orayı bazı sıkıntılarla alarak oraya yerleşti ve böylece Koylav ailenin bu bölgedeki ilk yerleşim yeri oldu. İbrahim AĞA' nın üç eşinden dokuz oğlu oldu. Sağlığındayken gayretli çalışmaları ve başarılarından dolayı Ovit Dağı' nı da padişah fermanıyla almış ve ailesini çevre köylere yerleştirmişti. O dönemin şartlarında tek bir insanın bu bölgede bu kadar gücü elde etmesi beni ve akrabalarımızı da şaşırtmadı değil. Ama bize söylenen bir rivayete göre Of' tan bazı ailelerin de Ekşioğlu İbrahim AĞA' ya sıkıntılı durumlarda yardıma geldiği idi.

Ama bir başka rivayete göre ise İbrahim AĞA' nın dönemin (18. yy.) bürokratlarından (vezir veya paşa) olduğu, padişahla arasında bir sorun olduğundan dolayı kaçtığı ve affedildikten sonra da Rize'ye geldiği söyleniyordu.

Bu söylentinin gerek Osmanlı arşivlerinde yer almaması gerekse de başka kaynaklarca tasdik edilmemesi nedeniyle kendi içinde tezatlar taşıdığını düşünerek yanlış bir bilgi olduğu kanaatine vardım ve bölgede çalışmaya başladım. Babamdan başlayarak geriye doğru gideceğim bu arada akrabalarımızın yaşadıkları yerleri de bir bölüm halinde sunup resimlerle tanıtmaya çalışacağım.

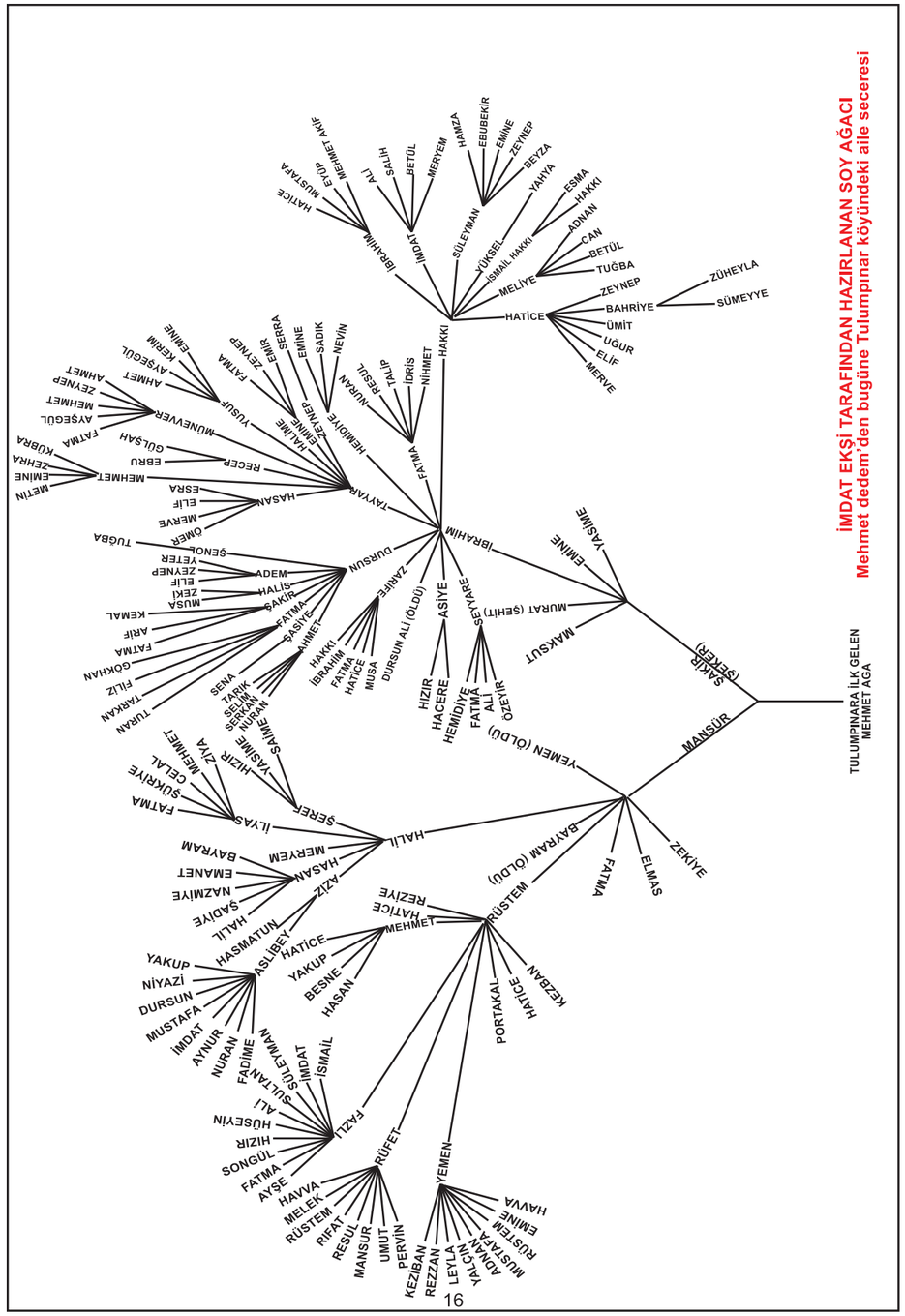

NÜFUS KAYIT ÖRNEĞİ

İLİ: RİZE | İLÇESİ: İKİZDERE (1405) | MAHALLESİ / KÖYÜ: TULUMPINAR KÖYÜ | CİLT NO: 36 | HANE NO: 5

SIRA	BSN	C	YAKINLIK	T.C.NO	ADI	SOYADI	BABA ADI	ANA ADI	DOĞUM YERİ VE TARİHİ	MED. HALİ VE DİNİ	TESCİL TARİHİ	OLAYLAR VE TARİHLER
1	1	E	Kendisi	37862031842	ŞAKİR	EKŞİ	MEHMET	PENBE	İKİZDERE 1273	EVLİ İSLAM	1321	Ölüm: 1335 Evlenme: --------- Boşanma : ---------
2	5	K	Eşi	37850032288	PENBE	EKŞİ	MEHMET	SIRMA	İKİZDERE 1291	EVLİ İSLAM	1321	Ölüm: 1335 Evlenme: --------- Boşanma : ---------
3	2	E	Oğlu	37859031916	MURAT ŞEHİT	EKŞİ	ŞAKİR	AKİLE	İKİZDERE 1312	BEKAR İSLAM	1321	Ölüm: 1335 Evlenme: --------- Boşanma : ---------
4	3	E	Oğlu	37856032060	İBRAHİM	EKŞİ	ŞAKİR	PENBE	İKİZDERE 1318	EVLİ İSLAM	1321	Ölüm: 02/04/1971 Evlenme: --------- Boşanma : ---------
5	4	E	Oğlu	37853032124	MAKSUT 20'li yaşlarında öldü	EKŞİ	ŞAKİR	PENBE	İKİZDERE 1896	BEKAR İSLAM	1321	Ölüm: SAĞ Evlenme: --------- Boşanma : ---------
6	6	K	Kızı	17663705128	EMİNE	EKŞİ	ŞAKİR	PENBE	İKİZDERE 1313	EVLİ İSLAM	1321	Ölüm: KAPALI KAYIT Evlenme: --------- Boşanma : ---------
7	7	K	Kızı	36722069858	YASİME	EKŞİ	ŞAKİR	YETER	İKİZDERE 1310	EVLİ İSLAM	26/03/1340	Ölüm: KAPALI KAYIT Evlenme: --------- Boşanma : ---------

KİŞİLERİN OLAYLARI

BSN	ADI	DÜŞÜNCELER
4	MAKSUT	DOĞUM: 1312 olan doğum tarihi miladiye çevrilmiştir. 1312 olan doğum tarihi miladiye çevrilmiştir.
6	EMİNE	EVLENME: EVLENEREK GİTTİĞİ YER : İKİZDERE İLÇESİ ÇAMLIK KÖYÜ 14.CİLT 60.HANE 10.SIRA
7	YASİME	EVLENME: EVLENEREK GİTTİĞİ YER : İKİZDERE İLÇESİ TULUMPINAR KÖYÜ 13.HANE

AÇIKLAMALAR :

1. KİŞİ VEYA KİŞİLERİN KAYDI KÜTÜĞE UYGUNDUR.
2- İŞBU NÜFUS KAYIT ÖRNEĞİ İSTEĞİ İBRAZ EDİLMEK ÜZERE DÜZENLENMİŞ OLUP BAŞKA AMAÇLA KULLANILAMAZ.

DÜZENLEYEN ADI SOYADI - UNVANI

Paraf

ONAYLAYAN YETKİLİNİN ADI SOYADI - UNVANI

HÜSEYİN DEMİRDAĞ
İKİZDERE (1405) Nüfus Müdürü Vekili
14/07/2004 11:52

İmza Mühür

1 No'lu Belge

İLK ATAM BABAM: HAKKI EKŞİ

Aile tarihimi yazmaya başlayınca nasıl bir yol izleyeceğimi günlerce düşündüm ve sonunda denize atılan bir taştan çıkan halkaların giderek genişlemesinden hareketle, merkeze kendimi koyarak çalışma yapmaya karar verdim.

Benim ilk atam babam. Bu bölümde babamı, aynı zamanda ailemizin yaşadığı değişimi ve gelişimi anlatmaya çalışacağım. Bu doğal olarak diğer akrabalarımızın da aşağı – yukarı yaşadıklarının ve ülkemizin de son döneminin bir fotoğrafı olacağı kanaatindeyim.

Babam Hacı Hakkı EKŞİ, Rize / İkizdere' nin, Tulumpınar Köyü' nde, 1936 yılında dünyaya gelmiş. Babası Ekşoğlu Mustafa AĞALAR' dan "Şeker' in İbrahim", annesi Keleşler' den Halime' dir. Babam ailenin altıncı çocuğu olarak hayata gözlerini açmıştır. Rahmetli dedem "Şeker' in İbrahim", ilk eşinden erkek çocuğu olmayınca, ikinci evliliğini Kara Ahmetler' den Yeter' le yapmış ve bu evlilikten de üç çocuğu olmuştur. Toplam dokuz çocuktan en küçüğü olan babam daha çocuk yaşta köyde çobanlıkla başladığı yaşam mücadelesine, odun küreği ve ormancılık yaparak devam eder. Bir süre bölgemizde yapılan yol çalışmasında amele olarak çalışır. Babam anılarını anlatırken, İspir yakınlarında çalıştığı sıralarda şantiye şefinin ona balık tutturduğu ve yevmiyesini böyle çıkardığını devamlı anlatır. Babam bize yine anı olarak şunu anlatmıştı.

O zaman çalıştıkları köylerde, köylülerden süt, yoğurt alırlarmış. Köyün birinde bir kadın babamı çağırmış ve ona:

- "Oğlum sen Ekşioğulları' ndan mısın?" demiş babam da kadına "evet" deyince kadıncağız babama;

- "Oğlum sen hiçbir evden bir şey almayacaksın, ben de Ekşioğulları' ndanım. Halan sana tüm istediklerini verecek." demiş. Babamın kimseden bir şey almasını istememiş.

Babam çocuk yaşında terzilik yapmak istedi. Karabükte girdiği terzinin yanında çalışarak terziliği öğrendi. Köye gelince terzi dükkanı açar ki henüz ondört – onbeş yaşlarındadır. Bu arada annemle yani İdris KAHRAMAN' ın kızı Emine ile evlenir. (İdris dedemin nüfus kaydı 2 No' lu belgede verilmiştir) Bir yıllık terzilikten sonra bu işlerden para kazanamayacağını anlar ve dükkanı kapatıp abilerinin yanına Erzurum' a gider. Rahmetli Tayyar Amcam, Dursun Amcam ve babam birlikte çalışmaya başlarlar.

Kısa süre içerisinde ameleyken, önce kalfa sonra da usta olurlar. İlk işlerini de Tayyar Amcam' ın, yakın köylerden bir mütehhitten aldıkları müteahhitlik karnesiyle alırlar. İş bitince Tayyar Amcam kendi müteahhitlik karnesini alır babam bir süre onun karnesiyle iş yapar ve daha sonra da kendi karnesini elde eder.

Bu arada askere de babam ve Tayyar Amcam beaber gider ve beraber terhis olurlar. Okuma yazmayı babam orada öğrenir ve hatta çavuş olur. Askerlik dönüşü

yine Erzurum Bölgesi' nde müteahhitlik yaparak iş hayatlarına devam ederler bu dönemde ise annemler de köyde çalışıyor ve kendi geçimlerini sağlıyorlardı.

Tayyar Amcam, babam ve Hacı Dursun Amcam el ele vererek beraber müteahhitlik işleri yapmaya devam ederler. Üç kardeş, doğduklarından, Hacı Tayyar Amcam' ın vefatına kadar devamlı birlikte oldular. Biz çocuklar büyüyüp gelişene kadar maddi ve manevi olarak birbirlerine devamlı destek oldular. Ticaretleri ayrıydı, ama herkes onları birlikte zannederdi. Bu çalışmanın sonucu üçünün de durumu zaman geçtikçe gelişti. Önce Tayyar Amcam Erzurum' a taşındı ardından biz ve son olarak da Hacı Dursun Amcam...

H.Dursun-H.Tayyar- H.Hakkı EKŞİ

Rahmetli Hacı Dedem 1971' de vefat etti ve O' nu köydeki aile mezarlığına defnettik. Rahmetli ninem de 1977 yılında Erzurum' da vefat etti ve oradaki aile kabristanlığımıza defnedildi. Babam cenazeyi köye getirmek istemesine rağmen rahmetli amcamın ve hocaların telkiniyle "ölen öldüğü yerde defnedilmeli" demeleriyle ninem Erzurum'da kaldı.

1980' lere kadar Erzurum' da müteahhitlik yapan aile babamın İstanbul'a göç etmesiyle yeni bir hayata başlamış oldu. 1985 yılına kadar da diğer amcamlarım İstanbul' a geldiler. Bu dönemde kardeş çocukları da işleri yavaş yavaş devralıyor ve ailede gurbet hayatı yeniden başlıyordu.

Burada aile tarihi için önemli bir dönüm noktası vardır. Aile otuz yıllık Erzurum macerasını bitirip yeni bir şehri, ki Türkiye' nin en büyük ve en önemli şehri olan dünya kenti İstanbul' u, mekan ediniyor yeni bir hayata uyum sağlamaya çalışıyordu. Rahmetli Hacı Tayyar Amcam' ın (Allah (c.c.) ondan razı olsun) Erzurum' da yaptırdığı "HacıTayyar Ekşi Camii" sayesinde, yıllar sonra bile yaşayacak, aileye ait bir eser bırakılmış oldu.

İbrahim EKŞİ,İsmail Hakkı EKŞİ babaanneminin Erzurum Asri mezarlığındaki mezarını ziyaret sırasında silinen yazıları İsmail Hakkı EKŞİ boya ile tamir ederken

H.Hakkı- Tayyar EKŞİ

Müteahhit olarak da ailemiz yüzlerce eser yapmıştır. Hacı Tayyar Amcam' ın kurduğu ve oğullarına devrettiği EKŞİOĞULLARI Şirketler Grubu, Hacı Dursun Amcam' ın EKŞİOĞLU Yapı Şirketler Grubu, babam Hacı Hakkı Ekşi' nin kurup bizlere bıraktığı HEKTAŞ İnşaat Şirketler Grubu, bugün Türk inşaat sektöründe kendilerine özgü bir yer edinmiş ve ülkemizin önde gelen inşaat şirketleri olarak dikkat çekmektedirler. Bunu gerçekleştiren başta aile büyüklerine ve bu şirketleri başarıyla yürüten akrabalarıma minnet ve şükranlarımı sunarım.

Burada şu konuya da değinmek istiyorum. Köyümüzden ilk müteahhitlik işini yapan Mansur dedemin oğlu, Rüstem dedemin büyük oğlu H.Yemen amcamdır. Kendisi 1940 yıllarında bu mesleğe başlamıştır.

Dedemin hakkındaki bilgileri bizzat kendisinden aldım. Kendisine teşekkürü bir borç biliyorum.

Tulumpınar' dan çıkıp babalarından kalan her şeyi orada bırakarak, imkansızlıklar içinde böyle bir yapılanmayı sağlamak ve başarılı olmak köydeki diğer aileler için de özendirici oldu ve onlar da köyden çıkıp gurbete geldiler. Babam ve amcalarım bu ailelere işlerini kurarken yardımcı oldular. Böylece köyümüzden çıkıp müteahhitlik yapan yüzlerce köylümüz, bugün Türkiye'nin değişik bölgelerinde iş yapmaktadır.

Ailede ikinci kuşakların yönetime dahil olmaları kendine özgü sorunları da beraberinde getirdi. Maalesef çevremizde bu sorunları aşamadan dağılan firmalar ve aileler olmaktadır ve bu durum beni de doğal olarak üzmektedir.

Babamın ileri görüşlülüğü sayesinde bizlere yetki ve sorumluluk vermesi ve

tüm kararlarında otoriterce davranmayarak, demokratik mekanizmaları işletmesi, bizim de kendimiz ifade ederek, alınan kararlara ortak olmamızı sağladı. Böylece şirketimiz günümüze kadar hayatını idame ettirmiş, gelişirek profesyonelleşmiş ve kurumlaşmasını sağlamıştır.

Babam, şu anda bile çözmekte zorlandığım Allah (c.c.) vergisi özellikleriyle çevresindekilere her zaman örnek olmuş ve dayanılacak / sığınılacak bir kale olmuştur. Onun en önemli özelliklerinden bazıları, hiçbir zaman kaybettiğini değil kazandığıyla ilgilenmesi, bir iş olmadan tedbir alıp olduktan sonra sonucu sorgulamaması, daima yedirmek (yardımcı olmak) istemesi ve meşhur sözü "helal yemekle para bitmez" diyerek babasından aldığı ağalığı devam ettirmesidir. Kibir nedir bilmeyen babam, gerektiğinde işçinin masasına oturup yemek yemiş, işçisinin dertleriyle bizzat ilgilenmiş ve tüm bunları samimi hislerle yapmıştır.

Üzerine gelen tehlikelere karşı hiç düşünmeden mücadeleye girişi onun en tipik özelliklerindendir. Hayatım boyunca babamın bir adım geri attığını görmedim. Bırakın geri adım atmayı tehlikeyi görünce üzerine giden bir yapısı vardır. Hakk' tan ve hakikatten hiç sapmayıp daima dosdoğru olması ve bugüne kadar, çok şükür ki, başına kötü bir hadisenin gelmemiş olması onun yaptığı iyiliklerinin bir karşılığı olsa gerek. Bize söylediği en önemli nasihatlerden birisi de çalışanın emeğinin karşılığını hemen vermemizdir. Bizler de iş hayatında bu nasihata hep uyduk ve uymaya çalışıyoruz.

Hayra, yardımlaşmaya ve tasadduka devamlı olarak öncelik vermeyi seven babam 1999 yılında şirketlerin yönetimini tamamen bizlere bırakarak kendisini hayır işlerine adadı. Bu amaçla aile arasında bir ilki gerçekleştirip "Hakkı Ekşi Eğitim, Kültür ve Sağlık Vakfı" nı kurdu.

Doğup büyüdüğü memleketine hizmet etmeyi şiar edinen babam son olarak hemşehrimiz ve Başbakanımız Sayın R.Tayyip ERDOĞAN' ın, İkizdere' yi ziyaretlerinde babamdan talep ettiği sağlık merkezi yapma işini kabul etti. Doğduğu bölgeye bu sağlık tesisi ve lojmanlarının 80 gün gibi rekor bir sürede bitirilmesini sağladı. Bunun yanında Sağlık Bakanlığı' nın temin etmesi gereken fakat ülkemizin içinde bulunduğu koşullar nedeniyle temin edilemeyen tüm teknik techizatı da Hakkı Ekşi Vakfı kanalıyla alıp sağlık merkezine bağışladı ve hizmete açtı.

Hakkı - Emine EKŞİ Sağlık Merkezi İkizdere / Rize

Sayın Başbakanımız Recep Tayyip ERDOĞAN'ın köyümüzü ziyaretleri, Ağustos 2004

Bu hizmet ve gayretleri diğer aile üyelerine de örnek olmuştur. Şu anda İkizdere' de iki tesisin daha inşaatı devam etmektedir. Bunlardan ilki Hacı Tayyar EKŞİ Amcam' ın oğlu H.Hasan EKŞİ Ağabeyim' in yaptığı Kültür Sarayı diğeri de Aslan – Ali EKŞİ' nin yaptığı Öğretmen Evi' dir. Burada da babamın ileri görüşlülüğünün misallerini görebiliriz. İkizdere' de ilk "Ekşioğlu eserini" yapıp bunu tabana yayan babam bu hareketiyle ailemizin tarihinin değişimine de katkı sağlamış oldu.

Ayrıca 1995 yılında yaptığı evle de köye dönüşü sağlamıştır. Bugün bizim köyümüzde sekizinci bina yapılmakta ve ailenin terk ettiği yerlere yine geri dönmesiyle evvelden yaptığı yanlışı (göç ettiği yeri terk edince tarihte kaybolma) düzeltmeye başlamıştır. Bugün köyümüzü bu ülkenin başbakanı dahil yüzlerce konuğun ziyaret etmesi de bu çabaların bir sonucudur.

Babamın hayatını ve yaptıklarını yazmak ayrı bir kitap konusu olacak niteliktedir ki inşallah bunu da yazmak nasip olur. Bu konuyu, "Ekşioğlu tarihi" için önemli olan şu tespitle kapatmak istiyorum.

Babam ve amcalarım altmış – yetmiş yıllık hayatlarında Rize, Erzurum ve İstanbul gibi üç şehre nakl-i mekan etmiş, İstanbul' da da şu anda dördüncü eve geçmeye çalışmaktadırlar. Bu da ailemizin halen hareket halinde oluşunun bir sonucu olsa gerek.

2004 yılında yitirdiğimiz H.Tayyar EKŞİ Amcam, Üsküdar / Karacaahmet Mezarlığı' ndaki Aile Kabristanlığı' nda ebedi istirahatgahına defnedilmiştir. Kendisinden çok şeyler öğrendiğim amcama Allah (c.c.)'tan rahmet diliyor, şükranlarımı sunuyorum. Mekanı cennet olsun.

Babamların kurduğu şirketlerle amca çocukları olarak bizler, yurt içinde Kayseri, Erzurum, Ağrı, Kars, Kastamonu, Adapazarı, Zonguldak, Karabük, İstanbul gibi şehirlerde yurt dışında ise Nijerya gibi ülkelerde inşaatlar ve eserler yapıyoruz.

Allah (c.c.) bize bu ortamı sağlayan büyüklerimizden razı olsun. Ekşioğlu (Şekerin) İbrahim dedemin çocuklarından, yani babam ve kardeşlerinden gelen çocukların nüfusu şu anda iki yüz civarındadır. Bunlar şu anda İstanbul, Rize, Samsun ve Karabük' te yaşıyorlar.

Tulumpınar Köyü'nden Bir Görünüş

Soldan sağa;İkizdere Kaymakamı Sn İsmail Bayata,Rize Valisi Sn Enver Salihoğlu, Rize Millet vekilleri Sn İlyas Çakır,Sn İmdat Sütlüoğlu,Rize AKP İl Başkanı Hasan Karal, Sn Hasan Ekşi,Sn Mehmet Ekşi,Sn İmdat Ekşi,İğidere Belediye Başkanı Sn Ahmet Mete Oturanlar:İstanbul Milletvekili Sn Cengiz Kaptanoğlu ve arkadaşı köyümüzü ziyaretlerinden bir görüntü

NÜFUS KAYIT ÖRNEĞİ

İLİ: RİZE | İLÇESİ: İKİZDERE (1405) | MAHALLESİ / KÖYÜ: TULUMPINAR KÖYÜ | CİLT NO: 36 | HANE NO: 9

SIRA	BSN	C	YAKINLIK	T.C.NO	ADI	SOYADI	BABA ADI	ANA ADI	DOĞUM YERİ VE TARİHİ	MED. HALİ VE DİNİ	TESCİL TARİHİ	OLAYLAR VE TARİHLER
1	7	E	Kendisi	37232052880	İDRİS	KAHRAMAN	ARİF	FATMA	İKİZDERE 1908	DUL İSLAM	1324	Ölüm: SAĞ Evlenme: --------- Boşanma : ---------
2	1	E	Babası	37241052598	ARİF		AHMET	HAVVA	İKİZDERE 1269	EVLİ İSLAM	1321	Ölüm: 1335 Evlenme: --------- Boşanma : ---------
3	3	K	Annesi	37235052726	FATMA	KAHRAMAN	AHMET	HAMİDE	İKİZDERE 1880	DUL İSLAM	1321	Ölüm: SAĞ Evlenme: --------- Boşanma : ---------
4	4	K	Kardeşi	35711103528	BAHRİYE	KAHRAMAN	ARİF	SELVİYE	İKİZDERE 1311	EVLİ İSLAM	1321	Ölüm: KAPALI KAYIT Evlenme: --------- Boşanma : ---------
5	5	K	Kardeşi	22613539708	MERYEM	KAHRAMAN	ARİF	SELVİYE	İKİZDERE 1312	EVLİ İSLAM	1321	Ölüm: KAPALI KAYIT Evlenme: --------- Boşanma : ---------
6	6	K	Kardeşi	66022092928	ASİYE	KAHRAMAN	ARİF	SELVİYE	İKİZDERE 1318	EVLİ İSLAM	1321	Ölüm: KAPALI KAYIT Evlenme: --------- Boşanma : ---------
7	8	K	Kardeşi	38360015242	GÜLİZAR	KAHRAMAN	ARİF	SELVİYE	İKİZDERE 1325	EVLİ İSLAM	1927	Ölüm: KAPALI KAYIT Evlenme: --------- Boşanma : ---------
8	9	K	Kardeşi	35903097130	AYŞE	KAHRAMAN	ARİF	FATMA	İKİZDERE 1326	EVLİ İSLAM	12/10/1929	Ölüm: KAPALI KAYIT Evlenme: --------- Boşanma : ---------
9	12	K	Kardeşi	35726103018	RESMİGÜL	KAHRAMAN	ARİF	FATMA	İKİZDERE 1322	EVLİ İSLAM	29/05/1935	Ölüm: KAPALI KAYIT Evlenme: --------- Boşanma : ---------
10	13	K	Kardeşi	35315116702	HACERE	KAHRAMAN	ARİF	SELVİYE	İKİZDERE 1320	EVLİ İSLAM	31/05/1935	Ölüm: KAPALI KAYIT Evlenme: --------- Boşanma : ---------
11	14	K	Kardeşi	37844032416	YETER	KAHRAMAN	ARİF	SELVİYE	İKİZDERE 1322	EVLİ İSLAM	31/05/1935	Ölüm: KAPALI KAYIT Evlenme: --------- Boşanma : ---------
12	15	K	Eşi	37223053162	ASİYE	KAHRAMAN	HASAN	FATMA	İKİZDERE 1325	EVLİ İSLAM	---------	Ölüm: 18/02/1969 Evlenme: --------- Boşanma : ---------
13	10	E	Oğlu	37229052954	AHMET	KAHRAMAN	İDRİS	ASİYE	İKİZDERE 1933	EVLİ İSLAM	29/05/1935	Ölüm: SAĞ Evlenme: 10/05/1953 Boşanma : ---------

2 No'lu Belge

NÜFUS KAYIT ÖRNEĞİ	İLİ RİZE	İLÇESİ İKİZDERE (1405)	MAHALLESİ / KÖYÜ TULUMPINAR KÖYÜ	CİLT NO 36	HANE NO 9

SIRA	BSN	C	YAKINLIK	T.C.NO	ADI	SOYADI	BABA ADI	ANA ADI	DOĞUM YERİ VE TARİHİ	MED. HALİ VE DİNİ	TESCİL TARİHİ	OLAYLAR VE TARİHLER
14	11	E	Oğlu	37226053008	RAMUS	KAHRAMAN	İDRİS	ASİYE	İKİZDERE 1934	BEKAR İSLAM	29/05/1935	Ölüm: 08/02/1936 Evlenme: -------- Boşanma : --------
15	16	E	Oğlu	37220053226	TALİP	KAHRAMAN	İDRİS	ASİYE	İKİZDERE 30/01/1936	EVLİ İSLAM	11/02/1936	Ölüm: SAĞ Evlenme: 10/05/1953 Boşanma : --------
16	17	K	Kızı	38192020858	EMİNE	KAHRAMAN	İDRİS	ASİYE	İKİZDERE 12/01/1942	EVLİ İSLAM	20/01/1942	Ölüm: KAPALI KAYIT Evlenme: 05/08/1963 Boşanma : --------
17	18	K	Kızı	36824066410	FATMA	KAHRAMAN	İDRİS	ASİYE	İKİZDERE 06/04/1943	EVLİ İSLAM	22/04/1943	Ölüm: KAPALI KAYIT Evlenme: 21/01/1977 Boşanma : --------
18	19	K	Kızı	35669104936	EMRİYE	KAHRAMAN	İDRİS	ASİYE	İKİZDERE 10/02/1944	EVLİ İSLAM	18/02/1944	Ölüm: KAPALI KAYIT Evlenme: 10/04/1964 Boşanma : --------
19	20	E	Oğlu	37217053390	MEHMET	KAHRAMAN	İDRİS	ASİYE	İKİZDERE 1947	EVLİ İSLAM	11/02/1950	Ölüm: SAĞ Evlenme: 11/05/1967 Boşanma : --------
20	21	E	Oğlu	37214053454	KAMİL	KAHRAMAN	İDRİS	ASİYE	İKİZDERE 01/05/1951	EVLİ İSLAM	05/05/1951	Ölüm: SAĞ Evlenme: 05/06/1972 Boşanma : --------
21	24	E	Oğlu	37205053746	AKİF	KAHRAMAN	İDRİS	ASİYE	İKİZDERE 16/01/1954	EVLİ İSLAM	25/01/1954	Ölüm: SAĞ Evlenme: 16/06/1978 Boşanma : --------

KİŞİLERİN OLAYLARI

BSN	ADI	DÜŞÜNCELER
7	İDRİS	DOĞUM: 1324 olan doğum tarihi miladiye çevrilmiştir. 1324 olan doğum tarihi miladiye çevrilmiştir.
3	FATMA	DOĞUM: 1296 olan doğum tarihi miladiye çevrilmiştir. 1296 olan doğum tarihi miladiye çevrilmiştir.
4	BAHRİYE	EVLENME: EVLENEREK GİTTİĞİ YER : İKİZDERE İLÇESİ AYVALIK KÖYÜ 9.HANE
5	MERYEM	EVLENME: EVLENEREK GİTTİĞİ YER : İKİZDERE İLÇESİ ÇAĞRANKAYA 2.CİLT 5.HANE 4.SIRA
6	ASİYE	EVLENME: EVLENEREK GİTTİĞİ YER : İKİZDERE İLÇESİ ÇAMLIK KÖYÜ 14.CİLT 51.HANE 34.SIRA
8	GÜLİZAR	EVLENME: EVLENEREK GİTTİĞİ YER : İKİZDERE İLÇESİ TULUMPINAR KÖYÜ 3.HANE
9	AYŞE	EVLENME: EVLENEREK GİTTİĞİ YER : İKİZDERE İLÇESİ TULUMPINAR KÖYÜ 11.HANE
12	RESMİGÜL	EVLENME: EVLENEREK GİTTİĞİ YER : İKİZDERE İLÇESİ TULUMPINAR KÖYÜ 36.CİLT 18.HANE 27.SIRA

2/1 No'lu Belge

DEDEM EKŞİOĞULLARI'NDAN "ŞEKER'İN İBRAHİM"

Rize' nin İkizdere İlçesi, Tulumpınar Köyü' nde 1902 yılında dünyaya gelen dedemin, kendisinden büyük olan Maksut ve Murat adında iki abisi, Emine ve Yasime adlı iki de kız kardeşi vardı. Babası Şakir, (halk arasında "Şeker" diye tanındığı için zamanla dedeme de "Şeker' in İbrahim" denmiştir) annesi Kutumatlar' ın kızı Yeter idi. Dedemin babası rahmetli Şakir dedem 1919 yılında vefat etmiş. Rahmetli dedem de 1971 yılında vefat etti. İkisinin mezarı bugün Tulumpınar köyündedir. Dedemin abisi Maksut yirmili yaşlarında hastalanarak vefat eder. Murat abisi ise Sarıkamış' ta şehit düşer.

Hacı İbrahim EKŞİ ve Oğulları

H.Hakkı EKŞİ H.Dursun EKŞİ H.Tayyar EKŞİ H.İbrahim EKŞİ

Yeri gelmişken bir konuyu burada belirtmek istiyorum. Bu kitap amacıyla araştırmalar yapmak için nüfus idaresinden aile kütüğümü çıkarttırdım. (1 No' lu belge) Amacım dedem ve kardeşleri hakkında bilgi almaktı. Nüfusta Murat dedemin öldüğünü, Maksut dedemin ise hala sağ olarak göründüğünü öğrenince şaşkınlığımı gizleyemedim. Belki birisi çıkıp ülkedeki bu içler acısı durumu düzeltir diye bu kayıtlara da eserde yer verdim. Aynı durumun diğer aile kayıtlarında da olduğunu tespit ettim. İlgililerin dikkatine sunuyorum.

Tulumpınar Köyü' ndeki Aile Kabristanlığımız / H.İbrahim Dede' nin kabri

Daha vahim olan bir diğer konu ise şehit olmuş bu insanın hiçbir kayıtta şehit olarak görünmemesiydi. Hangi ülke, şehit olmuş bir gencine kayıtlarda bile olsun vefa göstermez. Bu insan kimdir, nerede ve ne şekilde ölmüştür veya nüfusta, şehit olanları "şehit" diye yazmak bu kadar zor mudur? Bu konuda benim tespit ettiğim, o dönem savaşa gidip de şehit olan bizim bölgeden 30 – 40 kişinin nüfus kaydına ya kayıp ya da sağ diye yazdığıdır. Bu ciddiyetsizlik benim ülkeme yakışmıyor. İlgililerin buna bir çare bulmalarını beklemek bir şehit torunu olarak benim ve diğer bu durumdakilerin hakkı olduğuna inanıyorum. Ülkemizde "Peygamber ocağı" diye kabul edilen ve kurumsal olarak büyük bir saygınlığı olan Türk Silahlı Kuvvetleri' nin bu konuyu atlamayacağını düşünerek teselli buluyor ve en azından TSK' nın 1800' lü yıllardan sonraki şehitlerin kaydını tuttuğunu duyduğum altı ciltlik bir esere bakarak Murat dedemin durumunu bulacağıma inanıyordum.

Söz konusu eserde üç – beş tane "Ekşi" soyadındaki kişiden başka kimseyi bulamadım. Benim İkizdere' deki incelemelerimde ise son yüz yılda sayısı yüzlere varan akrabamızın şehit olduğunu tespit ettik. Bu eksikliğin giderilmesini ilgililerden beklemek her şehit ailesinin hakkıdır diye düşünüyorum.

Rahmetli dedem küçük yaşlarda hem babasını hem de ağabeylerini kaybedince tek erkek olarak kalır ve kız kardeşlerini evlendirir. Kendisi de askerliğini Erzincan' da onbaşı olarak yapar. Okulda okumamasına rağmen hem Osmanlıca hem de Türkçe okuyup yazmasını biliyordu. Yaptığı her harcama ve işlemleri kaydederdi. Bunlardan bir kısmını buldum ve arşivimde saklıyorum.

Aile kabristanının köydeki evimizden görünüşü

Dedem tek erkek çocuk olduğundan dolayı çok sıkıntı çekmiş. İlk eşi olan babaannem Hacı Halime Ekşi (Keleş) de abisini ve babasını savaşta şehit verince annesi ve iki kız kardeşiyle birlikte yalnız kalır. Dedemin önce üç kızı olur; Seyyare, Asiye ve Zarife. (Halime ninemin aile nüfus kayıt örneği 3 No lu belge) Erkek çocuğu olmayınca, dedem bu kez, aynı zamanda annemin halası olan Yeter Ekşi (Kahraman) ile evlenir. Ancak ilk erkek çocuk da yine Halime ninemden doğan Demir Ali olur. Daha sonra da Yeter ninemden Dursun; Halime ninemden Tayyar ve Hakkı adında üç erkek çocuğu, Hemdiye ve Fatma adında iki kızı olur. Böylelikle dedemin beşi kız dördü de erkek olmak üzere dokuz çocuğu olur.

Demir Ali dedemiz dokuz yaşında, Yeter ninem ise çocukları küçük yaştayken ölür. Biz bu durumu gençlik yıllarımızda ancak öğrendik. Rahmetli Hacı Halime ninem tüm çocuklarına ayrım yapmadan bakmıştır. Burada şunu da belirteyim ki biz ilk İslami bilgilerimizi rahmetli Hacı Halime ninemden öğrendik. Kendisi tam bir Müslüman olarak yaşadı ve 1977 yılında vefat etti. Mezarı Erzurum Asri Mezarlığı' ndaki aile kabristanındadır.

Dedem H.İbrahim EKŞİ,
Babaannem H.Halime EKŞİ,
Abim İbrahim EKŞİ ve
Amcamın oğlu
Dr.Yusuf EKŞİ

Allah mekanını cennet etsin.

Dedem iyi bir ahşap ustasıydı. Yaptığı odun kürekleriyle ve hartama (çatı kaplaması) ile ayrıca tarım ve hayvancılıkla hayatını kazanıyordu. Adem dedem bize hâlâ “sizin bu durumunuz dedenizin helal kazancından oldu. Onun yaptığı kürekleri biz de Erzurum’ a, İspir’ e satardık, onlardan aldığımız parayla geçinirdik.” der.

Dedemin babası da çok iyilik sever birisi ve herkese faydası olduğu için çevrede “Şeker” diye anılırdı. “Şeker’ in İbrahim” diye anılan dedem köydekilerin çoğunun darlığında yardımına koşan iyilik perver bir insandı. Burada bir anımı anlatmadan geçemeyeceğim.

1984 yılında Kars’ ta inşaatımız vardı. Köyümüzden İsmail diye bir büyüğümüz gelmişti. Kendisine ikram ve izzette bulunduk, gideceği zaman bize ‘‘dedeniz gibi olamadınız diye söyleyince’’ doğrusunu söylemek gerekirse şaşırdık. Sonra da şöyle devam etti:

“Ben babamla sizin eve gelince terekten tabağı alır, aşhaneden (yemek pişirilen yer) çorba doldurur, ekmeği alır oturur yerdik. Siz bir yemek vermek için beni bir saat beklettiniz.” Evet bu eleştiri doğruydu. Çocukluğumda ben de hatırlıyorum ki eve gelenin yemeği her zaman hazırdı.

Rahmetli dedem köyün camisinin mutemetliğini aralıksız otuz yıl boyunca yaptı. Bir adeti vardı; yanında iki para torbası taşır, bunlardan birine kendisinin diğerine ise caminin parasını koyardı. Caminin parasından birisine para verir veya parayı bozarsa mutlaka camiye yardım alırdı. Caminin torbası her açılıp kapandığında mutlak artarak kapanırdı. Aldığı parayı da mutlaka kaydederdi. Bu mesel köyde hala anlatılır.

Dedem, babamlar gurbete gittiği için gelinlerinin tüm ihtiyaçlarını satın alırdı. Tüm oğullarının hesabını da ayrı ayrı tutardı. Rahmetlinin bu adeti bize de geçmiş olduğundan bugün biz de kendi paramızı bile harcarken mutlaka kaydını tutarız.

Köyde sık sık ava gidilirdi, avda herkesin görevi ise farklıydı. Dedemin görevi de bölgemizin en iyi nişancısı olduğu için avı vurmaktı. Yine dilden dile anlatılan bir anıdır. Köylü bir gün ava çıkmış, karşı dağda bir av görünce dedem nişan alıp ateş etmiş. Mesafe (ben de bizzat gidip yeri gördüm) 300 – 400 metre kadar var. Köylüler yamaçtan inip avın yanına giderken diğer köyden de bir grubun ava doğru gittiğini görmüşler. Aralarında tartışma çıkınca dedem “Komşularım hiç tartışmayın. Ben nereden vurduğumu söyleyeyim eğer başka yerden vurulmuşsa av sizindir.” deyince hepsi bunu kabul etmişler. Dedem “ben kulağının altından vurdum gidin bakın.” diyor ve köylüler gidip bakıyorlar ki av gerçekten de dedemin dediği yerden vuruluyor.

Bugün ben rahmetli dedemin yani “Şeker’ in İbrahim’ in” torunu olmaktan gurur duyuyorum. Allah rahmet eylesin, mekanı cennet olsun.

Tulumpınar’ dan ilk çıkan Mehmet dedemin hakkında fazla bilgimiz olmamasına rağmen bildiğimiz, onun babası, dokuz oğlunu çevre köylere yerleştirince Mehmet dedemi de Tulumpınar’ a gönderdiği idi.

Mehmet dedem Tulumpınar’ a geldiğinde Mensur dedem takriben sekiz, Şakir dedem de dört yaşındadır. Hanımının Papoğulları’ ndan “Pembe” olduğunu bildiğimiz Mehmet dedemiz, Tulumpınar’ da ölmüş ve mezarı Tulumpınar’ dadır.

Hacı Babaannemin Annesinin Mezarı, Babam Hacı Hakkı Ekşi ve oğlum Salih Ekşi

Hacı Babam, Hacı Annem, dayım Kamil Kahraman ve oğlum
Hüseyin Salih annemin aile mezarlığında dua ederken.

Bu bilgiler doğrultusunda Mehmet dedemin Tulumpınar' a geliş tarihi tahmini olarak 1861 yılıdır.

Rahmetli Mensur Dede 1853 yılında doğmuş ve 1919 yılında vefat etmiş. Şakir Dedem de 1857 yılında doğmuş ve 1919 yılında abisinden bir hafta sonra ölmüş. (4 No' lu belge) Her ikisinin de mezarı Tulumpınar' dadır. Şakir dedemin eşi Kutumatoğlu' ndan "Yeter" idi. Beş çocuğu olur. Askerliğini ise Mekke ve Yemen bölgesinde yapar. Orada değişik çatışmalarda üstün başarılar gösterdiğini ailede rivayet ederlerdi. Kendisi askerlik yıllarında hac farizasını da yerine getirmiş ve hatta Mekke' de iken kendisinden sonraki nesline dua edip hepsinin hacı olmalarını istemiş. Takdir-i ilahidir ki bu güne kadar tüm nesli haccını yapmıştır. Şakir dedem, hayatta iken iki oğlunun (birisi şehit) ve çok sevdiği ağabeyinin ölümünü görmüş, bunun ardından bir hafta sonra da kendisi kederden vefat etmiştir.

Kendisi yedi yıl askerlik yapmasına rağmen ağabeyinin askerlik yapmaması için dönemin kurallarınca parasını ödeyerek onun askerlik görevini paralı yapmasını sağlamıştır. İyilik sever, babacan, gözüpek, fakir babası olarak tanınan dedemizin lakabı "Şeker"di. Bugün bile bize, kim olduğumuz sorulduğunda, kendimizi "Mustafa Ağalar' dan Şeker' in İbrahim' in torunlarıyız" diye tanıtıyoruz.

Babam Tulumpınar' daki aile kabristanlığında dua ederken.
Şakir Dedem, Mensur Dedem ve Mehmet Dedem de bu kabristanda yatmaktadır.

NÜFUS KAYIT ÖRNEĞİ	İLİ RİZE	İLÇESİ İKİZDERE (1405)	MAHALLESİ / KÖYÜ TULUMPINAR KÖYÜ	CİLT NO 36	HANE NO 11

SIRA	BSN	C	YAKINLIK	T.C.NO	ADI	SOYADI	BABA ADI	ANA ADI	DOĞUM YERİ VE TARİHİ	MED. HALİ VE DİNİ	TESCİL TARİHİ	OLAYLAR VE TARİHLER
1	10	K	Kendisi	37847032352	HELİME	KELEŞ	DURSUN	HAVVA	İKİZDERE 1307	EVLİ İSLAM	1321	Ölüm: KAPALI KAYIT Evlenme: --------- Boşanma : ---------
2	1	E	Babası	36875064762	DURSUN	ŞEHİT	HASAN	HAVVA	İKİZDERE 1287	EVLİ İSLAM	1321	Ölüm: 1326 Evlenme: --------- Boşanma : ---------
3	6	K	Annesi	36860065262	HAVVA		HASAN	FATMA	İKİZDERE 1291	DUL İSLAM	1321	Ölüm: ~~1335~~ 1937 Evlenme: ~~---------~~ Boşanma : ---------
4	3	E	Kardeşi	36869064990	HASAN	ŞEHİT	DURSUN	HAVVA	İKİZDERE 1305	BEKAR İSLAM	1321	Ölüm: KAPALI KAYIT Evlenme: --------- Boşanma : ---------
5	9	K	Kardeşi	36851065554	FATMA	KELEŞ	DURSUN	HAVVA	İKİZDERE 1303	BEKAR İSLAM	1321	Ölüm: 1327 Evlenme: --------- Boşanma : ---------
6	11	K	Kardeşi	36581074598	MERYEM	KELEŞ	DURSUN	HAVVA	İKİZDERE 1318	EVLİ İSLAM	1321	Ölüm: KAPALI KAYIT Evlenme: --------- Boşanma : ---------
7	12	K	Kardeşi	37055058700	HADİCE	KELEŞ	DURSUN	HAVVA	İKİZDERE 1320	EVLİ İSLAM	1321	Ölüm: KAPALI KAYIT Evlenme: --------- Boşanma : ---------
8	13	K	Kardeşi	36848065628	AYŞE	KELEŞ	DURSUN	HAVVA	İKİZDERE 1321	BEKAR İSLAM	1321	Ölüm: 1328 Evlenme: --------- Boşanma : ---------

KİŞİLERİN OLAYLARI

BSN	ADI	DÜŞÜNCELER
10	HELİME	EVLENME: EVLENEREK GİTTİĞİ YER : İKİZDERE İLÇESİ TULUMPINAR 36.CİLT 5.HANE
11	MERYEM	EVLENME: EVLENEREK GİTTİĞİ YER : İKİZDERE İLÇESİ TULUMPINAR 36.CİLT 14.HANE
12	HADİCE	EVLENME: EVLENEREK GİTTİĞİ YER : İKİZDERE İLÇESİ TULUMPINAR 36.CİLT 10.HANE 26.SIRA

3 No'lu Belge

NÜFUS KAYIT ÖRNEĞİ	İLİ RİZE	İLÇESİ İKİZDERE (1405)	MAHALLESİ / KÖYÜ TULUMPINAR KÖYÜ	CİLT NO 36	HANE NO 4

SIRA	BSN	C	YAKINLIK	T.C.NO	ADI	SOYADI	BABA ADI	ANA ADI	DOĞUM YERİ VE TARİHİ	MED. HALİ VE DİNİ	TESCİL TARİHİ	OLAYLAR VE TARİHLER
1	1	E	Kendisi	38309016910	MENSUR	EKŞİ	MEHMET	PENBE	İKİZDERE 1269	EVLİ İSLAM	1321	Ölüm: 1335 Evlenme: --------- Boşanma : ---------
2	6	K	Eşi	38294017442	DURİYE	EKŞİ	DURSUN	REHİME	İKİZDERE 1296	DUL İSLAM	1321	Ölüm: 1927 Evlenme: --------- Boşanma : ---------
3	2	E	Oğlu	38306017064	HELİL	EKŞİ	MENSUR	FATMA	İKİZDERE 1297	EVLİ İSLAM	1321	Ölüm: 01/05/1958 Evlenme: --------- Boşanma : ---------
4	3	E	Oğlu	38303017128	BAYRAM	EKŞİ	MENSUR	FATMA	İKİZDERE 1314	BEKAR İSLAM	1321	Ölüm: 1337 Evlenme: --------- Boşanma : ---------
5	4	E	Oğlu	38300017282	RUSTEM	EKŞİ	MENSUR	DURİYE	İKİZDERE 1903	EVLİ İSLAM	1321	Ölüm: SAĞ Evlenme: --------- Boşanma : ---------
6	9	E	Oğlu	38288017670	YEMEN	EKŞİ	MENSUR	DURİYE	İKİZDERE 24/05/1329	BEKAR İSLAM	1330	Ölüm: 1332 Evlenme: --------- Boşanma : ---------
7	10	K	Kızı	37469044962	FATMA	EKŞİ	MENSUR	DURİYE	İKİZDERE 15/08/1325	EVLİ İSLAM	1330	Ölüm: KAPALI KAYIT Evlenme: --------- Boşanma : ---------
8	14	K	Kızı	38282017898	ELMAS	EKŞİ	MENSUR	DURİYE	İKİZDERE 1904	BEKAR İSLAM	08/04/1935	Ölüm: SAĞ Evlenme: --------- Boşanma : ---------
9	30	K	Kızı	29060325052	ZEKİYE	EKŞİ	MENSUR	FETHİYE	KİZDERE 1294	EVLİ İSLAM	08/04/1935	Ölüm: KAPALI KAYIT Evlenme: --------- Boşanma : ---------

KİŞİLERİN OLAYLARI

BSN	ADI	DÜŞÜNCELER
4	RUSTEM	SOSYAL GÜVENLİK: T.C. EMEKLİ SANDIĞI KURUMUNDAN MAAŞ ALMAKTADIR.
4	RUSTEM	DOĞUM: 1319 olan doğum tarihi miladiye çevrilmiştir.
10	FATMA	EVLENME: EVLENEREK GİTTİĞİ YER : İKİZDERE İLÇESİ TULUMPINAR KÖYÜ 7.HANE
14	ELMAS	DOĞUM: 1320 olan doğum tarihi miladiye çevrilmiştir. 1320 olan doğum tarihi miladiye çevrilmiştir.
30	ZEKİYE	EVLENME: EVLENEREK GİTTİĞİ YER : İKİZDERE İLÇESİ DEREKÖY KÖYÜ 19.CİLT 75.HANE 13.SIRA

4 No'lu Belge

EKŞİZADE İBRAHİM AĞA

1. Hanımı Kumbasarlar' ın kızı

1 - Mustafa Ağalar
d. 1140 – ö. 1253
mezarı Yağcılar Camii Yanı

2 – Ali Ağalar
KOYLAV – Manle

2. Hanımı Bayburt' tan Çakıroğlu' nun kızı

1 – Küçük Ahmet Ağalar
KOYLAV
2 – Hüsayin Ağalar
HOMEZE
3 – Hasan Ağalar
AŞAĞI MANLI
4 – Mahmut Ağalar
KAPSE
5 – Osman Ağa
evlenmeden öldü

3. Hanımı Ovit' ten Hatice

1 – Yakup Ağalar
KOYLAV
2 – Memiş Ağalar
HOMEZE

Üç eşinden toplam dokuz oğlu olmuştur.

MUSTAFA AĞA (Ekşizade El-hac El-İbrahim)

d. 1724 ö. 1837
Mezarı Saray Sırtmahelle Camii Yanı

1 – Memiş Ağa
d. 1760 mezarı Saray' da
Sırt Camii yanında
2 – Kara Ahmet Ağa
BAYIRKOY
3 – Ali Ağa
SIRT MAH.
4 – Hasan Ağa
(Adem Dede)
SARAY
5 – Süleyman AĞA
öldü

1. Ömer Ağa

Reşit
Dursun
Mithat
Mustafa

MEMİŞ AĞA
d. 1760

Osman (öldü)

ALİ AĞA
d. 1790

1. TAHİR Yağcılar
2. HASAN Yağcılar
3. MAHMUT Sırt Mah.
4. HURŞİT Sırt Mah.
5. TÜRAN Sırt Mah.
6. MEHMET Tulumpınar d. 1820
7. ASLAN Sırt Mah.
8. AHMET Sırt Mah.
9. MUSTAFA Sırt Mah.

HACI İBRAHİM AĞA
(Mezar taşındaki ismiyle EKŞİZADE EL-HAC İBRAHİM AĞA)

Doğum yeri ve nereden geldiği tam olarak bilememekle birlikte mezar kitabesinde ölüm tarihi Hicri 1200 (Miladi 1784) olarak yazılmaktadır. Bayırköy' e (Koylav) gelip yerleştiği tarih ise tahmini olarak 1710 – 1720' dir. Trabzon / Dernek Pazarı, Kondu Köyü ile ilgili yaptığım araştırmalar sırasında, Of' a ait yedi köyün, maliye ile ilgili bir konudan dolayı Gürcistan / Anakra' ya sürgün edildiği bilgisine ulaştım. (*Bu sürgünle ilgili padişah fermanı 5 No' lu belge olarak sayfa sonunda verilmiştir.) İbrahim dedemin de Koylav Köyü' ne gelişi aynı tarihe rastlamaktadır. Of bölgesi hakkında en büyük kaynaklardan biri olan yazar Hasan Umur, bu fermanı aldığı "Of Tarihi" isimli eserinde, bölgedeki insanların bir kısmının dağlara kaçarak sürgünden kurtulduğunu yazmaktadır.

Kondu' da bulduğum aile şeceresinde Ekşi Ali' den sonra Kör İbrahim Ağa' ya "Rize Kura-i seb'a (7 Köy)"da işaret edilmiştir. (6 No' lu belge) Bu bilgiler ışığında Kör Hacı İbrahim Ağa' nın bu sürgünden dolayı Koylav' a geldiğine ve yerleştiğine karar vermiş oluyorum. Bu görüşümü destekleyen en önemli kanıtlardan birisi de, bu dönemde ülkenin diğer şehirlerine göç eden dedelerimizin geçmişleri hakkında bilgi vermeyip, sadece "bir nedenden dolayı" bu bölgeye geldiklerini beyan etmeleri, kendilerinin "Ekşioğlu" sülalesinden olduğunu söyleyerek ancak hangi köy veya şehirden olduklarını bildirmemeleri ve baba isimlerinin de kayıtlarda yer almamasıyla bu kişilerin kendilerini gizlemek zorunda kaldıklarıdır. Dolayısıyla baba ismi ve geldikleri yer belli olmayınca kendilerine yeni yerleşim yerlerinde rahatlıkla yeni hayatlar kurabilmişlerdir. Nitekim Osmanlı' da insanlar baba ismi ve geldikleri yere göre tanınıyor ve kovuştumaya uğruyorlardı. Dedelerimizin, değişik yerlerde "Ekşioğlu" olmasından dolayı kendilerini de bir "Ekşioğlu" olarak tanıtmaları onlara bir zarar vermemiştir. İşte bu tip yerleşimlerin zoraki göçlerden kaynaklandığı sonucuna vardım.

Ekşizade El-hac İbrahim Ağa Dedemizin mezarı, İmdat – Salih Ekşi
* Hasan UMUR Of Tarihi Ek İstanbul/1956 Sy: 13-52-55

Ordu' nun Mesudiye İlçesi' ne yerleşen akrabalarımızın, nereden geldiklerini ve baba isimlerini bilmeleri ise onların isteğe bağlı bir göç yaşamış olmalarındandır. İki yerleşim şekli arasındaki fark böylece ortaya çıkmıştır. Bizim için İbrahim dedemizden Ali dedemize (ileride bahsi geçecektir) kadar ki şecereyi bulabilme ihtimalimiz de ortadan kalkmıştır.

İbrahim Ağa' nın Mezarı ö. Muharrem 1200

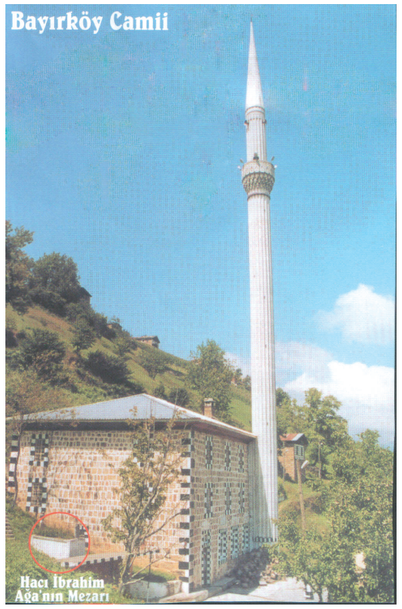

Bayır Köy Ekşioğlu Camii

Hacı İbrahim dedeme sıkıntılı zamanlarında Trabzon / Of' tan akrabalarının yardıma geldiğine yukarda değinmiştik. Ama bunların bizim dağılan akrabalarımız olduğunu böylece (Kancaoğulları gibi) tespit etmiş oluyoruz.

Kondu' da görüştüğüm ailenin yaşlılarından işittiğim bir başka konu da zamanla (yüz yıl kadar önce) iki yer arasında akrabalık ilişkilerinin zayıflaması ve ailelerin buna önlem almak amacıyla karşılıklı kız alıp – verme çözümünü bulduklarıydı. Hatta ailenin İkizdere kolu, Kondu' dakilere "size en güzel kızımızı verelim, sizin de en çirkin kızınızı biz alalım" diyerek büyük bir fedakarlık örneği gösteriyorlar. Böylelikle, ailenin özellikle İkizdere kolunun gayretleriyle zayıflayan akrabalık ilişkileri tekrar güçleniyor. Maalesef bu ilişkiler yeni nesillerce devam ettirilememiştir.

Ailenin tarihi için 1950' lerde Ekşioğlu Hamdi Dayı da çok uğraşmış. Sonuç olarak İbrahim dedemizin Kondu' dan geldiği ve Bayırköy' de evlendiği bilgisine ulaşmış oluyoruz. Üç eşinden birini Kumbasarlar' dan, ikincisini Bayburt' ta Çakıroğulları' ndan, üçüncüsünü de Ovit' ten (şu anda Ovit' te "Hatice' nin Yurdu" denen mahal de ismini bu eşinden almıştır) almış. Kendi sağlığında büyük bir

güç sahibi olan dedemizin dokuz oğlundan birisi ölmüş. Geri kalan sekiz oğlunun soyunu, Allah büyük bir hızla çoğaltmıştır.

Rivayete göre Hacı İbrahim dedemiz Ovit' lerde bir yaşlıyı konuk edip ağırlamış. Yaşlı adam giderken "ben Hızır' ım, dile benden ne dilersen" deyince, o da "soyumun artmasını diliyorum" demiş. Bu rivayet İkizdere' de Ekşioğulları' nın dışındaki sakinlerce de böyle anlatılmaktadır. Atası Ekşi Ali gibi, çocuklarını çevre köylere yerleştirerek aile geleneklerinin devam etmesine özel önem vermiştir.1874 yılında (Hicri 1200) Bayırköy' de vefat etmiş ve kendi yaptırdığı caminin yanındaki mezara defnedilmiştir.

Kondu' daki yerleşimin adı "Ekşi Ali" olmasına rağmen Hacı İbrahim dedenin, mezar taşında "Ekşizade el-Hac İbrahim Ağa" yazmasından da anlaşılacağı üzere Ekşi Ali dedenin soyundan geldiğini mezar taşında da görmek mümkündür. Mekanı cennet olsun.

İkizdere'de (Koylav) Bayır Köy – İbrahim Ağa'nın kurduğu ve ilk yerleştiği köy.

Aylık yaptığımız aile toplantılarından bir görüntü H.Dursun-H.Tayyar-H.Hakkı EKŞİ oğulları ve Torunlarının bir kısımı

39

GİRİŞ

Bu kitap 4 kısım üzerine tertip edilmiştir.

1 — İlâmlar, Fermanlar, Vesikalar
2 — Mütalâalar ve Hâtıralar
3 — Hicret Notları
4 — Mısır ve Avrupa seyahati

Kitap, kazamızın 400 senelik kanun ve usullerine göre çıkarılan ferman, ilâm ve sairaye dair bir çok vesaiki muhtevi olduğundan bazı izahlarda bulunmayı faideli gördüm.

Eski ve yeni kanunlardan iki misal alıyorum. K ı s a s ve N i k â h

K ı s a s : İlâmları okuyanlar göreceklerdirki, her iki kanunda da kasden adam öldüren idam edilir. Ancak şer'î mahkeme, katili idam veya af etmek selâhiyetini bizzat maktûlün veresesine terk eder. Yeni kanuna göre, âmme namına idam veya af edilir. Filhakika, bu hususdaki şer'î hüküm, zamanında maksadı mükemmelen temin ediyordu. Zamanın değişmesiyledirki, idam veya af işini şahıslara terk etmenin mahzurları görüldüğünden âmme namına ifası hikmet ve maslahata uygun görüldü. Esas bakidir, değişiklik feridedir.

N i k â h : Bunun muhtelif hâdiselere ait kitapta misallerini göreceksiniz. Mahkemelerde akıl ve hayallere gelmiyecek derecede hilelere baş vuruluyor. Birbirlerine zıt şahitler dinleniyor, mahkemeler müşkül duruma düşürülüyordu. Böylece memleketin huzuru ihlâl ediliyordu. Medenî nikâh bunları ortadan kaldırdı, hilekârlar, yalancılar, sahadan çekilmek zorunda kaldı. Âmme ve erbabı namus huzura kavuştu.

Medenî kanunumuzun bilhassa bu noktası milletimiz için en büyük nimetlerden biri sayılsa yeridir.

(1) Kısas: katili maktûl mukabilinde öldürmek veya mecruhun telef edilen uzvu mukabilinde carihin ona benzer uzvunu telef etmekten ibaret bir cezai şer'îdir.

Yazar: Hasan UMUR Of Tarihi Ek İstanbul/1956

İşte zamanın değişmesiyle ahkâmın da değişmesi icap ettiğini bu iki misal göstermektedir.

* * *

Of tarihindeki ferman ve vesaikin, arapça, farsça kelimelerle karışık eski tarz yazılışlarından şikâyet eden hemşehrilerimiz bulunduğundan bu kitapta bazı ferman, ilâm ve vesaiki yeni tarz yazıya çevirmeğe çalışarak hulâsalar aldım. Bir kısmını da olduğu gibi bırakmayı iltizam ettim. Çünkü bu tarzın erbabı için ayrı bir zevki vardır. Bir gün gelipte eski tarz tamamen unutulacağı düşünülürse de -hemşehrilerimiz, memleketin tarihiyle ilgili bu vesaikten uzak kalamıyacaklarından- bu cihetı o zamanın kalem erbabına terk ediyorum.

* * *

Yedi Köyün Sürgün Edilmesi

Kazanın en büyük köylerinden yedi pare köyün o zaman (A k s a y ı b i l â d i i s l â m) islâm ülkesinin en son sınırı olan (A n a k r a) kal'asına sürgün edilmeleri hakkında Of tarihi adlı kitabımda bir ferman vardır. (*)

Padişahın bu iradesinin icra edilip edilmediğine dair bir kayda tesadüf edilememiş idi. Of kazasına ait en mühim tarihi bir hâdise böylece karanlıkta kalmıştı. Bu sefer Topkapı sarayı müzesi arşivinde çalışırken bir tesadüf Maçoka kazasına ait bir femanın satırları arasında Of kelimesi gözüme ilişti. Bu fermanın tetkiki sonunda Of köylerinin Anakraya sürgün edildikleri anlaşılıyor.

Bunun üzerine tekrar Başbakanlık arşivinde tetkikatta bulunarak bu sürgün işine bizzat memur olan Köprülü zade Abdullah paşaya hitaben sadır olan ve bu hâdisede en mühim vesikayı teşkil eden bu ferman ve Trabzon dergâhı Ali yeniçeri zabitine ve yeniçeri serdarına hitaben bir ferman daha buldum. Bunlar ve Maçoka kazasına ait olan ferman kitapta görülecektir. Böylece Of kazasına ait en mühim bir tarihi hâdise bütün şümulü ile ve esbabı mucibesiyle meydana çıkmış oluyor. Hâdi-

(*) Of tarihi sahife 94 tarih 1121 — (bu tarih kitapta sehven 1131 olarak yazılmıştır.

5/1 No'lu Belge

40

bur molla Ömer tarlası ve bir tarafdan molla Ali fidanlığı ve bir tarafdan mahalle yolu ve bir tarafdan Mahmud tarlası, fidanlık ve bir petek ve ahali arasında hudutları malûm bilcümle tarlaları sahibi arz marifetile yirmi sekiz guruş mukabilinde mezbur molla Ömere sattım dedi ve istek üzerine yazıldı.

Sene 1115, No. 1867, Sa. 42

Of kazasından yedi pare köyün Anakra kal'asına sürgün edilmelerine dair ferman

No: 45

Trabzon valisi vezir Abdullâh paşaya hükümki:

1121 senesine mahsup olmak üzere Trabzon ve Könye sancaklarında avarız ve bedeli nüzül, malından cem ve tahsili, sabıkan Trabzon beylerbeyisi olan Süleyman paşanın uhdesinde olup lâkin miri miran mumaileyhin tamamının tahsili mümkün olmamakla senki vezir müşarünleyhsin senin Trabzona vusulünden sonra tarafından mutemedünaleyh mübaşir tayin ve tahsiline ihtimam olundukça bundan ektem mali mezburun tahsiline mâni olan zuama ve timar kariyelerinden Of kazasına tabi, Zanu ve Zisno ve Kadahor ve Holaikebir ve Paçan ve Fodinos ve Kondu, nam kariyeler ehalileriyle zikrolunan kariyelere hariçten gelüp sakin olan Ayaslo ve Kalmotlu nam kabileler halkı adeti müstemirleri üzere tecammu, ve üzerlerine edası lâzım gelen mali mirilerin edadan imtina itiklerinin Of kadısı hüccet ve tarafına ilâm itmekle Trabzon alaybeyisi ile ehaliyi vilâyetin ihtiyarlarından ve yeniçeri ocağından mutemedünaleyh ve mevsukunbih kimesneler irsal, suhulet ile emvali mirilerin tahsil murad olundukda mezburlar inatlarına müsir ve alâtı harp ile sarp mahallere tahassun ve bazı kariyeler ehalileri dahi havalarına tab'iyet ettirerek evvelkinden ziyade cemiyet ile inatlarına musir olduklarından maada eşkiyayı mezkûr Of kazası hafta pazarını kadimül eyyamdan beru dura geldüğü mahallinden kaldırup fesatlarına ensep ve cemiyetlerine ekrep olan mahalle nakletmeleriyle bundan ektem keyfiyet dahi ibadullâhın usretine bais olduğu ilâm olunduğundan, zikrolunan pazar mevzii kadimine naklolunmak için emri şerifim sadır olmuşken ol dahi icra olmamakla tekrar tarafından

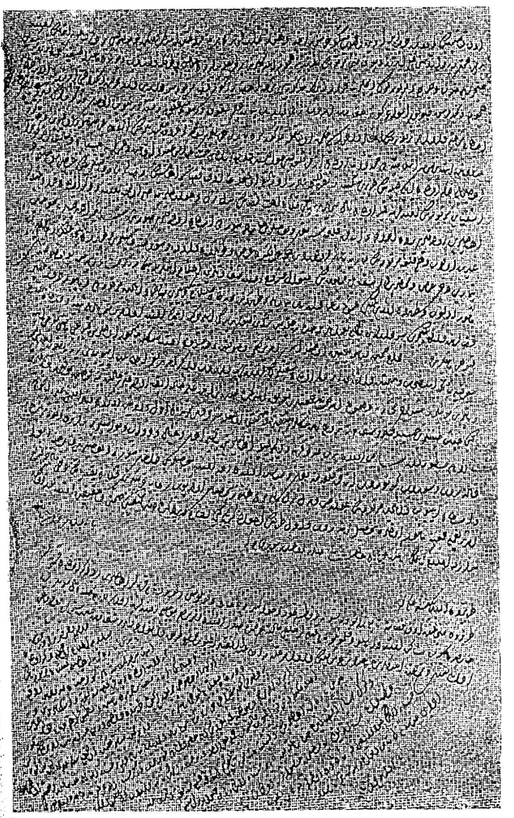

7 Pare köyün sürgününe dair (No. 45-46) izahat sahife 13

5/2 No'lu Belge

41

5/3 No'lu Belge

bir mutemedünaleyh mübaşir ile bir mutemet adem gönderilüp tahvif ve tehdidi müştemil kelimat ile mezburların cemiyetlerin tefrik ve mali mirinin tahsili ve zikrolunan pazarın mahalli kadimine nakli hususu tenbih olundukda yine eşkiyayı merkume müteessir ve mütezecir olmayıp fesat ve şekayete israr ve kemakân fesat üzere cemiyetlerinde, emri şerifimin tenfiz ve icrası müteassir olup eşkiyayı mezbur kat'ı tarık idüp ibadullâhın evlerin basıp nisvan ve sübyanların ahz ve dağlara götürüp bazıların esiri tığ iderek birbirlerine füruht ve bazıların dahi dilediklerine inkâh idup bahusus eşkiyayı mezbure, sen bizum hakkımızda hüccet vermişsin deyu Of kadısının alâtı harp ile evin basıp menguhasın ahz ve havadarlarından birine furuht eylediklerinden bu hususu bizden dâva etmemek üzere yedimize hüçcet ver ve illâ seni katlederiz deyu kadı i merkumun üzerine hücum eylediklerinden bir tarikle yetlerinden hâlâs ve tarafına varup ve bundan maada eşkiyadan biri bir kimseyi hançer ile zarp ve cerh ve mezburların içlerine firar itmekle mezkûrei şer'a ihzar için kazai merkume serdarı vardıkta anın dahi üzerine alâtı harp ile hücum ve kendisin soyup envaı göne hakaret idüp, zuama ve erbabı timare dahi hukuk ve rusuma müteallik bir nesne vermeyup.

Elhasıl mezkûrelerin fesat ve şekavetlerinden ahkâmı şer'iye ve evamiri şerifemin infaz ve icrası mümkün olmamakla mezkûrler diyarı ahare nakl olmadıkça u'ruki mefsedetlerinin inkitaî mütesavver olmayıp ve halen Gürcistan hududunda indihai serhattı islâmiyede müceddeten bina olunan Anakra kal'asının havalisine vaki erazii hali anirraiye ve ikamet ve umrana cesban ve salüfülz'zikir kura ehalileri ile zikrolunan iki kabilenin her biri seksener nefer kılıç kadar ademe bâliğ olmakla halen Of kazası ehalisinin rızaları ve kadılarının arzı mucibince eşkiyayı merkumenin üzerlerine kaydolan mali mirilerin baki kalan ehalii kazanın bedeli nüzül ve avarızlarına zam olunmak üzere ve zikrolunan kura ve kabileler ehalileri oldukları yerden ihraç ve Anakra kal'asına nakl ve bazıların harici surda iskân olundukları surette sair ehli fesada mucibi ibret olup ve hem kal'ayı merkumenin timarına bais olur deyu tarafından arz ve Trabzon ve Of ve Sürmene kadıları ve Trabzon sancağının zuâma ve erbabı timarı dahi arz ve mah-

zar birle eşkiyayı mezburenin minvali meşruh üzere şekavetlerin ilâm etmeleri ile senki vezir müşarunileyhsin bu hususta memur olup ve Trabzon alâybeyisi umumen zuama ve erbabı timariyle ve Trabzon Dergâhı muallâm yeniçerileri zabiti ve vilâyeti merkume ve Bayburt ve ispir kazalarında vaki yeniçeri serdarların bilcümle neferatiyle hidematı âliyemde re'yi sevap didin ile hareket etmek üzere evamiri şerifem ile tenbih ve dergahı muallâm kapucu başılarından ... dame meduhu mübaşir tayin olunmakla imdi emr'i şerifim vusulünde vechi meşruh üzere senin ile memur olanları kapucu başı mumaileyh marifetiyle yanına istihsap ve maiyet ve ittifak ile zikrolunan şakilerin üzerine varup ve eğer emri şerifime itaat etmeyüp muharebeye tesaddi iderlerse veballeri boyunlarına sen dahi muharebe ve biavnillâhi taalâ cemiyetlerin tefrik ettikten sonra yerlerinde alâhazihi ipka olundukları halde yine fırsat buldukları gibi hubsi tiynetleri hasebiyle fesat ve şekayete şurû edecekleri müteyakkan ve mütehakkak olmakla şer ve fesatlarından evvel vilâyette olan ibadullâhı temin için bâlâda mestûrul-esamî olan yedi adet kariye ve iki kabile ehalilerin bilcümle ehl ve ayal ve tevabi ve nevabetleriyle yerlerinden ve yurtlarından kaldurup ve sürüp gönderüp Anakra kal'asına nakl ve münasip olan vech üzerine bazıların dahili sur'a ve bazıların haricine iva ve iskân eyleyüp vilâyeti merkumenin avarız ve bedeli nüzül mallarından henüz tahsil olmayıp reaya zimmetlerinde kalan bekayanın dahi maliye tarafından emrişerifimle cem'ine memur olanlara tahsil ettirüp ve ol tarafın ehvaline gereği gibi nizam verildikten sonra keyfiyeti sıhhati ve hakikatı üzere deri devlet medarıma ilâm eylemek babında fermanı âlişanım sadır olmuştur. Buyurdumki 1121

Bu fermanda sürgün hakkındadır.

No: 46

Trabzon dergâhı âlî, yeniçerileri zabiti ... zide meduhuye ve Trabzon eyaletinde vaki yeniçeri serdarlarına hükümki.

Trabzon sancağının Of kazasına tâbi Zano, Zisno, Kadahor, Hola'kebir, Paçan, ve Fotinos ve Kondu nam kariyeleri ahalileri ile zikrolunan kariyelere hariçten gelüp sakin

42

5/4 No'lu Belge

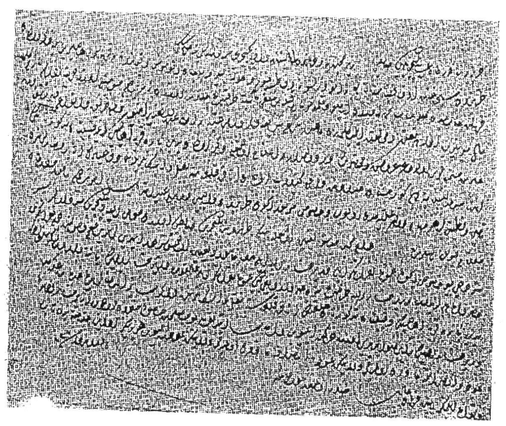

7 Pare köyün sürgününe dair (No. 45-46) izahat sahife 13

Ayaslo ve kalmotlo nam kabileler halkı maliye tarafından sadır olan emri şerifim mucibince üzerlerine edası lâzımgelen mali mirilerin edada taallûl ve muhalefet eylediklerinden maâda şer'i şerife ve evamiri aliyeme, itaat ve inkıyat etmeyup, kat'ı tarik ve envaî fesat ve şekavet adeti müstemirreleri olduğu ârz ve mahzerin deri devlet medarıma ilâm olunmakla zikrolunan yedi pare kariye ehalisi ile kabiledanı mezkûredanın intihai serhatti islâmiyede Gürcistan hududunda vaki müceddeten bina olunan Anakra kal'asına nakl ve iskânlariyle bilâdı ibadın asârı mezarlarından temin ve tatmin, ehemmı mahammi devleti âliyemden olup ve hususu mezbur içun Trabzon valisi vezirim Abdullah paşa emri şerifimle memur ve dergâhı muallâm kapucu başılarından ... dame meduhu mübaşir tayin olunmakla senki Trabzon yeniçeri zabiti olan mumaileyh ve yeniçeri serdarlarsız, siz dahi bu husus içun umumen neferatınızla vezir müşarünleyhile mean memur ve tayin olunmuşsuz. İmdi Emri şerifim vusûlünde cemiî neferlerinizi hazır ve amade idup vezir müşarunleyh tarafından size haber verildiği gibi umumen neferlerinizle kalkup vezir müşarünleyh yanına varıp zikrolunan yedi pare kariye ehalisinin ve kabiledanı mezküredan hallının Anakra kal'asına nakl ve iskânlarında ve eğer sair iktiza eden hidematı âliyemde vezir müşarunleyhin reyi sevap didi üzere hareket eyleyüp ve inşallahu tealâ, bu maslâhat husule mekrun olup vezir müşarunileyhten avdet ve insirafe mezun olmadıkça vilâyetinize avdet eylemeyüp herbiriniz edayı hizmete bezli tabu tuvan eylemeniz bababında fermanı âlişan sadır olmuştur. Buyurdumki, 1121

Maçoka kazasına aid olan bu, fermandan ofun yedi pare köyünün Anakra kal'asına sürgün edildiklerini anlıyoruz

"Sahife 13 e bakınız"

No: 47

Fermandır

Kıdvetül-emasil Vel-ekran Trabzon alaybeyisi Mehmed zide kadruhu süddei sa'adetime mektub gönderup livai mezbure Maçoka Nahiyesinde Uruç nam karye ve gayriden altıbin akçe timare mutesarrıf olan Mehmed veledi Cemşid Gürçi, bin yüz ondokuz senesinde ferman olunan Gürcistanda vaki Anakra,

29 No'lu belge
Doğu Karadeniz Haritası Kondu-İbrahim Ağa'nın Kurduğu ilk Köy Bayır Köy

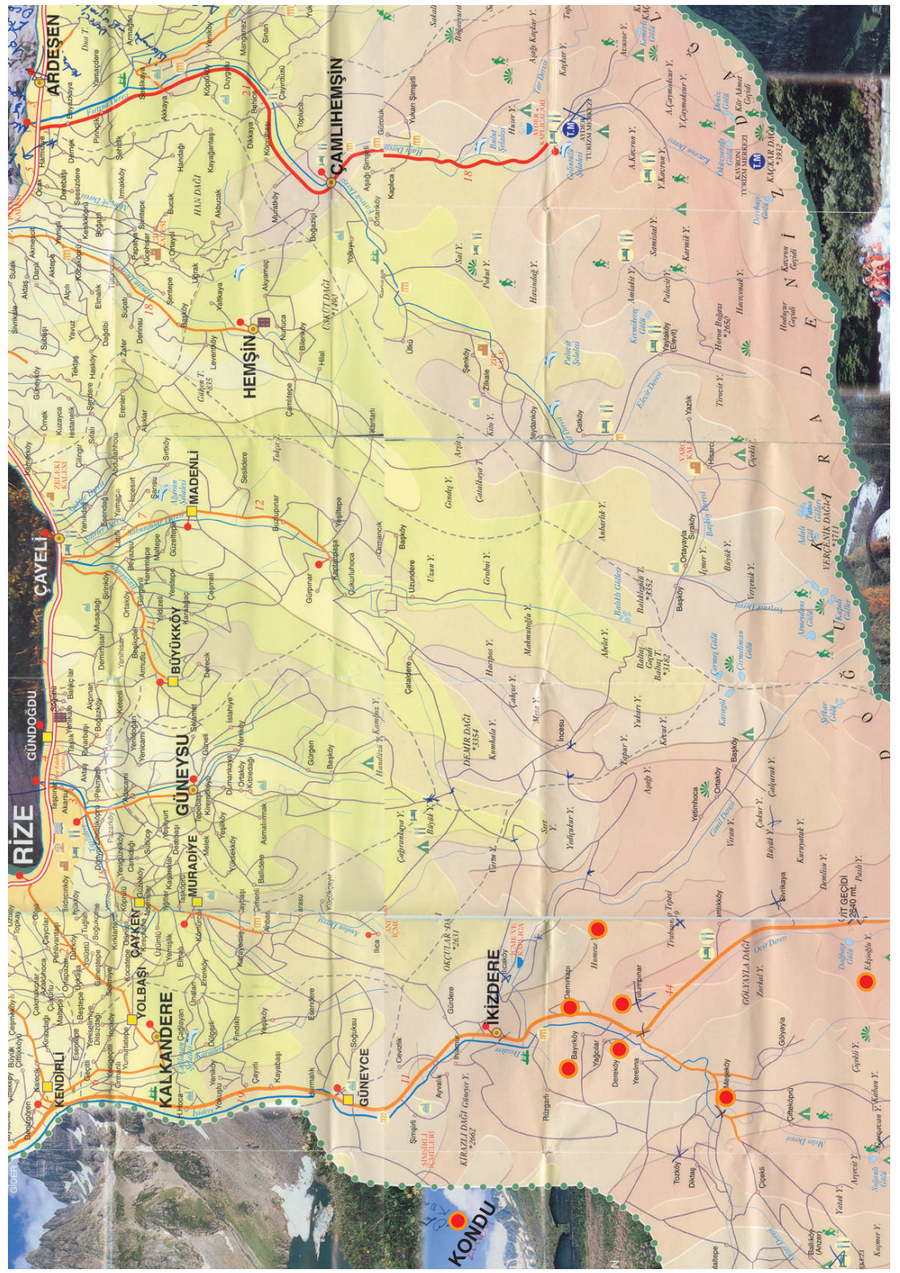

Rİze Haritası İbrahim Ağa Köyleri ve Ovit Ekşioğlu Yaylası

BAYIRKÖY (KOYLAV)

Bayırköy (Koylav), Ekşioğlu İbrahim Ağa' nın İkizdere' ye gelip ilk yerleştiği köydür. Mezarı bu köyde Ekşioğlu Camii' nin yanındaki sandukanın içerisindedir. Köye geliş tarihi tahmini olarak 1710 – 1720 yıllarındadır. Mezar kitabesinde ölümü H.1200 (M. 1784) tarihi olarak yazılmıştır. Bu köyde 1872 tarihli "tapu tahmin defterinde" sadece "Ekşioğlu" vardır. Bu köyde yaşayan akrabalarımızdan görüşebildiklerimden, şecerelerini aldıklarım aşağıdadır.

İBRAHİM AĞA

ALİ AĞA	KÜÇÜK AHMET AĞA		YAKUP AĞA
Hüseyin Ağa	**Yakup Ağa**	**Mustafa Ağa**	**Osman Ağa**
Yahya Ağa	Miktat Ağa	Hamit Ağa	Yusuf Ağa
Mahmut Ağa	Mahmut Ağa	Ruşen Ağa	Bayram Ağa
Yusuf Ağa	Yakup Ekşi (80)	Hakkı Ağa	Recep Ağa
İlyas Ekşi (54)	Sefer Ekşi	İlyas Ekşi	Kasım Ağa
(Ekşioğlu 5 Yıldız Konutları sahiplerinden / Çekmeköy' de)	(İzmit Milletvekili)	İbrahim Ekşi (55)	CemilEkşi (52)

Koylav – Saray – Velkü' nün Tulumpınar'dan görünüşü.

BAYIRKÖY EKŞİOĞLU CAMİİ

Caminin ilk yapılış tarihi kesin olarak bilinmemekle birlikte, İbrahim dedemizin camiinin yanındaki mezarında ölüm taihinin H.1200 (M. 1784) olması nedeniyle camiinin imarının bu tarihten evvel olduğunu anlıyoruz.

Minare Tarafındaki Kitabe

Aile büyüklerinden aldığım bilgiler ve yerinde yaptığım incelemelerden de anladığım, aile nereye yerleşirse ibadethanesi de yapıyordu. Diğer bölgelerde de aynı yolun izlendiği tecrübe edilmiştir.

İbrahim Ağa Bayırköy' ü (Koylav) kuran ve oraya yerleşen ilk kişi olduğu için ölünce mezarı, yaptığı caminin yanına defnedilmiştir. Bu da "Ekşizade El-hac İbrahim Ağa' nın" ölümünden daha önce burada bir caminin olduğunun kesin delilidir. İbrahim Ağa' nın Bayırköy' ü kurduğu tarih tahmini 1710 – 1720 yılları olduğuna göre ilk cami de bu tarihlerde ahşap olarak yapılmış olduğunu söyleyebiliriz. Rivayete göre eski camii 1898 yılında bir yangında yok olmuştur.

Şu anda mevcut caminin kitabesini okuduğumuzda, camiinin köy halkı tarafından yapıldığı (ki köyün tamamı "EKŞİOĞLU" dur), eski caminin yerine ise yeni camiinin 1901 yılında inşa edildiğini çıkarırız. Caminin ahşap oymaları, kapısı ve kitabesi de ekte görüleceği üzere H. 1317 yılında bu günkü yerlerine yerleştirilmiştir. Minaresi, 1976 yılında minare ustası merhum Yusuf Ekşi ve Hüseyin Ekşi tarafından yapılmış olup 45 metredir. Kapısının kitabelerinden "Ameli Laz Kaba Eyyüb oğlu Laz Usta " yazısı okunmaktadır. Minaresi, minberi ve mihrabı ile ahşap oyma sanatının muhteşem örneklerinin verildiği bu güzelim eser, maalesef ki bugün Rize bölgesi eski eserleri arasında sayılmamaktadır.

Korunması gerekli olan bu eseri, devletin hangi birimi ilgeliniyorsa bir an önce Rize' deki tarihi eserler arasına korumaya alması gerektiğine inanıyorum. Böyle bir eserin göz göre göre yok olması hem ailemiz hem de ülkemiz açısından bir kayıptır diye düşünüyorum.

Ekşizade İbrahim Ağa Camii Ön Kitabesi

La ilahe illallah Muhammedün Rasûlullah
Kâle'llâhu Teâlâ Selâmün aleyküm tıbtüm fedhulûha hâlidîn
Ehl-i karye râh- ı hayra ettiler gayret hemîn
Ta temelden yaptılar bu câmi'i gayet râsin
İnnemâ ya'muru ileyhi âmil olup bi'l-ittifâk
Eylediler kudret cân u dilden âferîn
Haşre dek ashâb-ı hayrı ide mesrûr bir merâm
Mahzar-ı lutf ve inâyet kıl Yâ ilâhe'l âlemîn
Maksadım bir taşla Hakk'a tevessül eylemek
Ol sebebden bana yardımeyle Rabb-i mu'în
Gelse bir tarih cevher yazsa nahîf çok sezâ
İzn-i Yezdân ile yaptı bu cami'i pek metîn.

İbrahim Ağa' nın Mezarını ailece ziyaret ederken

Amele-i laz Kaba Eyyup oğlu Laz usta Ufiye Anhu sene 1317

Bayırköy Ekşioğlu Cami'nden iç görünüş

Rivayete göre Hacı İbrahim Ağa nın seccadesi

Ekşioğlu Camii İç Görünüşü, Hacı Hakkı Ekşi, İmdat Ekşi, Süleyman Ekşi.

Dereköy (Velkü) Saray Mahalle ve Sırt Mahalle

VELKÜ (DEREKÖY)

(SIRT MAHALLESİ KARŞIKİ VELKÜ) (Dere kenarına Saray deniyor)

İBRAHİM EKŞİ
Mustafa Ağa

Saray Hasan Ağa

Sırt mahallesi(saray) — Ali Ağa(Sırt mahal.) — Dursun Ağa

Memiş Ağalar	İbrahim Ağa	İbrahim Ağa	Zabit Ağa	Mustafa Ağa	İsmail Ağa
	Mustafa “	Harun Çavuş Ağa	Ruşen Ağa	Celal Ağa	Tufan Ağa
	İbrahim “	Rüfet Ağa	Hamdi “	İmdat Ekşi	Mustafa Ağa
	Mevlüt 80 yaş	Rahmi Ekşi	(aileyle ilgilenen)	Halis Ekşi	Adem (86 yaş)
		Sami Ekşi(50 yaş)	Helim-Hüseyin 60 yaş.	(64 yaş.)	Bayram (50 yaş)

Yağcılar ve Saray Sırt Mahalle

Yağcılar Camii yanında mezarı bulunan İbrahim Ağa' nın oğlu Mustafa Ağa dedemizin mezarı (kitabe sonradan ailemiz tarafından yerleştirilmişir.)

Mustafa Ağa' nın oğlu Memiş Dedemizin ve onun oğlu Ali Dedemizin mezarının bulunduğu Saray Sırt Mahalle Camii ve Mezarları.

Homeze (Demirkapı) İbrahim Ağa

Hüseyin Ağa

Ahmet Ağa
Süleyman Ağa
Memiş Ağa
Hasan Ağa
Hüseyin Ağa
Ekrem Ekşi
(65 yaşında)

Ahmet Ağa
Süleyman Ağa
Memiş Ağa
Hasan Ağa
(sarıkamış şehit)
ibrahim Ağa
Dursun Ekşioğlu
(61 yaşında)
Dr.Mete (40 yaş)
(Bursa Devlet Hast.
Başhekimi)

Memiş Ağa

Kasım Ağa

Ahmet Ağa
Ömer Ağa
Nazım Ağa
Ali Ekşi (49)
(İkizdere Petrol)

Mustafa Ağa
Mehmet Ağa
Tayyar Ağa
Gençali Ağa
Mehmet (67 Yaş)

Ali Ağa

Kalmuğ Ağa
Abdi Ağa
Ali Ağa
İslam Efendi
İbrahim Ağa
Emrullah Ekşi (65 yaş)
(İkizdere Arzuhalci)

Demirkapı (Homeze 'den bir görünüş)

Koylav' dan Homeze' nin Görünüşü

İBRAHİM AĞA
Aşağı Manle

Ali Ağa
Memiş Ağa
Mehmet Ağa
Bahadır Ağa
Mehmet Ağa
Zeki Ekşi (65 yaşında)
(İkizdere vakfında yönetici)

Hasan Ağa
Dursun "
Mustafa "
Aslan "
Hızır "
Mehmet "
Hızır "
Aslan (52 yaşında)
(istanbulda kartonpiyerci)
(İlyas Ekşiden bilgiler alındı)

Manle'den Görüntüler

KAPSE (Ayvalık)

İbrahim Ağa

Mahmut Ağalar
Mehmet Ağa
Tahir Ağa
Arif Ağa
Mahmut Çavuş
Mahmut (67 yaşında)
(Tuğba Kur'an Kursu – İkizdere Vakfı)

Kapse'den Bir Görüntü

Tarihi Dereköy Köprüsü

ADEM EKŞİ

Kendisine "seni nasıl tanıtayım?" diye sorduğumda, bana "Mustafa oğlu Adem" diye yaz demişti.

Rize'ye, bu kitap amacıyla araştırmalara gittiğimde bölge tarihini ve bizim ailemizi en iyi bilen kişinin Adem dedemiz olduğunu öğrendim. Kendisini ilk ziyaretimde durumu bizzat anlattım. O da bizi ve yaptıklarımızı bildiği için takdirlerini bildirdi. Kendi üslubuyla yapmak istediğimi anlatınca benim için ''habu zinnurun dağı gibisun" diyerek elinden gelen desteği verdi. Burada kendisine bir kez daha şükranlarımı sunuyorum.

Adem dedemi tanıyanların da iyi bildiği gibi, kendisini çok iyi yetiştirmiş. Adem dedeyi dünyayı yaşayarak öğrenmiş, sözünü sakınmayan, her kelimesi sayfalarca anlatabilecek bir bilge insan olarak tarif etmek abartı olmasa gerek. Kendi deyimiyle "ben okumadım ama kulak mollasıyım" diye kendini tarifi ayrı bir nükte olarak hala kulaklarımda çınlıyor.

İkizdere' de aileyle ilgili bilgi aldığım herkesin, özellikle yaşlıların bana söyledikleri, bu konuda en iyi bilgiyi Adem dededen alabileceğim olduğuydu. Gerçekten de Adem dede kendine has üslubu, bilgisi ve bilgeliği ile bu kitabın hazırlanmasında en fazla yararlandığım kişi oldu. Kendisiyle yaklaşık yirmi saati bulan bir görüşme yaptık, burada bazı çok önemli bilgileri alıyorum ama kayıtları da arşivimde saklıyorum.

Kendisinin bizim aile ve bölgedeki diğer aileler konusundaki bilgileri beni şaşırtmıştır. Dünya ve Türkiye coğrafyası, siyasi ve sosyal tarihi hakkındaki tespitleri benim de paylaştığım görüşlerdi doğrusu. Bu nedenle Adem dede ile daha fazla bir yakınlık kurduk. Akrabasını seven, geleceğe bir şeyler bırakmak isteyen Adem dedeme hayatı boyunca sağlık ve mutluluklar diliyorum.

Adem Ekşi Dedemizle Röportaj Yaparken İmdat Ekşi

1872 – 1884 YILLARI ARASI TAPU KAYITLARINA GÖRE KÖYLERİMİZDEKİ AKRABALARIMIZ (*)

Aileler soyadı ya da lakaplarıyla belirtilmiştir.

KAPSE: Abdurrahmanoğlu, Ahmetbaşoğlu, Biberoğlu, Çakaloğlu, Çiloğlu, Ekşioğlu, Fazlıoğlu, Gelgeloğlu, Selimoğlu, Tosunoğlu, Tozkopanınoğlu, Ustaahmetoğlu, Ustahüseyinoğlu, Velioğlu, Yağeroğlu.

MANLE: Bekiroğlu, Büyükoğlu, Ekşioğlu, Eyüpoğlu, İbrahimoğlu, Kamiloğlu, Kibaroğlu, Kotevoğlu, Köseoğlu, Mizelioğlu, Mollaismailoğlu, Öksüzoğlu, Tavukçuoğlu, Terzioğlu, Tolunoğlu, Uzunalioğlu, Variçoğlu.

KAFKAME VE PİLAKORUM: Abbasoğlu, Abdullahoğlu, Ardaloğlu, Azaklıoğlu, Biberoğlu, Bozunoğlu, Çakıroğlu, Çifteninoğlu, Çolakoğlu, Demircioğlu, Deryazoğlu, Dirhemlioğlu, Ekşioğlu, Fazlıoğlu, Fitozoğlu, Hacıhasanoğlu, Hacısüleymanoğlu, Hamzaoğlu.

KOLYAV: Ekşioğlu.

HOMEZE: Azaklıoğlu, Bacakoğlu, Bostanoğlu, Delihüseyinoğlu, Dervişoğlu, Deryazoğlu, Doksanüçoğlu, Ekşioğlu, Fotikoğlu, Hacıosmanoğlu, Hüseyinağanınoğlu, İslamoğlu, Karakurtoğlu, Kotiloğlu, Kuritoğlu, Küçükağanınoğlu, Mutevellioğlu, Osmançepoğlu, Papoğlu, Sarınınoğlu, Soytarınınoğlu, Velioğlu.

VELKÜ: Abdurrahmanoğlu, Bekiroğlu, Çakıroğlu, Çepnioğlu, Ekşioğlu, Fisonunoğlu.

KOHÇER (AŞAĞI): Abdullahoğlu, Alibaşoğlu, Berzehoğlu, Fisonunoğlu, Hacıosmanoğlu, Hamdullahoğlu, Henekeloğlu, Karaveziroğlu, Keleşoğlu, Kutrimatoğlu, Küçükoğlu, Mollaibrahimoğlu, Mollanınoğlu, Mollaosmanoğlu, Mustafaağanınoğlu, Paskaloğlu, Şadımanoğlu, Timuçoğlu, Timurçioğlu, Yusufoğlu.

1884 – 1886 YILLARI ARASI TAPU KAYITLARINA GÖRE KÖYLERİMİZDEKİ AKRABALARIMIZ

KAPSE: Abdurrahmanoğlu, Ahmetbaşoğlu, Alibaşoğlu, Berberoğlu, Çiloğlu, Delihüseyinoğlu, Ekşioğlu, Eyüpoğlu, Fazlıoğlu, Hacıibrahimoğlu, Murtezaoğlu, Ofluoğlu, Pekçioğlu, Piğicioğlu, Selimağaoğlu, Selimoğlu, Tosunoğlu, Tozkopasanoğlu, Ustahüseyinoğlu, Yağenoğlu, Yalnızoğlu, Yeykioğlu, Yığcıoğlu.

MANLE: Abdioğlu, Bekiroğlu, Bıyıkoğlu, Carıloğlu, Davutoğlu, Delihüseyinoğlu, Ekşioğlu, Eyüpoğlu, Hacıosmanoğlu, Hocaoğlu, İbrahimoğlu, İspirlioğlu, Kamiloğlu, Kotevoğlu, Kotiloğlu, Köseoğlu, Kösoğlu, Kurbetoğlu, Lazoğlu, Mataracıoğlu, Mizelioğlu, Mollahasanoğlu, Mollaibrahimoğlu, Mollaismailoğlu, Mollamahmutoğlu, Mollaosmanoğlu, Mutevellioğlu, Öksüzoğlu, Süleymanoğlu, Şapoğlu, Tavukçuoğlu, Terzioğlu, Topuzoğlu, Tulunoğlu, Uzunalioğlu, Variçoğlu, Varisoğlu.

HOMEZE: Azaklınınoğlu, Azaklıoğlu, Bacakoğlu, Bostanoğlu, Delihüseyinoğlu, Delioğlu, Dervişoğlu, Doksanüçoğlu, Ekşioğlu, Gurbetoğlu, Hacıosmanoğlu, Haliloğlu, Hidanınoğlu, Hidarınoğlu, Hüseyinağaoğlu, İmamoğlu, İslamoğlu, Kaçaranoğlu, Karakurtoğlu, Kotiloğlu, Kurbetoğlu, Kurdoğlu, Küçükağanınoğlu, Osmançepoğlu, Papoğlu, Sarınınoğlu,
Soytarıoğlu, Velioğlu.

KOYLAV: Ekşioğlu.

VELKÜ: Abdurahmanoğlu, Behramoğlu, Bekiroğlu, Çadıroğlu, Çakıroğlu, Çepnioğlu, Çiloğlu, Ekşioğlu, Emiroğlu, Fisoninoğlu, İslamoğlu, İspirlininoğlu, İspirlioğlu, Kaçaranoğlu, Keleşoğlu, Kurdoğlu, Kutrimatoğlu, Mollamahmutoğlu, Ömeroğlu, Pilakorumlioğlu, Sadıkoğlu, Sağıroğlu, Sürgünoğlu, Temuçioğlu.

TULUMPINAR: Abdurrahmanoğlu, Bekiroğlu, Çadıroğlu, Çepnioğlu, Ekşioğlu, Emiroğlu, Fisoninoğlu, Henebeloğlu, Kaçaranoğlu, Karaahmetoğlu, Keleşoğlu, Kutrimatoğlu, Sadıkoğlu, Şadimanoğlu, Takışoğlu.

KOHÇER: Abdioğlu, Abdullahoğlu, Alevoğlu, Başoğlu, Bekiroğlu, Caferoğlu, Çakaloğlu, Çepoğlu, Ekşioğlu, Fenaibrahimoğlu, Gercioğlu, Hacıalioğlu, Hacımehmetoğlu, Hacınınoğlu, Hamaşoğlu, Harainoğlu, İnceninoğlu, Kaçaranoğlu, Karamanoğlu, Karaoğlu, Karaveziroğlu, Kırcaloğlu, Kırcıoğlu, Kocamanoğlu, Köseninoğlu, Köseoğlu, Kutulanoğlu, Mollanınoğlu, Ömeroğlu, Purpuroğlu, Samanınoğlu, Sarıoğlu, Saroğlu, Seseoğlu, Sumioğlu, Şadımanoğlu, Şamdanoğlu, Temuçioğlu, Taşoğlu, Yusufoğlu.

Ekşioğlu Ovit Şenlikleri 2004

(*) Coşkun, Osman; İkizderemiz, 2002, s. 40-43.

Ekşioğlu Ovit Şenlikleri 2004. Hakkı Ekşi, protokol misafirlerini ağırlarken.

Mezramız Apidon' dan bir görünüş

EKŞİOĞLU AİLESİNE YAPILAN İFTİRA

Biz Türkler' in dünyaya barbar diye lanse edilmesi hepinizin malumudur. Bunun nedeni bizim tarih yapıp ama tarih yazmayışımızdır diye düşünüyorum. Biz "Ekşioğlulları" da tarih yapıyoruz. Ama ırkımızın başına gelenler bizim de başımıza gelmiş ve kendisine tarihçi, yazar diyen bir kısım insanlar ailemize çeşitli yerlerde, çeşitli zamanlarda iftira atmışlardır.

Bu kitap için yaptığım araştırmalar sırasında çeşitli kitaplarda ailemiz mensuplarından "eşkıya" diye bahsedildiğini görünce bunun böyle olmadığını çok iyi bildiğim için ben de kitabımda bu iddiaları çürütmeye çalıştım. Ben de kendi araştırmalarımı yapıp bulgularıma bu eserde yer verdim.

Başta da belirttiğim gibi kitapta çeşitli tarihi vesikalara, nesnel bilgilere yer verdiğim gibi yer yer kendi görüşlerime de değineceğim. Türkler tarihe isimlerini altın harflerle yazdıran bir millet olmasına rağmen maalesef ki literatürde hak ettikleri yeri alamamışlardır. İçte ve dışta hep ezilmiş bir halkın çocuklarıyız. Ecdadımızın yaptığı iyi işlerle her zaman övünmeliyiz. Ancak yapılan hataları da görmezden gelemeyiz. Tarih, hamasi nutuklar atmak için yaşanmamıştır. Tarih kendisinden ders alınmak, aynı hataları bir kez daha tekrar etmemek için vardır.

Bugün tarihi vesikalarla bir gerçekliktir ki, Türkler' in kendi memleketlerinde çeşitli baskılara maruz kalması, mekanı cennet olsun, Fatih Sultan Mehmet Han zamanında başlayan saray içi çekişmelere kadar dayanmaktadır.

Bugün ne acıdır ki bu ülkenin kendi evlatları, araştırmacıları kendi tarihini yabancı kaynaklardan araştırmak zorunda kalıyor. Osmanlı arşivleri, Selçuklu vesikaları, Anadolu öncesi Türk devletlerinin eserleri kütüphanelerde adeta çürürken bizler hiç zahmet çekmeden başkalarının eserlerinden alıntılar yaparak kitaplar yazmaya çalışıyoruz. Maalesef bu yabancı kitapların bir çoğunda da atalarımız hakkında akla hayale gelmeyecek iftiralar, gerçek dışı saptamalar hatta hakaretler bulunmaktadır. Osmanlı arşivleri üzerine araştırma yapan yirmi yabancı kişiye karşı bir kaç Türk araştırmacının çalışması bu çarpıklığın bir örneğidir. Görevi "aydın Türk insanı" yetiştirmek olan ve vergilerimizle kurulan üniversitelerde çalışanlara duyurulur.

Daha da elimi bu ülkenin insanlarının vergileriyle kurulan üniversitelerde yine bu vergilerle maaşlarını alan bir takım kişilerin bu iftiralara, bu çarptırmalara bırakın cevap vermeyi, onları destekler nitelikte yayınlar yapması da beni derinden etkilemiştir. Ben de bu kitap veilesiyle bu insanlara ve bu "yalan belgelere" cevap vermeyi tarihi bir sorumluluk addediyorum. (*7 No' lu belge ek kısmında verilmiştir.)

Burada çarpıcı iki örnek vereceğim.

1- Rize tarihi* söz konusu yazar 18 nci yüzyılda Rize'deki eşkiyaları yazarken "Rize'de Ekşioğlu İbrahim ile oğulları Ali, Mustafa, Hüseyin, Osman" diye kitabına yazmıştır.

2- Trabzon tarihi* konu 18 nci yüzyılda Orta Karadenizde eşkiyalık hareketleri. Yazar yazısında "Ekşioğlu İbrahim ile Oğulları Ali, Mustafa, Hüseyin, Osman Rize'de eşkiyalıklarda bulunmuşlardır."

* Belge No:7. Tarih araştırmalar dergisi 19. Cilt 30. Sayı Dr. Mehmet Yavuz ERLER Sy. 82-83-94-95
*1 Rize tarihi Ali TAŞPINAR, Rize Ticaret Borsası Yayınları, Rize/2004 Sy:179
*2 Trabzon belediyesi Kültür Yayınları 81 Trabzon Tarihi Sempozyumu Trabzon/2000 Sy:343

Dikkat edilecek olursa iki yazıda da 18 nci yüzyılda ailemizi eşkiya olarak tanımlayan yazarlar ailemizden aynı isimleri kullanmıştır. Sözü edilen İbrahim bizim Koylav'a gelen dedemiz Hacı İbrahim Ağa ve dört oğludur.

Bu o kadar ciddiyetsiz bir yazıdır ki, çünkü Hacı İbrahim dedemiz 1200/1784 yılında ölmüştür. Ölen bir insan ölümünden 20-30 yıl sonra eşkiyalık yapmakla itham edilmektedir. Ben bunları yazanı ciddiye almıyor, toplumun sağ duyusuna havale ediyorum.

Bu eser için araştırmalar yaparken bazı kaynaklarda ailemiz üyelerine "Rize' nin eşkiyası" gibi ifadelere rastladım. O dönem adli kayıtlarına da adı geçen ve münferit bir olaydan dolayı birkaç kişinin hüküm giymemesine rağmen "suçlu" olması nasıl olur da sayısı binlerle ifade edilen koskoca bir sülaleye atfedilir. Bu, bir iki Türk' ün suç işlemesiyle bütün bir milletin suçlu ilan edilmesine benzer. Bu da takdir edersiniz ki hiç de doğru olmayan hatta insafsızca olan bir yakıştırmadır. İşte burada bizim ailemiz için de yapılan şey aynıdır. Yıllar önce gerçekleşen, adli bir vakadan dolayı tüm Ekşioğlu ailesine "eşkıya" yakıştırmasını yapmak asıl "eşkiyalığın" kendisidir.

Bunun yanında kötü hadiselere yer verip aynı ailenin yaptığı iyi işlere, kahramanlıklara da yer vermemek hele hele bu kahramanlara bir de "haydut" demek açıkça iki yüzlülüktür. Objektiflik her iki hadiseye açıkça yer vermektir diye düşünerek her iki kaynağı da burada yayınlıyorum.

"Giresunlu Osman Ağa da Trabzon' da idi. Osman Ağa, Trabzon Rumları' nı yağma etmek isterdi Trabzonlu' lar, bilhassa Mudafa'a-i Hukuk Heyeti buna mani oluyordu. Osman Ağa bizim gönderdiğimiz mücahit kafilesinden istifade ederek Rumları kafile kafile muayyen mahallelerde cem' ile bir hayli para ve eşya almışlardır. Osman Ağa bunları Giresun' a da davet etmiş ve akşam üzeri motorlara binerken Trabzonun ma'ruf tüccarlarından Kostoropulo katibi acentelik vazifesini görmek üzere acentesi olduğu vapura giderken limanda bindiği kayıktan alınarak bir motara nakledilmiş ve Osman Ağa' nın avenesinden haydut Rizeli Ekşioğlu Mehmed' e teslimen Sürmene – Of tarikiyle Rize de alay kumandan Binbaşı Yenibağçeli Şükrü' nün, Mataracı Mehmed' in emrindeki karargahına getirilmiş…"(*)

Bir yazıda birini överken Ekşioğlu' nu eşkiyalıkla itham eden bu zatın, Kurtuluş Savaşı' nın efsanelerinden EKŞİOĞLU Hasan ve Hüseyin' in kahramanlıklarını satır arasında geçiştirerek yazması da ayrıca manidardır. Asıl hikayelerini anlasın diye o konuyu da gerçek durumuyla EKŞİOĞLU Dergisi' nde yayınlanan makaleyi burada aynen alıntı yapıyorum.

Aslında dünyanın kanunudur, "kahramanlar cefayı çeker, övgüyü başkası alır." Eşkioğlu' nun eşkiyalıkla suçlandığı olay ve kitaplardaki belgeler aynı belgedir. Bu suçlamalayla ilgili şikayet yazısı ve bununla ilgili diğer yazılar da birbirini takip eden devlet içi yazışmalardır. Hemen hemen hepsi aynı konuda Osmanlı makamlarınca bürokratik yazışmalardır. Bu belgelerin aslına, arşivlerden alınmış ve Türkçe' ye çevrilmiş haline ilgilenenler için ekte yer verdim. Söz konusu oniki sayfalık yazışma dikkatle incelendiğinde aynı şeyleri içermektedir. Biraz uzun olmasına rağmen önemli bulduğum bu belgeleri bölüm sonunda 10 No' lu belge olarak okuyucuların dikkatine sunuyorum.

(*)Yatak, Dr. Süleyman; Türk Dünyası Araştırmaları,Sayı 73 s. 100, ayrıntısı bölüm sonunda 8 No' lu belge olarak yer almıştır.

Türk tarih araştırmaları dergisinde 82. sayfada Dr. M.Yavuz Erler' in "Trabzon Vilayeti' nde Kanun Kaçakları" isimli makalesinde yer alan ve ailemize "eşkıya" denilen Osmanlıca belgenin aslı ve tam Türkçe çevisi de yine ekte yer almaktadır. Söz konusu makalede de yazar, derginin 95. sayfasında aynı belgeyi kullanmıştır.

Söz konusu mevzuu ise köylülerin, o bölgelerin ayanı olan Ekşioğlu ailesini dönemin padişahına şikayet etme olaylarıdır. Ekşioğlulları' nı, baskı ve haksızlık yapıyorlar geçekçesiyle suçlayan ve itham eden bir yazıdır. Mezkur şikayet yerinde incelenmiş ve olayın yanlış olduğu tespit edilmiş ve Ovit Yaylası Ekşioğulları' na padişah fermanıyla tekrar verilmiştir.

Ovitler' le ilgili Samsun 19 Mayıs Üniversitesi' nden Yrd.Doç.Dr. Sebahat Uzun tarafından doktora tezi bile yazılmıştır. (9 No' lu belge) Bu tezde, yaylanın mülkiyetine ait aile gruplarını gösteren şema ektedir. Bu yayla bugün de bizimdir.

Burada "eşkıya" diye bahsedilen dedelerimiz o bölgenin ayanı idi. Ayanlarla ilgili bu tür şikayetler sürekli oluyordu. Bu ayanlık konusunun Türk tarihi açısından özellikle incelenmesi gerektiğine inanıyorum. Devletin aradığı kişi aynı zamanda devleti nasıl temsil eder. Dedelerimiz hem ayan iken hem de eşkıya olması ne derece doğrudur.

Ayanlar, halktan vergi ve asker toplayıp barış ve savaş durumunda bölgede, Osmanlı' yı temsil ediyorlardı. Bu iki konu, hem can hem de malla ilgili olduğu için, bu konuda bölge insanının muhatabı olan "EKŞİOĞULLARI" hakkında türlü şikayetlerde bulunulması çok normaldir. Bu ayanlık konusunu bir tarihçi olarak bilmesine rağmen ailemizin tümüne eşkıya diyenleri de tarihe havale ediyorum.

Yeri gelmişken şunu da belirteyim. Ekte suretini eklediğim belgede görüleceği gibi "1789 Osmanlı – Rus Savaşı" için Rize bölgesi ayanlarından istenen asker sayısında en çok katkıyı yine ailemiz yapmıştır. (11 No' lu belge) Yukarıda yazdığım gibi bu ülkede ülkesi için canını malını verenler ne olduğu belirsiz kişiler tarafından özellikle karalanmıştır. Bu gün de karalanmaya çalışılmaktadır.

İkinci bir konu da, Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk' ün bizzat tanıştığı ve takdir ettiği, Kurtuluş Savaşı' nda çok büyük başarılar göstermiş Ekşioğlu Mehmet Ağa' dan bahseden yazarların bu şahsa bir de "haydut" demeleri utanç vericidir. Kurtuluş Savaşı' nda destansı bir başarıya ulaştığı belgelerle sabip olan dedemize "haydut" diyen zihniyeti kınıyor ve yine toplumun ve tarihin sağduyusuna havale ediyorum.

Bu konudan uzun uzun bahsetmemin nedeni, aile tarihiyle ilgili bilgi edinmek isteyenlere gerçekleri anlatma isteğimdir. Daha evvelde yazdığım gibi, "Geçmişler geleceğe suyun suya benzediğinden daha çok benzerler." atasözünü hatırlatarak bugün EKŞİOĞLU' nu tanıyanlar geçmişteki Ekşioğlulları' nın da nasıl olduklarını çok iyi anlayacaktır.

(*) 9 No'lu belge 19 Mayıs Üniversitesi yüksek lisans tezi. Hazırlayan İsak DAĞCI Danışman: Yrd.Doc. Sebahat UZUN Samsun / 1999

Zorkal Yaylasına Yol Açılırken Ben de Oradaydım. Yakup Ekşi Bey' le birlikte açılışı kutladık. Yakup Bey'e Yayla yollarını açarken gösterdiği çalışmadan ve başarıdan dolayı şükranlarımı sunuyorum

Zorkal Yaylası Yakup EKŞİ, İmdat EKŞİ ve Akrabalarımız

7 No'lu Belge
Tarih araştırmaları dergisi 19. Cilt 30. Sayı Dr. Mehmet Yavuz ERLER

1- **1856 Rize Kazası Eşkiyası** : Rize Kazası'na bağlı *Kura-i Seba'a* adlı bölgede bulunan halkın vergi yükümlülüklerini ödemedikleri ve yöre ileri gelenlerinden Ekşioğulları sülalesinin etrafta bulunan yöre halkından savunmasız ve fukara olanlara saldırarak ırz ve namuslarına tasallut edip cinayet işledikleri mahalli idare tarafından tesbit edilmiştir. Yörede cereyan eden uygunsuzluğun ortadan kaldırılması için güvenlik güçleri gönderilmiş ancak bölgenin sarp ve dağlık olması, eşkiyaların Erzurum Vilayeti'ne bağlı İspir Kazası'na kaçmaları takibatın sonuçlandırılmasına engel olmuştur.[50]

Rize Kazası Müdürü Mehmed Beğ, idari taksimatın neden olduğu aksaklıkları ortadan kaldırabilmek için eşkiya takibatında Erzurum Vilayeti Valisi Vecihi Paşa ile işbirliği yapma yoluna gitmiştir. Telgrafla hız kazanan haberleşme imkanı sayesinde ve ortaklaşa alınan karar gereğince Erzurum Vilayeti'nden İspir Kazası yöresine ve Rize Kazası'ndan da Kura-i Seba'a mıntıkasına askeri kuvvet gönderilmiş ve iki taraftan sıkıştırılan eşkiya ele geçirilmiştir. İspir Kazası'nda ele geçirilen eşkiyanın yargılanmak üzere Rize Kazası'na sevkedildikleri ve davacıların bu yöredeki mahkemelere başvurdukları Trabzon Valisi Esat Bey tarafından hükümete bildirilmiştir.[51]

2- **1860 Ordu Sancağı Eşkiyası** : Ordu Sancağı bünyesinde *kura'a* ve *redif* firarileri (asker kaçakları) biraraya gelerek eşkiyalık yapmaya başlamış ve mahalli idareyi acilen önlem almaya mecbur bırakmıştı. 1859'dan beri yerel imkanlarla sürdürülen mücadele başarıya ulaşmayınca Meclis-i Vâlâ ve Maliye Nezareti'ne müracaat edilerek gerekli destek talebinde bulunulmuştu. Meclis-i Vâlâ'nın olumlu tutumu ve Maliye Nezareti'nin onayı ile özel bir güvenlik gücü oluşturulmuş ve firarilerin tesis ettikleri eşkiya grupları üzerine sevkedilmiştir.[52]

50. **BOA, İrade Dahiliyye**, Nr.23412, Gurre Cemaziyelevvel 1272, "A'rıza-i Çakeriyye", Vali-i Esat Trabzon.

51. **BOA, İrade Dahiliyye**, Nr.23412, 28 Muharrem 1273, "Tezkire-i Senâveri".

52. 5.00 kuruş maaşla bir *Kır Serdarı* ve 100'er kuruş maaş ile 15 nefer *Piyade Zaptiye*'den teşkil edilen bu birim eşkiya ile mücadele de etkinlik göstermiştir. Özel güvenlik gücünün mali masrafları hazinece karşılanmıştır. **BOA, İrade Meclis-i Vâlâ**, Nr. 19177, Meclis-i Vâlâ Mazbatası", 28 Zilhicce 1276.

3- **1860 Erbaa Eşkiyası** : Canik Sancağı'na bağlı bulunan Çarşamba Kazası idari taksimatta meydana gelen boşluk nedeniyle fırsat bulan eşkiyaların faaliyetlerine sahne olmuştur. Aslen Mersin yöresinden göçerek Erbaa yöresine gelen İçellioğlu Ali lakablı şahıs 1857 senesinden beri yandaşlarıyla birlikte Çarşamba yöresine geçip soygun ve cinayet gibi yasadışı yollarla halkı bezdirmiş ve mahalli güvenlik güçlerinin takibatı esnasında da Sivas Vilâyeti'ne bağlı Erbaa Kazası'na geçerek kendisini kurtarmıştır.[53] 1860 senesinde Mahalli İdare'nin de hemfikir olması üzerine yöredeki askeri birimlerden yararlanılarak özel bir birlik oluşturulmuş ve sıkı bir takibat için gerekli olan 6.500 kuruşun hazinece ödenmesi taleb edilmişti. Meclis-i Vâlâ'da karara bağlanamayan bu meblağın hazinece karşılanması konusu ve Sivas Vilayet yöneticileri ile diyalog ve işbirliği yolunda etkisiz kalan Canik Sancağı yöneticileri eşkiyanın bertaraf edilmesinde başarısız olmuşlardır.[54]

4- **1860 Canik Sancağı Eşkiyası** : Canik Sancağı'nda bulunan Laz taifesi yasaları çiğnemekte ve toplumun huzurunu bozmaktaydı. Samsun merkezinde artış kaydeden Laz nüfusunun geldikleri yörelere gönderilmeleri Canik yöneticileri tarafından karara bağlanmış ve kendilerine kefil olarak yerli halktan şahısların müsadesi ile ikamet edebilecekleri beyan edilmiştir. Ayrıca, yöre asayişinin sağlanabilmesi amacıyla *Tezkire Memuru* ve *Liman Reisi* uyarılarak işsiz güçsüz Laz taifesinin şehire sokulmasının engellenmesi emredilmiştir. Canik Mutasarrıfı bulunan İsmail Kamil'in uygulamaya koyduğu uygulama etkisini göstermiş ve yörenin güvenliği kısa sürede düzene girmiştir.[55]

5- **1861 Fatsa Kazası Eşkiyası** : Canik Sancağı'na bağlı bulunan Fatsa Kazası'nda 1858 senesinden beri faaliyet gösteren eşkiyanın yakalanabilmesi için de yöredeki askeri birliklerden temin edilen özel bir birlik hazırlanmış ve 15 Zabtiye erine 15 günlük takibatları için 1.935

53. Erbaa İlçesi'nde İçelioğlu Ali'nin torunları ile yapılan söyleşiden eşkiya reisinin Karayaka yöresindeki ahşab evinde ayı postlarının bulunduğu öğrenilmiştir. Eşkiya reisinin dağlara sığındığı ve ayı türünden canlıları avlıyarak talimde bulunduğu söylenebilir. (Yöreden bu bilgilerin temininde yardımcı olan arkadaşım Dr. Ahmet Aydın'a ve babam Siyami Erler'e teşekkürü borç addederim.)

54. **BOA, İrade Meclis-i Vâlâ**, Nr. 19276, "Meclis-i Vâlâ Mazbatası", 8 Safer 1277.

55. **BOA, İrade Dahiliyye**, Nr.30717, 11 Cemazielahir 1277, Canik Mutasarrıfı İsmail Kamil'den Vekaletpenahiye.

8 No'lu Belge

Türk dünyası araştırmaları Sayı 73 Yazan: Dr. Süleyman YATAK Sayfa 100

dildiklerini ve intikamlarının alınıp alınmadığı ve sakladığı kanlı gömleklerini göstermek sûretiyle intikam fikrini körüklemekde ve teşvîk etmektedir. Ben köylerde müte'addid evlerde bu manzarayı gördüm. Rize uleması da kısasa kısasın şer'an câ'iz olduğuna dâ'ir fetvâlarıyle, bu cinâyetleri tahrîk ettiklerini de öğrenmiş bulunuyordum. (17) Sancağın hemen (her) tarafı yüzlerce cinâyet sanıklarıyle (haklarında ahz ü girift emri ya'ni hayyen veya meyyiten dâr-destleri emri adliyece verilmiş olan delikanlılarla) dolu idi. Sancağın jandarma kuvveti kemiyyet ve keyfiyyet i'tibârıyle çok zayıf idi. Kemmiyyeten ihtiyâcın onda biri kadardı. Keyfiyyet ve disiplin i'tibârıyle sıfıra mu'âdildi. Ma'âşları kuru ekmek yedirecek kadar da değildi. Jandarmalar köylü sırtından geçiniyorlardı. Bu kadar zayıf bir kuvvetle Sancağın emniyet ve âsâyişini te'min etmek imkânsızdı. Bu husûs hakkında Ankara ile birçok muhârebede bulundum. Bu sanıkları mücâhid nâmı altında cebheye sevk etmeği teklîf ettim. Bu teklîf nihâyet kabûl edildi. Rize merkez kazâsından altı yüz cinâyet sanığını Askaroz (Taşlıdere) nâhiyesine yakın, memleket hârici bir mahalde toplayarak motorlara bindirip sevk ettim. Hepsi motora binerken elimi öpdü. Vedâ' ettiler. Ben de kendilerini (18) münâsib sözlerle uğurladım ve dedim ki: *"Sizler çok günâhkâr insânlarsınız, bu vaz'iyyetde sizi şehre kabûl edemezdim. Sizleri düşmanlarımızla muhârebe ve vatan müdâfa'a ve kurulmasına hizmet etmek üzere mukaddes bir vazîfe görmek üzere gönderiyorum. Bu vazîfeyi başarıp avdetinizde hepiniz gazî olacaksınız. Bizler ve bütün memleket ahâlisi sizleri büyük merâsimle karşılayacağız mâzideki kabâhatleriniz de temâmıyle unutulmuş olacakdır. Allâh'dan muvaffakiyetler dilerim."*

Bu mücâhidlerin hepsi Osmanlı ve Alman mavzerleriyle müsellâh, çatma ve belde olmak üzere üçer fişenklik ve yanlarında ikişer üçer saplı el bombalarıyle mücehhezdiler. (19) Elbiseleri yepyeni gayet iyi çuhadan zıbka ve mintan ve ayaklarında çizme ve çapulalardan ibâretti. Başlarında sırması siyah çuhadan gayet zarîf başlıkları vardı. Hepsi otuzbeş ile yirmi yaş arasında genç, tuvâna, boylu boslu, çok yakışıklı birbirinden güzel delikanlılar idi. Cehâletin kurbanı bu cesûr vatan evlâdlarının boş ve ma'nâsız bir an'aneye kurban gitmeleri ne kadar acıklı ve hazîndir. İki nöbetçi önünde kumlukta, akşam namazlarını münferiden kıldıklarını görmüşdüm. Bunlar ertesi gün Trabzon'a vardılar. Fırka Bandosuyla istikbâl edildiler.

Giresunlu Osman Ağa da Trabzon'da idi. Osman Ağa, Trabzon Rumlarını yağma etmek isterdi. Trabzonlular bilhassa Müdâfa'a-i Hukuk Heyeti buna mâni' oluyordu. Osman Ağa bizim gönderdiğimiz mücâhid kâfilesinden istifâde ederek Rumları kafile kafile muayyen mahallere cem' ile bir hayli para ve eşyâ almışlardı. Osman Ağa bunları Giresun'a da da'vet etmiş ve akşam üzeri motorlara binerken Trabzon'un ma'rûf tüccârlarından Kostoropulo kâtibi acentelik vazîfesini görmek üzere acentesi olduğu vapura giderken (20) limanda bindiği kayıktan alınarak bir motora nakl edilmiş ve Osman Ağa'nın avenesinden haydud Rizeli Ekşioğlu Mehmed'e teslîmen Sürmene-Of tarîkıyle Rize'de alay kumandanı Binbaşı Yenibağçeli Şükrü'nün, Mataracı Mehmed'in emrindeki karargâhına getirilmiş ve orada mahfûz tutulmuş ve Trabzon Rumlarından fidye-i necât olmak üzere yirmi beşbin lira nakid ve yirmibeşbin

liralık bilmem ne kadar postal, asker elbiseliği kumaş talep edilmişti. Rumlar bu mikdârları verecek iken Trabzon Müdâfa'a-i Hukuku mâni' olmuş ve uzun münâkaşa ve muhâberelerden sonra Trabzon'da bulunan ve vaktiyle İttihâd ve Terakkî Cem'iyeti Merkez-i Umûmî a'zâsından olan Küçük Tal'at bu iş için Rize'ye gelerek birkaç gün alay kumandanında misâfir olduktan sonra esîr Rumu alarak Trabzon'a gitmişti. Fidye olarak verilen paranın mikdârını öğrenememiştim.

(21) Bu hâdiseyi muâhazekâr bir lisânla fırka kumandanı Nuri Bey benden sormuştu. Ben de; *"Kaçırılan adam alay kumandanın karargâhında ve yanındadır. Alay efrâdı Lazistan ahâlisinin çocukları ve benim hemşehrilerimdi. Şekâvetle giydirilecek elbiseleri giymez ve kabûl etmezler. Alayın haysiyet ve şerefini korumanız ve bir haydudun kumandasından kurtarmanız kanûnî ve millî vazîfe ve vecîbenizdir"* demişdim.

Mücâhid kafilesi Trabzon'dan sonra Giresun'a uğramış ve Osman Ağa tarafından İ'zâz ikrâm edildikten sonra Osman Ağa'nın ta'limâtını alarak Ordu'ya gitmiş ve Ordulu Rumları toplayıp bir hayli para ve eşya almışlardı. Ordu Meb'ûsu Rızâ Bey bu gibi nâ-münâsib hareketlerine mâni' olmak isterken kendisini tevkîf ederek motorlarını da nezâret altına almıştır. Ve işleri tamâm olunca (22) Rızâ Beyi'de serbest bırakarak yollarına devâm etmişlerdi. Osman Ağa, Ordu Rumlarına da Giresun Rumlarına yaptığı mu'âmelelerini tatbîk etmek hevesinde ise de Ordulular buna mâni' olduğundan mücâhidler fırsatdan istifâde ederek arzûsunu kısmen olsun yerine getirmişti. Bu mücâhidlerin bir kısmı İpsiz Recep Çetesine iltihâk etmiş bir kısmı Akçakoca ve o taraflarda şekâvet etmiş ve hattâ ramazanda bir câmide terâvîh namâzı kılmakda olan müslümânları soymuş olduklarını ve birbirlerini katl ettikleri, Millî Mücadele aleyhdârı ve Pâdişâh tarafdarı Abaza ve Çerkeslere karşı vaz'iyyet alarak ba'zı yararlıklar gösterdikleri haber alınmıştı. Bu meyânda Arun köyünde meşhûr şakî Kansız Ali de katl edilenlerdendir. Bu mühim bir temizliktir. 600 şakînin çıkarılması, Rize Merkez kazâsı emniyetine nisbî bir salâh husûle getirmişdi.

Kızları çekmek ve hâl ü vakti yerinde ve kendi hâlinde (23) olanları veya akrabâ ve yakınlarından olan kimseleri ve hattâ çok genç ve çocuk denecek yaşta olanları dağa kaldırıp yüzlerce lira fidye-i necât taleb edilen vak'alar, oldukça çok ve ehemmiyetlice idi.

Kan gütme âdeti, evveli ma'lûm olmayan zamândan beri bu havâlide câri olagelmiştir. Eski Trabzon Vilâyetinin mülhakâtinden Ordu ve Fatsa ve Ünye'de 47 (1247=1831/1832) tarihinde iskân edilen Gürcü muhâcirleri arasında olmak üzere kan gütme âdeti oralara gelmiş, fakat Türk ahâli bu âdete i'tibâr etmemiş ve Akçaâbâd ve Trabzon ve Yumra ve Sürmene ve Of'da bu âdet öteden beri devâmlı bir sûretde câri kalıp bu âdetin en hâd (24) noktasına vardığı mahal Rize merkez kazâsı olup Atina (Pazar) ve Hopa kazâlarının yalnız laz ahâli ile meskûn kısmın da nisbeten ma'kûl bir şekilde cârîdir.

Karadeniz sahilinde Kemer-Burnu'ndan Çoruh Nehri'nin denize nünsâb olduğu sâhada dağların denize nâzır sath-ı mâ'illeri üzerinde yaşayan halka

7/1 No'lu Belge

T.C.
19 MAYIS ÜNİVERSİTESİ
YÜKSEK LİSANS TEZİ
HAZIRLAYAN: İSAK DAĞCI
DANIŞMAN: YRD.DOC.DR. SEBAHAT UZUN
Samsun - 1999

yörelerden Ekşioğullarının buluşması) amacıyla da bu yerleşmelere çıkmaktadırlar. Bu şenlikler sırasında yörenin nüfusu birkaç kat artmaktadır.

Ayrıca bu geçici yerleşmelere kiracı ailelerde de gelmektedir. Kiracı aileler genellikle Rize, İkizdere ve Kalkandere çevresindendirler. Toprak sahibi olan Ekşioğulları bu kiracı ailelere "Laz" demektedirler.

Bu geçici yerleşmelerde nüfusun büyük kısmını yaşlılar oluşturur. Ayrıca, okulların kapanması ile birlikte çocukların ve kadın nüfus'ununda yoğunlaştığı gözlenmektedir. Bunlara ilaveten Rize-İspir yöresinden Ovit'teki Kur'an Kursuna eğitim görmek amacıyla da çocuklar gelmektedirler.

Ovit vadisindeki geçici yerleşmelerin hane sayıları 3 ila 50 arasında değişmektedir (Tablo 5). Özellikle eğimin azaldığı vadi tabanında (Kazançukur, Aksu, Kızılbel gibi) hane sayısı artarken, eğimin arttığı vadi yamaçlarında hane sayısı azalmaktadır (Taşbaşı, Ağbasan gibi). Bu geçici yerleşmeler arasındaki mesafeler kısadır. Ancak uzak olan geçici yerleşmeler de vardır (Küçük Ovit, Kızılbel gibi).

Tablo 5 : Ovit'teki Geçici Yerleşmeler ve Hane Sayıları (1999)

Ovit. Geç. Yer	Hane Say.
Soğanlı	15
Küçük Ovit	20
Yapağılı	20
Körpınar	15
Kızılbel	30
Taşbaşı	3
Ağbasan	5
Çamurlu	6
Haticeyurdu	8
Kazançukur	50
Aksu	30
Karç	20
Koçmer	15
Dağbaşı	10
Köprübaşı	7
Şeytandere	25
Toplam	279

Kaynak : Hacı Talip Ekşioğlu ile yapılan sözlü görüşme.

Daha sonra Ovit'teki geçici yerleşmelerde dikkat çeken bir özellik ise, kira vererek gelen (lazlar) ailelerden, aynı yöreden gelenlerin genellikle aynı geçici yerleşmelerde oturmalarıdır. Örneğin; Aksu geçici yerleşmesinde, Ormanlı (Partorlular) köyünden gelen haneler kira vererek oturmaktadırlar.

9 No'lu Belge

Tablo 7 : Geçici Yerleşmelerin Sahipleri Olan Ekşioğlu Sülalesi Grupları ve Bulundukları Köyler

Geçici yerleşme	Mülkiyet hakkı olan aile grubu	İkamet ettiği köyler
Şeytandere	Yakupağalar	Bayırköy
Dağbaşı	Küçük Ahmetağalar-Aylaağalar	Bayırköy-Kirazlı
Koçmer	Mustafaağalar	Bayırköy-Dereköy
Aksu	Memişağalar	Demirkapı
Karç	Mahmutağalar	Ayvalık
Kazançukur	Aylaağalar	Bayırköy
Hatice Yurdu	Küçük Ahmetağalar	Bayırköy
Ağbasan	Aylaağalar	Demirkapı
Kızılbel	Yakupağalar	Bayırköy
Yapağılı	Küçük Ahmetağalar	Bayırköy
Körpınar	Yakup Ekşi-Ahmetağalar	Bayırköy
Çamurlu	Küçük Ahmetağalar-Mahmutağalar	Bayırköy-Ayvalık
Taşbaşı	Mustafaağalar	Bayırköy-Dereköy
Küçük Ovit	Hızır Ekşi-Yakup Ekşi ve kardeşleri	Bayırköy
Soğanlı	Yakupağalar	Bayırköy
Köprübaşı	Yakupağalar	Bayırköy

Ekşioğlu sülalesine ait gruplara mensup aileler uzak yörelere (İstanbul, İzmir vb.) göç etseler dahi geçici yerleşmeler üzerinde hak sahibidirler. Meskenlerin, çayırların ve meraların mülkiyeti Ekşioğullarına aittir. Daha öncede belirtildiği gibi geçici yerleşmelerin mülkiyeti Ekşioğullarına ait olduğu için meskenleri daha düzenlidir (Foto. 32-33-34). Genellikle bu geçici yerleşmelere her yıl aynı kiracılar gelir. Fakat bazı yıllar gelmeyen kiracılarda vardır.

Ekşioğulları bir vakıf kurarak dergi çıkarmaktadırlar. Ekşioğlu vakıf ailesi dergisi, üçer aylık dönemler halinde çıkarılmaktadır. Vakıf ve dergi Ekşioğullarına ait faaliyetleri desteklemektedir. Vakıf 1995 yılında kurulmuş, dergi ise 1996 yılında yayın hayatına başlamıştır.

9/1 No'lu Belge

5/A.MKT.UM 411-83

Trabzon valisine ve mutasarrıf-ı maliye nezaretine,
Trabzon sancağı dahilinde kâin Kura-yı seb'a kazası ahalisinden ve Ekşioğulları familyasının padişahlarından otuz dört nefer eşhas ile Hacı Fazlı oğlu Genç Ali nam şaki öteden beri katl-i nüfus ve gasb-ı emval etmek ve kız kaçırmak ve eşkiyaya refakatle enva-ı fezahate ictisar eylemek misillü harekat-ı fazihada bulunduklarından bunların ahz ü girift ve haneleri üzerinde bulunan taşdan mamul metrisin kal'ı ile nüfus-ı mevcudenin tahriri ve müteferriatının tesviyesi zımnında lüzumuna mebni mahall-i malumeden yüzer nefer müsellah adam tedarik olunarak Of müdürü Osman Ağa'ya terfikan irsali ve Rize ve Of ve Sürmene'den celb olunacak yüzer nefere hitam-ı maslahata değin yevmiye birer kuyye nan-ı aziz ve kırkar para kark-baha itası bi't-tensib ikti'zası icra kılındığı ifadatına dair Trabzon meclisinin varid olan mazbatası leffen irsal olundu işbu tedbir def-i mefasid ile husul-i ıslahat (silik) olduğundan vali-i müşarun ileyh hazretlerine icabı vechile cevabname tastir olunmasıyla hazineye iktizasının irası hususunun savb-ı samilerine bildirilmesi meclis-i valada tezekkür olunmakla icabının icrasına himmet buyurmaları siyakında tezkire ve keyfiyetin bundan böyle inha olunacağı Trabzon meclisinin tevarid eden mazbatasında inha ve iş'ar olunmaktan naşi keyfiyet meclis-i valaya lede'l-havale bunların eşhas-ı muzırradan olduğu cihetle def-i mefasidleriyle ıslahat-ı lazımenin istihsali zımnında lüzum-ı hakikiye mebni bu tedbir ihtiyar(?) olunmuş ve böyle şeylerin büyütülmeyerek hüsn-i tesviyesi lazımeden bulunmuş muktezası reviyyet ve fetanet-i düsturleri üzre bu maddelerin üslub-ı hakimane ve reviyyetmendane ile bir an evvel hüsn-i tesviyesi esbabının istihsaliyle bir gune gaile tehaddüs ettirilmemesine ihtimam ve dikkat ve netice-i keyfiyetin iş'arına himmet olunmak hususunun savb-ı valalarına bildirilmesi tezekkür kılınmış olmakla ol vechile iktizasının icra ve inhası hususuna himmet buyurmaları siyakında şukka.

A.MKT.UM- 411- 83

69

10 No'lu Belge

DH.İD - 22-10 /4

6/DH. İD 22-10/4
Babıali dahiliye nezareti şifre kalemi
No: 302

Erzurum vilayetinden alınan şifre,
Kebkem kaimmakamlığından alınan telgrafname aynen atiye nakl olundu dünkü telgrafname ile de arz edildiği vechile Ekşioğlu Maksud'un takibi için İspir'e bir müfreze çıkarılmış Palandöken dağında ra'y edilen hayvan gasıblarının tecrimine ve Hınıs yolunda çobanların önüne çıkarak birinin kolunu kat ile hayvanlarını aşıran eşirranın derdestine ayrıca kuvvet sevk edilmiş olduğundan Kebkem'e gönderilecek kuvvet yoktur meclis-i hass-ı vükela kararıyla tebliğ buyurulan 2 Haziran 324 tarihli tahrirat-ı devletleriyle 30 Haziran 327 tarihli telgrafname-i asafaneleri şimdiye kadar edilen tecaribe nazaran müfreze-i askeriye sevki de mümkün değildir iki seneden beri bu vilayette cebren gasb-ı nukud ve emvale ictisar gibi fezayih görülmemiş idi tezyidine ihtiyac-ı kat'i olan jandarmayı tenkis eden jandarma dairesine şu ahvalden mütevellid günah-ı mesuliyeti terk ile jandarma olmaz ve hin-i iktizada asker verilmezse halkın can ve mallarının ne gibi bir vasıta ile muhafaza edileceğini fart-ı ye's ve fütur ile istizana mücaseret eylerim ferman.
10 Temmuz 327/13 Temmuz vürudu
Vali Celal
***
Suret
Dünkü gün Hodicor'un dere kapısında yüzleri sarılı martini ve sürmeli tüfenkleriyle müsellah altı şaki Hodicor ahalisinden Bedros oğlu Kaspar'ın üç lirasını ve Avaskaryeli Kahveci oğlu Hasan bin Hüseyin'in on bir lirasını gasb ve diğer yolculara da bu suretle muamelede bulunmuştur bu şakiler Rize sancağına tabi Kaynoz karyesi ahalisinden tütün kaçakçılığı ile meşhur kimseler olduğu anlaşılmıştır kazada jandarmanın mikdarı nısfına tenzil edilmiş Hargürdere karyesi kordonları jandarmasız kalmıştır bu Lazların Hodicor yaylasına tecavüzde bulunan Canecveliler(?)'in teşvikiyle bu cihete geldikleri reviş-i halden anlaşılmaktadır daimi surette devriye gezmek üzere mikdar-ı kafi jandarmanın i'zamına irade buyurulması maruzdur.

10/1 No'lu Belge

70

8/A. MKT. DV. 57-20
Trabzon valisine,
Süleyman'ın takdim eylediği arzıhalde Trabzon eyaletinde Rize kazasına tabi Salyan/Salban karyesinde kâin mutasarrıf olduğu hanesi derununda bulunan iyal ü evladını kendisi bu tarafda bulunduğu cihetle Ekşioğlu Yakub kaza-i mezbur müdürünün marifetiyle taşra çıkarıp derununda bulunan beş yüz keyl hınta ve malumu'l-mikdar bakır ve sairesini gasb u garet ve on beş aded üzüm ağacını dahi kat ile gadre ibtidar eylediğinden mahallinde ber vech-i hakkaniyet terafu olunması hususu istida olunmuş ve bu makule fezahate ictisar edenlerin memurin tarafından derhal ele geçirilerek esna-yı muhakemelerinde tedkikat-ı mukteziye ve müttehem olan eşhasın derece-i kabahatine göre haklarında mücazat-ı şer'iye ve kanuniyenin icrası lazımeden olduğu halde mukarin-i sıhhat ise müdir-i merkumun hareketi bilakis olup hakkında mesuliyet-i azimeyi davet eylemiş olmakla şer-i şerif ve meclis marifeti ile ber vech-i hakkaniyet ruyet ve tahkik-i madde olunarak merkumun filhakika ol mikdar şeyi gasb u garet olunmuş ise istirdadı ve müdir-i merkum ile gasıb-ı merkum haklarında terettüb edecek mücazatın icrası zımnında hakikat-i halin olduğu gibice ba mazbata ve ilam iş'arı hususuna himmet buyurmaları siyakında şukka.

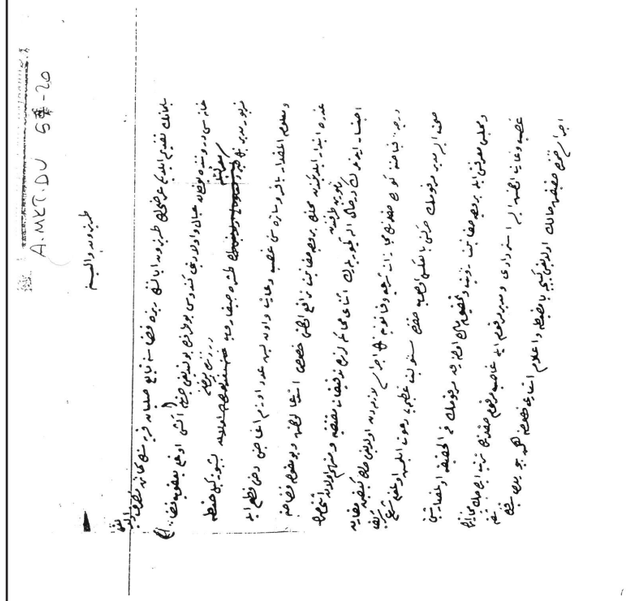

10/2 No'lu Belge

Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı

9/
Maruz-ı çaker-i kemineleridir ki,
Trabzon eyaletine tabi Rize kazası kura ağavatından Ekşioğulları ve taallukatının etraf kura ve fukara ahalisine ne suretle hasar ve taaddiyata ictisar etmiş ve saye-i teshilat-vaye-i hazret-i şahanede merkumların celbiyle indifa-ı mazarratları hususu ne vechile istihsal kılınmış idüğine binaen hak-i pay-i ali-i hazret-i vekaletpenahilerine vaki olan iş'ar-ı bendeganeme cevaben fi 12 S 64 tarihiyle müverrah ziver-ara-yı silk-i sutur olan emirname-i sami-i hidivanelerinde merkumların harekat-ı vakıaları bi'l-vücuh rıza-yı ma'delet-irtiza-yı aliye mugayir idüğinden bazı davacılarıyla olan muhakematı bi'l-icra ba'dehu icra-yı mücazatları zımnında suret-i fezahat ve töhmetlerinin ba mazbata iş'arı hususu emr ü irade buyurulmuş ancak merkumların davacıları şu suretledir ki çünkü merkumlar serkeş ve erbab-ı hevadan olmalarıyla gerek Erzurum'a tabi İspir kazası ahalilerini ve gerek sair bazı kura ve fukara ahalisini iz'ac ve emval ve eşyalarını sirkat misillü ve türlü türlü eza ve cefa edegeldiklerine binaen kaza-yı mezbur ahalisi merkumların sirkat ve mazarratlarından dolayı cümleten davacısı olup öteden beri merkumlardan müteneffir ve mutazarrır oldukları hasebiyle kendilerinden bir vechile emniyet etmeyerek merkumların sirkat ve iz'ac misillü derkar olan mazarratlarının üzerlerinden def u ref'i emelinde olduklarına mebni merkumların te'dib ve guşmalleri etraf kura ve mezkur İspir kazası ahalilerinin indifa-ı mazarratlarını müeddi olacağından başka te'diblerinden iğmaz ile mahallerine irsal ve iade olunsa mukteza-yı cibilliyetleri üzre yine kendi hallerinde olmayarak rıza-yı aliye münafi bir takım harekat-ı nasezaya süluk edecekleri harekat-ı maziye-i namarziyeleriyle istidlal olunur mevaddan olduğuna ve şu aralık dahi suhuletle ele geçmiş olduklarına binaen mücerred kendilerinin terbiye ve te'dibi ve gerek İspir kazası ahalisiyle sair kura ve fukara ahalisinin def-i mazarratları zımnında merkum Yakub Ağa ve Abdi Ağa'nın bir sene müddetle dahil-i eyalette münasib birer mahalle nefy ü icla olunmaları ez-her cihet muhsenatı mutazammın ve emsalleri muzır-ı ibad makulelerinin terbiye ve te'dibini mu'lin bir keyfiyet olacağı muhat-ı ilm-i alem-ara-yı hazret-i vekaletpenahileri buyuruldukta icabının icrasına müsaade-i mekarim-ade-i saff-deraneleri buyuruldukta ol babda ve her halde emr ü ferman hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fi 3 R sene 64
Bende Vali-i eyalet-i Trabzon

10/3 No'lu Belge

10/
Trabzon eyaletine tabi Rize kazası ağavatından Ekşioğulları'nın mugayir-i rıza-yı ali harekata ibtidar etmekte oldukları mukaddemce lede'l-inha bunların davacılar ile muhakemeleri icra olunarak suret-i fezahatlerinin iş'arına dair tisyar olunan tahrirat-ı senaverinin vusulüyle zikr olunan Ekşioğulları serkeş ve erbab-ı hevadan ve İspir kazası ve sair bazı kura ahalisi kendilerinden cümleten müteneffir ve dilgir olduklarından te'dib ve guşmalleri emniyet-i ahaliyi müstelzim olacağından te'diblerinde iğmaz-ı ayn olunduğu halde bir kat daha harekat-ı nasezaya süluklerini netice vereceği cihetle ele geçmiş olan Yakub ve Abdi Ağaların bir sene müddetle dahil-i eyalette münasib birer mahalle nefy ü icla olunmaları bazı muhsenatı mucib olacağı cevaben iş'ar kılınmış olmasıyla keyfiyet meclis-i valaya havale olunup bu makule mefsedet-pişe şahsın icra-yı te'dibine muvakkaten mezun olduklarına ve merkumların ol vechile icra-yı te'diblerine lüzum-ı kavi gösterildiğine nazaran ıslah-ı hal-i eyalet için maslahat rey-i atufilerine havale olunmak iktiza edip ancak bu makule hususatta icra-yı muhakemat müteazzir olsa bile lüzum-ı te'dib ve iktiza-yı halin meclisce tezekkürüyle ba mazbata iş'arı ez-her cihet medar-ı selamet olacağından merkumlar haklarında ber muceb-i mezuniyet icabının icrasıyla ba'd-ezin o misillü şahsın muhakemesi mümkün olamadığı takdirde lüzum-ı tekdir ve terbiyesi bi'l-müzakere keyfiyetin ba mazbata bu tarafa bildirilmesi tensib olunarak bi'l-istizan irade-i seniye-i cenab-ı mülukane dahi ol merkezde müteallik ve şeref-sudur buyurulmuş olmakla emr ü ferman-ı hazret-i şehinşahi muktezası üzre icab-ı halin icrası hususuna himmet buyura diyü fi 9 Ca sene 64 tarihinde Trabzon valisine emirname-i sami yazılmıştır.

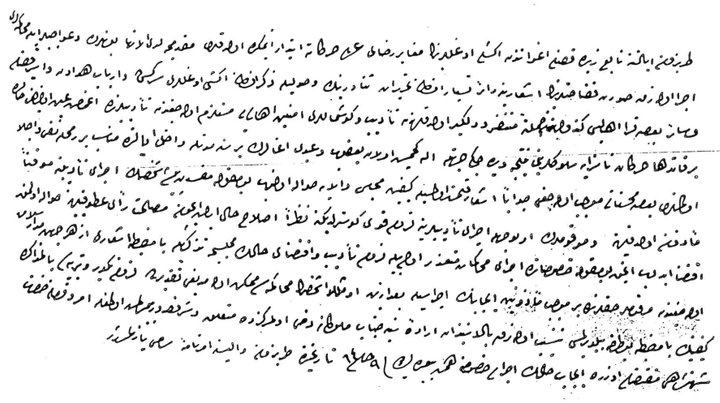

10/4 No'lu Belge

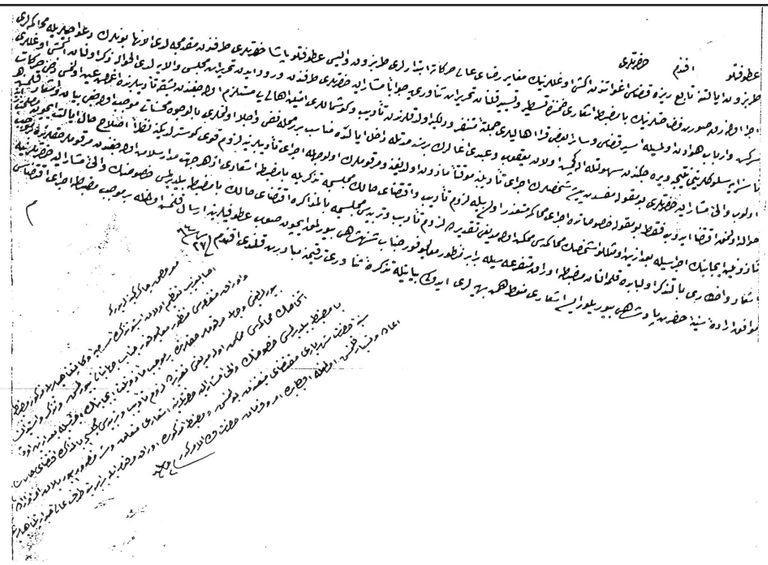

T.C. Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı

11/
Atufetli efendim hazretleri,
Trabzon eyaletine tabi Rize kazası ağavatından Ekşioğulları'nın mugayir-i rıza-yı ali harekata ibtidarları Trabzon valisi atufetli paşa hazretleri tarafından mukaddemce lede'l-inha bunların davacılarıyla muhakemeleri icra olunarak suret-i fezahatlerinin ba mazbata iş'arı zımnında tastir ve tesyir kılınan tahrirat-ı senaveriye cevaben müşarun ileyh hazretleri tarafından vürud eden tahrirat meclis-i valaya lede'l-havale zikr olunan Ekşioğulları serkeş ve erbab-ı hevadan olmasıyla İspir kazası ve sair bazı kura ahalileri cümleten müteneffir ve dilgir olduklarından te'dib ve guşmalleri emniyet-i ahaliyi müstelzim olacağından başka te'diblerinde iğmaz-ı ayn olunması dahi harekat-ı nasezaya süluklerini netice vereceğinden suhuletle ele geçmiş olan Yakub ve Abdi Ağaların bir sene müddetle dahil-i eyalette münasib birer mahalle nefy ü icla olunmaları bi'l-vücuh muhsenatı mucib olacağı beyan ve iş'ar kılınmış olup vali-i müşarun ileyh hazretleri bu makule mefsedet-pişe şahısların icra-yı te'dibine muvakkaten mezun olduğuna ve merkumların ol vechile icra-yı te'diblerine lüzum-ı kavi gösterildiğine nazaran ıslah-ı hal-i eyalet için maslahat reyine havale olunmak iktiza edip fakat bu makule hususatta icra-yı muhakeme müteazzir olsa bile lüzum-ı te'dib ve iktiza-yı halin meclisce tezekkürüyle ba mazbata iş'arı ez-her cihet medar-ı selamet olacağından merkumlar haklarında ber muceb-i mezuniyet icabının icrasıyla ba'd-ezin o misillü eşhasın muhakemesi mümkün olamadığı takdirde lüzum-ı te'dib ve terbiyesi meclisce bi'l-müzakere iktiza-yı halin ba mazbata bildirilmesi hususunun vali-i müşarun ileyh hazretlerine iş'ar ve ihtarı bi't-tezekkür ol babda kaleme alınan mazbata evrak-ı müteferriasıyla beraber manzur-ı meali-vüfur-ı cenab-ı şehinşahi buyurulmak için savb-ı atufilerine irsal kılınmış olmakla ber muceb-i mazbata icra-yı iktizası muvafık-ı irade-i seniyye-i hazret-i padişahi buyurulur ise iş'arı menut-ı himmet-i behiyyeleri idüği beyanıyla tezkire-i senaveri terkimine mübaderet kılındı efendim.
Fi 27 R sene 64
***
Maruz-ı çaker-i kemineleridir ki,
Esabi-zib-i tazim olan işbu tezkire-i samiye-i vekaletpenahileriyle mezkur mazbata ve evrak-ı müteferriası manzur-ı meali-vüfur-ı cenab-ı cihanbani buyurulmuş ve tezekkür ve istizan buyurulduğu vechile merkumlar haklarında ber muceb-i mezuniyet icabının icrasıyla ba'd-ezin o misillü eşhasın muhakemesi mümkün olamadığı takdirde lüzum-ı te'dib ve terbiyesi meclisce bi'l-müzakere iktiza-yı halin ba mazbata bildirilmesi hususunun vali-i müşarun ileyh hazretlerine iş'arı müteallik ve şeref-sudur buyurulan emr ü irade-i seniyye-i hazret-i şehriyari mukteza-yı münifinden bulunmuş ve mazbata-i mezkure evrak-ı merkume ile beraber yine taraf-ı ali-i sadaretpenahilerine

10/5 No'lu Belge

12/
Malum-ı ali-i vekaletpenahileri buyurulduğu üzre Trabzon eyaletine tabi Rize kazası ağavatından Ekşioğulları'nın mugayir-i rıza-yı ali harekata ibtidarları Trabzon valisi atufetli paşa hazretleri tarafından mukaddemce lede'l-inha bunların davacılarıyla muhakemeleri icra olunarak suret-i fezahatlerinin ba mazbata iş'arı zımnında tastir ve tesyir buyurulan emirname-i samiye cevaben vali-i müşarun ileyh hazretleri tarafından varid olup meclis-i valaya ita buyurulan bir kıta tahriratta zikr olunan Ekşioğulları serkeş ve erbab-ı hevadan olmasıyla İspir kazası ve sair bazı kura ahalileri cümleten müteneffir ve dilgir olduklarından te'dib ve guşmalleri emniyet-i ahaliyi müstelzim olacağından başka te'diblerinde iğmaz-ı ayn olunması dahi harekat-ı nasezaya süluklerini netice vereceğinden suhuletle ele geçmiş olan Yakub ve Abdi Ağaların bir sene müddetle dahil-i eyalette münasib birer mahalle nefy ü icla olunmaları bi'l-vücuh muhsenatı mucib olacağı beyan ve iş'ar kılınmış olup vali-i müşarun ileyh hazretleri bu makule mefsedet-pişe şahsın icra-yı te'dibine muvakkaten mezun olduğuna ve merkumların ol vechile icra-yı te'diblerine lüzum-ı kavi gösterildiğine nazaran ıslah-ı hal-i eyalet için maslahat reyine havale olunmak iktiza edip fakat bu makule hususatta icra-yı muhakemat müteazzir olsa bile lüzum-ı te'dib ve iktiza-yı halin meclisce tezekkürüyle ba mazbata iş'arı ez-her cihet medar-ı selamet olacağından merkumlar haklarında ber muceb-i mezuniyet icabının icrasıyla ba'd-ezin o misillü eşhasın muhakemesi mümkün olamadığı takdirde lüzum-ı te'dib ve terbiyesi meclisce bi'l-müzakere iktiza-yı halin ba mazbata bildirilmesi hususunun vali-i müşarun ileyh hazretlerine iş'ar ve ihtarı meclis-i valada münasib tezekkür kılınmış ise de ol babda her ne vechile irade-i seniye-i vekaletpenahileri müteallık buyurulur ise ona göre icra-yı icabı lazım geleceği muhat-ı ilm-i ali-i asafaneleri buyuruldukta her halde emr ü ferman hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fi 23 R sene 64
Meclis-i ahkam-ı adliye

Suhulet
Kendi isteği ile teslim oldular

5

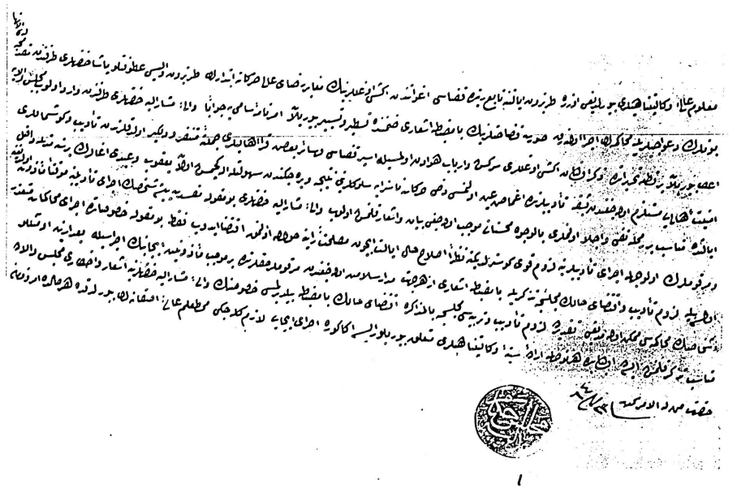

10/6 No'lu Belge

75

16/A. MKT. DV. 57-20/1
Maruz-ı çaker-i kemineleridir ki,
Trabzon sancağı dahilinde Rize kazası kuralarından Salyan/Salban nam karyesi sakinlerinden olup kaza-i mezkurdan tağı bağı olarak birkaç namun kimesne firar edip bu bendeleri Deraliyye'de bulunup kaza-i mezkurun müdürü marifetiyle vilayette iyal ü evladlarını dışarı alup Ekşioğlu Yakub nam kimesne hanemizde bulunan beş yüz keyl mısır buğday iki kat silah şu kadar kıyye bakır on beş üzüm ağacı kat edip beş bin beş yüz kuruşluk malımızı garet edip bu keyfiyet kullarına gadri mucib olduğu derkar malum-ı devletleri buyuruldukta merahim-i aliyyelerinden mercudur ki Trabzon valisine hakimin-i kazaya bir kıta emirname-i sami-i vekaletpenahi ihsan Trabzon meclisinde terafu-ı şer' ile ihkak-ı hak olunmak babında emr ü ferman hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fi 11 B sene 68
Bende Süleyman kulları

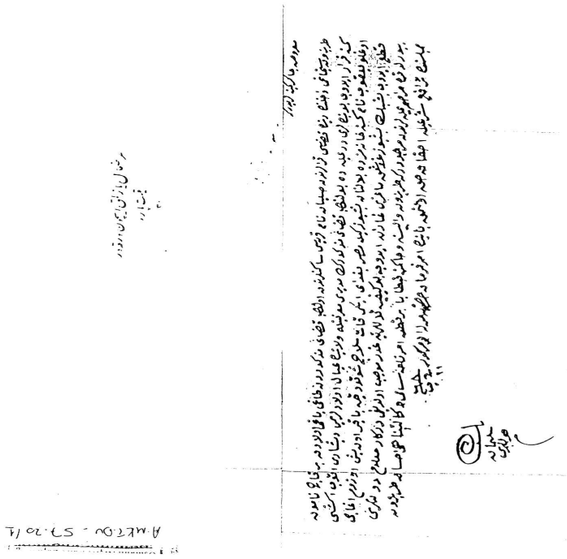

10/7 No'lu Belge

76

Ovit Yaylaları Ekşioğullarınındır...

Ovit Yayları, Ekşioğulları'na aittir.
Ovit, Ekşioğulları'nındır.
Ailemizin Rize'deki simgesi haline gelen Ovit yaylaları, dedelerimizle komşularımız a[illegible]sında tartışmaya sebep olan en önemli arazilerimiz arasında yeralmaktadır. Ovet yaylarının Rize-Erzurum, daha doğrusu Karadeniz ile Doğu Anadolu'yu birbirine bağlayan ticaret yolunun üzerinde bulunması, İkizdere'nin Rize, İspir, Of, Bayburt ve Hemşin'e balğlı köylerin bazılarının birleştirilerek oluşturulması nedeniyle sınırlarının belirlenmesindeki zorluklar yüzünden tartışmanın yıllarca sürdüğü tahmin edilmektedir. İşte yukarıda fotokopisini sunduğmuz iki padişah fermanı buna noktayı koymakta ve Ovit yaylarının Ekşioğlu Ailesine ait olduğunu ilan etmektedir.

Kurâ-i Seb'a nâ'ibine hükü[illegible]ki:
Kurâ-i Seb'a nâhiyesine tâbi Homeze karyesinde Ekşioğlu Abdi Ağa oğlu Ali Ağa Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp eben an-ceddin mutasarrıf oldığı ve otundan suyundan intifâ idegeldikleri Buyuk Ovit Yaylası dâhilindeki Ağbasan Yaylası Ovit Deresi anda Kızılbel Deresi anda Kızılbel Yaylası anda Cebel anda Kazançukur Yayla sınırlarıyla mahdûd olup âhardan dahlolunmak îcâb itmez iken Vağnasil karyesi ahâlileri Ağbasan Yaylası'na hilâf-ı kânûn fuzûlî müdâhale vü tecâvüz itmekle Ekşioğulları'ndan Abdi Ağa oğlu Ali Ağa'nın ve hâyvanlarının zarûret ü muzâyakalarına b[illegible] olduklarından Vağn[illegible]il karyesi ahâlisinin vâkı müdâhalelerinin men'i zimmında meclis-i şer'-i şerife varılup [illegible]â idülüp murâfa'ada [illegible]hl-i yukûf ve bî-garaz müslimîn şehâdetleriyle sâbit oldığı üzre ve mahallinden vârid[illegible]n i'lâm-ı şerîfede ifâde olundığına göre Ağbasan Yaylası'nın Ekşioğullarından Abdi Ağa oğlu Ali Ağa'nın üh[illegible]i tasarrufında bulundığı inde't-terâfu sâbit oldığı anlaşılmakla sen ki, nâ'ib-i mûmâ-ileyhsin, Vağnasil karyesi ahâlisinin Ağbasan Yaylası'na vâkı müdâhalelerini men'u def idüp hilâfından tevakkî vü mücânebet eylemen bâbında.
Fi evâhir-i Za., sene: 49

10/8 No'lu Belge

هذا دفتر شكايت ايالت طربزون
في اواسط ذا سنه ٢٥٣

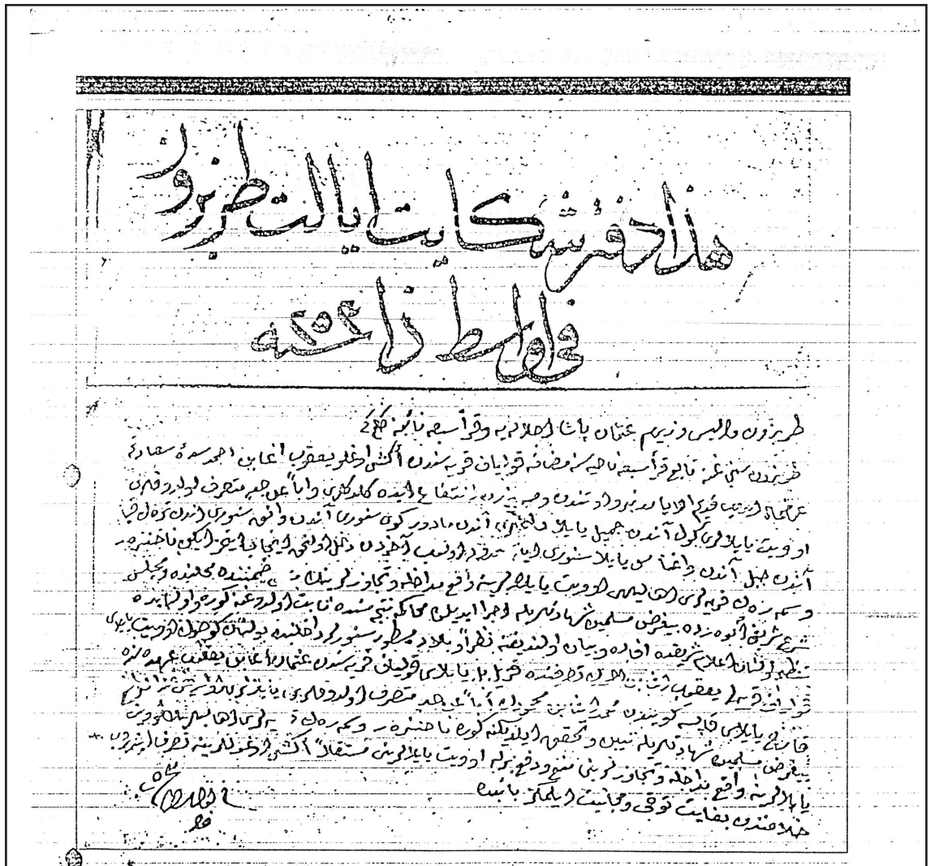

(Mülga divan-ı hümayum 6 numaralı Trabzon ahkâm defterinin I.nci sahifesinden çıkartılan ferman kaydı örneği)

Trabzon Valisi Osman Paşa iclâlehuya ve kura-iseb'a naibine hükümki
Trabzon sancağına tabi kura-i seba nahiyesine muzafe Kolyaf karyesinden Ekşioğlu Yakub Ağa bin Ahmed südde-i saadetime arz-ı hâl edüb kadim-üleyyamdanberu otundan ve suyundan intifa'edegeldikleri ve eben an ceddin mutasarrıf oldukalrı Ovit yaylaları Göl andan Cimil yayla dağları andan Madur köy sınırı andan Vank sınırı andan Terek kaya andan Cebel andan Vağnas yayla sınırı ilie mahdud olub ahardan dahl olunmak icab etmez iken Nahenzer ve semerek karyeleri ahalileri Ovit yaylarına vaki'müdahale ve tecavizlerinin men'i zimninda mahalinde ve meclis-şer'i şerif-i enverde bigarez müslimin şahadetleriyle icra edilen muhakeme neticesinde sabit olduğuna göre ve olbabda tamzim olunan ilâm-işerifde ifade ve beyan olunduğuna nazaran ve balada mastur sınırlar dahilinde bulunan küçük Ovit yaylası Kolyaf karyeli Yakub Ağa bin Ahmed'in tasarrufunda Kızılbel yaylası Kolyaf karyesinden Osman Ağa bin Yakub uhdesinden Karç yaylası Kapse köyünden Mehmet Ağa bin Mahmud'un şahadetleriyle tebeyy[illegible]e tahakkuk eylediğine göre Nahenzer ve Semerek karyelane üpüyeyaneheh Ovit tebeyyün ve tahakkuk eyl[illegible]ine göre Nahenzer ve Semerek karyeleri ahalilerinin Ovit yaylalarına vaki'müdahale ve tecavüzlerini meni' v[illegible]fi' birle Ovit yaylalarını müstakillen Ekşioğullarına tasarruf ettirüb hilâfından begayr[illegible] tevekki ve mücaneb[illegible]eylemeniz babında.
Fi Evasızt-i Za (Zilkade) sene 253 (1253)

10/9 No'lu Belge

Mahmut Gologlu Trabzon Tarihi Trabzon / 1981 Sy. 89-90

XIII
TRABZON VALİLERİ ANAPA'DA

Anapa'yı korumak için görevi başına gitmek üzere deniz yoluyla İstanbul'dan hareket eden Trabzon Valisi Köse Mustafa Paşa, Sinop'a gelince, kışın şiddetini ileri sürerek, bahara kadar Sinop'ta kalmak istedi. Gerçekten de o sırada şiddetli bir fırtına yüzünden büyük bir Rus donanması Karadeniz'de batmıştı. Fakat isteği kabul olunmadı. Donanmadan bazı gemiler kendisini alıp götürmek üzere Sinop'a gönderildi. Divrikli Köse Mustafa Paşa Trabzon'a geldi ve fakat Anapa'ya gitmedi. Canikli Battal Hüseyin Paşa da asker toplama ve gönderme yani "sürücülük" görevini gereğince yapamıyordu. Sonunda, Trabzon Valisi Köse Mustafa Paşa, Trabzon'dan aldığı bir miktar asker ve Giresun'dan gelen beş yüz seçme neferle Anapa'ya gitti. İstanbul Hükümeti, o sırada Bafra'da bulunan Battal Hüseyin Paşa'ya, derhal onbin askeri Özi Kalesi'ne, onbin askeri devlet ordusu emrine göndermesini, onbin askerle de Anapa'ya gitmesini emretti. Fakat Battal Hüseyin Paşa Anapa'ya gitmedi.

Rus ordusu ise; Türkiye'nin doğusundan ve batısından saldırılara geçmiş, Buğdan'da Türk ordusunu bozmuş, Kaban Suyu'nu aşıp ilerlemeye başlamıştı. Köse Mustafa Paşa, yerli Türk kabilelerinden topladığı onbeş bin kişi ile Rusların üzerine gitti. Başarılı çarpışmalarla üçbin kadar düşman askerini öldürdü. Fakat kendi askerine de yiyecek ve giyecek sağlamakta zorluğa düştü. İstanbul'dan istediği yardım da gelmeyince, Ruslara karşı giriştiği harekâtı geliştiremedi, bir yıl oyalama savaşlarıyla yetindi. Ve Avusturyalıların da Osmanlılara savaş açtığı 1788 yılında Trabzon Valisi Divrikli Köse Mustafa Paşa görevden alındı.[1]

Anapa Seferi'nin en büyük zararını Trabzon gördü. İlin merkezi ve ilçeleri yerli ağaların ellerinde kaldı. Ve 1788'de, o sırada Samsun'da bulunan **Canikli Battal Hüseyin Paşa** ikinci defa Trabzon Valiliği'ne atandı. Anapa Seraaskerliği ile görevlendirildi. Onbin kişi ile derhal Ruslarca kuşatılmış olan Anapa Kalesi'ne gitmesi emredildi. Trabzon Mütesellimine gönderilen bir fermanla da aşağıda adları yazılı ayandan karşılarında gösterilen sayıda asker hazırlayıp Karadeniz'in ve özellikle Trabzon'un kilitleri demek olan Anapa ve Soğucak Kaleleri için Vali Battal Hüseyin Paşa emrine göndermeleri istendi (yıl 1788).

Trabzon'da Kalcızade Ömer	200 asker
Trabzon'da Kuğuzade Süleyman	100 "

1- A. Cevdet. Tarihi Cevdet : 2/24-26, 5/112; K.İ. Asım. Tarihi Asım : 17; İ.H. Uzunçarşılı Osmanlı T : 4/1-582 - 583 s.

Tr[illegible]on'da Abanozoğlu	100 "
Tonya'da Hacısalihoğlu	150 "
Vakfıkebir'de Bahadıroğlu	150 "
Vakfıkebir'de Kölenkoğlu	150 "
İskefiye'de Sakazade Mehmet	150 "
Pulathane'de Hacımusaoğlu	100 "
Maçka'da Eyüboğlu Kardeşler	200 "
Yomra'da Gümrükçüoğlu Mehmet	150 "
Yomra'da Küçükibrahimoğlu Ahmet	150 "
Sürmene'de Küçükhacıoğlu	150 "
Of'da Garaçoğlu	200 "
Of'da Canoğlu	150 "
Of'da Sarıalioğlu	200 "
Rize'de Tuzcuoğlu	100 "
Rize'de Ekşioğlu	200 "
Rize'de Biroğlu	100 "
Rize'de Yanbeyoğlu	150 "
Rize'de Meto Mehmet	150 "
Pazar'da Balta Hacı İsmail	150 "
Hemşin'de Sıçan Hacı Hüseyin	100 "
Fındıklı'da Mehmet Bey	100 "
Hopa'da Mamoli Mustafa	200 "

Nevar ki; Trabzon Valisi Canikli Battal Hüseyin Paşa bir türlü Anapa'ya gitmiyordu. Fakat, İstanbul'dan gelen donanmada Tebdil Hasekisi Cellat Mahmut Ağa'nın da bulunduğunu öğrenince, Trabzon'dan sağladığı bir kaç yüz kişi ile yola çıktı. Bu gidiş Anapa'ya yardımdan çok, başına geleceğinden korktuğu tehlikeden kaçıştı. Anapa'ya vardığından kısa bir süre sonra üzerindeki Trabzon Valiliği alındı, sadece Anapa Kalesi Muhafızı olarak bırakıldı.[1]

1788 yılında Trabzon Valiliği'ne Mirimiran **Sarı Abdullah Paşa** verildi. Sarı Abdullah Paşa; Canikli Hacı Ali Paşa'nın hizmetinde bir Gürcü kölesi idi. Hacı Ali Paşa Kırım'a kaçtığında, Donanma Komutanı Gazi Hasan Paşa'nın hizmetine girmiş, orada kendisi gibi hizmet eden Yusuf Paşa ile tanışmış, Yusuf Paşa sadrazam olunca o da mirimiranlıkla valilik görevine getirilmişti. Sarı Abdullah Paşa'ya ayrıca, vezirlik rütbesiyle Trabzon - Samsun kıyılarını koruma görevi de

1- K.İ. Asım. Tarihi Asım : 17; İ.H. Uzunçarşılı. Osmanlı T : 4/1-583, 584; Ş. Şevket. Trabzon Tarihi : 2/203; H. Umur. Of Tarihine Ek : 65 s.

11 No'lu Belge

KURTULUŞ SAVAŞI KAHRAMANLARI

Ekşioğlu Ailesinden Üç Kahraman Hasan, Hüseyin ve Mehmet Ağalar

Ekşioğlu tarihinde kahramanlıklarıyla tanınmış bu üç isimden Hasan ile Hüseyin kardeş, Mehmet Ağa ise amcalarının küçük oğludur. Bu üç kişiden Mehmet Ağa, seferberlikten 21 yıl; Hüseyin Ağa 19 yıl; Hasan Ağa ise 17 yıl önce Rize İkizdere' nin Çamçavuş Mahallesi' nde dünyaya gelmiştir.

E k ş i o ğ l u A i l e s i ' n d e n Ü ç K a h r a m a n

Soldan 1. (ayakta) **Hafız Yunus**, 2. **Mehmet Ağa**, 3. **Hüseyin**, 4. **Hasan Ekşi**'ler; oturan beyaz sakallı zat **Tuzcuoğlu Halit Ağa**'dır. Diğerleri askerdir.

Hasan, Hüseyin, Mehmet Ağa' nın resimleri

Çok genç yaşta istenmeyen bir hadise sonucu dağa çıkmak zorunda kalmışlardır. Beş yıl devam eden dağ hayatları boyunca, Trabzon ve Rize' deki askeri birliklerin onları teslim alma çabaları sonuç vermeyince kendilerine teslim olmaları için bir süre verilmiş ve teslim olmamaları halinde Ekşioğlu Ailesi' ne ait köylerin yakılmaya başlanacağı bildirilmiştir. Bu tehdit karşısında aile büyüklerinin de devreye girmesiyle, yakalandıkları zaman idamla yargılanacaklarını bile bile, teslim olmaya karar verirler. Rize' deki eski adı At Meydanı, yeni adı Dosma Meydanı olan yerde aile büyüklerinin de katılımı ile askeri birliklere teslim olurlar.

Rize Cezaevi' nde başlayan cezaevi hayatları bir yıl civarında olmuştur. Bu sürede yapılan yargılamaları sonucunda temyize açık olmak kaydı ile müebbet hapse mahkum edilirler.

Birinci Dünya Savaşı' nın devam ettiği o yıllarda seferberlik ilan edilince devlet tarafından çıkartılan bir genel afla cezaevlerindeki tüm mahkumlar affedilerek savaşa katılmaları sağlanmış, Rize cezaevinde bulunan 282 mahkum da Hüseyin Ekşi' nin çete reisliğinde Rus cephesinde, savaşa gönderilmiştir. O zor yıllarda Hasan, Hüseyin ve Mehmet Ağa gibi gözü pek, yiğit ve mert insanlara ülkenin ihtiyacı vardı. Ruslar' a karşı yapılan ve üç yıl devam eden savaşta bu üç

kahraman çok büyük yararlılıklar göstermişlerdir. Savaş sırasında şehit düşen tümen komutanının yerine, vekaleten Hüseyin Ekşi görevlendirilir. Savaştan gazi olarak dönen siper arkadaşları ve Turudi Abbas Paşa' nın anılarında bu üç yiğidin kahramanlıkları şöyle anlatılmıştır:

"Bir gün Ruslar cephelerindeki bir tepeye top yerleştirmişlerdi. Türk askerlerine nefes aldırmıyorlardı. Çok şehit veriyorduk. Topun bulunduğu tepe, bizim bulunduğumuz yerden ulaşılması gerçekten imkansız gibi görünüyordu. Ne yapacağımızın şaşkınlığı içerisinde bir karar vermeye çalışırken, bir ara fark ettik ki Hüseyin ve Hasan yanımızda yok. Meğerse gece tepeye tırmanmışlar, topun başında bulunan 14 Rus askerini öldürüp, topu susturmuşlar ve topu Rus cephesine çevirip, Rus askerlerine büyük zaiyatlar verdirerek geri çekilmelerini sağlamışlar ve böylece askerlerimizin yeniden toparlanmasına imkan vermişlerdir.''

Turudi Abbas Paşa, bu kahramanlardan şehit olan Hüseyin ve Hasan' ın şehadetlerini ise şöyle anlatmaktadır:

"Hasan, ağabeyi Hüseyin'e, "Ağabey, ben bugün rahatsızım savaşa katılmasam olmaz mı?'' der. Hüseyin bunu kabul etmez ona, ''Vatan savunmasında olduğumuzu unutma.'' diyerek, savaşa katılması gerektiğini bildirir. Hasan tüfeğini alarak ağabeyine bakar ve ''Bu herhalde son görüşmemiz olacak.'' der. Ağabeyine sarılır, iki kardeş helalleşir ve birlikte cepheye koşarlar. Cephede bir ara Hüseyin kardeşinin nişan almış vaziyette yerde yattığını görür ve niçin ateş etmediğini sorar. Hasan' dan cevap yoktur. Ani bir refleksle kardeşinin yanına ulaşır, Hasan' ın alnından kanlar aktığını görünce kendini kaybeder, dayanılmaz bir öfke ile düşmana saldırır ve önüne geleni devirir. Onlarca düşman askerini öldürür, tüfeğindeki son kurşunu da düşmana sıkar. Tüfeğindeki son kurşunun bittiğini gören düşman, fırsat bularak kendisini şehadet mertebesine ulaştırır."

Böylece iki amca oğlunu kaybeden Mehmet Ağa üzüntüsünden hastalanır ve cephe gerisine götürülür. Daha sonra altı aylık tebdili hava ile memleketine gönderilir. Turudi Abbas Paşa, bu üç kahramanın yokluğunda düşmana karşı direnemediklerini üzgün bir dille itiraf eder.

Turudi Abbas Paşa, yıllar sonra onların hatıratını anlatırken, düşmanla nasıl cesurca savaştıklarını ve nice kahramanlıklar gösterdiklerini, büyük bir coşkuyla sanki o anı yeniden yaşıyormuşcasına destanlaştıklarını büyüklerimize anlatmış, büyüklerimiz de bize anlatmıştır.

Şehit düşen Hüseyin ve Hasan kardeşler, Borçka Şehitler Tepesi' ne defnedilir. Daha sonra Üçüncü Ordu Komutanlığı şehit Hüseyin ve Hasan' ın türbelerini yaptırmak için bir önceki sayımızda kendisini tanıttığımız, Hüseyin ve Hasan' ın kız kardeşlerinin oğlu olan Hamdi Ekşi' ye baş vurur.

Hamdi Ekşi, Üçüncü Ordu Komutanlığı' na müracaatla bu iki kahraman dayısının türbelerini kendisinin yaptıracağını bildirir, büyük bir sorumluluk anlayışı içerisinde türbeleri yaptırır. Şehitlerimiz halen Borçka Şehitler Tepesi' ndedir. Sağ kalan Mehmet Ağa hastalığından iyileşince daha sonraki yıllarda Kuvay - ı Milliye Teşkilatı' na girer ve Ekşioğlu Ailesi' nin gençlerinden oluşturduğu 92 kişilik bir çeteyle İstiklal Savaşı' na katılır. İstiklal Savaşı kahramanlarından "İpsiz Recep" ile birlikte Sakarya' da omuz omuza dokuz ay savaşır ve büyük başarılar sağlar. Savaş sonrasında kendisinden binbaşı rütbesi ile orduda kalması istenir, ancak

savaşlarda geçen uzun yıllar onu yorduğu için bu görevi kabul etmez ve memleketine döner.

Memleketinde bölge insanına bir çok sahada yardımcı olur ve problemlerinin çözümünde öncü olur. Yaptığı bu hizmetlere karşılık hiç kimseden maddi bir beklentisi olmaz. 63 yaşında ömrünü tamamlar ve Hakk' ın rahmetine kavuşur. Mezarı Çamçavuş Mahallesi' nde bulunmaktadır. Allah' tan bu üç kahramana rahmet diliyoruz. (*)

Ailemiz bu ülke için her zaman seve seve canını

malını her dönem hediye etmesini bilmiştir.

İşte bunardan bir örnek.

PKK terörüne karşı şehit düşen

akrabamız İlyas oğlu Kenan Ekşioğlu.

Şehidimize Allah' tan

rahmet diliyoruz.

Ayrıca Kurtuluş Savaşı yıllarında ailemizle ilgili, kitaplarda bulduğum kayıtlardan bazıları şöyledir :

1- "Şu Bizim İspir" İstanbul / 1981 s. 47

Bayburt Cephesi Cenkerli Ekşioğlu Hacı Süleyman Bey' in büyük başarılarını ve bölgenin Ermeni çetelerinden temizlenip Bayburt Bölgesi' ne yardım edildiğini anlatan bilgiler mevcuttur.

2- İpsiz Recep, Ergun Hiçyılmaz, s. 43

İpsiz Recep' in hayatını anlatan kitapta, bahsedilen kahramanlar arasında Ekşioğlu Murat, Ekşioğlu İbrahim, Ekşioğlu Mehmet isimleri en başta sayılmaktadır. 45. sayfada Ekşioğlu Murat Reis' in Erzurum baskınında gösterdiği başarı ve kahramanlıklardan bahsedilmektedir.

İlgilenenler için şu bilgiyi de eklemek istiyorum. Bugün İpsiz Recep' in mezarı Adapazarı / Karasu' da olup sağındaki ve solundaki mezarlar da ise Ekşioğulları yatmaktadır. Mezarları da o bölgede ki Ekşioğulları yapmıştır. İpsiz Recep' in hayatının her döneminde, ölümü dahil Ekşioğulları' nın ilgisi ve desteği vardır.

3- Türk Araştırma Dergisi, s.190

Burada da Giresunlu Topal Osman ile birlikte çarpışan kahramanlardan Rize' li Ekşioğlu Mehmet' in başarısı anlatılmaktadır. Ayrıca Samsun' da çete reisi olan Molla Ahmet Yücel ile ilgili kahramanlıklar da yer almaktadır. (Ekşioğlu' nun kahramanlıklarını da ayrıca kitabın kendi bölümünde yazdım.)

(*) Bu yazı "Ekşioğlu Vakfı Dergisi"nin 1997 / Ağustos sayısından alınmıştır.

4- Ekşioğlu Vakfı Dergisi, İz Bırakanlar, Nisan 1998, s. 33
"Ekşi Celal Ağa, Rus ve Ermeni Savaşları' na fiilen katılmıştır. Abisi Hasankale' de şehit olmuştur. Diğer kardeşi ise Sarıkamış' ta şehit düşmüştür."

5- Ekşioğlu Vakfı Dergisi
Tulumpınardan (Şeker'in) Ekşioğullarından Murat Ağa sarıkamışda şehit oldu.

6- Ekşioğlu Vakfı Dergisi
"Ekşioğlu Dursun Ağa, savaşa bil'fiil katılmış, ayağına isabet eden şarapnel parçasıyla yaralanmış ve gazi olmuştur. 15 yıl İspir' de halktan vergi toplayarak devlete ödemiştir. Kurtuluş Savaşı' nda kendisi Kuvayi Milliye ruhuyla bölgesini savunurken aynı

zamanda ailemizin tanınmış büyüklerinden Ekşioğlu Mehmet Ağa'ya da çete temininde büyük yardımları olmuştur.104 yaşında vefat eden dedemize Allah rahmet eylesin."

Burada şu rivayeti anlatmadan geçemeyeceğim. Kurtuluş Savaşı' nda büyük bir güçle savaşan akrabalarımız özellikle göze batmamak için dağınık gruplarla ülkenin düşmandan temizlenmesine yardımcı olmuşlardır.

Osmanlı Devleti' nin yıkılmasından sonra Ankara' da yeni bir devlet kurulmuştur. Türkiye Cumhuriyet' i kurulunca, savaşta büyük yararlıklar göstermiş bu milis kuvvetleri zamanla yeni devlet için sorun olmaya başlamışlardır. Bu milis kuvvetlerden bazıları yeni sistemi ve devleti tanımamazlıktan gelmiş ve tekrar dağları mesken edinmişlerdir. Bu kuvvetlerden bazıları (Çerkez Ethem ve çetesi gibi) devletin kuvvetlerince bastırılmış, farklı bölgelere dağıtılmış, mukavemet edenler ise cezalardırılmıştır.

Akrabalarımız, düşmandan ülkeyi temizlendikten sonra, Ekşioğlu Mehmet Ağa' nın kendilerine durumu bildirmesi üzerine, Kurtuluş Savaşı' nda kahramanlık gösteren tüm gruplarını dağıtmış ve böylece kötü sonuçların doğmasını engellemişlerdir. Bu konuda İpsiz Recep' in de ailemizce haberdar edildiği ve onun da grubunu dağıtarak istenmeyen hadiselerden kurtulduğu rivayet edilmektedir.

Takdir-i ilahidir ki insanoğlu zor anında ihtiyaç duyduğu gücü, rahat anında yük kabul edip yok etmeye çalışmıştır. Bu da kahramanların kaderidir diyorum. Zorluk anında cefayı çekip sonra da kendi hayatlarına dönen tüm dedelerimizin ölenlerine rahmet kalanlarına sağlıklı uzun ömürler diliyorum.

EKŞİOĞLU' NA BAKIŞ

Aile olarak geçmişteki adımıza sürülen iftiranın kaynağı gibi gösterilen bu belgeler incelendiğinde de görülecektir ki başka ailelere mensup kişiler de bunların yaptığı kötü işler de zaman gelmiş bizim ailemize yıkılmıştır.

Bizler çevremizde yiğit, gözünü budaktan sakınmayan ve biraz da deli-dolu bir aile olarak bilindiğimizden elimizden kimse bir evladımızı alamazdı. Ancak bu kargaşa döneminde bile hiçbir aile ferdi devlete kurşun sıkmamış, varsa bir durum kendi gelip teslim olmuştur. Meşhur "Tuzcuoğlu Ayaklanmaları' nda" tek bir Ekşioğlu' nun ismi yoktur. Burada tarihin önünde göğsümü gere gere söylüyorum ki, Ekşioğulları, tarihin her döneminde devletine saygılı olmuş ve gücü olmasına rağmen hiçbir zaman devletine kurşun sıkmamıştır. Ülkesi için şehit olmayı onur kabul etmiş ve seve seve şehit olmasını bilmiştir.

Ayrıca Osmanlı arşivinde bulduğum ve burada yayınlayacağım iki belge var ki, bunlardan şunu öğreniyorum: EKŞİOĞULLARIN' dan, Üsküdar' a bağlı Taşköprü Ayanı bizim akrabamızdır. (12 No' lu belge) İkinci belgede de İzmit Bölgesi' nde 1689 dönüm araziye sahip olan bir akrabamız oluşu ki bu da o dönemde, akrabalatımızın Karadeniz' in dışında da çok büyük maddi güce sahip olan bireylerine işaret etmektedir. (13 No' lu belge)

Legiş Yaylası ve ben

EKŞİOĞLU TAŞKÖPRÜ AYANI'NIN ÇOBANINI ÖLDÜREN DELİ MEHMED'İN ASILMASI İÇİN YAZILAN FERMAN

7/HAT. 13259
[Derkenar] Takrir mucebince salb oluna.
Şevketli kerametli mehabetli kudretli velinimetim efendim padişahım,
Üsküdar muzafatından Taşköprü nahiyesinde vaki Yarımca ahalisinden Deli Mehmed nam kimesne Ekşioğlu nam kimesnenin çoban kethudası Nikola nam zimmiyi leylen tüfenk ile darb ve katl eylediğini mahallinde huzur-ı şer'de ba'de'l-itiraf mezbur ilam ile gelip bostancıbaşı ağa kullarının meclisine ilka olunmakla merkum Deli Mehmed sa'i bi'l-fesad ve muzırr-ı ibad olduğuna binaen ibreten li'l-gayr Üsküdar'da Büyük İskele önünde salb ile icra-yı siyaset olunması hususunu bostancıbaşı ağa kulları istizan etmeğin merkumun ber vech-i muharrer tertib-i cezası hususunda emr ü ferman şevketli kerametli mehabetli kudretli velinimetim efendim padişahım hazretlerinindir.

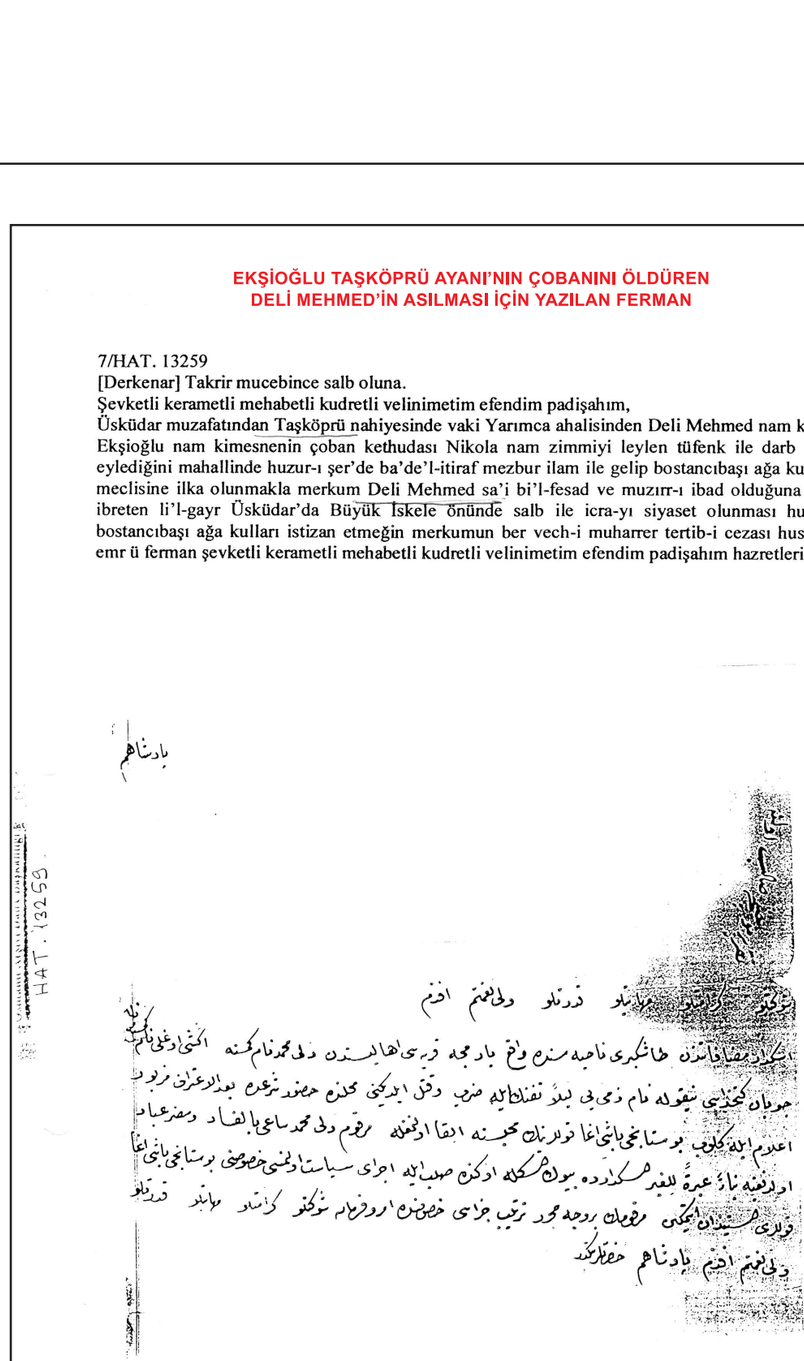

12 No'lu Belge

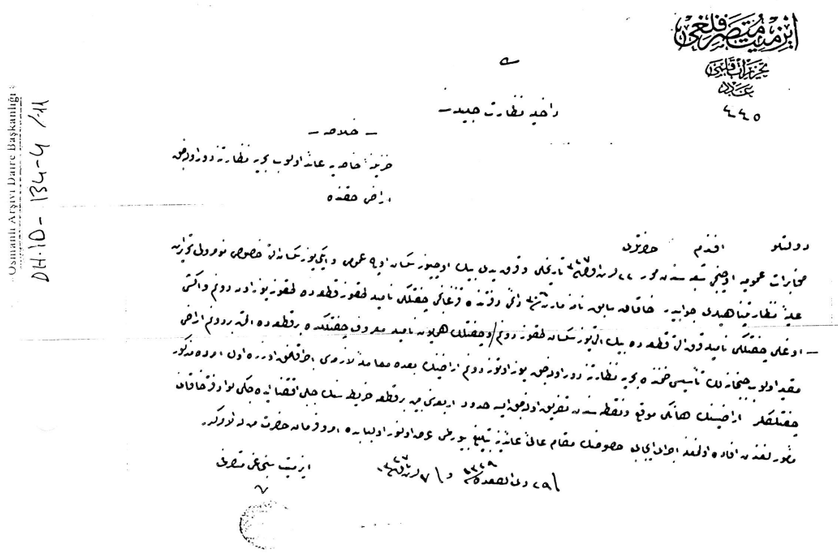

13/DH. İD. 134-4/11
İzmit mutasarrıflığı tahrirat kalemi
Aded: 445

Dahiliye nezaret-i celilesine
Hulasa: Hazine-i hassaya ait olup Bahriye nezaretine devr olunacak arazi hakkında.

Devletli efendim hazretleri,
Muhaberat-ı umumiye üçüncü şubesinden muharrer 22 Teşrinievvel 327 tarihli ve 47383 umumi ve 286 hususi numaralı tahrirat-ı aliye-i nezaretpenahileri cevabıdır hakan-ı sabık namına Mart 306 daimi defterinde Kazgancı çiftliği namıyla dokuz kıtada 910 dönüm ve Ekşioğlu çiftliği namıyla kırk altı kıtada 1689 dönüm ve çiftlik-i hümayun namıyla maruf çiftlikte bir kıtada 61 dönüm arazi mukayyed olup cebehanelik tesisi zımnında Bahriye nezaretine devr olunacak 130 dönüm arazinin ba'dehu muamele-i lazımesi icra kılınmak üzre evvel emirde mezkur çiftlikler arazisinin hangi mevki ve noktasından tefrik olunacak ise hudud-ı erbaasını mübeyyin bir kıta haritasının celbi iktiza edeceği liva defter-i hakani memurluğundan ifade olunmakla icra-yı icabı hususunun makam-ı ali-i aidine tebliğ buyurulması arz olunur ol babda emr ü ferman hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fi 29 Zilkade sene 1329 ve fi 7 Teşrinisani sene 1327
İzmit sancağı mutasarrıfı bende

13 No'lu Belge

RİZE / ARDEŞEN VE TRABZON / OF ARAŞTIRMALARI

Ardeşen Bölge' sinde yaptığım incelemelerde akrabalarımızın Ardeşen' e tahmini olarak dört yüzyıl önce gittiği, oradaki camiye ismini verdiği, aileyi çekemeyenlerce caminin yakıldığı, sonradan yine değişik zamanlarda caminin tamir edildiği ve günümüzde Ardeşen'in en eski camisinin olduğu bilgisine ulaştım.

Ardeşen' deki akrabaların zaman içerisinde yirmi – otuzun üzerinde soyadı aldıkları ve çevre kazalara, köylere ve batıya doğru göç ettiğini tespit ettim. Aile büyüklerimin 1996 yılında kaleme alıp imzaladıkları ve ailenin bir nevi kütüğü olan belgeyi temin edip kitabıma koydum. Bu belge de ekler kısmındadır.

Ardeşen' deki akrabalarımızın okuma yazma oranı ve şehirleşmesi bizim İkizdere' den daha fazla olduğunu söyleyebilirim. Maddi zenginlik olaraksa İkizdere' nin daha ileride olduğu tespit ettim. Ayrıca Ardeşen' de zaman içerisinde diğer ailelerden kız alıp verme ile ailenin İkizdere' ye nazaran daha fazla çevreye açıldığını ve değişime uğradığını söylemek yanlış olmasa gerekir.

Rize merkezde eski tarihlere ait (300 – 400 yıl) belge ve bilgi edinemedim. Yalnız 1700' lerde Rize Derebeyleri arasında çatışmalar olduğunu yazan tarih kitaplarını, bunlarla ilgili aile bazında bilgi içermeyen rivayetleri de burada anlatmayı uygun bulmuyorum. İkizdere' ye, Ardeşen veya Rize' den geldiğimizi söyleyenler, İbrahim Ağa' ya sıkıntılı anlarında neden Of' tan yardım geldiğine cevap bulamıyorlardı. Böylece yolum Of' a düştü. Hayatta Of' la ilgili bir sürü şaka yapardık ya, işte şimdi aile tarihini araştırmak için oraya gidiyordum.

Daha önceden de sevgili ağabeyim (aynı zamanda enişte miz) İçişleri Bakanlığı Baş Müfettişi Ali Hikmet TUNCER Bey' den de Of hakkında bilgi almıştım. Of' a gidince ilk işim Dernekpazarı' nda ayakkabıcılık yapan Ekşioğulları' ndan akrabamızı bulmak oldu. Kendisinden bölgeyle ve aileyle ilgili en iyi bilgiyi Dernekpazarı Ziraat Odası Başkanı ve aynı zamanda akrabamız olan Hacı Süleyman YÜCEL' den alabileceğimi öğrendim. Onların da yardımıyla Süleyman dedeye ulaştım. İşte bu olay benim için yeni bir dönüm noktası oldu.

Süleyman dededen ve oradaki diğer akrabalardan ilk edindiğim bilgi dokuz tane soyadı kullandıklarıydı. Ailenin 1460' lara kadar ulaşan şeceresini kendilerinden edindim. Bu, benim aileye ait, söz konusu tarihe kadar ulaşan tek şecereydi. Bu tarih aynı zamanda, Türkiye' nin diğer bölgelerine yıllarca önce yerleşmiş olan akrabalarımız adına yerleşim tarihi olarak en eski tarihi ifade ediyordu. Bu tarihin irdelenmesine başlayınca elde ettiğim bilgiler benim ufkumu, belki de kitabın ilk başında yazdığım sorularımın cevaplarını da içerisinde taşıyordu.

Hacı Süleyman dedenin hayatını ayrıca Kondu Bölümü' nde yazmaya çalıştım. Hacı Süleyman dedemizin babası yüzyılımızın ünlü alimlerinden Hacı Ali Galip El-Ofi Hazretleri' dir ki, onunla ilgili bulgularımı da kitabın Kondu Bölümü' nde yazmaya çalıştım.

Aileyle ilgili bulduğum ve kitapta hem kendi bulgularımı ve hem de daha iyi tanınsın diye hakkında yazılan kitapları açıklayıcı dipnot olarak Kondu Bölümü' nde yazdığım, Osmanlı kayıtlarındaki ismiyle "Usta Hasanoğlu Yusuf Şevki Efendi", mesleği Dersiam Hocası (üniversite profesörü) "Ekşioğlu Yusuf Şevki El-Ofi", 1840 yılında doğmuş ve bugünkü anlamıyla profesör olmuştur. O dönemde

böyle bir insanın ailemiz için edinmiş olabileceği bulguları düşününce adeta sevinçten uçtum diyebilirim. Ekşioğlu Yusuf Şevki El-Ofi Hazretleri' nin aileyle ilgili araştırmalar yaptığını, torunu Süleyman dededen öğendim. Aileyle ilgili çıkardığı (Of Dernekpazarı Ekşi Ali Mahallesi' ndekilerle) şecereyi Kondu Bölümü' nde yazdım. Ayrıca Ekşi Ali Dedem' in ve eşinin mezarlarının da resmini bu kitaba koyuyorum. Ailede Ali dedemizin torunlarından Nakşi Şeyhi olan Hacı Muhammed Bin Kadir' in mezar taşındaki tarihler, Hacı Yusuf Şevki El-Ofi tarafından bulunmuş ve kitabesi Hacı Ali Galip El-Ofi tarafından yazdırılıp yerine konulmuştur. Bu dedemize ait bir kitap fotokopisi ve kendi adını taşıyan bir sahan da torunlarından Bekir Sıtkı Yakut dedemizde mevcuttur. Bunlarla ilgili bilgilerde kitabın ekler kısmındadır.

Kondu Bölümü' nde detayıyla anlattığım gibi rahmetli Yusuf Şevki El-Ofi Hazretleri tarafından ailemize ait elde edilen bilgiler, Ruslar' ın Of' u işgalinde tahrip olmuştur. Elimize kalan şecere de "Mercan" soyadını taşıyan Salih dedemiz ve Hacı Bekir Yakut dedemizden alınmıştır, bu iki şecere de birbirini doğrulamaktadır. Bu şecereler birbirlerini teyit etmektedir aynı zamanda dedemizden kalan kitaplardaki kendi yazsısıyla ve isminin yazılı olduğu sahandaki tarihle uyum içindedir. Ayrıca Yusuf Şevki El-Ofi Hazretleri' nin Salih dedenin dedesine, Tiran' dan yazdığı iki mektubun suretini de arşivime koymak için aldım.

Ekşi Ali' ye kadar şecereyi ve mezarları bulduktan sonra bu ilk dedemizin nereden geldiği ile ilgili, Yusuf Şevki dedemizin elde ettiklerini bulamayınca Kondu' da anlatılan rivayetleri dinledim.

Rivayet o ki; Ali Paşa, padişahın (padişahın hangisi olduğu bilinmiyor, Fatih olabilir) paşası veya veziri imiş. Padişahın yanında çok uzun süre vezirlik yapmış. İkinci bir görüşe göreyse padişahla arası bozulmuş. Padişah kendisinden çekiniyormuş. Birgün kendisine "Ali, sen ekşittin demiş." O da bunun idam anlamına geldiğini anlayınca oradan kaçıp Bayburt' a bir Rum' un yanında kalaycılık yapmaya başlamış. Ustası her Trabzon'a gidip gelişinde, Ali Efendi ona, "Usta şehirden ne haberler var?" diye sorarmış. 7 yıl sonra ustası yine Trabzon' dan gelince ona, "Yine ne haber var?" diye sormuş, o da "Ekşi Ali diye biri varmış, tellal onun affedildiğini bağırıyordu" demiş. Hikayenin ikinci anlatımında ise "Padişah öldü yeni padişah af ilan etti, tüm herkesi affetti." deyince o da ustasından izin alarak oradan ayrılmış ve Soğanlı Dağı' nı aşarak Dernekpazarı' na gelmiş bu köye yerleşmiş. O yüzden bu köyün adını Kondu koymuşlar diye rivayet edilir.

1. Kondu, Türkçe bir kelimedir ve konmak (yerleşmek) anlamındadır.
2. Ailenin şu andaki bulunduğu bölge Kondu Ekşi Ali Mahallesi' dir.
3. Of ve çevresinde, tarihte ismi Türk olan tek yer Kondu' dur. Bunlar tarihi gerçek olarak şunu gösteriyor ki Kondu' yu kuran Ekşi Ali' dir.

Burada "*Of Tarihi Vesikaları" isimli bir kitabı anmadan geçemeyeceğim. Hasan UMUR' ın yazdığı bu eserin 44. sayfasında Kondu' ya ait "921-961-991" tarihli yerleşimleri gösteren belgeyi bölüm sonunda14 No' lu belge olarak ekliyorum ve bu belgenin dayandığı Osmanlı arşivlerinin asıllarını ekler kısmında belirtiyorum. (*15 No' lu belge) Burada "Kondu' da 49 gayri müslim hanesi var" diye görünüyor. Kanımızca yerinde de görüleceği gibi Kondu' da iki yamaç ve iki mahalle vardır. Bizim bahsettiğimiz, şu anda Ekşi Ali Mahallesi diye bilinen yerdir. Dedemizin

***14 No'lu Belge Hasan UMUR Of tarihi vesikaları İstanbul / 1951 Sy:44**

***15 No'lu Belge Osmanlı Arşivlerinden alınan iki adet konduya ait yerleşimi gösteren belgenin aslı.**

mezarı da buradadır. Diğer bölgeye tarih içerisinde “Kondu” denmiş olabilir. Çünkü Türklerin kurmadığı bir köye Türkçe isim verilemeyeceği tarihi bir gerçektir. Yalnız bizim için önemli olan “Kondu” ismi değil o bölgenin “EKŞİ ALİ” diye anılması ve tahmini 1450 - 1500’ lerde Ekşi Ali’nin oraya yerleşip orada ölmesi ve oraya defnedilmesidir.

Mezkur kitaptaki belgelerde Ekşi Ali ismi geçmiyor. Bunu da ailenin kendisini devamlı gizlemeye çalışmasına bağlıyorum.

Dedemiz Ekşi Ali’ nin ve Eşinin Mezarı, Süleyman Yücel (Ekşioğlu), İmdat Ekşi, Hüseyin Salih Ekşi

Kondu Bölgesi’ ndeki akrabalarımızın zaman içerisinde kullandığı ve sonradan soyadı olarak aldıkları farklı kelimelerin nedenini sorduğumda, Osmanlı döneminde akrabaların birbiri hakkında şahitliği kabul olmadığı için değişik lakap kullandıklarını ve zaman içerisinde bu lakapları soyadı olarak aldıklarını söylediler. Burada şunu da öğrendim ki bu bölgede yüzyıllardır bu aileden, Türkiye’ nin değişik bölgelerine göç edildiği adeta bunun için zemin hazırlandığıydı. Özellikle Trabzon’ dan Samsun’ a kadar, Rize, Gümüşhane, Artvin, Bayburt, Erzurum, Sivas, Kayseri olmak üzere bu bölgelere gidip yerleşen akrabalarımızı yerlerinde gördüm ve bu ailelerden örnek isimler alarak kitabıma koydum. Bu soyadlarını taşıyan kendi tarihini araştırıp Karadeniz’ den geldiğini tespit edebilen akrabalarımız olduğu gibi, ki çoğunlukla babadan oğula bu bilgiler verilmiş, nereden geldiğini bilmeyen “Ekşi” ya da “Ekşioğlu” soyadını taşıyanlarla da karşılaştım. Herkesi inandığı tarih bağlar deyip, diğer tespitlerime geçmek istiyorum.

EKŞİ ALİ’ nin dört oğlu olduğu ve bunlardan üçünü başka yerlere, ki Rize olması kuvvetle muhtemel, gönderdiği rivayet edilir.

Aile bilinçli olarak çocuklarını bir yerde tutmamakta, yayılıp genişlemelerini sağlamaktadır. Ailenin göç ettiği yerleri incelediğimde, hemen hemen hepsinin Ali dedemiz gibi, bulunduğu bölgeye hakim bir tepede etrafı engebelik arazi olan, görüş mesafesi geniş ve önünden dere akan yerleri tercih ettiklerini tespit ettim. Bu durum küçüklüğümde beni devamlı olarak kızdırırdı. Hatta, bu dağa yerleşen

ilk dedeme “dünya kadar düz yer varken niçin buraya yerleştin?” diye sitem bile ederdim. Son yıllarda edindiğim tecrübeler bana gösterdi ki zor koşullarda yetişen insanlar çok daha başarılı olmaktadır. Dedelerimizin aslında, gelecek nesillerin güçlü olmalarını sağlamak için bu yolu seçtiklerine inanıyorum. Yoksa saray terbiyesi almış olan Ekşi Ali dedemiz isteseydi, yerleşim yeri olarak düz bir alanı rahatlıkla seçebilirdi.

Ali dedemizin yaşadıklarını zaman içerisinde bulabilirsek görürüz zannediyorum. Onun için “sütten ağzı yanan, yoğurdu üfleyerek yer” atasözünü kanıtlar gibi ailenin genlerine öyle şeyler yerleştirmiş ki, bunların bir kısmını kendi görüşüme ve dayanaklarımla da yazmaya çalışacağım.

Ali dedemizin tek oluşu, onun ailesinin bir şekilde dağıtılmış veya yok edilmiş olduğunun bir belirtisi olsa gerek. Dedemiz, oğullarının birisini yanına bırakmış, diğerlerini yakından uzağa doğru göç ettirmiştir. Benim edindiğim bilgiler, ailemizin bir kısmı kendi iradeleriyle göç etmişler, bir kısmı ise göçe zorlanmıştır. Burada bulduğum önemli bir belgeyi yayınlayarak Ekşi Ali dedemizin ne kadar ileri görüşlü olduğunu kanıtlamaya çalışacağım. Hasan UMUR’ ın Osmanlı kayıtlarından bulduğu ve kitabında yayınladığı fermandan da (5 No’lu belge İbrahim Ağa bölümü) anlaşılacağı üzere, Of bölgesinde Kondu dahil yedi köyün sürgün edilmesi olayı yaşanmıştır. Bu sürgünün tarihi Hicri 1121 (M. 1741) yılıdır. Mali bir konudan dolayı çıkarılan fermanla Tarbzon Valisi Vezir Abdullah Paşa, Kondu dahil Of’ a ait yedi köyün ahalisini Gürcistan’ daki Anakra’ ya sürgün ettirmiştir.

Yazarın da belirttiği gibi bu köy ahalisinden yakalanamayanlar o bölgede güçlü olan ve dağlık arazide yaşayan insanlardır. Bölgenin dağlık ve engebeli oluşu yanında köylerin hakim tepelerinin bu insanlarda olması ailemizin yakalanmamasını sağlamış ve sürgün edilememişlerdir. Anakra’ya sürgün edilenler arasında bizim akrabalarımızdan olup olmadığının araştırılması da ayrıca incelenecek bir konudur.

Ali dedemizin yaşamış olduğu bu hadiseyle kurduğu düzen, zamanla gelişmiş ve çocuklarının yıllar sonra komple yok olmasını engellemiştir. Diğer köylere dağılan akrabalar Kondu’ dakilerin yeni yerlere yerleşmesinde onlara yardımcı olmuş ve aile devamiyetini sağlamıştır.

Yukarıdaki ferman tarihi olan Hicri 1121 tarihi dikkate alındığında ve Ekşioğlu İbrahim AĞA’ nın İkizdere’ ye gelip yerleştiği tarihin de tahmini Hicri 1120’ ler olduğu, nereden geldiğini söylemeyişi, adeta kendisini gizlemeye çalışması göz önüne alınınca, İbrahim dedemin Of’ tan (Kondu’ dan dağları aşınca İkizdere’ ye iniliyor) geldiğini söylemek yanlış olmasa gerek.

Ayrıca İkizdere’ de İbrahim dedeme sıkıntılarında yardımcı olmaya gelen akrabalar, ki benim ismen duyduğum KANCAOĞULLARI, bizim öz akrabalarımız ve İbrahim dedemin amcasının çocuklarıydı. Erzurum, Kayseri, Mersin gibi uzak bölgelere gidiş tarihleri de bu tarihe denk gelmektedir. Oraya gidenlerin “bir meseleden dolayı buraya geldik” demeleri de bu olayı kanıtlamaktadır.

Babamlar bugün bile bize “Hepiniz aynı anda, aynı yerde olmayın. Aynı arabaya, aynı uçağa binmeyin.” diye öğüt vermelerinin temelinde, ailenin yaşadığı bu travmanın olduğu belirtip bu konuyu kapatıyorum.

91
Yazan : Hasan UMUR Of tarihi vesikaları ve fermanları İstanbul/1951
14/1 No'lu Belge

— 44 —

Kalol Lazo Şono Lazo Hristo Tolofos

Hane	Baştine
13	2

921-961-991 tarihlerinde bu köyde müslüman Türk yoktur.

(KONDU)

Yahya veledi Ali bey Mazraki ân, sürgünani More Karyei Kondu tâbii Of ân tahvili merdani kal'ai Tiriboli

Yorgi Ağrımaz · Lefter Ağrımaz Elisrato biraderio

Hane	Baştine	Müsellem
49	2	1

921 tarihinde bu köyde müslüman Türk yoktur. 961 de 56 hanede İskender, Rüstem, İskender... dört müslüman evi vardır. 991 de 59 hanede Mehmed, Hüseyin, Karaca... dokuz müslüman evi vardır.

(OFLARE) bazı eserlerde (OFLAK)

Hasan veledi Atmaca Gulâm'imir ân sipahiyani Trabzon Timar

Karyei Oflare (Namıdiğer Visir) tâbii Of tahvili Hızır Veledi Abdi

Mihal Bolkoya Soklonçlu Konç Liso Konç

Hane	Mücerred	Bive	Baştine
46	5	6	19

921 tarihinde bu köyde İskender, İbrahim, Hızır... altı müslüman Türk evi vardır. 961 de 59 hanede Arslan, Yusuf, adla-

— 45 —

rında iki müslüman evi vardır. 991 de 41 hanede Hüseyin, Süleyman, Karaca... 12 müslüman Türk evi vardır.

1019 tarihinde Şark seferine iştirak edenler arasında bu köyden Ramazan ve Ali adlarında iki zat vardır. Timarları ikişer bin akçedir.

Bağatı basse: Asılda bunun on saburu Asfalya manastırının ve on saburu Şuşka Pastos manastırının ve beş saburu Yaraküs Yanaki manastırının vakfı imiş ve on beş saburu Nikola Kamaşa nam kâfirin imiş. Padişah emri ile timar oldu.

(OFLARE)

Timar

Şahsuvar Veledi Süleyman Mazraki ân sürgünani More

Hisse

Ân karyei Oflare (Namıdiğer Veşye) tâbii Of an tahvili Yakup Şaşan

Kiraz Konid Yani Veledio Kostantin Konid

Hane	Bive	Baştine	Müsellem	Mücerred
47	8	9	8	1

921 tarihinde bu köyde müslüman Türk yoktur. 961 de 38 hanede Mahmut, İskender, İskender, Mahmut adlarında dört müslüman evi vardır. 991 de 70 hanede Mehmet, Ahmet, Turhan... on üç müslüman evi vardır.

(OFLARE)

Timar

Haydar veledi Ali Çelebi, Gulâmi mir an sipahiyani Trabzon Karyei Oflare (Namıdiğer Kırınta) tâbii Of an tahvili Mustafa veledi Musa Bolid

Papas Lazo Totros Veledio Yorgi veledi diğer

92
14/2 No'lu Belge

— 14 —

no), bildiğimiz Kono ile alâkası yoktur. Alono köylerinden birisidir. (Kono namıdiğeri Balcı Hamza) köyü de Of'a tâbi gösterildiği için, Kono ile alâkası olmayıp Alono köylerinden biri olduğu muhtemeldir. 921-961 tarihli tahrir defterlerinde, Kaçlı namındaki köy, 991 defterinde Paçan olduğu anlaşılmıştır. (Yiğa, namıdiğeri Anahor), bu da Yavan köyü olması muhtemeldir. Anahor, Yavan köyünde bir mahalledir. Yaranoz köyünün de Yiğa hudutları dâhilinde olması ihtimal haricinde değildir. 28 numaralı fermandan — Çalik köyünün — İsporyani'nin bir parçası olduğu anlaşılıyor.

Zamanımızda bilinen köylerin, bazılarının adlarını 1100 tarihlerindeki fermanlarda görmekte olduğumuza göre 1050-1100 tarihleri arasındaki durumu gösterecek bir tahrir defteri bulunacak olursa, eski tahrir defterlerindeki bazı köylerin mevkilerini tâyin edebilmek hususundaki güçlük, ortadan kalkacağı umulabilir.

Muhtelif devirlerdeki tahrir defterlerinde gösterilen köylerin adları arasında bugün bildiğimiz, köylerle mukayeseler yaparak mevkilerini tâyine çalışabilmek için 921, 961, 991, 1330 tarihlerinde gösterilen köylerin adlarını birer liste halinde kitaba derceciyorum:

Kalipravl nahiyesine tâbi olan köyler

Kariyei	Alano namıdiğer	Simlos
»	Vüzak »	Kavalar
»	İsporyani »	Kavalar
»	İsporyani »	Kusukebir
»	İsporyani »	Kusi küçük
»	İsporyani »	Dirona
»	İsporyani »	Harvel
»	İsporyani »	Mahurit
»	Moroz »	Kalisato
»	Moroz »	Cemal
»	Moroz »	Silla

— 15 —

Kariyei	Kono namıdiğer	Kuriç
»	İsporyani »	Kusibüzük
»	Vüzak »	
»	Vüzak »	

Bu köyler, 921 tarihli defterde (Of'a tâbi köyler ile) karışık yazılmış oldukları, kitapta görülecektir. Biz, burada Kalipravl nahiyesine tâbi olan bu köyleri bir sırada göstermiş olduk.

921 tarihli tahrir defterine göre Of'ta bulunan köyler böylece sıralanmıştır:

Karyei	**İşkane**	Karyei	Oflare
Yiga	mahallei Maki	»	Oflare
»	» Aleksi ivedo	»	Oflare
»	» Likoz mahurit	»	Baçan
»	» Korkot	»	Bolyale
Karyei	Alano	»	İşkane
»	Alono namıdiğer	»	İşkane
	Kono	»	İşkane
»	Alano	»	Zisno
»	Vüzak	»	Bulala
»	Kono	»	Moroz
»	Çufarıksa	»	Moroz
»	Çufarıksa	»	Moroz
»	İsporyani	»	Nokano
»	İsporyani	»	Nokano
»	İsporyani	»	Yığa
»	İsporyani	»	Zisno
»	İsporyani	»	Çufarıksa
»	Mapsino	»	Mapsino
»	Kondu	»	Mapsino
»	Mapsino	»	Mapsino
»	İsporyani	»	Çufarıksa
»	Oflare	»	Halman

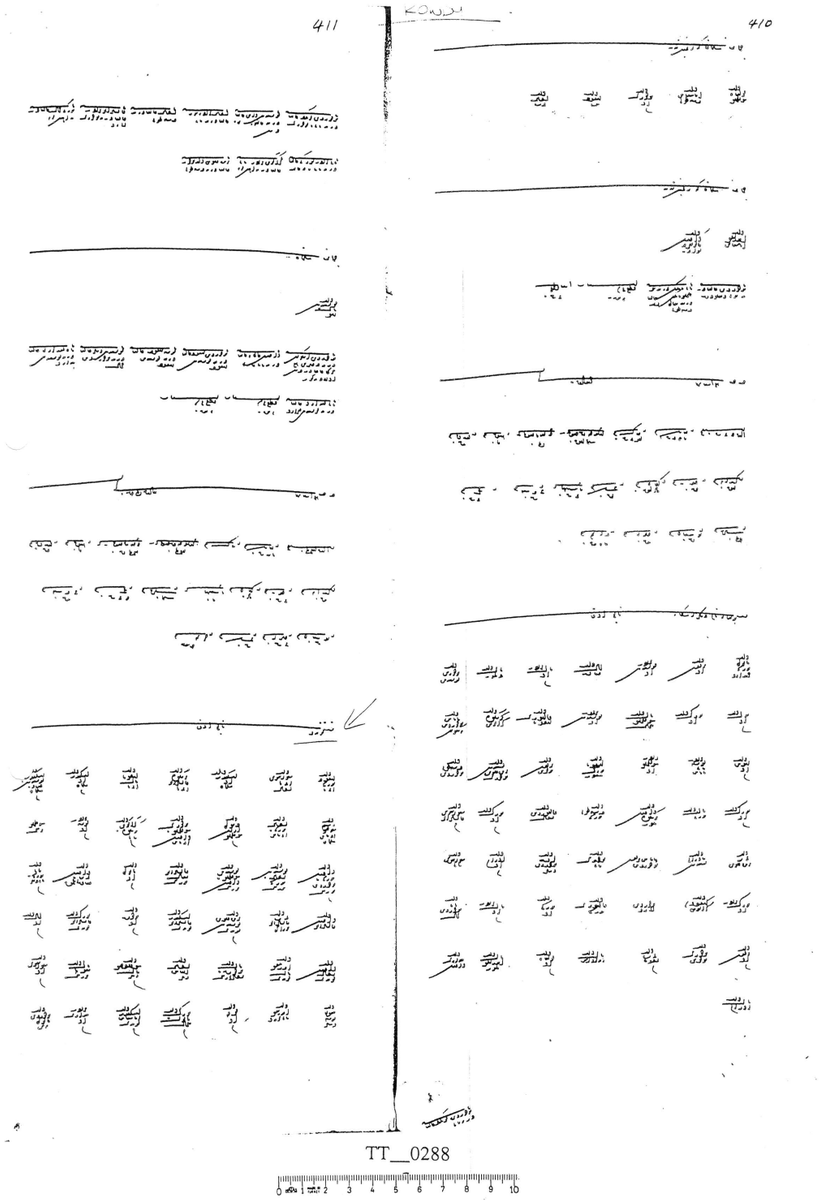

15 No'lu Belge

Konduyla ilgili yerleşimi gösteren Osmanlı kayıtlarının orjinali

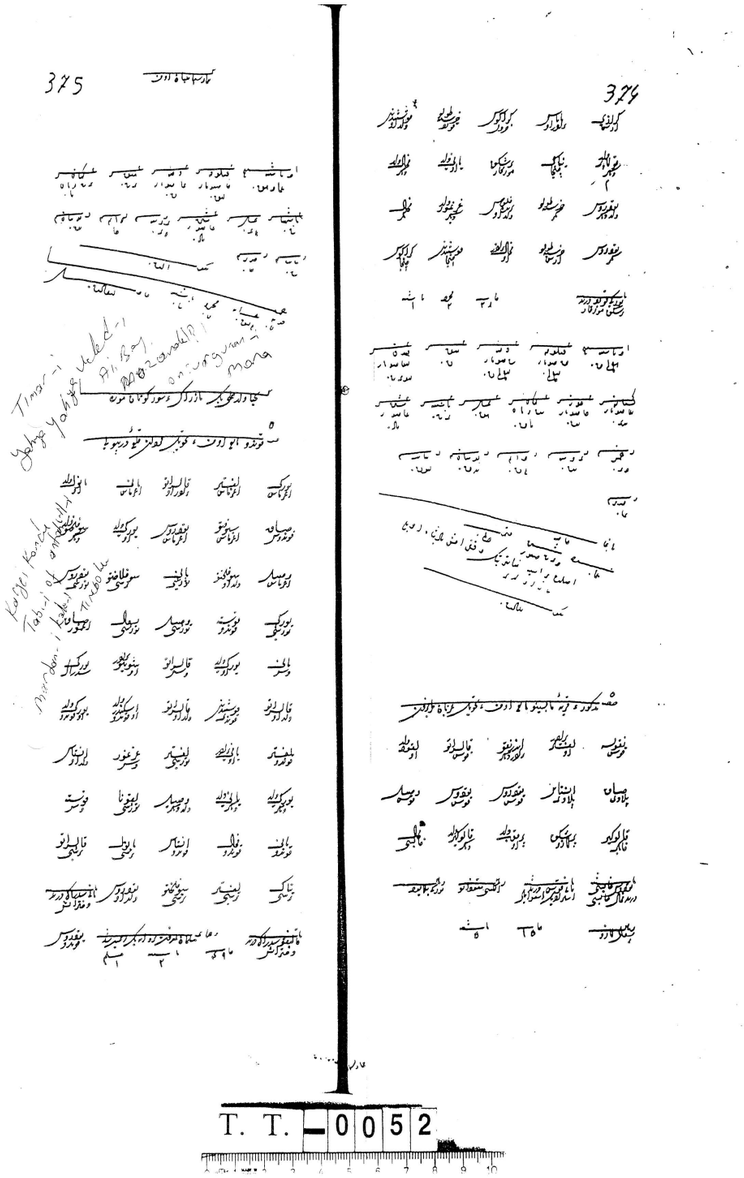

15/1 No'lu Belge

Konduyla ilgili yerleşimi gösteren Osmanlı kayıtlarının orjinali

DERNEKPAZARI KONDU EKŞİ ALİ MAHALLESİ CAMİİ

Ekşi Ali Mahallesi' ndeki incelemelerimde elde ettiğim bilgiler ve aile soyağacındaki bulgular, Ali dedemize kadar ulaşıyor, ondan sonrası ise rivayetlere dönüşüyordu. Ben de diğer bölgelerde yaptığım gibi mezar taşları, binalar ve özellikle camilerle ilgilenmeye başladım. Daha önce incelediğim aileyle ilgili yerleşim yerlerinde, ailenin yerleştiği yerde hemen camisini inşa ettiğini tespit etmiştim. Ekşi Ali Mahallesi' ndeki mezar taşlarının resmini çekip onları, bu işin uzmanı Ekrem Sırma Bey' e okutturdum.

Kondu Ekşi Ali Mahallesi Camii, ön görünüş

Ayrıca burada şu bilgiyi de eklemek istiyorum. Osmanlı' nın bölgeye yerleştirdiği Türk boyları genelde Alevi / Türkmen geleneğinden gelen boylar olup benim tespitlerim de Ekşi Ali' nin buraya geldiğinde Sünni mezhebinden olduğudur. Bunu yazmaktaki gayem Ekşi Ali' nin bölgeye Osmanlı Devleti' nce değil kendi isteği ile yerleştiğinin delillerinden birisi olmasıdır.

Ekşi Ali Mahallesi' nde, sonradan adı Kondu Merkez Cami diye konulan ve Dernekpazarı Müftülüğü' nün camiye yerleştirdiği Açılış Beratı da beni şaşırtmadı değil. Benim bölgede gördüğüm hiçbir camiye benzemeyen bu eser, 1808' de yapılmış diye beyan ediliyor. Mülkiyeti Vakıflar Genel Müdürlüğü' nün yazılı olan

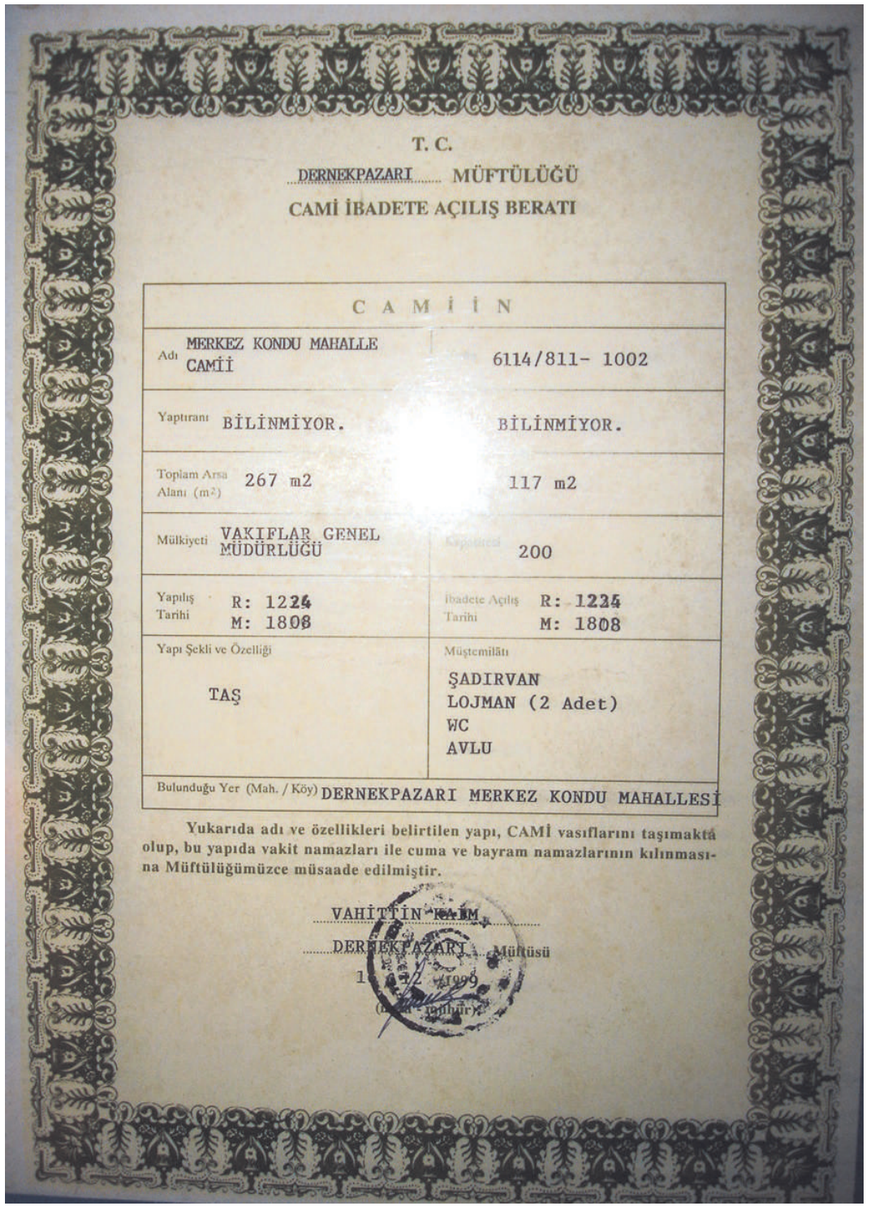

T. C.

DERNEKPAZARI MÜFTÜLÜĞÜ

CAMİ İBADETE AÇILIŞ BERATI

C A M İ İ N			
Adı	MERKEZ KONDU MAHALLE CAMİİ		6114/811- 1002
Yaptıranı	BİLİNMİYOR.		BİLİNMİYOR.
Toplam Arsa Alanı (m²)	267 m2		117 m2
Mülkiyeti	VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	Kapasitesi	200
Yapılış Tarihi	R: 1224 M: 1808	İbadete Açılış Tarihi	R: 1224 M: 1808
Yapı Şekli ve Özelliği	TAŞ	Müştemilâtı	ŞADIRVAN LOJMAN (2 Adet) WC AVLU
Bulunduğu Yer (Mah. / Köy)	DERNEKPAZARI MERKEZ KONDU MAHALLESİ		

Yukarıda adı ve özellikleri belirtilen yapı, CAMİ vasıflarını taşımakta olup, bu yapıda vakit namazları ile cuma ve bayram namazlarının kılınmasına Müftülüğümüzce müsaade edilmiştir.

VAHİTTİN KAİM

DERNEKPAZARI Müftüsü

16 [illegible] 1999

([illegible] mühür)

16 No' lu belge. Caminin açılış beratı

belgede bu Açılış Berat' ı, 1.12.1999 yılını taşıyan imzayla hazırlanıp camiye yerleştiriliyor.

Diğer bölgelerde de gördüğüm bu ciddiyetten uzak tutumu kınıyorum. Yaşadığım bir olayı da şöyle aktarmak istiyorum. Bizim köyün camisine de konan Açılış Berat' ında mimar olarak camiinin yapım tarihinde çocuk olan birisinin ismi yazılmıştır.

Ben ne tarihçiyim ne de Arapça biliyorum. Bu eserin en az 400 – 500 yıllık eser olduğunu tahmin etmek, hele kitabelerini okuyarak tarihi tespit etmek o kadar kolay ki, bu camiye asılan beratı yazanlara şaşıyorum. İnsan en azından o bölgedekilerden bilgi alabilir diye düşünüyorum. Burada şu tespitleri tarihe not düşüyorum:

Caminin yapanı bilinmiyor denmesi normal olabilir ama caminin olduğu mahalle Kondu Ekşi Ali Mahallesi olduğuna göre caminin adı olsa olsa "EKŞİ ALİ CAMİİ" olurdu. Çünkü mahalleyi kuran ve orada oturanlar Ekşi Ali' nin neslinden gelen çocuklarıdır. Ben Ekşi Ali dedemize ulaşmak için bu caminin kitabelerini ve mimari özelliklerinden faydalanarak da Ekşi Ali dedemin nereden geldiğini bulmaya çalıştım. Kondu Ekşi Ali Mahallesi' ndeki bu camide çektiğim resimleri Kayseri Erciyes Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Temel Eğitim Bilimleri Bölüm Başkan Vekili Sayın K. Hakan TEKİN Bey' e vererek camii hakkında bir rapor düzenlettim. (17 No' lu Belge) Söz konusu rapor ektedir. Aynı üniversiteden Sanat Tarihi Bölüm Başkanı Prof. Dr. Kerim TÜRKMEN ve İlahiyat Fakültesi İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Ahmet UĞUR Bey' le birlikte yaptıkları çalışmada caminin 1600' lü yıllarda yapıldığı ve yerinde daha detaylı bir çalışmanın yapılması gerektiğini beyan etmektedirler. Burada önemli olan noktalardan birisi de söz konusu raporda ve tarih kitaplarında da belirtildiği gibi o bölgenin 1470 yılında Fatih' in almasıyla Türkleştiği ve Osmanlı Devleti' ne katıldığıdır. Ancak bu tarihten önceki zamanlarda da biz biliyoruz ki Türk akıncıları Doğu Karadeniz Bölgesi' ne akınlar düzenlemişler hatta Rum Pontus Devleti' ne büyük zaiyatlar verdirmişlerdir. Benim iddiam da bu bölgede fetihten önce de Türk nüfusları olabileceğidir. Ekler bölümündeki Rum Pontus devletinin zamanında bölgeyi gösteren haritada bu bölgelerde M.1200-1300 yıllarda Türk boylarını göstermektedir. (*Ekler 28)

Zira Türk akınlarından çekinen Rum Pontus hükümdarı kızını Akkoyunlu Devleti Bey' ine vererek kendisine bir güvence sağlama yoluna da gitmiştir. Bu bölgenin ilginç bir özelliği de fetihten sonra bile Osmanlı Devleti' nin bölgeye tam olarak hakim olamadığıdır. Zira Trabzon sınırları içerisinde görünse de Dernekpazarı; Trabzon, İspir, Rize ve Bayburt' un tam ortak noktalarında müstahkem bir mevkiiye sahiptir. (*Ekler 29)

*** Ekler 28. Trabzon belediyesi Kültür yayınları no:91- İsmail Hacı FETTAHOĞLU Sy. 219**

*** Ekler 29 Doğu Karadeniz Haritası**

Ekşi Ali Mah. Camii İmamı, Kondu' dan akrabamız Alican Ekşioğlu ve ben.

Aynı kitabeleri İstanbul Osmanlı Arşivleri' ndeki Ekrem SIRMA Bey ve oradaki bu işin uzmanlarına okuttum. Bu camiye ait kitabelerin orijinali ve Türkçesi de ektedir. Kitabesinde tamir-i evvel (ilk tamiri) 70 olarak görülmektedir. Bu tarih eğer 970 kabul edilirse miladi 1554'e; 1070 olarak kabul edilirse 1654'e tekabül eder. Ekteki raporda 3. tamiri 1696 yılı olduğu beyan edilmektedir. Dolayısıyla hem Erciyes Üniversitesi ' nden aldığım rapor, hem de Ekrem SIRMA Bey ve arkadaşlarından aldığım tercümeler sonucunda, şunu kesin olarak söyleyebiliriz ki, caminin yapılması bu tarihlerden 100 – 150 yıl önceye ulaşabilir. İşte bu tarih de Ekşi Ali' nin bu bölgeye yerleştiği tarihtir. Camiyi inşa eden EKŞİ ALİ' dir zannediyorum.

Camiyi daha sonra tamir edenler arasındaki isimlerin de bizim dedemize ait olup, bunlarla aile şeceresi ve oradaki mezar isimleri örtüşmektedir. Kitabede okunan bölümlerden birinde tamir eden olarak bahsedilen isimler sayılarak sonunda "bini Ekşi Ali" yazmaktadır.

Caminin 30 yıl imamlığını yapan Ekşizade Hacı Bekir Sıtkı YAKUT dededen son sayfalarını aldığım ve aslı kendisinde olan dedesinden kalma kitaplarda bu camide imamlık yapan ve ders veren dedesinin ismi de bu tamirlerde geçmektedir. Mezar kitabesinde adı Türkçe olarak "Ekşi Ali Zade Eş' Şeyh Hacı Muhammed Bin Kadir" olan bu dedemize ait kendi el yazısı ile Arapça olarak isminin ve şeceresinin yazılı olduğu sayfalar ektedir. Ayrıca kendi ismini taşıyan 1144 tarihli sinisi de, torunlarından ve bu camiinin imamlığını da yapmış olan Hacı Bekir dedemizin elindedir.

Kendi el yazısıyla aslını ekte sunduğum Hacı Bekir Hoca dedemizin 1957 yılında Konya' da imamlık yaparken orada yine Trabzonlu Kasramoğlu Hafız Yusuf' un elinde olan Of Tarihi adlı (Yazan Hacı Osman Efendi) eserinde, "Kondu' daki ilk müslüman Ekşi Ali vardı. Diğerleri Rum idi. Sonra bir kısım yerliler müslüman oldu. Bir kısmı da dışarıdan geldi." şeklinde yazıyordu. Bekir dedemizin el yazısıyla yazdığı bu beyanını ekler bölümüne koyuyorum. Benim de tespit ettiğim bilgiler bu olayın gerçek olduğunu teyit ediyor. Hatta bölgeyle ilgili araştırma yapanlardan bir kısmının şu iddiasını da burada belirtiyorum. Karadeniz – Of bölgesinde İslamiyet Kondu merkezli olarak yerleşmiş ve yayılmıştır. Kondu' da da EKŞİ ALİ ve onun neslinden gelen İslam alimleri ve ulema vardır.

Kondu Ekşi Ali Mahallesi Camii Muhammed Ali EKŞİ-Süleyman Dede

Her ne kadar kendilerini gizleselerde (İlmi ve Akademik Araştırmalar Tasavvuf Dergisi, sayı 13, Temmuz / 2004 sy: 323-24-25' te) Ekşi Ali Zade Yusuf Şevki El-Ofi Hazretleri' nin hayatını anlatırken kullandığı iki paragrafı ayrı ayrı yazıyorum. Yazının suretini ekte sunuyorum.

*1. "….Yusuf Şevki Efendi 1256 / 1840 Trabzon Dernekpazarı Kondu Köyü Ekşi Ali Mahallesi' nde dünyaya geldi…"

*** Belge No 20 Kondu bölümü İlim ve akademik araştırmalar tasavvuf dergisi sy. 13 Temmuz/2004 Sy. 323-326**

2. Tarikatı ile ilgili bilgiler şöyledir:

Yusuf Şefki Efendi Ahmet Ziyaeddin Gümüşhanevi Hazretleri' nin halifesidir. Gümüşhanevi Halifeleri' nin kayıtlı olduğu kaynaklarda hakkında herhangi bir bilgi verilmemekle birlikte, ismi zikredilmekte, Arapça olarak kaleme aldığı eserinde kendinden ve talebelerinden bahsetmemekte, SANKİ KENDİSİNİ GİZLEMEKTE veya bunun önemli olmadığını ihsas ettirmektedir."

Yukardaki eserin yazarı İsmail KARA – Hür Mahmut YÜCER, aynı eserde Yusuf Şevki El-Ofi Hazretleri' nin Mısır, Mekke, Medine' de ders verdiğinden ve şeyhinden izin alarak Karadeniz Bölgesi' nde Gümüşhanevi Kütüphaneleri' nin kurulmasını sağladığı ve bölgede İslam alimlerinin yetişmesine çok büyük katkısı olduğunu beyan etmektedir.

Burada önemli olan ailemizin büyüklerinin kendilerini bu şekilde anlatmaması onların ne kadar büyük olduklarını gösterir. Bizim bu gün bu kadar uğraşmamızın nedeni de dedelerimizin bize yazılı kayıt bırakmayışıdır ki sanki ip uçlarını bırakıp buyurun siz çözün dediklerini duyar gibi oluyorum.

Caminin alt ve üst giriş kapısı ve taş oymaları (alt kapıda sağ ve soldaki kitabeler aşağı verilmiştir.)

Camideki resimleri ben çektim. Maalesef kitabeler ve diğer bölümleri kısıtlı zamanda temizlemek zorunda kaldım.Taş yüzeyler, kapılar ve ahşaptaki oymalar net şekilde fotoğraflanamamıştır. Yukarıdaki kapının alt tarafına bakıldığında hepsini temizleyemediğim için üst bölüm ıslak olduğundan net görünürken alt bölüm temizlenmediği için net görüntülenememiştir. Taş yüzeyler fotoğraflarda da görüneceği gibi su ve bulaşık teliyle silinerek ancak bu kadar resmedilebilmiştir. Ekteki hocanın raporunda da yazdığı gibi eser yerinde incelenmeli ve gerçek güzellikleri ortaya çıkarılmalıdır.

Ben resmini çektiğim istisnasız tüm kitabeleri temizleyerek ancak resmedebildim o kadar çok dolmuşlar ki veya boyanmışlar ki zarar vermeden bulaşık teliyle saatlerce temizlemek zorunda kaldım.

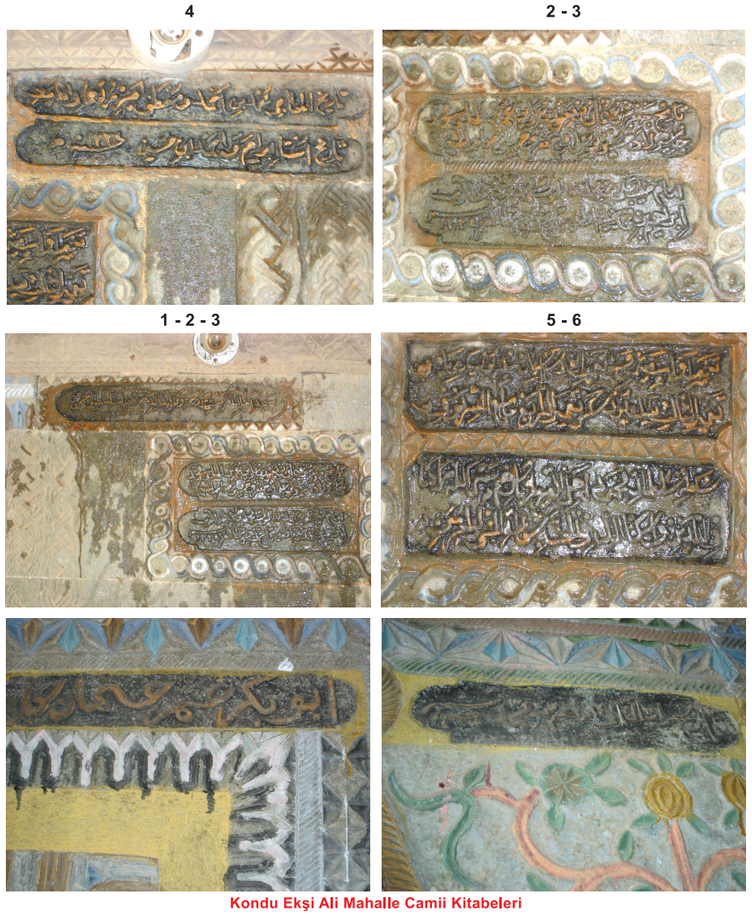

Kondu Ekşi Ali Mahalle Camii Kitabeleri

1 – Mescidi ihya edenler müstehaktır rahmete vakfını ibzal edenler kılalar inşa ? Mustafa b. Hasan

2 – Tarih-i Cafer b.Osman b.Yakub b.Ali b.Ömer b.Cafer ve Hüseyin Sahibü'l – hayrat

3 – İmam Hatib Ali b. Mehmed b.(Mehmed) sahibü'l - hayrat
İbrahim b.Mehmed Halife (Ekşi?) Ali tarih-i sene 1224

4 – Tarih-i Hacı Mehmed b. Ahmet b. Mustafa
Tarih-i inşa İbrahim ve Ahmed ibn-i Hüseyin sene 1222

5 – Tamir-i evvel yetmiş ve tamir-i sani bin? Yüz yirmi
Tamir-i salis bin yüz seksen tamir-i rabi camiş şerif

6 – Senki Sultan Murad ehli'l- gayreti bi-eserrihim yesserallahu muradena
Fi'd-dareyni ve eskenallahu fi'l-cenneti şefaatin nebiyyi'l-haremeyn.

(Söz konusu kitabeler bu işin uzmanı olan Ekrem Sırma Bey ve arkadaşlarınca tercüme edilmiştir. Kendilerine yardımlarından dolayı teşekkürü bir borç bilirim.)

HAKKI EKŞİ EĞİTİM, KÜLTÜR VE SAĞLIK VAKFI
BAŞKANLIĞINA

Tarafıma gönderilmiş olan Kondu Camii'nin fotoğrafları incelenmiş ve tarafımdan yapının tarihi ile ilgili bilgi istenmiştir. Yapılan araştırmalar sonucu varılan sonuç aşağıdadır:

İlk olarak yapının bulunduğu coğrafya ele alındığında; caminin bulunduğu yer olan Trabzon'un Of ilçesini içine alan bölge Fatih Sultan Mehmed tarafından 1470 yılında fethedilmiştir. Bu bilgiden alınacak sonuç, yapının 1470 öncesi inşa edilmiş olma ihtimali bulunmamaktadır.

Caminin malzemesi incelendiğinde ilk göze çarpan unsur ahşap desteklerdir. Ağaç direkler üzerine düz ahşap örtülü camiler, Anadolu Selçuklularının cami mimarisinde incelenebilecek bir gruptur. Bunlar Gazneli Sultan Mahmud'un yazılı kaynaklardan bildiğimiz ***Arûs ül Felek Camii*** ile, Karahanlıların eski Türkistan şehirlerindeki ağaç direkli camilerin bir devamı olarak Anadolu'ya getirilmiştir. Anadolu'da 13.yüzyılda yapılmış bu bu eserlerden 1272 tarihli ***Afyon Ulu Camii***, 1275 tarihli ***Sivrihisar Ulu Camii***, 1289 tarihli ***Ankara Arslanhane Camii***, 1297 tarihli ***Beyşehir Eşrefoğlu Camii*** gibi örnekler ahşap direkli camilerin en örnekleridir. Bu camilerin mimari özelliklerinin detaylı olarak incelenmesinin konumuzla direkt olarak ilgisi olmasa da ortak özellikler açısından bu yapıların ağaç desteklerinin gerek sütun başlıklarında ve de gerekse tavan kirişlerindeki kalem işi süslemelerindeki üst seviyedeki işçilik, Kondu Camii'nde maalesef bulunmamaktadır.

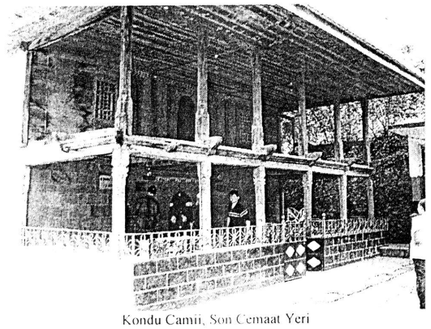

Kondu Camii, Son Cemaat Yeri

Yapının fotoğrafları incelendiğinde ilk etapta beylikler dönemi mimarisi akla gelmekte ise de bazı detaylar bu konuda da bize daha geç dönemlerin

Erciyes Üniversitesinde yaptırmış olduğum inceleme raporu
17 No'lu Belge

habercisi olarak görünmektedir. Şöyle ki, caminin mihrabı, minberi ve kapılarındaki işçilik beylikler dönemi yapılarının örnekleriyle kıyaslama yapılmaya oldukça uzak bir görünüm yansıtmaktadır. Beylikler dönemi olarak bilinen tarihlerde yani 14.-15.yüzyıllara ait tüm yapı tiplerindeki taç kapılar, minberler ve mihraplar ilgili camiye göre çok üstün bir geometrik-bitkisel, taş ve ahşap işçiliği yansıtmaktadırlar. Ayrıca, beylikler devri mimarisinde de karşımıza çıkan, gerek mihrabın ve de gerekse taçkapının vazgeçilmez unsuru olan mukarnaslı kavsara, bu yapıda yer almamaktadır.

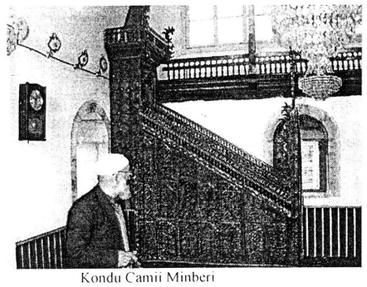

Kondu Camii Minberi

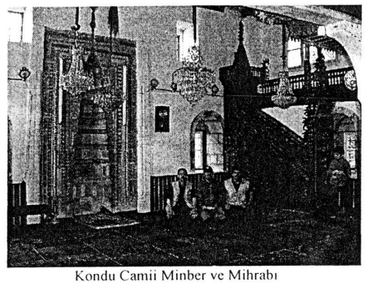

Kondu Camii Minber ve Mihrabı

Son olarak, yapı tarihlemesinde en önemli unsur olan kitabe konusuna gelindiğinde ise yukarıda belirtilen tüm yazılanları destekler nitelikte bir sonuçla karşılaşılır. Kitabelerin çözümlenmesinde Erciyes Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölüm Başkanı Prof. Dr. Kerim TÜRKMEN ve İlahiyat Fakültesi, İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Ahmet UĞUR yardımda bulunmuştur. Tarafıma gönderilen cd içerisindeki kitabelerin içeriklerine bakılacak olursa;

* 58 nolu kitabe, sağlıklı bir şekilde okunamamaktadır. Bu kitabe ile ilgili olarak varılan netice 58 nolu fotoda bulunan kitabenin tamir kitabesi olduğudur. İlgili kitabede yapının geçirmiş olduğu dört tamir ve tamiratı yaptıran kişilerden bahsedilmektedir.

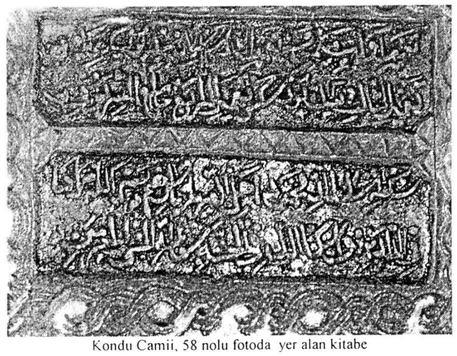

Kondu Camii, 58 nolu fotoda yer alan kitabe

17/1 No'lu Belge

59 nolu fotoda yer alan kitabede yine bir tarih bulunmaktadır. Kitabede; "***makabir-i Muhammed bin Ahmed bin Mustafa emir…….. tarih-i inşa İbrahim bin Ahmed bin Hüseyin sene 1221 (1321)***" ifadesi yer alır. Fakat ilginç olan bu fotoda yer alan kitabede yer alan "Makabir" kelimesidir. Zira bu kelime "mezar" anlamına gelmektedir. Bu nedenle ilgili kitabenin bir mezar kitabesi olduğu akla gelmektedir. Akla gelen bu ihtimal, 59 nolu fotoda yer alan kitabenin bir devşirme kitabe olduğu ve yapıya sonradan eklenmiş olabileceği ihtimalini de beraberinde getirmektedir. Zincirleme bağlantı kurularak yapıda yer alan diğer kitabelerin de acaba yapıya sonradan mı eklendi? Sorusunu hemen akla getirmektedir. Kitabedeki tarih kısmında yer alan soldan ikinci rakamdaki tahribat nedeniyle "2" yada "3" ibaresi netlik kazanamamaktadır. Soldan ikinci rakam "2" olarak baz alındığında yani Kondu Camii'nin tarihi 1221 olarak belirtildiğinde, günümüz takvimine göre tarih 1806 olmaktadır. Soldan ikinci rakam "3" olarak kabul edildiğinde, yani 1326 tarihi kabul edilirse ise inşa tarihi hicri-miladi takvim hesaplaması sonucu 1903 tarihi ile karşılaşmaktayız. Bu kitabenin bir diğer özelliği de cümlede hiç "tamir" kelimesinin yer almamış olmasıdır. Yani ilgili kitabe yapının inşa kitabesi olarak düşünülmüştür. Fakat ilerleyen günlerde elime ulaştırılan yeni kitabelerin çözümlenmeye çalışılmasıyla yeni bilgilere ulaşılmıştır.

* 64 nolu fotoda yer alan kitabede, yapının üçüncü tamiri ile ilgili bilgiler yer almaktadır. Kitabe "***Tarih-i tamir es salis İbrahim bin Muhammed sene 1224 (1324?)***" yazmaktadır. Yani, yapının üçüncü tamirinin Muhammed oğlu İbrahim tarafından yaklaşık 1809 yıllarında yapılmış olduğu belirtilmektedir.

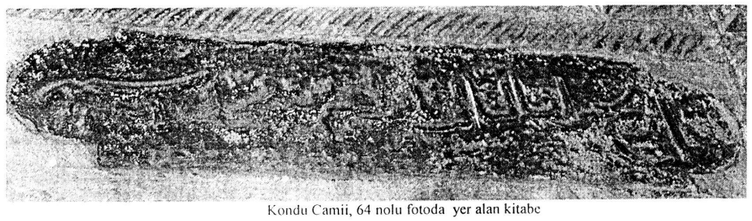

Kondu Camii, 64 nolu fotoda yer alan kitabe

* Son olarak 121 nolu fotoda yer alan kitabede, bizi belki de en çok ilgilendirebilecek sonuca ulaşılmıştır. Zira ilgili kitabede yapının üçüncü tamirinin 1108 yılında yapılmış olduğuna ilişkin bir ifade net bir şekilde okunmaktadır. Belki de çok fazla dikkat çekmemesinin nedeni, şu ana kadar incelenen kitabelerin hepsinde tarihlerin rakamla verilmiş olmasına rağmen, bu kitabede harflerle yazılmış olmasıdır. Tarih olarak 1108, bizi hicri-miladi takvim

17/2 No'lu Belge

* 61 nolu fotodaki kitabe, yapılan araştırmalara göre methiye kitabesidir kitabe "***mescidi ihya edenler müstahaktır rahmete……..***" şeklinde devam etmektedir. Yani bu kitabe de tarihsel açıdan bize bilgi vermekten uzaktır.

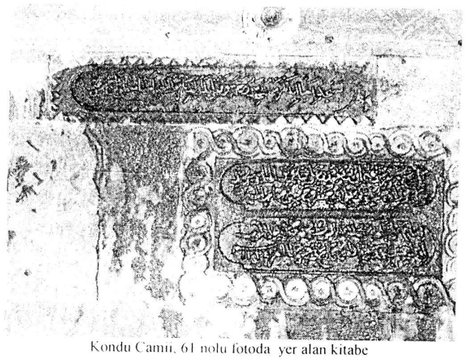

Kondu Camii, 61 nolu fotoda yer alan kitabe

* 63 nolu fotoda yer alan kitabe "Dört Halife"nin isimlerinden oluşmaktadır. Kitabe, Ebu Bekir, Osman, Ömer, Ali isimleri yer alır.

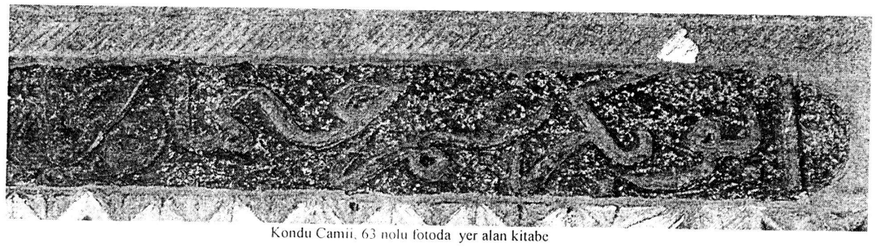

Kondu Camii, 63 nolu fotoda yer alan kitabe

* Bizim için beklide en önemli olan kitabe de tarafıma 59 nolu fotoda bulunmaktadır. İlgili kitabede:

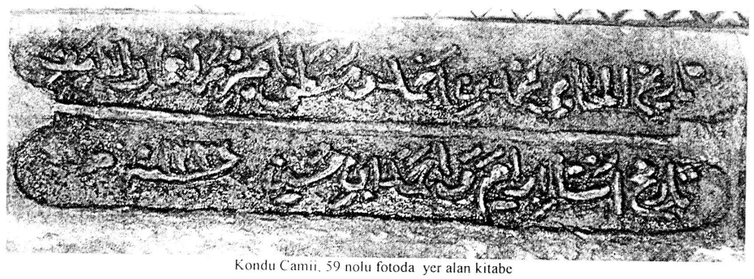

Kondu Camii, 59 nolu fotoda yer alan kitabe

çevirisinden sonra 1696 tarihine götürür ki bu tarih, yapıyla ilgili olarak ele geçen en erken tarihtir ve de tarihin önündeki "üçüncü tamir" ifadesi, caminin bu tarihten çok daha erken yapılmış olma ihtimalini gözler önüne serer.

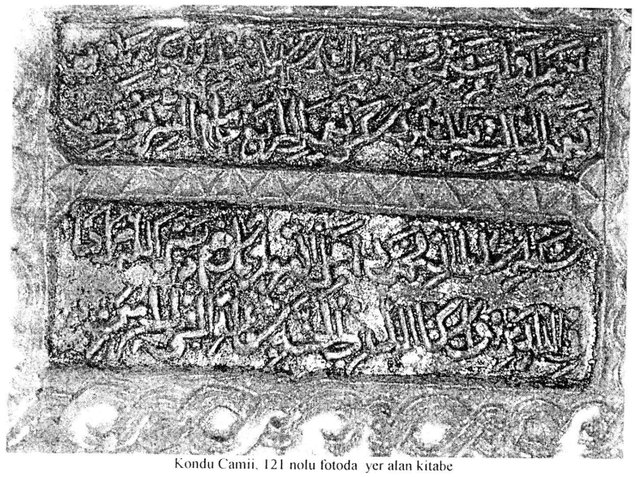

Kondu Camii, 121 nolu fotoda yer alan kitabe

Tüm bu ipuçlarından yola çıkarak karşımıza yapıyla ilgili çok daha profesyonelce araştırmalar yapılma gererliliği çıkmaktadır. İlk olarak Kondu Camii'nde yer alan kitabelerin hangisi ya da hangileri yapıya sonradan yerleştirilmiş? Hangileri orijinal? Bu konu hakkında net cevaplar verilmesi gereklidir. Yapı malzemesiyle kitabe levhalarının uyumu hakkında fotoğraflar yanıltıcı bilgiler verebilmektedir. Bu nedenle yapıda birebir çalışmak, kuşkusuz çok daha gerçekçi sonuçlar verecektir. Yapıyla ilgili olarak, kitabeler yoluyla elimize geçen en erken tarih 1108 yani 1696 tarihinde, yapının yer aldığı coğrafya Osmanlı İmparatorluğu'nun elinde bulunmaktadır. Raporun başlarında belirtilen beylikler dönemine benzerlik tezi tarihsel olarak da mümkün gözükmemektedir.

Gereğini bilgilerinize saygılarımla arz ederim.

Öğr.Gör. K. Hakan TEKİN

Erciyes Üniversitesi
Güzel Sanatlar Fakültesi
Temel Eğitim Bilimleri Bölümü Başkan V.

TRABZON DERNEKPAZARI KONDU KÖYÜ EKŞİ ALİ MAHALLESİ EKŞİOĞLU SECERESİ

	TAHMİNİ DOĞUM
1- Ekşi Ali	1460
2- Muhammed	1492
3- Bendullah	1524
4- Abdullah	1556
5- Abdurrahman	1588
6- Abdulvehap	1620
7- Abdulkadir	1652
8- Hacı Muhammed (Şeyh)	1684 (1170 - 1754 ölümü)
9- Hasan	1700
10- Ahmet	1732
11- Ali ef. Oğulları	1765
12- Usta Hasan	1798 – 1890 kesin

13- Mahmut Efendi (1823 – 1876)Yusuf Şefki el-ofi (1840 – 1903) Mustafa Efendi

14- Ahmet Efendi Ali Galip el Orfi (1900 – 1993) Ali Efendi (1856 – 1931)

15- Molla Muhammed Yakut Süleyman Yücel (1929 - .....) Mustafa Mercan (1898 – 1979)

16- Bekir Sıtkı Yakut (1937 - .....) Ali Galip Yücel (A.Ü.Öğr.Üy.) Salih Mercan (1933 - .....)

Trabzon Dernek Pazarı Kondu Köyü Ekşi Ali soyundan gelen, Trabzon' un kazalarına yerleşen, buradan batıya doğru yüzyıllar önceden beri göç eden ve sonradan soyadı olan lakapları aşağıda yazıyorum. Kondu kökenli olan bu lakaplar ve soyadlar aslen Ekşi Ali soyundan geliyorlar.

1- Ekşi, 2 – Ekşioğlu, 3- Gültekin, 4- Akyüz, 5- Kanca, 6- Mercan, 7- Yücel, 8- Yakut, 9- İlem.

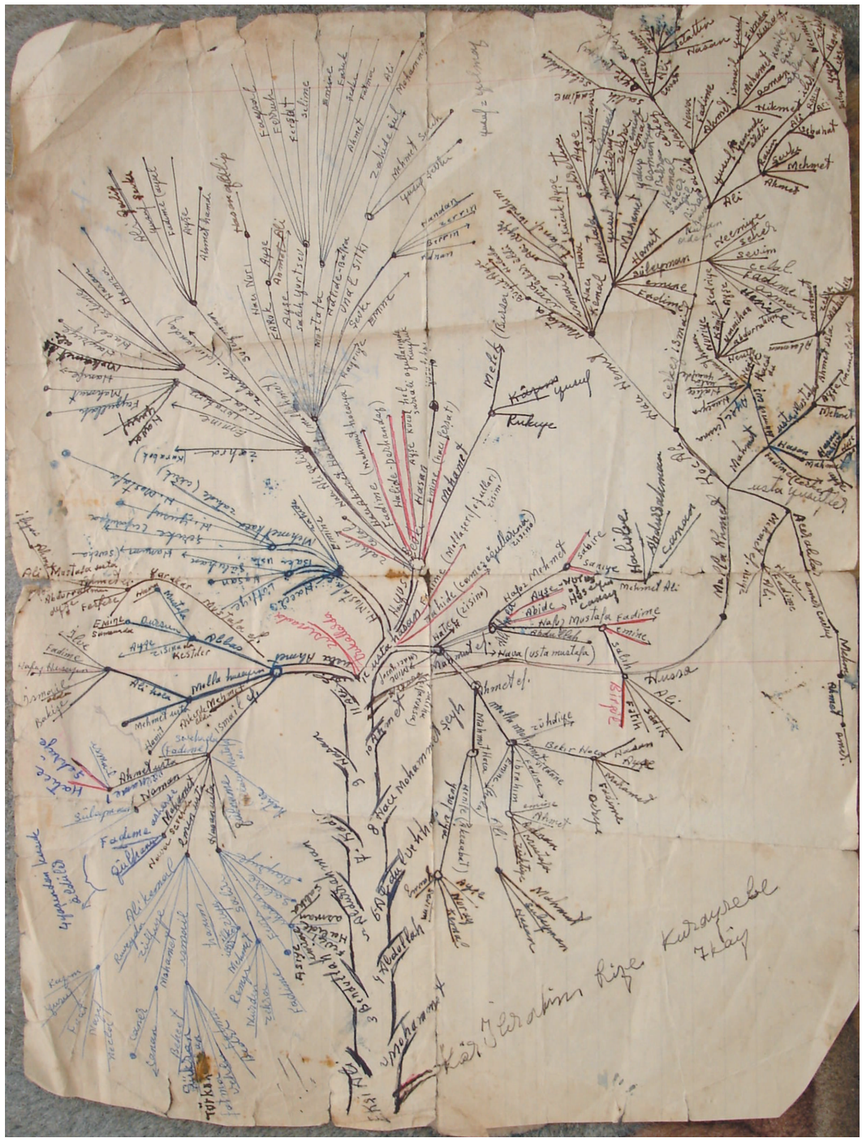

18 No' lu belge. Kondu' da akrabalarımızda aldığım şecerenin aslıdır

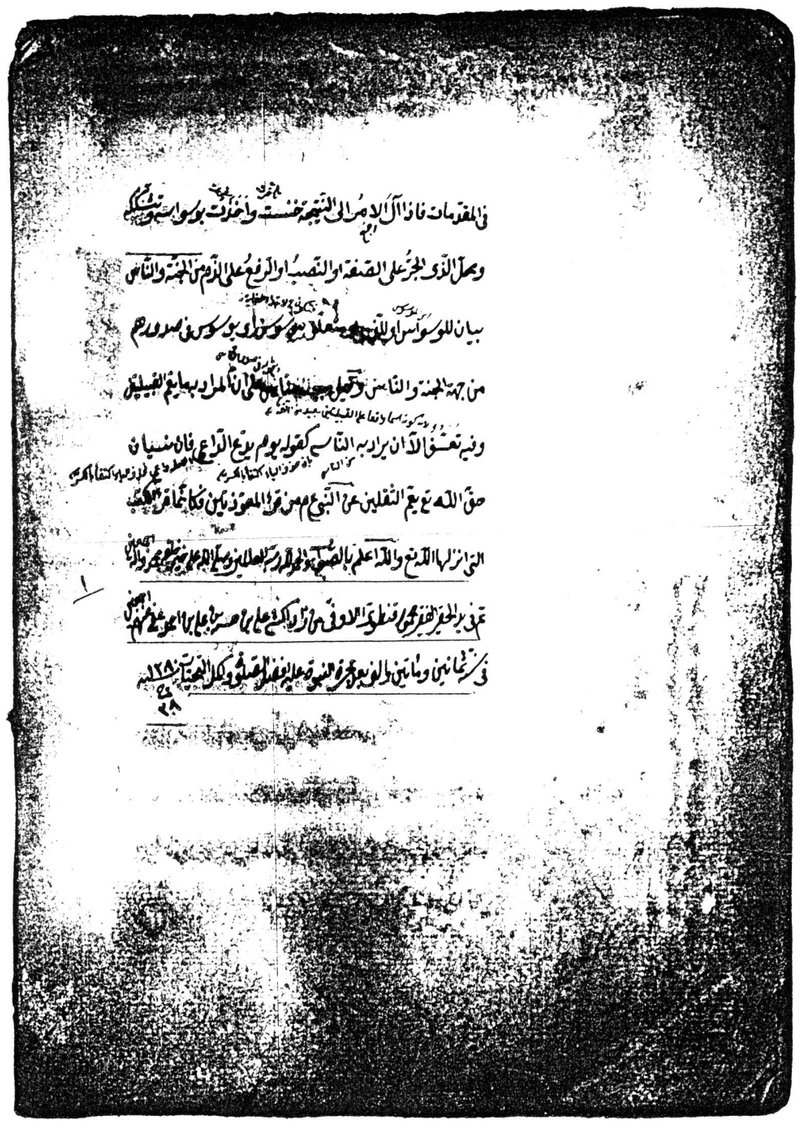

TERCÜME TAMAMLANDI.
KONDULU MAHMUT (OFLU) EKŞİ ALİ AĞ
HASAN İBNİ ALİ İBNİ AHMET İBNİ HACI ŞEYH MUHAMMED EFENDİ.
SENE 1280 CEMAZİYILEVVEL 28 DE BU KİTAP YAZILMIŞTIR.

NOT: BU YAZIYI DEDEM'İN BABASI YAZDI. 1280

18/1 No' lu belge.

Kitablarda Bu kaytları Bulduk

1 Eksi (Ali)
2 oglu (muhammet Bendullah)
3 " (Abdullah)
4 " (Abdurrahman)
5 " (Aldul vehhab)
6 " (Abtül kadir)
7 " (Şeyh hacı muhammet) Bunun ismi Bir sahnda yazılmış sahibi ve maliki Şeyh Hacı muhamet sene (1144)
8 " (Ahmet)
9 " (Ali)
10 " (Hasan)
11 " (mahmut) Bu kitabı yazan (1280) de
12 " (Ahmet)
13 " (muhammet)
15 " (Bekir Sitki Yakut

1957) tarihinda Konyada imamlık yabarken orada Bizim burabı Kasram oğlu Hafuz yusuf ün elimde Bir Oftarihi vardi orada ilk müsluma ekşi Ali vardı Diyeri Rumidi, onda sonra Bir kismi yerliler müslumanoldu. Bir kismide Diştan geldi. Baki Selamlar.

18/2 No' lu belge.

متصل محل نصبده اسمیدر ✲ الدهر ظرف منصوبدر ✲ عاملی
مؤخر ادعو کلمه سیدر ✲ ادعو مستقبل متکلمدر ✲ فاعلی مضمر
انالفظیدر ✲ جمله سی ان کلمه سنك محل رفعده خبریدر ✲ کنه وسعی
نزع حافضله منصوبدر ✲ بکنه وسعی تقدیرنده در ✲ وسع یای
متکلمه مضافدر ✲ کنه نهایت ✲ ووسع طاقت معناسنه در ✲ لام لمن
ادعو کلمه سنه متعلقدر ✲ من اسم موصولدر صله اقتضایدر ✲ قددعالی
جمله سی صله سیدر ✲ ضمیر فاعلی اسم موصوله راجعدر ✲ قددعالی
جمله سی صله سیدر ✲ ضمیر فاعلی ✲ اسم موصوله راجعدر ✲ بالخیر
ادعو کلمه سنه متعلقدر ✲ اهتمام ایچون تقدیم اولندی ✲ یوما ظرفدر
عاملی دعی کلمه سیدر ✲ لی کلمه سی دعی یه متعلقدر ✲ موصول
صله سیله محل جرده در ✲ مفهوم بیت بودر که ✲ برکسه بنم ایچون
برکون که ✲ مراد بروقتدر ✲ دعای خیر ایدرسه ✲ مدت عمرمده
نهایت قدر تمی ✲ آنك خیر دعاسنده افراغ ایدرم ✲ فبزجو
من الله العمیم المراحم ✲ البسیط المکارم ✲ ان یعفوعنا
وعن الناظم ✲ ویرحمنا ویرحمه ویرحم آبائنا ✲
وامهاتنا ✲ ومشایخنا ✲ واحبائنا ✲ وجمیع
المؤمنین ✲ بحرمة رسوله الامین ✲
✲ ولله الحمد ✲ اولا وآخرا ✲

قصیدهٔ نضیدهٔ امالی وشرح نادیدهٔ مرح المعالی مطلع دیوان
شوکت وشان وحسن مطلع شه بیت معدلتعنوان پادشاه جهان
وشهنشاه دوران ✲ سلطان عبدالمجید خان ✲ افندمز حضرتلرینك
عصر محاسن حصر ملوکانه لرنده محمد رجائی قولارینك نظارت
ومعرفت عاجزانه سیله تقویمخانهٔ عامره لرنده طبع وتمثیل
ویك ایکبوز التمش التی سنه سی رجب شریفك اواسطنده
مجله زیب تکمیل اولمشدر

علی افندی اوغلی احمد بن محمود بن حسن بن علی بن احمد بن حاجی شیخ محمد افندی *

NOT: BU YAZIYI DEDEM YAZDI.

ŞEYH HACI MUHAMMET OĞLU, AHMET OĞLU, ALİ OĞLU, HASAN OĞLU, MAHMUT OĞLU, AHMET OĞLU, MUHAMMED OĞLU BEKİR SITKI YAKUT

18/3 No' lu belge.

Söz konusu evraklar, Kondu Ekşi Ali Mahallesi' ndeki akrabalarımızdan şeceresini de kendi el yazısıyla yukarıda kaydettiğimiz (18 No' lu belgeler) Ekşizade Hacı Bekir Sıtkı Yakut dedemizden alınmıştır. Asılları kendisindedir. Kendisi bu camide 36 yıl imamlık yapmıştır. Kendisi Şeyh Hacı Muhammet bin Kadir' in torunudur.

Yukarıda bahsi geçen dedemiz Şeyh Muhammed bin Kadir Hazretleri' nin mezarı

EKŞİOĞLU HACI SÜLEYMAN YÜCEL

1929 yılında Trabzon, Dernekpazarı İlçesi, Kondu Köyü Ekşi Ali Mahallesi' nde dünyaya geldi. Babası Nakşi Şeyhi Hacı Ali Galip YÜCEL (EKŞİOĞLU) (Ali Galip El-Ofi) annesi Cansızoğlu Paşa Efendi kızı Ayşe' dir. İlk ve orta tahsilini Samsun, Tekkeköy' de birincilikle bitirdi. Maddi durumu nedeniyle lise tahsiline ara verdi. Tekkeköy' de açılan Demircilik Kursu' nu başarıyla bitirdi. Amasya Suluova' da demircilik ve sobacılık işlerine başladı. Ankara' da açılan Diş Teknisyenlik Kursunu da birincilikle bitirdi. Kurs hocası Prof.Dr. Ahmet Hamdi TURGUT' un kendisi ile birlikte çalışma teklifini kabul etmeyerek Suluova' ya döndü ve dişçilik ve sobacılık yapmaya devam etti.

Babasından dini eğitimi de alarak baba ocağı boş kalmasın diye Kondu' ya gelmiş ve Sürmene Merkez Camii' nde bir yandan imamlık yaparak aynı zamanda dişçilik mesleğine de devam etmiştir. İmam Hatip Lisesi' ni 1971 yılında dışarıdan bitirmiştir. 1976 yılında Dernekpazarı Merkez Camii imamlığına atanmış ve buradan emekli olmuştur.

Celal Yücel (Ekşioğlu), İmdat Ekşi ve Süleyman Dede.

Burada halk Eğitim Merkezi' nin düzenlediği bir çok alandaki kurslara devam etmiş ve bunları başarıyla tamamlayarak belgelerini almıştır. Bunlar arasında mantar yetiştiriciliği, ipek böceği yetiştiriciliği gibi değişik alanlar mevcut olup,

bunlarla ilgili ziyaretlerimde diploma ve takdir belgelerini görüntüleme imkanına sahip oldum.

Samsun'da bir yıl fahri vaizlik ve Almanya' nın Karsell kentinde din görevlisi olarak görev yapmış Diyanet İşleri Başkanlığı'nca takdirname ile ödüllendirilmiştir. Altı çocuk babası olan H.Süleyman YÜCEL şu anda Dernekpazarı Ziraat Odası Başkanlığı' nı yürütmektedir.

Orta okul yıllarında Şeyh Ömer Şevki Altuniş Efendi Hazretleri' ne intisap etmiş, ondan almış olduğu ders ile Mehmet Zait Koktu Hazretleri' nin sohbetlerine katılmıştır. Nakşi Şeyhi olan H.Yusuf Şevki (EKŞİOĞLU) Efendi (Yusuf Şevki El-Ofi) ve babası Nakşi Şeyhi H.Ali Galip YÜCEL (EKŞİOĞLU) (Ali Galip El-Ofi) Hazretleri' nden devraldığı maddi, manevi görevleri halen devam ettirmektedir.

Defalarca ziyaretlerinde Hacı Süleyman dedemi ya dershanede ya kütüphanede veya yıllarca oluşturduğu koleksiyonlarla (resimlerini ekte sunuyorum) ilgilenirken, köyün yolunu yaptırırken, aile mezarlıklarını düzenlerken buldum. Bu yaşında bu kadar bedeni ve manevi çalışmayı sürdürmesi aynı zamanda Ziraat Odası Başkanlığı' nı da yürütmesi beni şaşırttığını belirtmeden geçemeyeceğim. Aile tarihimizle ilgili bilgi ve belgelerin bir çocuğunu kendisinden temin ettiğim Hacı Süleyman dedemiz uzun süredir yazdığı notlarını da bana vererek, bu notlardan yararlanmamı sağlamıştır. Halen kendisiyle telefon görüşmelerimiz devam etmekte olup kendisinden rica ederek temin ettiğim birkaç diploma ve belge suretini yayınlayarak bilgi kaynaklarımızdan birisi olan Hacı Süleyman YÜCEL (EKŞİOĞLU) Hazretleriyle görüşme şansını bana verdiği için Allah'a şükrediyorum.

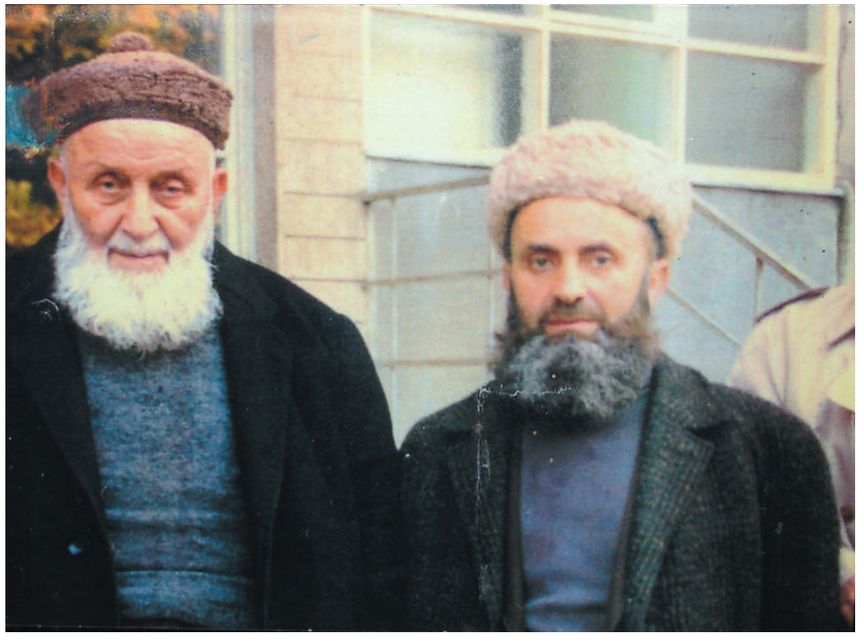

Ekşizade Hacı Ali Galip Yücel Efendi ve oğlu Ekşizade Hac Süleyman Yücel

(EKŞİOĞLU) ALİ GALİP YÜCEL EFENDİ (ALİ GALİP EL-OFİ)

Büyük alim Şeyh Yusuf Şevki El-Ofi Hazretleri' nin oğlu olarak 1900 yılında Kondu' da Ekşi Ali Mahallesi' nde doğmuştur. Küçük yaşta babasını kaybetmiştir. Muhacirlik döneminde Ruslar' ın Of' u işgali yıllarında abisiyle birlikte yanlarına, babalarından kalan Padişahın hediyesi kılıcı ve silahı alarak Samsun' a doğru yola çıkmışlardır. Anneleri ve küçük kız kardeşleriyle peşlerinden gelmek üzere sözleşmişler. Ruslar' ın ani baskınıyla annesi ve kardeşi Kondu' da işgal altında kalmıştır. Kendisi ve kardeşi yola devam etmişlerdir. Yolda önlerini kestiren yüzbaşı kılıcı almak ister bunun üzerine Şeyh Ali Galip Yücel Efendi askerlere şöyle söyler: "Yola çıkarken yanımıza ekmek yerine bu kılıcı aldık. Bu babamızdan bize hatıradır, canımı vermeden kılıcı vermem." Bu çocuk yaştaki kişinin cesareti karşısında askerler kılıcı almaktan vazgeçerler. Aç, susuz yola devam edip ağabeylerinin yanına, Tekkeköy' e ulaşırlar.

Yusuf Şevki Dedemize Sultan Abdülhamid' in hediye ettiği kılıç

(Oğlu Süleyman, dedesinin, babası ve amcalarının hayatını yazdığı satırları okudukça içimin sızladığını belirtmek isterim.)

Celal ağabeyi hastalanıp ölür ve büyük abisi Molla Ahmet Yücel, Samsun Tekkeköy' de Rus işgaline karşı Teşkilat-ı Mahsusa Kuvvetleri' ni kurup başına geçer. Ruslar' ın geri çekilmesiyle Rumlar teşkilatlanmış, halka ve çevre köylere baskınlar yapıp zulüm etmeye başlamışlardır. Bu kuvvet daha sonra Rumlar' ı, baskınlarıyla dize getirmiş ve onları bölgeden kovmuşlardır.

O zamanlar esir alınan Rumları, hapsedecek güçler olmadığından onları öldüreceklerdi. Rahmetli Ali Galip Yücel Efendi, "Bunları öldürmeyin yanımıza alalım, tarlalarda çalıştıralım, böylece hem gözümüz önünde olurlar hem de tarlalarımızı ekebiliriz." der. Böylelikle esir Rumlar' ı gündüz çalıştırıp akşam nezarathanede yatırırlar. Çalışmalarının karşılığı olan ücretlerini de öderler. Yeni Türkiye Cumhuriyeti Devleti de kurulunca onları serbest bırakırlar.

Kurtuluş Savaşı' nda Samsun ve Tekke Köyü' ndeki kuvvetleri yöneten Molla Ahmet Yücel büyük başarılarla bölgeyi Rumlar' dan temizler. Ali Galip Yücel Efendi dini eğitimini tamamladıktan sonra Amasya' nın Suluova kazasında 50 yıl imamlık yapıp buradan emekli oldu. Eniştesi İbrahim Hakkı Efendinin (k.s) (Hacı Ferşat Efendi) derslerinde bulundu. "Ömer Şevki el-Samsuni" (k.s) Hazretleri' nden icazet aldı ve ölene kadar bu görevine devam etti. Maddi, manevi görevlerini Süleyman dedeye devretti.

Son dönemin büyük alimlerinden Mehmet Zahit Kotku Hazretleri' ne de çok yakındı. Hatta Mehmet Zait Koktu Hazretleri, ölümüne yakın tarihlerde, yakınlarından Ali Galip Efendi' yi çağırmalarını istemiş, yakınındakilerinin bazı endişelerinden dolayı Ali Galip Efendi' ye haber verilmemiştir. Vefatından sonra Ali Galip Efendi' nin haberi olmuş ve bu büyük zatın cenazesini Ali Galip Efendi, İstanbul' a gelerek kıldırmıştır. Ali Galip El-Ofi Hazretleri, 1993 yılında Kondu' da Ekşi Ali Mahallesi' nde vefat etmiş olup, babasının yanına, ebedi istirahatgahına defnedilmiştir. Üç oğlu ve üç kızı olan dedemizin, bir dönem Samsun Belediye Başkanı olan Kemal Vehbi Gül ve eski parlementer Eyüp Aşık, kızlarından olan torunlarıdır. Oğullarından aldığım bilgiye göre 9. Cumhurbaşkanımız Sayın Süleyman Demirel' in de kendilerine karşı büyük bir muhabbetleri vardı ve bölgeye gelişlerinde kendilerini ziyaret etmeyi ihmal etmezdi.

*"Of ve Çaykara" eserinde Haşim Bayrak' ın, dedemiz hakkında yazdığı bilgileri de ekler kısmında 19 No' lu belge olarak sunuyorum.

* 19 No'lu belge Of ve Çaykara Cilt 1 Haşim ALBAYRAK Ankara/1986 Sy. 98-99-100-101

21 No' lu belge.

"Mürur Tezkiresi" Dahile mahsustur
Cilt: 3 Aded: 274

EKŞİOĞLU YUSUF ŞEVKİ EL-OFİ (K.S)
(Ailemizin tarihinde bulduğum ilk Profesör/ Dersiâm)

Yusuf Şevki Efendi H.1256 – M.1840 yılında Trabzon, Dernekpazarı İlçesi, Kondu Köyü, Ekşi Ali Mahallesi' nde dünyaya gelir. Babası, doğduğu Kondu Ekşi Ali Mahallesi' ni kuran Ekşi Ali soyundan, marangoz ustası Hasan' dı. Usta Hasan, üç oğlunu okutabilmek için gündüz başkalarına çalışır, gece kendi evini yapar. Büyük oğlu Mahmut Efendi, Of' ta yakın köyde Çifte Minerali Cami' de 25 sene ders okutmuş. Ortanca oğlunun ismi Yusuf Şevki ve küçük oğlu Mustafa Efendi idi.

Yusuf Şevki Efendi, çocukluğunda bile çok zeki ve merhametli imiş. İlk eğitimini ağabeyinden ve Of' taki çeşitli hocalardan aldıktan sonra, İstanbul Süleymaniye' de Gümüşhaneli Ahmet Ziyaeddin Hazretleri' nin dergahına devam ederek hem zahiri ve hem de manevi ilimlerini artırmıştır.

"Ramis Hadisleri' nin" yazımında ve basımında aktif görev almış olup, bu kitapta bazı hadislerin sonuna "(y.ş)" diye not düşülmüştür. Bu, Yusuf Şevki Efendi' yi işaret etmektedir. Mısır ulemasının "Türkler'in bu işi bizden iyi bilmesi mümkün değil" deyip itiraz etmeleri üzerine Padişah II. Abdulhamit tarafından görevlendirilen Ahmet Ziyaudddin Hazretleri, Yusuf Şevki Efendi' yi Mısır ulemasını ikna etmek için Mısır' a gönderir. Yusuf Şevki Efendi de, Mısır ulemasının tüm sorularını cevaplayarak onları ikna eder.

Mısır uleması kendi yazdıkları eseri kontrol etmesi için Yusuf Şevki Efendi' ye verirler. Şeyh Efendi eseri kontrol eder ve altı, yedi yanlış bulup düzeltir. "Bunu bir de hocama gösterelim" deyince oradaki ulema, şaşırıp "senin bir de hocan mı var?" diye sorarlar. O da "benim hocam Ahmet Ziyauddin hazretleridir." der.

Ahmet Ziyauddin Hazretleri, Sultan Abdulhamit' e "bizim Yusuf Şevki, Mısır ulemasını ikna etti." diye söyler. Bu başarısından dolayı Yusuf Şevki Efendi' ye Sultan Abdulhamit bir kılıç hediye eder. Kılıç şu anda torunu Süleyman dede tarafından korunuyor. Bu kılıç için de, Ali Galip El-Ofi Hazretleri, hayatını tehlikeye atmış ve kılıcı kimseye vermemiştir.

Yusuf Şevki Efendi Mısır' dan da müderrislik icazeti almış olup bu icazetnamenin aslı ve Türkçe açıklaması aşağıdadır. Mısır, Mekke, Medine ve Musul bölgelerinde bir hayli talebe yetiştirmiş olup, Medine' de iki yıl müderrislik yapmıştır. "Hediyyet' üz – Zâkirîn " adlı eserini, Mısır' da Arapça olarak kaleme almıştır. Bu eser, ilim ve araştırma dergisi olan Tasavvuf Dergisi' nin 13. sayısında Türkçe' ye çevrilmiş olarak basılmıştır.*

Hamil-i tezkirenin nizamı dairesinde yedinde bulunan atik tezkiresini getirip bi'l-kayd hıfz olunan ilmühaber mucebince zahr-ı varakada [boş] neferden ibaret olan rüfekasıyla azimet edeceğinden esna-yı rahda bulunan memurin-i devlet-i aliyye taraflarından müruruna mümanaat olunmamak ve lede'l-iktiza iane ve himayet kılınmak ve bir sene hükmü olmak üzre işbu mürur tezkiresi Trabzon nüfus nezaretinden ita kılındı.

Fi 24 Şevval sene 303 ve fi 14 Temmuz sene 302

Mahall-i azimet ve ahvali
İsmi: Yusuf Şevki Efendi
Mahall-i viladeti: Of kazasında
Mahall-i ikameti: Kondu karyesi
Sanatı: Dersiam hocalarından
Pederinin ismi ve mahall-i viladeti: Hasan
Mahall-i azimeti: Dersaadet'e
Tabiiyeti: Devlet-i aliyye
Mezhebi: İslam
Eşkali
Sinn: 42
Boy: Uzun
Göz: Ela
Burun, ağız: Tam
Bıyık: Kumral

*** Belge no 20 İlim ve Akademik Araştırmalar Tasavvuf dergisi Sayı 13 Temmuz 2004**

Sakal: Keza
Çene: Müdevver
Çehre: Keza
Renk: Esmerce
Alamet-i farika-i saniye: Tam

Kendisi hocasının izniyle Karadeniz bölgesinde İslami ve ilmi çalışmalarda bulunmak için memleketine gelmiştir. Bayburt' ta Yakutiye Camisi ve Araklı'da Merkez Büyük Camisi' ni yaptırmıştır.

Bayburttaki yaptırdığı Yakutiye Camisi için Sultan Abdulhamit' e şikayet edilmiş ve kendisini denetlemek için gönderilen iki Alman mühendis tarafından denetlenmiştir. Alman mühendisler camiyi incelemişler hesaplarını yapmışlar. Her şeyin tam olduğunu sadece dikmelerin iki milimetre daha kalın olmasını gerektiğini söylediklerinde onun da boya payı olduğunu beyan etmesi karşısında Alman mühendisler, "Senin gibi birkaç kişi daha olsa bu ülkenin bizlere hiç ihtiyacı olmazdı." dediklerini torunu Süleyman dededen dinledim.

Bu inşaatçılığın ailemizin genlerine işlemiş olduğunun da bir kanıtıdır. Aynı zamanda inşaat işindeki uzmanlığımızın da ilk örneğidir.

Bölgesinde de bir çok talebe yetiştiren aynı zamanda Gümaşanevi' nin Karadeniz' de kurduğu müesseselerinin ve kütüphanelerinin oluşmasında ve yirminci asra taşınmasında büyük fonksiyonlar icra etmiştir. "1897 Osmanlı – Yunan Savaşın' a" gönüllü olarak katılmıştır. Of ve Karadeniz bölgesinde bir çok öğrenci yetiştirmiş olup bu öğrencelerden birisi de damadı olan Ferşatzade İbrahim Hakkı El-Ofi' (k.s) dir.

İcazet aldığı hocasının ve kendisinin yer aldığı silsile-i şerifinin bir suretini ilgilenenler için aşağıda sunuyorum. 1903 yılında 63 yaşındayken, doğduğu yer olan Ekşi Ali Köyü' nde vefat etmiş ve aile kabristanına defnedilmiştir. Kitabesinin resimini çekip burada yayınlıyorum. Dini ve ilmi çalışmalarının yanı sıra aile tarihiyle ilgili de çalışma yapan Yusuf Şevki Efendi, Kondu' ya ilk gelen dedesi Ekşi Ali' ye kadar ki "Ali silsilesini" bulmuş ve bunun bize kadar ulaşmasını sağlamıştır.

Ekşioğlu Yusuf şevki efendinin, Ali Galib, Celal, Hacı Ahmet Halit, Zahide, Fadime, Halide, Ayşe, Hasan, Emine (Ferşat Efendi' nin eşi), Muhammed adında on çocuğu olmuştur. Aile şeceresini, torunu Süleyman dededen aldım. Orjinalini bu kitaba koyuyorum, bu, aynı zamanda Kondu' daki akrabalarımız, bizim için ve ilgilenenler için çok önemli bilgiler içermektedir.

Yusuf Şevki El-Ofi Hazretleri' nin yaptırdığı evindeki dershaneyi ve kütüphaneyi içindeki kitapların fotoğraflarını çektim. Bu resimler ektedir. Şefki Yusuf Şevki Efendi' nin bu kütüphanesindeki eserlerin büyük çoğunluğu, işgal sırasında Ruslar tarafından talan edilmiş, kurtarılabilenler ise ailesi tarafından bu güne kadar korunmuştur. Süleyman dedenin beyanına göre, rahmetli Ali Galip El-Ofi Hazretleri söz konusu eserlerin geri getirilmesi için Kazım Karabekir Paşa dahil bir çok merciiye başvurmuş ama bir sonuç alamamıştır.

Süleyman dededen aldığım, Yusuf Şevki Efendi' yi anlatan notların hepsini burada yazmam mümkün değildir. Bu kayıtları ileride bir kitap haline getirmek amacıyla arşivimde saklıyorum. Sanıyorum ki bu bilgilerin gün yüzüne çıkması ülkemiz ailemiz ve açısından çok verimli olacaktır. Bıraktığı isimle ve yaptıklarıyla yolumuzu aydınlattığı için büyük dedemiz Ekşioğlu Yusuf Şevki El-Ofi Hazretleri' ne yüce Allah' tan rahmet diliyorum. Yeri cennet olsun.

Ekşizade Ali Galip El-Ofi Hz. 1900-1993

Ekşizade Yusuf Şevki El- Ofi Efendi 1840-1903

Aile kabristanlığı

121
Of ve Çaykara Cilt 1 Haşim ALBAYRAK Ankara/1986
19 No' lu belge.

İBRAHİM HAKKI «HACI FERŞAT» EFENDİ

Çaykara'nın Holaysa köyünden, olup Of'ta müftülük yapmıştır.

«Cumhuriyetin İlanı'ndan sonra Şapka Devrimi sırasında Atatürk'le tartışmıştır. Şapka devrimi için Atatürk Trabzon'a geldi. Burada bölgenin alimlerini topladı. Görüşlerini aldı. Ferşat Efendi'nin başına şapka koyup ona «Sen gavur oldunmu?» diye sordu. O da «hayır olmadım» dedi. Bunun üzerine şapkayı kendi başına koydu. «Ben gavur oldum'mu?» dedi. Ferşat Efendi, —«Evet» dedi Atatürk— «Neden?» diye sordu. O da uluemre itaat kutsaldır. Ben sizin emrinize itaat ettim. İsteyerek koymadım. Onun için gavur olmam ama, sen kendi isteğinle koyduğuna göre sen olursun» dedi. Bu cevap Atatürk'ün çok hoşuna gitti. Ama, cevap vererek oradaki alimleri ikna etmek gerektiği için ona «bende bunu isteyerek değil medeniyeti çağımıza uydurmak için yapıyorum» dedi. Ferşat Hoca «o zaman sende gavur değilsin» dedi. Atatürk onu Trabzon müftüsü yapmak istediyse de o kabul etmedi. Hacı Ferşat Efendinin öğrencisi Ali Yücel Hoca bu olayı o zamanlarda dinlediğini fakat Hacı Ferşat Efendinin bu olayla ilgisi olmadığını anlattı. Bu şekilde halk arasında yayılmış bir rivayet varsa da bu doğru değildir. Hacı Ferşat Efendi ile birlikte Hacca giden ve onla çok yakın arkadaş olan müderris Hacı Hasan Fehmi Efendi (Soyadı sonradan Bilgin olmuştur). Onun Atatürk'le gerçekten iki görüşme yaptığını söylemiş ve bu konuda evlatlarına şu bilgileri vermiştir.

«Hacı Ferşat Efendi: Atatürk ile iki defa görüşmüştür. İlkinde 15 Eylül 1924 tarihinde Trabzon Ülema reisi olarak Atatürk'ün huzuruna çıkmıştır. Atatürk'ün

huzuruna çıkmıştır. Atatürk'ün hanımı söze karışınca H. Ferşat Efendi onunla konuşmak istememiştir. Ben «Gazi ile konuşmaya geldim, kadınla değil» demiştir. O anda, Atatürk bir şey söylemeyip sonradan Trabzon Valisi Sait (Kıymaz) ten onun ismini almıştır. Fakat ilim adamlarına göstermiş olduğu saygıdan dolayı idam ettirmemiştir.)

Atatürk, bir gün Samsun'a geldiğinde Hacı Ferşat Efendi ile bir görüşme daha yapmıştır. Ondan sonra Hacı Ferşat Efendi Of'a dönerek birkaç yıl evvel ayrıldığı memleketine tekrar yerleşmiştir.»

Tanınmış din alimi Ali Yücel Efendi'yi Suluova'da ziyaret ettiğimde bana bu konu ile ilgili aşağıdaki bilgileri vermiştir.

Trabzon müftüsü tarafından H. Ferşat Efendi Atatürk'ün huzuruna çıkarılır. Kolu sakat idi. H. Ferşat Efendi Atatürk'e bazı sorular sordu ve Atatürk cevabını vermeyip sonradan yazacağını söylemiştir.

Hacı Ferşat Efendi İstanbul'da Safranbolu'lu İsmail Necati Efendi adlı büyük bir müderris tarafından yetiştirilmiştir. Daha sonra onun yerine geçmiştir. Uzun seneler Samsun İdadisinde öğretmenlik yapmıştır. (Feridüdtin-i Attar «Tezküret'ül Attar» Sayfa 356, İstanbul 1983).

YUSUF ŞEVKİ EFENDİ

Büyük din alimi Gümüşhaneyi Ahmet Ziyaüddin Efendinin öğrencisi idi. Ondan icazet alarak Of'ta Müderrislik etmiştir. Aynı zamanda Hocasının Halifeliğini yapmış olduğundan Şeyh diye anılır. «Hüccetüs Salikin»

122
19/1 No' lu belge.

adlı eseri pek meşhurdur. Çaykara'nın Dernekpazarı kasabasında doğmuştur. Samsun Belediye Başkanı, onun tarafından torunu olduğundan sayın Kemal Vehbi Gül ile bu konuda görüştüm. Bana dedesi hakkında kısa bilgiler verdi.

Bayburt'ta (Yakudiyye), Sürmene'de ve Aralı'da birer cami yaptırmıştır. 1897 Osmanlı Yunan Savaşına gönülü olarak katılmıştır. Daha sonra 63 yaşında H. 319'da (1903 yılında) öldü.

(Bu konuda aşağıdaki kitaplardan bilgi alabilirsiniz.

1. Dr. İrfan Gündüz, «Gümüşhanevî Ahmet Ziyaüddin» İst. 1984, Sf. 165.

2. Mustafa Fevzi «Hediyettün Halidin» İst. 1313, Sf. 88-93.

3. Kevseri Mehmet Zahid «İrğamül-Merid» 1313 H. İst. 1328 H. sf. 102-103).

BAKKALZADE İSMAİL HAKKI EFENDİ

Merhum Bakkalzade İsmail Hakkı Efendi 1246 (1832) yılında Çaykara'nın Şinek köyü (Ataköy) nde doğmuştur. 21 yaşına kadar Şinekli hocası Abbas Efendizade Hacı Mehmet Efendiden Arapça tahsilini sürdürürken hocası ile beraber Erzurum'da Rus harbine katıldı. Hocasının harpte ölmesi üzerine tahsilini tamamlamak için Hopşarada Hafızzade Hacı İsmail Efendinin dersine intisaf ederek burada tahsilini tamamladı.

Otuz yaşında tahsilini tamamlayan İsmail Hakkı Efendi sırası ile sekiz yıl Giresun ili, Görek ilçesi Kumyatak medresesinde, 35 yıl Of ilçesi Uğurlu medresinde, 15 yıl Şinek (Ataköy) medresesinde, 4 yıl Paçan (Maraşlı) medresesinde talebe okutarak 5000'in üzerinde talebeye icazet verdi. Müderris (Profösör) olan İsmail Hakkı Efendi sırası ile Ehli kalem olup kendi el yazısı 45 adet kitabı tefsiri haiz eserleri mevcuttur. Ders okutmayı çok severdi.

Bakalzade İsmail Efendi müderrisliğinin yanında kazanın sosyal kalkınmasında da önemli çalışmalar yapmıştır. Örneğin Of - Çaykara - Bayburt yolunun; Çaykara'nın Soğanlı köyüne kadar yapımında önayak olmuştur. Rusyanın Of işgali sırasında, eşkiya durumunda olan bölge eşkiyalarının devlet güçlerine teslim olmasını sağlamıştır. Sultan Murat yaylasında Ruslarla yaptıkları savaşta şehir olan 70 er ve bir subayın cesetlerini toplayıp Şüheda Tepesi'ne defnettirdi. Sıcak oba yayla camisini yaptırdı. Kabri Ataköy camisi yanındadır.

1916 da Of'ta Ruslarla Türkler arasındaki savaş sırasında müftü olduğundan büyük yararları görülmüştür. İlerdeki konularımızda bundan geniş olarak bahsedeceğiz.

HÜSEYİN SABRİ EFENDİ

Bakalzadelerden olup ünlü alim İsmail Efendi'nin kardeşidir 1850 yılında doğmuş olup Of müftülüğü yapmıştır. Mezarı köyündeki Ataköy camisinde İsmail Efendinin yanındadır. Yaklaşık 30 yıl boyunca Of ve Rize'nin çeşitli medreselerinde müderrislik yaptıktan sonra 1910'da Of Müftülüğü yapmıştır. 1916 yılında Rus-

123
19/2 No' lu belge.

lıklarında bulunmuştur. En son 1909'da Mihaliç Kadısı olmuştur. 1915 yılında öldü.(*)

HÜSEYİN NASUHİ EFENDİ

Müderris Hasan Efendinin oğlu olup 1850 yılında doğmuştur. Daha çok kadılık yapmış olup en son 1914 de Ergani Kadılığından emekli olmuştur.

AHMET ŞÜKRÜ YILMAZ

1879 yılında Çaykara'da doğmuştur. Bir din alimidir. Arapçayı anadili gibi konuşurdu. İstanbul aksanı ile konuşurdu. Aynı zamanda büyük şairdi. Şiirlerinden bir iki örnek :

Faydasız tül-lü emel
Amel lazımdır amel
Amelde hıfz için
Temel lazımdır temel

Ezan sesleri hoştur
Zannetme onu boştur
Namazını kalmayan
Ya delidir, ya sarhoştur.

HOPŞERALI MUSTAFA EFENDİ

Çaykara Akdoğan köyünden medrese bilgini bir kişi idi. Bayburt'un Hart ovasında 9000 kişilik bir Rus

(*) bak. Sadık Albayrak, Son Devir Osmanlı Uleması C. 2, sf. 152.

ordusunun yenilmesi sırasında büyük kahramanlıklar göstermişti. Bunu Bayburt'lu Zihni Efendi şöyle anlatır.

Hopşerali Mustafa Efendi
Elinde esası ejder menendi.

CANSIZ OĞLU YUSUF

Çaykara'nın Kondu kasabasından olup Of'lu Mustafa Hafız'ın oğludur. 93 harbinde Binbaşı rütbesi ile tabur komutanı olarak Osmanlı-Rus savaşında büyük kahramanlıklar göstermiştir. Din alimliğinin yanında şairliği de vardır.

HACI ALİ YÜCEL EFENDİ

Son yılların en büyük din alimlerinden olan Hacı Ali Efendi halen Suluova'da ikamet etmektedir. 1900 yılında bu günkü Çaykara'ya bağlı Konduda doğmuştur. Babası da ünlü din alimlerinden Yusuf Şevki Efendi idi. Ali hocanın torunu (kızının oğlu) Samsun belediye başkanı Kemal Vehbi Gül'dür.

Muhacirlikte Of'tan Trabzon'a kadar yürümüşler. Orda Çömlekçiden vesika almışlar ve yola devam etmişler. Yolda dayılarıyla karşılaşmışlar. Görele'de onların öncüleri yer tutmuşlardı. Büyük annesi onlara iki kuruş para vermiş. Sonra kardeşi ile Espiye'ye kadar yürümüşler. Önce orda bir dükkanda kalmışlar, sonra bir eve misafir olmuşlar. Ondan sonra tekrar Samsun'a kadar yürümüşler. İki yıl sonra Rus işgali bitince Of'a dönmüşler. Ali Yücel Efendi, 1942 yılında imam olarak

124
19/3 No' lu belge.

Amasya'nın Suluova kazasında eski Suluca camiisine gelmiş ve oradan emekli olmuştur.

Hacı Ali Yücel Efendi bu gün de dini bilgi bakımından ülkenin önde gelen din alimlerindendir, yanına gittiğimde bana Of tarihi ile ilgili önemli bilgileri veren Hacı Ali hocamızı minnet ve şükrânla anmayı bir görev bilirim.

HACI MUHAMMET BAHAEDDİN EFENDİ

Hacı Muhammet Bahaeddin Efendi Of kazasında yetişen en büyük din alimlerinden biridir. «Kadıoğlu Büyük Hoca» ünvanıyla tanınmıştır. Bütün Of alimlerinin üstünde bir yere sahipti.

M. Bahaeddin Efendi, Çaykara'nın Maraşlı köyünde 1260 H. (1844) yılında doğmuştur. Babası Kadıoğlu Ahmet Ağa, annesi Of alimlerinden Kara oğlu Hacıismail kızı Fadime hanımdır.

M. Bahaeddin Efendi öğrenim hayatının ilk bölümünü kendi köyünde tamamladıktan sonra Kumlu köyünde Müderris Mehmet Kamil Efendinin yanına giderek ondan icazet almıştır.

Of'un çeşitli köylerinde ve Çaykara'da bir süre Müderrislik yaptıktan sonra 1884 yılında 40 yaşında iken Of müftülüğüne getirilmiştir. Of'ta iki yıl müftülük yaptıktan sonra Bursa'ya müderis olarak atanmıştır. Daha sonra tekrar Of'ta müftülük, Trabzon Pazarkapı camisinde vaizlik yaptıktan sonra, 1898 de Çarşamba'da (Samsun'un kazası) Arnavut Alibey medresesinde müdürlük ve müderrislik yaparak, burda icazet vermiştir. Aynı yıl sonlarında Bursa'daki Şeyh Nusret Efendi med-

Mehmet Bahaeddin Efendiye Verilen
Mecidiye Nişanı

125

19/4 No'lu belge.

TABLO

Sayım Yılı ve Köylere Göre Of'a Bağlı Köylerde

I

Müslüman ve Hıristiyan Ev Sayısı

Bağlı Bulunduğu Kaza	Köy ve Mahalle Adı	1515 Yılı Hıristiyan hane sayısı	1515 Yılı Müslüman ev sayısı	1554 Yılı Hıristiyan hane sayısı	1554 Yılı Müslüman ev sayısı	1583 Yılı Hıristiyan hane sayısı	1583 Yılı Müslüman ev sayısı
Of	İşkenaz Köyü	80	—	51	5	95	36
»	İşkenaz - Leka Köyü	53	1	72	5	67	11
»	İşkenaz - Karakeşiş Köyü	23	—	84	—	33	1
»	İşkenaz Köyü (Hisseli)	64	—	23	5	32	2
»	Yığa Köyü Maki Mahallesi	58	—	61	7	100	37
»	Yığa Köyü Likoz Mahurit Mahallesi	39	2	37	6	16	21
»	Yığa Köyü Korkot Mahallesi	44	1	46	2	42	24
»	Yığa Köyü Anahor Mahallesi	42	4	24	11	19	41
»	Alano (Simlos) Köyü	59	2	50	6	59	62
»	Alano - Balcı Hamza Köyü	35	4	42	10	36	20
»	Alano - Makode Köyü	78	1	107	10	83	60
Kalipravl	Vuzak - Kavalar Köyü	98	5	73	14	78	48
»	Vuzak Köyü	59	—	90	7	45	26
»	Vuzak - Valarit Köyü	50	1	83	4	39	23
Of	Çufarukse - Balaban Köyü	39	—	72	12	83	19
»	Çufarukse - Lazo Köyü	19	—	12	1	10	2
»	Çufarukse - Çalik Köyü	52	—	50	3	42	54
»	Çufarukse - Balabani Küçük Köyü	7	6	14	3	12	2
»	Çufarukse - Kono Köyü	8	—	14	3	12	5
»	Hanlut Yordam - Eğridere Köyü					12	3
»	Mosariş Köyü			15	2	82	8
»	Halduzen Köyü			10	1	11	5

166

167

126

19/5 No'lu belge.

Bağlı Bulunduğu Kaza	Köy ve Mahalle Adı	1515 Yılı Hıristiyan hane sayısı	1515 Yılı Müslüman ev sayısı	1554 Yılı Hıristiyan hane sayısı	1554 Yılı Müslüman ev sayısı	1583 Yılı Hıristiyan hane sayısı	1583 Yılı Müslüman ev sayısı
Of	İpşil Köyü			6	2	14	4
»	Okene Köyü			4	1	50	4
»	Yente Köyü			11	3	55	17
»	Kölkik Köyü					7	3
»	Surahte Köyü					12	—
»	Devasir - Öküzlü Köyü					4	—
»	Polite (Humrit) Köyü					12	3
»	Likoz (Mahurit) Köyü					6	8
»	Madiryas Köyü					6	—
»	Odon Tavla Köyü					7	—
»	Yışa Köyü Aleksi İvado Mahallesi	50	1	49	6	29	31
»	Alana - Kono Köyü	24		23	3	20	6
Kalipravl	İsporyani - Rusikebir Köyü	53	1	43	27	39	20
»	İsporyani - Kavalar Köyü	31	1	52	5	70	3
»	İsporyani - Kusi Küçük Köyü	48	—	29	18	31	—
»	İsporyani - Tirone Köyü	31	—	20	13	20	11
»	İsporyani - Harvel Köyü	28	—	26	2	38	6
»	İsporyani - Mahurit Köyü	38	3	50	3	17	28
»	İsporyani - Kusi Büzrük Köyü	7	—	48	17	44	23
»	Moroz - Kalisato Köyü	46	—	70	2	93	9
»	Moroz - Cemal Köyü	19	—	36	2	22	14
»	Moroz - Sila Köyü	61	—	12	2	10	5
Of	Mapsino - Zinahe Köyü	15	—	11	3	10	5
»	Mapsino - Lazo Köyü	33	1	63	—	81	6
»	Mapsino - Zimaha Köyü	13	—	?	—	?	—
»	Kondu Köyü	49	—	52	4	50	9
»	Oflare - Visir Köyü	40	6	57	2	39	12
»	Oflare - Veyse Köyü	47	—	34	4	57	13
»	Oflare - Kırınta Köyü	41	—	63	6	84	2

168

169

İlim ve akademik araştırmalar tasavvuf dergisi sy. 13 Temmuz 2004
20/1 No' lu belge.

Trabzonlu (Oflu) Nakşî-Hâlidî Yusuf Şevki Efendi ve *Hediyyetü'z-zâkirîn hüccetü's-sâlikîn* Adlı Eseri

İsmail KARA-Hür Mahmut YÜCER, Dr.
ikara69@hotmail.com-hurmahmut@hotmail.com

Özet

İsmail Kara-Hür Mahmut Yücer, "Trabzonlu (Oflu) Nakşî-Halidî Yusuf Şevki Efendi ve Hediyyetü'z-zakirîn hüccetü's-salikîn Adlı Eseri", *Tasavvuf İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi*, Ankara 2004, Yıl 5, S. 13, ss. 323-362]

Bu çalışmada; Ahmet Ziyâeddin Gümüşhânevî halifelerinden Oflu Yusuf Şevki Efendi'yi tanıtacak, tarîkat kardeşlerini yetiştirmek amacıyla kaleme aldığı *Hediyyetü'z-zâkirîn ve hüccetü's-sâlikîn* (Bulak 1303/1885) adlı Arapça eserinin Türkçe çevirisini sunacağız.

Yusuf Şevki Efendi, Of'ta doğmasına rağmen İstanbul'da yetişmiş, Mısır, Suriye ve Hicaz bölgesine yolculuk etmiş, Gümüşhânevî'nin eserlerinin basımında, kurduğu kütüphânelerin yaşamasında yardımcı olmuştur. Kendi eseri *Hediyyetü'z-zâkirîn*'de ise tarîkat uygulamalarında yapılan veya yapılabilecek itirazları, tasavvufî bahisleri çok geniş bir sahadaki sahih kaynaklara atıflar ile izah etmiştir.

Giriş

Doğu Karadeniz sahil şehirlerinin İslâmlaşmasında etkin rolü olan tarîkatlar ve mutasavvıfların varlığı son dönemlere kadar devam etmiştir. Bu güne kadar bölgedeki tasavvuf ve tarîkat hareketlerinin yeterince araştırıldığını söylemek güçtür. Trabzon[1] ve Rize[2] yöresi kısmen çalışılmış olmakla birlikte Giresun, Ordu, Sinop dolayları nemen hemen hiçbir çalışmaya konu olmamıştır.[3]

İlk dönemlerde Bektâşî ve Kâdirî tarîkatlarının etkin olduğu anlaşılan yörede 19. yüzyıla gelindiğinde Nakşibendî Tarîkatı'nın Hâlidî-Gümüşhânevî Kolu'nun ağırlık kazandığı anlaşılmaktadır.

Bu çalışmada Ahmet Ziyâeddin Gümüşhânevî halîfelerinden Oflu Yusuf Şevki Efendi'yi tanıtacak, *Hediyyetü'z-zâkirîn ve hüccetü's-sâlikîn* (Bulak 1303/1885) adlı Arapça eserinin Türkçe çevirisini sunacağız. Yusuf Şevki Efendi, Of'ta doğmasına rağmen İstanbul'da yetişmiş, Mısır, Suriye ve Hicaz bölgesine yolculuk etmiş, Gümüşhânevî'nin eserlerinin basımında, kurduğu kütüphânelerin yaşamasında yardımcı olmuştur. Kendi eseri *Hediyyetü'z-zâkirîn*'de ise tarîkat meselelerine yapılabilecek itirazları, tasavvufî bahisleri çok geniş bir sahadaki sahih kaynaklara atıflar yaparak izah etmiştir.

Yusuf Şevki Efendi'nin hayatı hakkındaki bilgileri Dernekpazarı Müftüsü aracılığıyla müellifin bugün hayatta olan torunlarından öğrenmeye çalıştık. Kendilerine teşekkür ediyoruz. Tercüme esnasında metne sadık kalmaya gayret ettik. Risâlede geçen âyet ve hadislerin tahricini yaparak dipnotta gösterdik.

A. Yusuf Şevki Efendi

1. Hayatı

Yusuf Şevki Efendi 1256/1840 yılında Trabzon/Dernekpazarı İlçesi, Kondu Köyü Ekşiali Mahallesi'nde (o dönemde Of'a bağlı) dünyaya geldi. İlk eğitimini Of'ta aldı. Daha sonra İstanbul'a giderek Gümüşhânevî Tekkesi'ne intisâb etti. Tekkedeki eğitim hayatının ne kadar olduğu bilinmese de oldukça uzun bir dö-

1 Trabzon Şehri tarîkat hareketleri için bkz. Heath W. Lowry, *Trabzon Şehrinin İslâmlaşma ve Türkleşmesi* 1461-1583, İstanbul, Boğaziçi Yay., 1981; M. Hanefi Bostan, "Boyun Eğmişti Bir Görmede Ruhban" (XVI. Asırda Trabzon Bölgesine intikal eden Maraşlı Şeyh Osman Hakkında), *Tarih ve Medeniyet*, Kasım 1997, s. 19-21. Ahmed Ziyâeddin Gümüşhânevî'nin Hâfız Es'ad, (hayatı için bkz. İ. Gündüz, *Ahmed Ziyâeddin Gümüşhânevî*, İstanbul 1982, s. 161.) dışında hakkında herhangi bir araştırma bulunmayan Trabzonlu halîfeleri ise şöyledir: Mustafa, Hoca Ahmed, Hacı Hâfız Süleyman, Hoca Hâfız Osman. Yusuf Şevki Efendi'den başka "Oflu" nisbesiyle geçen diğer halîfeleri ise şöyledir: Hoca Osman, Cafer, Osman Efendi, Hoca Ahmed, Muhammed; "Sürmeneli" nisbesiyle geçenler Ahmed-i Kibâr, Hacı Şaban. (Mustafa Fevzi, *Hediyyetü'l-Hâlidîn fî Menâkıb-ı Kutbu'l-Ârifîn Mevlânâ Ahmed Ziyâeddin*, İstanbul 1313, s. 90-92.) Gümüşhânevî tekkesinin ikinci postnişîni Hasan Hilmi Efendi'ye bağlı olan Oflu halîfeleri de şöyledir: Oflu Rasûl, Oflu Hüseyin. Oflu Mehmed. Mustafa Fevzi, *Menâkıb-ı Haseniyye*, İstanbul 1323, s.46.

2 Rize bölgesi tarîkat hareketlerine örnek bir çalışma için bkz. İsmail Kara, *Gümüşhânevî Halîfelerinden Şeyh Osman Niyâzî Efendi ve Güneyce-Rize'deki Tekkesi*, İstanbul, Dergâh Yay., 2004. Ahmed Ziyâeddin Gümüşhânevî'nin "Rizeli" nisbesiyle geçen halîfeleri şöyledir: Hüseyin Rizevî ve Ali Efendi, *age.*, s. 36.

3 Mesela Sinop Seyyid Bilâl Dergâhı, Giresun'da Bektâşiye'den *Kelleci Hasan Dede Zâviyesi* bunlardan sadece ikisidir. Erken dönem bazı Ordu mutasavvıfları için bk. Bahaeddin Yediyıldız, *Ordu Kazası Sosyal Tarihi*, Ankara 1985. Gümüşhânevî'nin Ordu bölgesinde bulunan halîfesi şöyledir: Ünyeli Yusuf Bahri Efendi (hayatı için bk. İ. Gündüz, *Ahmed Ziyâeddin Gümüşhânevî*, İstanbul 1982,s .160.), Kastamonulu Hasan Hilmi'nin bölgedeki halîfeleri: Ünyeli Musa Kâzım, Osman, Ünyeli Mehmed, Alucralı Hacı Ali (*Menâkıb-ı Haseniyye*, s. 46.) Son dönem Giresun ve Ordu bölgesi mutasavvıfları için (Görele, Eynesil, Korgan, Başçiflik) bk. Mehmet Fatsa, *Tasavvufta Mekki Kolu*, İstanbul 2000, ss.152-192.

İlim ve akademik araştırmalar tasavvuf dergisi sy. 13 Temmuz 2004
20/1 No' lu belge.

nemi kapsadığı düşünülebilir. Günümüzde yaşayan torunlarından alınan bilgiye göre; Abdulhamid'in takdîrini kazanmış Mekke, Medine, Mısır ve Musul'a seyahatleri olmuş, tarîkatını neşretmiş o bölgede bir hayli talebe yetiştirmiştir. Memleketine döndükten sonra Bayburt'ta Yakutiye Camii'ni, Araklı'da Merkez Büyük Camii'ni yaptırmıştır. 1321/1903 tarihinde doğduğu köyde vefat etmiştir. Yusuf Şevki Efendi'nin Ali ve Ahmed Hâlid adında iki çocuğu olmuş, *"Yücel"* soyadını taşıyan nesli bunlar vasıtasıyla devam etmiştir.

2. Tarîkatı

Yusuf Şevki Efendi, Nakşibendiye-i Hâlidiyye'den Ahmed Ziyâeddin Gümüşhânevî (ö.1311/1893)'nin halîfesidir. Gümüşhânevî'nin halîfelerinin kayıtlı olduğu kaynaklarda hakkında herhangi bir bilgi verilmemekle birlikte ismi zikredilmekte,[4] Arapça olarak kaleme aldığı eserinde şeyhinden veya ders verdiği talebelerinden de bahsetmemekte sanki kendisini gizlemekte veya bunun önemli olmadığını ihsas ettirmektedir. *Hediyyetü'z-zâkirîn*'de tarîkat âdâb ve erkânını derin bir vukûfiyet içerisinde incelediği görülmektedir. Tarîkat âdâp ve erkânından bahsederken dualarda tarîkat pîri Mevlânâ Hâlid-i Bağdâdî'nin rûhuna hediye eksik edilmemektedir. Nakşibendiyye silsilesi ise Gümüşhânevî kolu şeyhlerinden Ömer Ziyâeddin Dağıstânî'nin kaleme aldığı manzume vasıtasıyla kayıt edilmekte, beyitler arasında *"Ziyâeddîn mürşidünâ fi's-sırri ve'l-alen"* denilerek Ahmed Ziyâeddin Gümüşhânevî'ye işâret edilmektedir. Yine Hatm-i Hâcegân Gümüşhânevî'nin rûhûna dua hediyesiyle son bulmaktadır.

Onun ne zaman hilâfet aldığı müphem görünse de yaygın olarak yöre halkı tarafından gerek kendi bölgesinde, gerekse seyahatleri esnasında bir hayli talebe yetiştirdiği, Gümüşhânevî'nin Karadeniz'de kurduğu müesseselerin, oluşturduğu hâlenin genişleyip yirminci asra taşınmasında büyük fonksiyon icrâ ettiği nakledilmektedir.[5]

Yusuf Şevki Efendi'nin yolunu son devir müderris ve şeyhlerinden Ferşad Efendi (1866-1929) devam ettirmiştir. Şeyhine damat olan Ferşad Efendi de Gümüşhânevî Tekkesi'ne bağlanmış, İsmail Necati Efendi'nin yanında halvete girerek hilâfet almıştır. İsmail Necati Efendi'den sonra Gümüşhânevî Tekkesi'nin postnişînliğine getirilmesine rağmen *"şöhret afettir"* diyerek bu görevden kaçınmış, ömrünün sonuna kadar memleketinde tedris ve irşad faaliyetlerine devam etmiştir.[6] Sanki O da hocası Yusuf Şevki Efendi gibi ihtifâ mesleğini seçmiştir.

Ferşad Efendi, Gümüşhânevî'nin Of, Rize ve Bayburt'ta kurduğu kütüphânelerin mütevelliliğini de yapmış, Köyünde kurduğu medresede kırk yıl müderrislik, Of'ta müftülük, Samsun İdâdisi'nde öğretmenlik görevlerini icra etmiştir.

Toplumun kültür değişimine uğradığı hassas bir dönemde yetiştirdiği talebeleriyle Karadeniz yöresinde halkın dînî hayatı üzerinde unutulmaz tesirler bırakmıştır. Tesirleri ölümünden sonra da devam etmiştir. Çaykara'da müderris mürşid Hasan Râmi Yavuz, Of'ta Çalekli Dursun Feyzi Güven, Of'ta ünlü kıraat âlimi Mehmet Rüşdü Âşıkkutlu, Samsun'da Açıkbaş Ömer Efendi ona mensup olan önemli kişiler arasındadır.[7]

Talebeleri arasında tarîkat yolunu Suluova'da bulunan kayın biraderi Ali Yücel devam ettirmiştir.

3. Eseri:

Yusuf Şevki Efendi'nin bilinen tek eseri baskısı Mısır'da yapılan *Hediyyetü'z-zâkirîn ve hüccetü's-sâlikîn*'dir. Müellif risâlenin sonunda, eserin yazımını 12 Zilkâde 1301/3 Eylül 1884 tarihinde bitirdiğini söylemektedir. Onun Abdulhamid tarafından *"Râmûzu'l-Ehâdis"*i bastırmak için Mısır'a gönderildiği bilindiğine göre, kendi eserini de aynı dönemde (Bulak 1303/1885) bastırmış olma ihtimali görünmektedir.

Şimdiye kadar herhangi bir araştırmaya konu olmayan, ikinci baskısı da yapılmayan eser Arapçadır. Nakşibendî tarîkatının şartları, zikir âdâbı, râbıtanın keyfiyet ve meşrûiyeti, istimdâd ve istiânenin câiz oluşu, Peygamber ve velîlerle tevessülün caiz oluşunun delilleriyle açıklanması, inâbe ve intisab şeklinin açıklanması, meşâyihten zikir dersi alma, biat ve musâfaha, kadınlardan biat alma, kadınlara ve avama zikir dersi verme, müridlere teveccüh, cehrî ve hafî zikir, cemiyet ve cematle zikir, hatme ve halka, zikirde sayı belirtilme, kapıların kapatılıp dersli olmayanların hatmeye alınmaması, zikir ve hatme sırasında gözlerin kapatılması, zikir, tehlîl ve Peygamber (sav.)'e salât-ü selâmda sesin yükseltilmesi, kazâ borcu olanın nâfilelerle meşgul olması, bunun caiz oluşunun açıklanması, delilleri, hikmetleri, meşrûiyeti, hatme âdâb ve erkânı, akabindeki dua gibi konuları ihtivâ etmektedir.

Çok geniş bir sahadaki kaynaklara atıflarda bulunan müellifin yararlandığı eserler arasında Buhârî ve Müslim'in sahîhleri yanında Kütüb-i Tis'a içerisindeki Tirmizî, Ebu Dâvud, İbn Mâce ve Nesâî'nin Sünen'i İmam Mâlik'in *Muvatta*'ı gibi muteber hadis kitapları da kullanılmıştır. Bunların yanında Suyûtî'nin *Câmiu's-sagîr*'i, Taberânî'nin *Mûcemü'l-evsat*, Münâvî'nin *Feyzü'l-kadîr*, Beyhakî'nin *Şuabü'l-îmân* adlı eseri onun hadis kaynakları arasındadır. Diğer sahalarda yararlandığı kaynaklar da şöyledir:

Fıkhî Kaynaklar: İbn Âbidin'in *Dürrü'l-Muhtâr*, Ömer Ziyâeddin Dağıstânî'nin *Fetevâ-yı Ömeriyye*,

4 bk. Mustafa Feyzî Efendi, *Hediyye*, İstanbul 1313, 88-93; Zâhid Kevserî, *Irğâmü'l-merîd*, İstanbul 1328, s. 102-103; İ. Gündüz, *age.*, s. 165.

5 Nitekim Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi hocalarından Prof. Dr. Yusuf Şevki Yavuz'un babası, şeyhe duyduğu saygının nişânesi olarak oğluna onun adını vermiştir.

6 Yusuf Şevki Yavuz, "Ferşad Efendi", *DİA*, c.XII, 413-414.

7 Yusuf Şevki Yavuz, "Ferşad Efendi", 413-414.

Yusuf Şevki Efendi' nin evi ve kütüphane

Yusuf Şevki Efendi' nin babası Usta Hasan' ın evi tahmini 1750

Usta Hasan' ın oğluna yaptığı ev tahmini 1800' ler

Kondu Ekşi Ali Mahllesindeki akrabalarımızın evlerinden bir görünüm.

Bilgileri aldığım aile büyüklerimiz. Solda sağa: Vedat Bayrak, Mahmut Mercan, Salih Mercan, Süleyman Yücel, Bekir Sıtkı Yakut, Muhammet Ekşi.
(Hepsi Kondu' daki akrabalarımızdır. Soyadları yukarıdaki şemada da mevcuttur.)

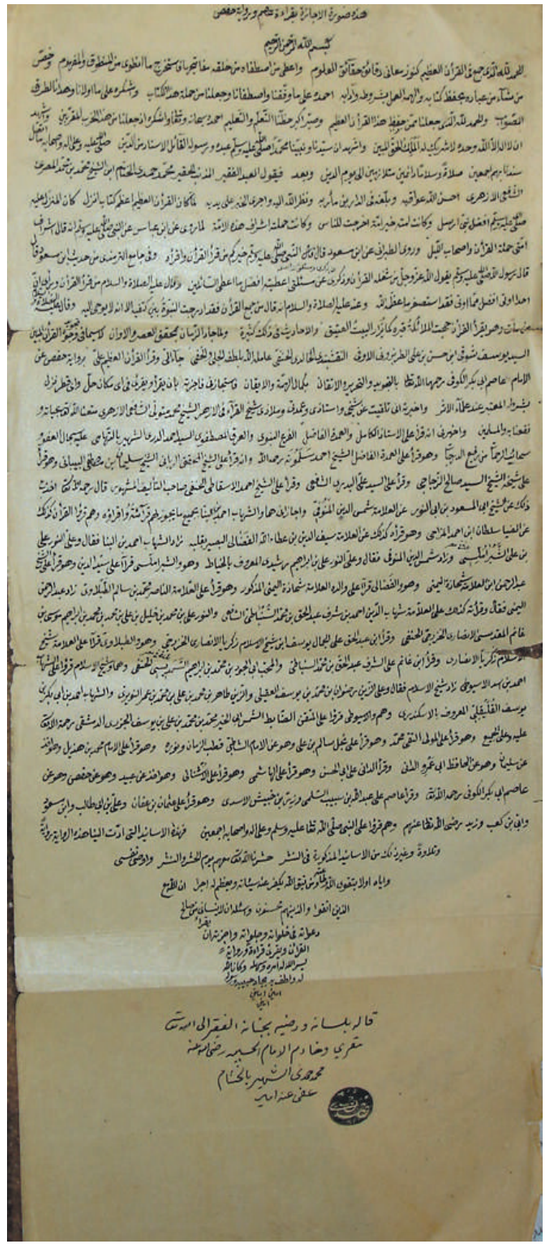

22 No' lu belge.
Yusuf Şevki Efendi' nin Mısır El-Ezher Külliyesi' nden Aldığı İcazetnamenin Aslı

Yusuf Şevki Efendi' nin Mısır El-Ezher Külliyesi' nden Aldığı İcazetnamenin Türkçe Tercümesi

Bu Âsım Kıraatinde ve Hafs Rivâyetinde İcazet Suretidir.

Bisimillahirrahmanirrahim,

Kur'ân-ı Azîm'de manalar hazinelerini, ilimlerin hakikatlerinin inceliklerini bir araya getiren ve yarattıklarından seçtiği kimseye (yani Hz. Muhammed'e) o hazinelerin anahtarlarını veren ve dolayısıyla Kur'ân'da dürülü ve gizli olan mantûk ve mefhûmu (yani onun lafzını ve lafzının delâlet ettiği manaları) çıkaran ve onun hıfzını (ezberlenip muhafaza edilmesini) kullarından dilediği kimseye has kılan ve bu kimseye onun şartları ve âdâbıyla amel etmeyi ilhâm eden Allah'a hamd olsun. O'na bizlere tevfîkini nasîb ettiği, bizleri seçtiği ve bizi bu kitabın taşıyıcılarından (hamele-i Kur'ân) kıldığı için hamd ederim. Bize yardım ettiği ve bizi doğru yola ilettiği için ona şükrederim. Bizi bu Kur'ân-ı Azîm'i hıfzedenlerden kılan ve en büyük hazzımızı öğrenmek ve öğretmek yapan Allah'a hamd olsun. Kendine yakışmayacak noksan sıfatlardan berî olan yüce Allah'a hamd ederim, şükrederim. Çünkü O bizi bu mukarrabîn hizbinden/grubundan (yani kendi katındaki üstün derecelilerden) kıldı. Allah'tan başka ilah olmadığına, tek başına ve hiçbir ortağı olmaksızın onun varolduğuna, onun apaçık gerçek melik olduğuna şehadet ederim. Ve yine şehadet ederim ki; Efendimiz ve nebimiz olan Hz. Muhammed sallallahu aleyhi vesellem onun kulu ve "İsnad dindendir." diyen resûlüdür. Allah'ın salâtı ve selâmı dâima ve kıyamet gününe kadar hiç kesintiye uğramadan ona, onun ailesine ve ashâbına, rivayet zincirimizin ulaştığı kimselere olsun.

İmdi (bu girişten sonra); Allah'ın fakîr, günahkâr ve hakîr kulu Muhammed Hamdî el-Hattam bin eş-Şeyh Muhammed bin Muhammed el-Mısrî eş-Şâfi'î el-Ezherî –Allah onun akibetlerini hayreylesin, iki dünyada arzusuna ulaştırsın, ona nazar buyursun ve onun ellerinden hayır akıtsın- der ki: Kur'ân-ı Azîm inzâl olunan en büyük kitab olunca; Kur'ân'ın kendisine indirildiği Efendimiz sallallahu aleyhi vesellem de gönderilen en efdal (faziletli, üstün) peygamberdir. Ümmeti de insanlar arasından çıkarılan en hayırlı ümmettir. Kur'ân-ı Kerîm'i taşıyanlar (hamele-i Kur'ân) bu ümmetin en şereflileridir. Çünkü İbni Abbas'tan rivâyet edildiğine göre Nebî –sallallahu aleyhi ve selem- şöyle buyurdu: "Ümmetimin en şereflileri Kur'ân taşıyıcıları (hamele-i Kur'ân) ve gece ashâbıdır (yani geceyi ibadetle değerlendirenlerdir)." Ve Taberânî İbni Mes'ûd'dan rivâyet ettiğine göre İbni Mes'ûd şöyle demiştir: Nebî sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: "Sizin en hayırlınız Kur'ân'ı okuyan ve okutandır." Yine Tirmizî'nin Cami'inde İbni Mes'ûd'un rivayet ettiği hadiste o (yani İbni Mes'ûd) şöyle demiştir: Resulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: "Allah -azze ve celle- şöyle buyurur. 'Kimi Kur'ân-ı Kerîm ve beni zikretmek, benden istemekten alıkoyarsa (satırın üzerine bir not düşülmüş ve asıl rivayette bir farklılık olduğu belirtilmiştir. Buna göre tercüme şöyle olacaktır: Kimi Kur'ân, beni zikretmekten ve benden istemekten alıkoyarsa);

isteyenlere verdiğimin en faziletlisi ve en üstününü ona veririm." Yine aleyhi's-salâtu ve's-selâm Efendimiz şöyle buyurmuştur: "Kim Kur'ânı okur da başka bir kimseye kendisine verilenden daha üstünü verildiğini düşünürse Allah'ın tazim ettiğini (büyük gördüğünü) küçümsemiş olur." Peygamberimiz -aleyhisselam- diğer bir rivâyette şöyle buyurmuştur: "Kim Kur'ân-ı cem' ederse nübüvvet onun iki omuzu arasına konulmuştur (idrâc olunmuştur); ancak şu kadarı var ki ona vahyolunmaz." Bir başka rivâyette ise Peygamber-i Zîşân Efendimiz –sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur: "Kim Kur'ân okurken vefât ederse; melekler onun kabrini Beyt-i Atîk'in (Kabe'nin) ziyâret edilmesi gibi haccederler." Bu hususta hadîs-i şerîfler çoktur.

Asrın ve zamanın tahakkuk etmesiyle özellikle de Kur'ân-ı Mübîn'in tecvîd vecihleri hususunda **es-Seyyid Yusuf Şevki ibni Hasan bin Ali et-Trabzonî el-Ofî en-Nakşîbendî el-Hâlidî el-Hanefî**'ye (Trabzonlu, Oflu, Hâlidî Nakşîbendî tarikatına ve Hanefî mezhebine mensub Ali oğlu Hasan oğlu Seyyid Yusuf Şevkî'ye) vakit gelince (onun zamanı gelince) –Allah ona açık ve gizli lütfüyle muamelede bulunsun- ; o bana geldi ve Kur'ân-ı Azîm'i İmam Asım Ebu Bekir el-Kufî kıraatinde Hafs rivâyetiyle, tecvîd, tahrîr ve itkânla (en güzel bir biçimde); kemâl-i himmet ve îkânla (yani işe himmet gösterip iyi bir biçimde yaparak ve inanarak) okudu. Benden icazet talep etti. Ben de ona gittiği her mekanda, konakladığı her yerde, eser (rivâyet) âlimleri katında muteber olan şartlarla, Kur'ân'ı okumak ve okutmak üzere icazet verdim. Ve ona haber verdim ki; ben bu ilmi şeyhim üstazım umdem sığınağım (melâzım) Ezher'de(ki) kârilerin (okuyucuların) şeyhi (şeyhü'l-kurra fi'l-Ezher) Muhammed Mütevellî eş-Şâfi'î el-Ezherî'den –Allah onun hayatıyla bizleri nimetlendirsin ve bizi ve tüm Müslümanları onunla faydalandırsın- aldım. O da bana üstâz-ı kâmil umde-yi fâzıl fer'-i Nebevî (Nebevî koldan gelen) ırk-ı Mustafevî (Hz. Mustafa sallallahu aleyhi ve sellem'in ırkına mensûb) et-Tehâmî diye bilinen Seyyid Ahmed ed-Dürrî'den bağışlanma olukları ve yüksek derecelerden gelen rahmet bulutları onun üzerine olsun- okuduğunu haber verdi. O da umde-yi fâzıl Şeyh Ahmed Selmûne'den –Allah ona rahmet eylesin- okudu. O da eş-Şeyh el-Muhakkik er-Rabbânî eş-Şeyh Süleyman bin Mustafa el-Beybânî'den okudu. O da şeyhi eş-Şeyh es-Seyyid Sâlih ez-Zeccâcî'den okudu. O da es-Seyyid Ali el-Bedrî eş-Şâfi'î'den okudu. O da meşhûr te'lîf sâhibi eş-Şeyh Ahmed el-İskâtî el-Hanefî'den okudu. Allah ona rahmet eylesin dedi ki: Bunu (ilmi) eş-Şeyh Ebu'l-Mes'ûd bin Ebi'n-Nûr'dan (ve onun da hocası olan) el-allâme Şemsüddin el-Menûfî'den aldı. O ikisi ve eş-Şihâb Ahmed el-Bennâ kendilerinde var olan okuma ve okutma salâhiyetlerinin tümüyle bana icâzet verdiler. Onlar da aynı şekilde Kur'ân'ı ez-Ziyâ Sultan ibni Ahmed el-Mizâhî'den okudular. O da aynı şekilde el-Allâme Seyfüddin bin Ataullah el-Basîr bikalbihi'den (el-basîr bikalbihi, kalibiyle kalp gözüyle gören demektir, ihtimâl ki buradan onun âmâ olduğu kastedilmektedir.) okudu. Eş-Şihâb Ahmed bin el-Bennâ bir eklemede bulundu ve şöyle dedi: ve yine en-Nûr Ali bin Ali eş-Şebrâmullî'den Mısır'da bir belde (Bu izah satırın üstüne haşiye düşülmüştür) (okudum). Şemsüddin el-Menûfî bir eklemde bulundu ve şöyle dedi: ve Hayyât (terzi) diye bilinen en-Nur Ali bin İbrâhim Reşîdî'den (okudum). O ve eş-Şebrâmullî Seyyidüddin'den okudular. O da eş-Şeyh Abdurrahman ibni el-'Allâme Şemâzetü'l-

Yemeniyyi'den (okuma yanlışı olabilir) okudu. O ve el-Fezâlî de yukarıda adı geçen onun babası el-Allâme Şemâzetü'l-Yemeniyyi'den okudular. O da el-Allâme en-Nâsır Muhammed bin Sâlim et-Tablâvî'den okudu. Abdurrahman el-Yemenî bir ilavede bulundu ve şöyle dedi: Aynı şekilde el-Allâme Şihâbuddin Ahmed bin Şeref Abdulhak bin Muhammed es-Sünbâtî eş-Şâfii ve en-Nur Ali bin Muhammed bin Halîl bin Ali bin Muhammed bin Muhammed bin İbrâhim Musa bin Ğanim el-Makdisî el-Ensârî el-Hazrecî el-Hanefî'den okudum. İbni Abdulhak da el-Cemâl Yusuf ibni Şeyhülislâm Zekeriyyâ el-Ensârî el-Hazrecî'den okudu. O ve et-Tablâvî de el-Allâme Şeyhülislâm Zekeriya el-Ensârî'den okudular. İbni Ğanim de eş-Şeref Abdulhak bin Muhammed es-Sünbâtî ve el-Muhibb Ebi'l-Cûd bin Muhammed bin İbrâhim es-Semedîsî Mısırd'a bir belde (bu not satırın üzerinde yazılıdır.) el-Hanefî'den okudu. O ikisi ve Şeyhülislâm da eş-Şihâb Ahmed bin Esed el-Esyûtî'den okudular. Şeyhülislâm bir ilâvede bulundu ve şöyle dedi: Aynı şekilde ez-Zeyn Rızvân bin Muhammed bin Yusuf el-'Ukeylî ve ez-Zeyn Tâhir bin Muhammed bin Ali bin Muhammed bin Ömer en-Nuveyrî ve el-İskenderî diye bilinen eş-Şihâb Ahmed bin Ebi Bekr bin Yusuf el-Kuleykilî'den okudum. Onlar ve el-Esyûtî de el-Mutkin ez-Zâbıt eş-Şems Ebi'l-hayr Muhammed bin Muhammed bin Ali bin Yusuf el-Cezerî ed-Dimeşkî'den –Allah'ın rahmeti ona ve onların cümlesine olsun- okudular. O da el-Mevlâ et-Takî Muhammed'den okudu. O da Sâlim bin Ali'nin oğlundan okudu. O da Kutbuzzaman ve Nuruzzaman el-İmâm eş-Şâtibî'den okudu. O da el-İmâm Muhammed bin Hüzeyl'den okudu. O da Süleyman'dan (bu ilmi) aldı. O da el-Hâfız Ebî Amr ed-Dânî'den aldı. ed-Dânî, Ebi'l-Hasan'dan okudu. O da el-Hâşimî'den okudu. O da el-Üşnânî'den okudu. O da Ubeyd'den aldı. O da Hafs'tan aldı. O da Asım Ebi Bekr el-Kûfî'den –Allah ona rahmet eylesin- aldı. Âsım Abdullah bin Habîb es-Sülemî ve Zirr bin Hubeyş el-Esedî'den okudu. O da Osman bin Affan, Ali bin Ebi Talip, İbni Mesud ve Übey bin Ka'b ve Zeyd'den –Allahu Teâlâ onlardan razı olsun- okudu. Ve onlar da Nebiy-yi Kiram Efendimizden –Allahın salâtı ve selâmı ona ve onun ashâbının cümlesine olsun- okudular.

Bu icazet bu rivâyetin bizlere rivâyeten ve tilâveten bildirdiği bu isnâdlar ile bunun dışında en-Neşr'de zikrolunan isnatlarla gelmektedir. Haşir ve neşir gününde Allah Teâlâ bizi onlarla beraber haşretsin. Kendi nefsime ve ona (Yusuf Şevki Efendiye) evvela Allah'a karşı takva ve taat sahibi olmayı tavsiye ediyorum. Kim Allah'a karşı takvalı olursa Allah Teâlâ onun günahlarını siler ve ona büyük ecir verir. Muhakkak ki; Allah takva sâhibi kimseler ve muhsinlerle beraberdir. Ondan (Yusuf Şevki Efendi'den) isteğim şudur ki; beni halvetinde ve celvetinde sâlih dualarından unutmasın. Ona kıraaten ve rivâyeten Kur'ân-ı Kerîm'i okumak ve okutmak üzere icâzet verdim. Allah onun işini âsân eylesin ve kolaylaştırsın. Allah Teâlâ yardımcısı olsun, lütfü ile ona muamele etsin. Allah Teâlâ Habibinin ve Resülünün hürmetine dualarımızı kabul buyursun. Amin! Amin! Amin!

Yukarıda zikredilenleri Allah Teâlâ'ya karşı fakir, okutucu (el-Mukrî), Hâdîmü'l-İmâm El-Habîr –Allah ondan razı olsun- el-Hattam diye meşhûr Muhammed Hamdî –Allah onu affetsin- söyledi.

Mısır'da bir belde (Bu izah satırın üstüne haşiye düşülmüştür)
Mısırd'a bir belde (bu not satırın üzerinde yazılıdır.)

SİLSİLE – İ ŞERİF

Seyyid-i Kainat Hz. Muhammed Mustafa (S.A.S.)
Haz. Ebubekir Sıddık (R.A.)
Haz. Selman el-Farisi (R.A.)
Haz. Kasım İbn-i Muhammed (R.A.)
Haz. Cafer Sadık (R.A.)
Haz. Beyazid El-Bestami (K.S.)
Haz. Ebu'l-Haseni'l-Harkani (K.S.)
Haz. Ebu Ali el-Faremedi (K.S.)
Haz. Yusuf el-Hamedanı (K.S.)
Haz. Abdülhalik el-Gucdüvani (K.S.)
Haz. Arif er- Rivgeri (K.S.)
Haz. Mahmut İncir el-Fağnevi (K.S.)
Haz. Ali er-Ramiteni (K.S.)
Haz. Muhammed Baba es-Semmasi (K.S.)
Haz. Emir Külal (K.S.)
Haz. Şah-i Nakşbend Muhammed Bahaüddin Üveysi El- Buhari
Haz. Alaeddin Attar (K.S.)
Haz. Yakup el-Çerhi (K.S.)
Haz. Ubeydullah Ahrar (K.S.)
Haz. Muhammed Zahid (K.S.)
Haz. Muhammed Derviş (K.S.)
Haz. Haceği el-Emkeneği (K.S.)
Haz. Muhammed Baki (K.S.)
Haz. İmam Rabbani Müceddid-i Elf-i Sani Ahmet Faruk es-Serhendi (K.S.)
Haz. Muhammed Masum (K.S.)
Haz. Şeyh Seyfüddin (K.S.)
Haz. Seyyid Nur Muhammed-el Bedvani (K.S.)
Haz. Şemsüddin Can-ı Canan Mazhar (K.S.)
Haz. Şeyh Abdullah ed-Dehlevi (K.S.)
Haz. Mevlana Ziyaüddin Halid el-Bağdadi (K.S.)
Haz. Ahmed İbn-i Süleyman Halid Hasen eş-Şami (K.S.)
Haz. Ahmed Ziyaüddin el-Gümüşhanevi (K.S.)
Haz. Hasan Hilmi el-Kastamoni (K.S.)
Haz. Yusuf Şefki el-Ofi (K.S.)
Haz. İsmail Necati ez-Zağferanboli (K.S.)
Haz. Ömer Ziyaüddin ed-Dağistani (K.S.)
Haz. Ferşat Zade İbrahim Hakkı el-O-fi (K.S.)
Haz. Hasib es-Serezi (K.S.)
Haz. Abdulaziz el-Kazani (K.S.)
Haz. Ömer Şevki el-Samsun-i (K.S.)
Haz. Muhammed Zahid ibn-i İbrahim el-Bursevi (K.S.)
Haz. Ali Galip el-Ofi (K.S.)

*** Yukarıdaki velilerin açıklamalı hayatları için bakınız GÖNÜL ERLERİ**
Yazar Prof.Dr. H.Kamil YILMAZ Erkam Yayınları

Yusuf Şevki Efendi' nin kütüphanesi ve çok değerli kitapları

Yusuf Şevki Efendi' nin kütüphanesi ve çok değerli kitapları

Kütüphaneden görüntüler

Süleyman Dede' nin dersanesi ve dişçilik yaptığı zamandan kalma aletleri

Süleyman Dede' nin dersanesi ve dişçilik yaptığı zamandan kalma aletleri

ORDU / MESUDİYE

Ailemizin bir bölümünün yaşadığı bu güzel ilçemize gidebilmek nasip olmayınca Mesudiye' nin Aşağı Gökçe Köyü' nün muhtarının telefonunu bulup kendisiyle telefonla görüştüm. Kendilerinden önce oğullarının sonra da akrabamız Cihan Ekşioğlu kardeşimin telefonunu aldım.

Mesudiye' den bir görüntü

Yaşça benden küçük olan (bu araştırma sırasında bilgi aldığım kişilerden yaşça en küçüğüdür kendisi) Cihan Bey' den telefonla bilgi alışverişinde bulunduk. Bölgedeki akrabaların tarihi hakkında çalışmalar yaptığını duyduğum için, kendisiyle bağlantı kurmuştum. Kendisinden daha önce hazırlamış olduğu aile şeceresini alarak Ordu, Mesudiye' deki akrabalarımızın bölgeye yerleşimini ve şeceresini kitabıma koymuş oldum. Bu secereye göre Ordu' daki akrabalarımız Ekşizade İbrahim Ağa dedemizin oğlu Memiş Ağa' nın soyundan gelmektedir.

Aile Seceresi :

1. İbrahim Ağa
2. Memiş Ağa
3. Ali Ağa
4. Sadullah Ağa (Kura- i seb'a – İkizdere' den)
5. Hüseyin (Ordu' ya giden ilk dedemiz, 1850 yılı)
6. Mehmet Ağa
7. Hüseyin – Ali (Mesudiye' ye gelen)
8. Ömer Ağa
9. Hüseyin
10. Halil (Sarıkamış' ta şehit) Kardeşleri:
11. Cemal Ekşioğlu (50 yaş)
12. Cihan Ekşioğlu (25 yaş) (Ekonomist, İş Adamı)

Hüseyin Ekşi
(Eski Milletvekili)
Oktay Ekşi (72 yaş)
Dünya ve Türkiye Basın konsey başkanı – Hürriyet Gazetesi baş yazarı)
Mehmet Ekşi (35 yaş)

Ali Osman Hasan Ekşioğlu
Memduh Ekşioğl
(eski milletvekili)
(TBMM eski meclis başkanı)

Mehmet Osman Ekşioğlu
Uğur Ekşioğlu (Koç Holding Esk Yön.Kr.Bşk.Vek.)
Ragıp Ekşioğlu
Damla Güler (Ekşioğlu)
22. Dönem İst. Milletvekili

Akrabalarımızın yaşadığı Aşağı Gökçe Köyü

Mesudiye' deki akrabalarımızın hakkında nasıl bir şeyler yazayım diye çok düşündüm. Mesudiye denince Türkiye' de ilk Oktay Ekşi Ağabeyimiz akla geliyor. Oktay Ekşi bildiğiniz gibi Türk basının duayenlerindendir ve aynı zamanda Dünya ve Türkiye Basın Konseyleri Başkanı ve Hürriyet Gazetesi Başyazarı' dır. Diğer akrabalarımızdan Uğur Ekşioğlu Bey ve Memduh Bey gibi Mesudiye' deki akrabalarımız ülkemizin son elli yılına damgasını vuran ailelerdendir.

Aile büyüklerinden Cumhuriyet' in ilk yıllarından bu güne kadar devamlı Milletvekili ve ülkemizin tanıdığı insanların çıkması benim için her zaman bir sevinç ve gurur kaynağı olmuştur. Kendilerine sevgi ve saygılarımı sunuyorum.

Soldan sağa: Prof. Dr. Aziz Ekşi, Cihan Ekşioğlu (bilgileri aldığım kardeşimiz), Necati Ekşi, Dünya Basın Konseyi Başk. Oktay Ekşi, Sarpay Ekşioğlu ve Yakup Ekşi.

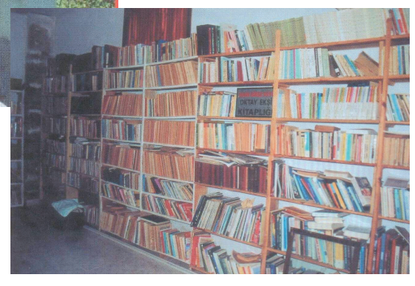

Aşağı Gökçe Cami' nin (bu camiyi de yine bizim akrabalarımız yaptırmıştır.) alt katında bulunan Sayın Oktay Ekşi Bey' in anne ve babası Fatma – Hüseyin Ekşi Kütüphanesi ve Oktay Ekşi Kitaplığı

ARDEŞEN' DEKİ EKŞİOĞLULLARI

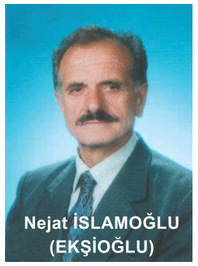
Nejat İSLAMOĞLU (EKŞİOĞLU)

Nejat Bey, bizim Ardeşen' deki akrabalarımızdandır. Aşağıdaki yazıda kendisini yine kendi tanımıyla anlatmıştır.

Kamera arkasında görev yapanları ekranlarda çok fazla göremezsiniz. Oysa yürüyen sistem büyük ölçüde onların sırtında taşınır. Temsilciliklerimizin her biri adeta böyledir. Yürüyen Vakıf hizmetlerinde önemli payları bulunur. Ama ekranda gözükmezler.

On yılı aşkın bir süreden beri Rize Ardeşen temsilciliğimizi başarılı bir şeklide sürdüren sayın Necat İslamoğlu kardeşimizi pek çoğumuz yakından tanırız yeni kuşak kardeşlerimizin daha yakından tanımalarına katkıda bulunmak amacıyla sayın İslamoğlu ' nun özgeçmişini araştırdık.

Ardeşenli Ekşioğlu kardeşlerimizin çıkış merkezi olan Doğanay '' ŞANGÜL'' köyünde 1944 yılında doğdu. İlköğrenimini adı geçen köyde, ortaokulu Ardeşen ilçesinde tamamladı. 1962 yılında Rize öğretmen okulundan mezun olduktan sonra, ilk öğretmenlik görevini Rize İkizdere Cimil Ortaköy İlk okulunda yaptı. Daha sonra Trabzon Fatih Eğitim Enstütüsünü bitirip, Fen grubu öğretmeni olarak Ardahan Ortaokulu öğretmenliğine atandı. 1907 yılında Jandarma Asteğmen olarak Afyon Emirdağ' da askerlik hizmetini tamamladı. 1969' da Artvin Murgul ortaokuluna, 1975 yılında Murgul Lisesi Müdürlüğüne, 1977' de Ardeşen Lisesi Müdürlüğüne, 1982-1985 yılları arasında Trabzon Fatih Lisesinde matematik öğretmenliği yapan sayın İslamoğlu 1993 yılında tekrar Ardeşen Lisesi Müdürlüğüne getirildi. 1997 yılında emekli oldu.

Emekli olduktan sonra, özel dershanelerde yönetici ve matematik öğretmeni olarak görev yaptı. Şuanda Ekşioğlu Vakfının Ardeşen temsilciliğini 10 yıldır yapıyor.

Ardeşen' deki Akarabaların Şeceresi

AÇIKLAMA: Yukarıdaki şema aynı akraba topluluğunun değişik soyadlarının şemasıdır. Çok eski yıllarda OCAKLI akrabası olarak bilinir. Rivayete göre ŞAM kökenlidir.

YERLEŞİM YERLERİ: Ardeşen Merkez, Doğanay-Seslikaya, Armağan-Işıklı Köyleri ile Pazar Hamidiye Köyü ve merkezi. Borçka Merkez, Fındıklı, Peynirciler, Güreşen Köyleri, Rize Merkez, İkizdere'nin Muhtelif Köyleri, Trabzon, Ordu, İspir, Bayburt, Erzurum, Ordu, Fatsa, Samsun, Ankara, İstanbul, İzmir, Adapazarı, Bolu, İzmit, Hopa, Arhavi, Fındıklı Merkez, Meyveli ve Çınarlı Köyü ve diğer bazı il ve ilçelerimizde;

Ocaklı Ailesi : Ardeşen, Yayla Mah.
Akmermer Ailesi : Ardeşen Işıklı Köyü
Kınal-Kınalıoğlu Ailesi : Ardeşen Köyü
Demirali(Demir) Ailesi : Borçka Merkez, Pekvarş köyü
Ay Ailesi : Borçka Fındıklı Köyü
Üner-Yaşar Ailesi : Borçka Fındıklı ve Merkez
Kopmuş Ailesi : Ardeşen Sesli Kaya Köyü

NOT: Ayrıca yukarıda belirtilen soyadlarını taşıyan akrabalarımız münferit olarak ülkemizin değişik il ve ilçelerine Şansül Köyü' nden veya Ardeşen-Fındıklı-Borkça-Pazar ilçeleri ve köylerinden göç etmişlerdir. Ekşioğlu ailesi ise genelde ülkemizin her iline göç etmiştir.

Bildiğim belli yerler:
Trabzon Dernekpazarı, Aktoprak,Yeşilova ve Akyazı Köyleri' ne, İspir, Bayburt ve Erzurum yörelerine, Ordu, Samsun, Sivas, Adapazarı, İzmit, Zonguldak, Konya, Ankara, İstanbul, Antalya, Bursa, Çanakkale illerine. Ardeşen İlçesi Şangül (Doğanay) Köyü' nden göç eden akrabalarımızın yerleşim yerleri.

İslamoğlu Ailesi :Ardeşen merkez mahalleleri, Seslikaya Köyü Pazar İlçesi merkez ve Hamidiye Köyü, Borçka Merkez, Borçka Fındıklı ve Dakvara Köyleri.
Aksamaz Ailesi : Fındıklı İlçesi Çınarlı Köyü, Borçka ilçesi Dakvara ve Fındıklı Köyleri.
Eksilmez Ailesi : Ardeşen merkez, Pazar Hamidiye Köyü, Arhavi İlçesi merkez, Borçka Fındıklı Köyü, Sinop.
Dalbastı Ailesi : Ardeşen merkez mahalleleri, İzmit Maşukiye Beldesi.
Yaşayan Ailesi : Ardeşen Merkez mahalleleri, Hamidiye Köyü, Borçka merkez ve Fındıklı Köyü, Fındıklı merkez.
Temel-Selimoğlu Ailesi : Ardeşen merkez mah. Pazar Hamidiye köyü, Borçka ilçesi Güreşen köyü
Dereci-Vural Ailesi : Ardeşen Merkez Mah., Ardeşen Armağan köyü, Borçka ilçesi Demirciler köyü

Bayraktar- Bayraktutan ailesi: Ardeşen Merkez, Ardeşen Armağan köyü
Özmısırlı Ailesi : Ardeşen Merkez, Borçka Merkez
Şengül Ailesi : Ardeşen Yayla Mah, Fındıklı Merkez ve Meyveli Köyü
Eryılmaz-Hacalıefendioğlu Ailesi: Ardeşen Merkez ve Yayla Mah.
Ekşioğlu Ailesi : Ardeşen Yayla Mah., Işıklı Köyü Pazar Güzelyalı Mah.

22. Dönem İstanbul Milletvekilimiz Sayın Nusret Bayraktar Ağabeyimiz de Ardeşen bölgesindeki akrabalarımızdandır. Sayın Bayraktar' ı insanlarımız eski İstanbul / Beyoğlu Belediye Başkanı olarak da yakınen tanımaktadır. Ardeşen' deki akrabalarımızla görüşüp, tanışmaktan gurur duyduğumu belirtir, kendilerine sevgi ve saygılarımı sunarım.

Yukarıda farklı soyisimler kullanan akrabalarımızın 1996 yılında bir araya gelerek beyanlarıyla imzaladıkları, aynı soydan geldiklerine dair belgenin bir örneği 23 nolu belge olarak sayfa sonunda bulunmaktadır.

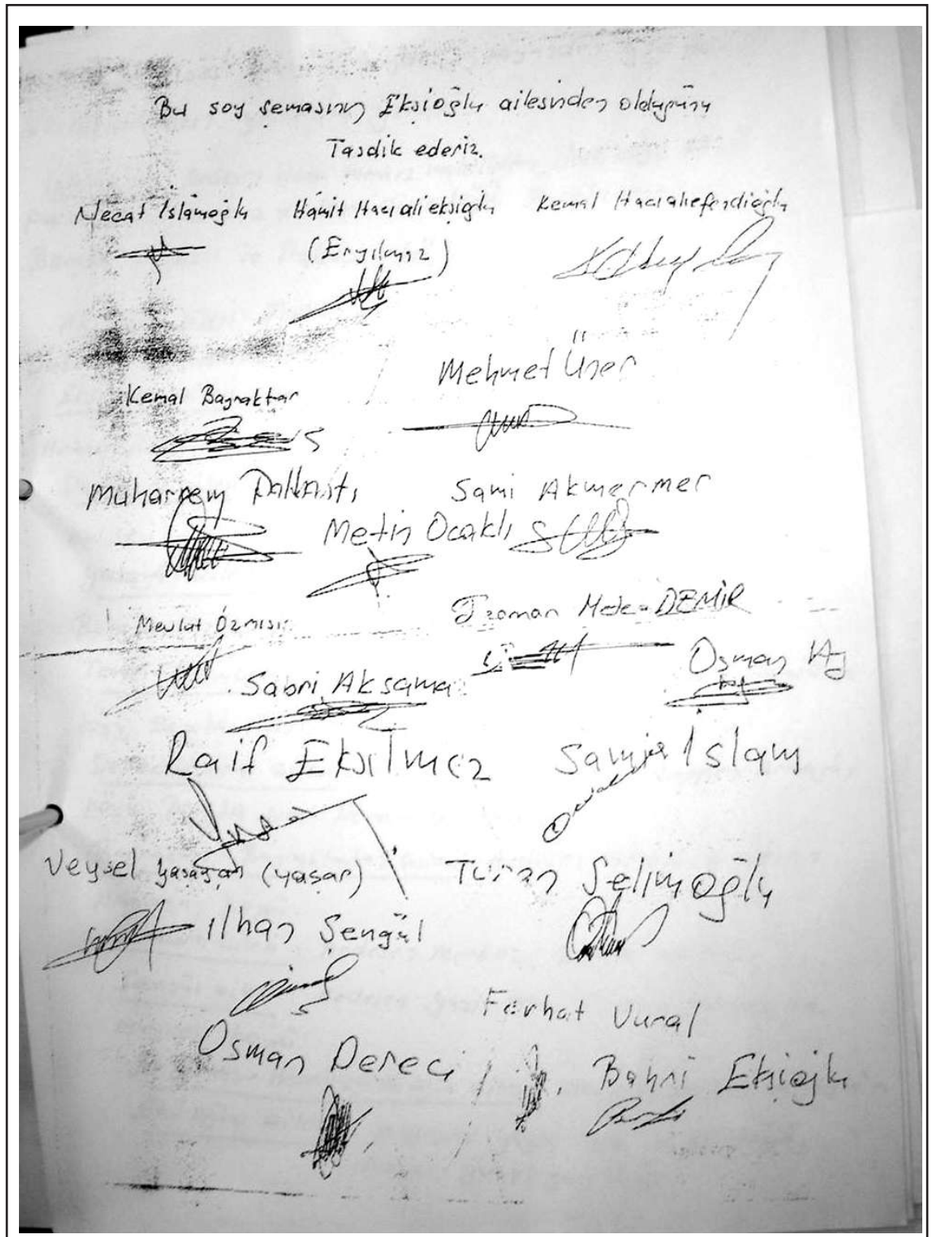

Ardeşenli Akrabalarımızın 1996 yılında yapmış oldukları ve imzaladıkları aile soyadı şeması 23 No' lu belge.

RİZE MERKEZ VE ARDEŞEN

Rize ve Ardeşen araştırmalarında öncelikle tarihi vesikalardan bulabildiğim en önemli bulgu, tahmini dört yüzyıl önce Ardeşen' de yapılan Ekşioğlu Camii' dir. Caminin yapılması ile ilgili akrabalardan aldığım bilgi, ilk camii yapıldıktan sonra akrabalarımızı kıskananlar tarafından yakıldığıdır. 1869' da yeniden yapılan camii Rize bölgesinin eski camilerinden biri olarak tarihi kaynaklarda yerini almıştır. Ayrıca caminin yanındaki mezar kitabesinde Rize bölgesinde tespit edilen en eski mezar taşı olarak, tarihi kayıtlar (Rize Tarihi, Osman Naci AK, 115. sayfa) kaydedilmiştir. Camiyi 1950' lerde Hamdi Dayı akrabadan yardım alarak onarmış ve bugüne gelmesine katkıda bulunmuştur. Allah (c.c.) kendisinden razı olsun. Caminin yanındaki mezarlığa akrabalarımızın defnedildiğini tespit ettik. Yalnız eski mezarlarda kitabe olmadığı için isimlerini bulmak mümkün olmadı.

Rize-Ardeşen Ekşioğlu Camii

Ömer Keleş, İmdat Ekşi ve Necat İslamoğlu

Rize'ye ilk giden dedelerimiz, Kondu' dan edindiğim bilgiye göre, Ekşi Ali Paşa' nın (Bey)'in üç oğludur. Bunlar 450-500 sene önce Rize'ye yerleşmişlerdir. O dönemde Rize' de olan çatışmalar sonucu Rize merkezden, Ardeşen gibi değişik kazalara göç etmişlerdir. Rize merkezdeki araştırmalarımda, geçen süre içinde, şehrin komple değişmesinden ve yapılan eserlerde de soyadına ulaşamadığımdan dolayı herhangi bir belge ve bilgi elde edemedim. Sadece rivayetler duydum. Ancak şurası muhakkak ki Rize ve Ardeşen' de aile bir çok lakap ve soyadı kullanılmış, bu da aslen bizden olup şu anda kanıtlama imkanımız olmayan eserlerin mevcut olabileceğidir. Örneğin bizde bazı akrabalar "Efendioğlu" lakabını kullanmışlardır. Bu lakapla değişik eserlere rastladığını belirtmeliyim.

Ayrıca, eskiden ailemiz İslami gelenekte olduğu gibi mezarlar kitabelerine önem vermemiş ve pek az mezarda kayıtlar tutulmuştur. Bu da mezar taşlarından aileye ulaşmamı zorlaştırmıştır. Yalnız şunu söyleyebilirim ki ailenin bir bölümü

400 – 500 yıl önce Rize'ye gelmiş ve 300 – 350 yıl öncede Rize'yi büyük çoğunlukta terk etmiştir.

Ardeşen' de görüştüğüm ve bu bölgede araştırması olan Necat İslamoğlu amcamın bana verdiği ve1996 yılında tutanak haline getirilen belgenin bir örneğini ve orijinalini burada yayınlayarak bölgedeki akrabalarımızın nerelerde yaşadıklarını ve hangi soyadlarını kullandıklarını tarihe not düşüyorum.

Ben Ardeşen çalışmalarımda şunu gördüm; ailemiz bu bölgede, diğer bölgelere nazaran, şehirleşme ve değişme oranı olarak farklı bir yere sahiptir. Maalesef ki yirmi, otuz değişik soyadı kullanıyorlar. Bu durum da buradaki akrabanın "Ekşioğlu" oldukları halde zamanla farklı soyadları alarak, Ekşioğlu soyadına katkı sağlayamadıklarını gösteriyor. Bölgede yaptığım tespitlerde akrabamızdan yüzlerce ticarethane ve işletmenin olduğunu hatta Ardeşen' deki vergi rekortmeninin akrabamız olduğunu tespit ettim.

İkinci bir tespitim de Ardeşen'li akrabalarımızın okuma oranının diğer bölgelerden yüksek olduğudur. Onlar da zaman içerisinde diğer bölge ailelerden kız alıp, vermesiyle değişime uğrayarak ailenin şehirleşen bölümünü temsil etmektedirler. Buna rağmen aile halen göç ederek hareket halindedir. Bölge içerisinde ve diğer bölgelerde göç etmektedir.

ARDEŞEN EKŞİOĞLU CAMİSİ

Ardeşen merkezinde Çifte Kavak Mahallesi' nde bulunmaktadır. Onarılıp yeni ilaveler yapılarak günümüze gelmiştir. İlk camii Ekşioğlu Hacı Mustafa Efendi tarafından inşa edilmiştir. Bu yapı H.1286 / M. 1869 yılında yenilenmiştir. Yenilenen caminin kuzeyine, yakın yıllarda bir kısım ilaveler yapılmış, kuzeybatıya da bir minare yine akrabalarımızca yaptırılmıştır.

Caminin eski bölümü 8,80 x 9,20 m. boyutlarında dikdörtgen planlıdır. Taş duvarlı ve kırma çatılıdır. Harimin girişi üzerinde mahfil kısmı bulunmaktadır. Cami her cephesinde, altlı üstlü ikişer pencere ile aydınlatılmıştır. Mihrap ve minberin sade olduğu camide, giriş kapısı kanatlarında bitkisel motifli süslemelere yer verilmiştir.

Caminin mihrabı üzerinde onarım kitabesi şöyledir:

Ashabu'l hayrât ve'l- hasenât
Ashabû'r –refi' ve'd-derecât
Evvelâ inşa iden Ekşizade Hacı Mustafa
Me'vası olsun cennet-i ba kemâl –i pür-safa
Sâniyen tecdid idenler bu cami'-i şerif sa'id
Dünyevî her rûz'id uhrevi eylesun azabdan baid
Gerek tab gerek nakd-i zaman ile idenler kâr
İlahi sen afu it cümle günahın kalmasın mısı-i gubâr
Hulusâne kim hizmet ider ise heme-i an
Du cihanda elem û kederden olsun hıfz u emân
Hitam – pezir olmuşdur seksen altı senesi
Mubarek şehr-i Ramazan sene 1286

KAYSERİ

Yıllarca, mesleğim gereği gittiğim tüm şehirlerde Ekşioğlu var mı diye araştırmalar yaparım. Kayseri' de de yaptığım araştırmada akrabalarımızın hem Kayseri bölgesinde ve hem de Mersin' de 150-200 yıl önce Karadeniz' den gelip yerleşenlerinin olduğunu tespit ettim. Bu aileleri temsilen birer ailenin, şeceresini yazarak gelecek nesillere bırakmak isteğimden burada bu konuyu yazmayı düşündüm.

1800 yıllarında Kayseri bölgesinde yapılan nüfus kayıtlarını Kayseri Valiliği' nden temin edip ekte sunuyorum. (*24 No' lu belge) Kayseri' de tanıştığım ve aynı zamanda meslektaşım olan Kemal EKŞİ Bey' den aldığım bilgileri aşağıda naklediyorum.

Yahyalı' ya ilk gelen dedeleri Mehmet EKŞİ imiş. Delikanlı olarak geldiği Yahyalı' da dini eğitim yapmak istediğini belirtmiş, yöre halkı da kendisini oradaki bir medreseye getirmişlerdir. Orada hafız olup dini eğitimini alıyor. Daha sonra Yahyalı' da evlenerek Yahyalı Merkez' e yerleşiyor. Burada ailenin lakabı "Karadenizli" olarak bugün bile söyleniyor. Mehmet Hafız, zaman içerisinde "Memeç Hafız" diye bölgede nam yapıyor. Bugün halen torunlarına "Memeçler" diye hitap edildiğini Kemal Bey' den öğrendim. Kemal Bey' in anlatımıyla, babaları küçük yaşta öldüğü için belli bir dönem geçmişleriyle ilgilenememişler.

Dedesi, bölgede çok gayretli ve dürüst çalışmaları sonucunda o devrin zenginlerinden biri olarak sürüler ve araziler sahibi oluyor. Ailenin yerleştiği yerin, önünden dere akan yamaç bir alan oluşu bana Karadeniz' deki yerleşimi anımsattı.

Aile bölgede misafirperver ve hamiyet sahibi olarak tanınmış. Dedemiz bölgede Niğde' den, Adana' ya kadar İslami ulemayı her yıl belli zamanlarda toplar ve sohbetler edermiş. Bu aile, çok pratik zekalı ve dik başlı olan, her yerde söz sahibi olmaya çalışan, haksızlığa boyun eğmeyen, güçsüzü koruyan, çok sevecen ama otoriter olan bir aile diye tanınır. Bundan dolayı da kardeşler bir türlü bir araya gelip beraber çalışma ortamı bulamazlar.

Kayseri' de Erciyes Üniversitesi' ndeki şantiyemizde Kayserili akrabamız Kemal Ekşi Bey ve İmdat Ekşi.

*** 24 No'lu Belge Kayseri valiliği yayınları 1800 'lu yıllarda Kayseri nufus kayıtları (Ekler Kısmında)**

Kemal Bey' in beyanıyla "biz üç erkek kardeşiz, ben inşaat mühendisi ve müteahhidim, diğer kardeşim Ankara' da Gelişim Dershanesi' nin sahibidir. Diğer kardeşim de makina mühendisidir ve Ankara' da müteahhitlik yapmaktadır. Maalesef ki herkes kendinin önde olmasını istediği için birlikte çalışma kültürü bölgemizdeki ailemizde mevcut değildir." demektedir.

Yine Kemal Bey' in bir hatırasını buraya alıyorum. "Hac görevini ifa etmek için Mekke'deydik. Otelin lobisinde dururken takriben 70 – 80 yaşında bir kadın beni göstererek "şu kimdir?" diye sordu. Eşim de benim beyim deyince "bu uşağı kanım çekti, bu uşak bizden midir?" diye sordu. Eşim de şivesinden Karadenizli olduğunu anladığı teyzeye, "biz Kayseriliyiz, ama eşimin ailesine Karadenizli derler. Yalnız yüz yıldır Yahyalı' dayız." deyince eşime, "kocanın özelliklerini say." demiş. O da saymış. "Peki sinirli midir?" deyince eşim de "çok sinirlidir." dedi. "Benim kanım oni çekti, çağır oni, o bizdendir." deyince beni çağırdılar. Gittim, durumu anlattılar. Oğlu da geldi konuştuk, tanıştık. Bu olaydaki Rizeli aile Mahmut Abi ve annesiymiş.

Adını soyadını bile bilmeden ninenin bakarak yıllar sonrası akrabasını "kanım çekti" diyerek tanıması da, olsa olsa Allah' (c.c.) ın bizim aileye verdiği büyük bir nimettir diye düşünüyorum.

Ailenin sayısını sorduğumda tahminen 200 kişinin Kayseri' de, 300 – 350 kişinin de Türkiye' nin değişik yerlerine göç ettiğini söyledi. Tahmini aile sayısı beş yüz, beşelli kişi olduğunu belirtti. Kemal EKŞİ Bey' e teşekkür ederek yeniden görüşmek üzere ayrıldık. Allah her şeyi gönlünce versin. Ailenin oraya geliş tarihi 1800' lü yılların başı olarak tahmin edilmektedir.

AİLE SECERESİ	
Mehmet EKŞİ (Memeş Hafız)	1820
Mehmet	1870
Ali EKŞİ	1912 - 1967
Kemal EKŞİ	54 Yaşında İnşaat Mühendisi / Kayseri'de Müteahhit

AİLEDE ÜÇÜNCÜ GÖÇ ŞEKLİ
KAYSERİ/GESİ BELEDİYE BAŞKANI Sn.Sami EKER

Ailemizin üçüncü bir göç olayı da Sayın Sami Eker' in (Ekşioğlu) babasının yaşadığı örneklerde olduğu gibidir. Sami Bey' le1995 yılında tanıştım. O zaman Kayseri Milli Eğitim Müdürlüğü' nde çalışıyordu. Onun ailesinin başından geçenleri anlatarak aynı zamanda yıllar önce ailemizin yaşadığı trajedileri de ortaya koymak istedim.

Diğer önemli bir konu, ailenin yok olmasından sonra bölgede Ekşioğlu isminin de tarihten silinmesidir. Böylece aile konup – göçtüğü nice mekanlardan birisiyle de ilişkisini kesmiş oluyor. Bu durum, Ekşioğlu ailesi için tarihte takip edilmesi konusunun zorluklarını gözler önüne sermektedir.

Sami Bey' in, Kayseri' de doğup büyümesine rağmen İkizdere' deki Ekşioğlulları' nın özelliklerine aynen sahip olduğunu belirtmek istiyorum. Partisi oy kaybetmesine rağmen o yine Belediye Başkanlığı' nı kazanmıştır. Her yerde kendisinden söz ettiriyor. Kendilerine başarılar diliyorum. Aşağıda Sami Bey' in kendi anlatımıyla hayat hikayesini veriyorum.

Kayseri Gesi Belediye Başkanı
Sami Eker (Ekşioğlu)

1954 doğumluyum. Kayseri nüfusuna kayıtlıyım. İlkokuldan itibaren tahsilimi Kayseride yaptım. Elektrik mühendisiyim. 1999 yılından itibaren Kayseri Gesi Belediye Başkanlığı görevini yürütmekteyim.

Rahmetli babam 1328 (1912) Bayburt doğumlu olup bizlere Bayburt eşrafından Ekşioğlu sülalesinden olduğumuzu söyler, 4-5 yaşlarında Bayburt' tan Ermeni zulmünden kaçtıklarını hatırladığından bahsederdi. Beş - altı kardeş olmalarına rağmen yalnız kendisinin annesiyle beraber kurtulduğunu bizlere anlatırdı. Ne sebeple olduğunu net olarak bilmiyorum ama bu yaşlarda Bayburt'a gittiğinde kendi evlerini görünce hatırlayarak ağladığından bahsetmişti.

Bu konuda önemli husus şudur. 1968 yıllarında babam Bayburt' a gitmişti. 3-4 ay sonra oradan bize bazı mallarımızın satışından 30 bin lira para gönderilmişti. Babamızın ifadesine göre Bayburt' un çok büyük bir kısmının tapu kayıtlarının dedemin (İdris') üzerine çıktığı ancak sahiplenen olmadığından devletin zimmetine geçtiğinden bahsederdi ve Ekşioğlu han ve hamamlarının mevcut olduğunu söylerdi. O günden bu tarafa da herhangi bir araştırma yapmadım. Babam annesiyle beraber (başka kardeş yok) Bünyan' a yerleşirler. 1930 yılında da Kayseri' ye gelirler. Ailemiz şu anda 3 erkek ve 3 kız kardeş (biri vefat etti) olarak Kayseri' de hayatını devam ettirmektedir.

MERSİN, SİLİFKE / EKŞİLER KÖYÜ

Silifke' yle ilgilenmem, Kayseri' de tanışdığım Tayyar EKŞİOĞLU Bey' le başladı. Tayyar Bey Kayseri' den ayrılmıştı. Bu kitabı yazmaya niyetlenince Mersin, Silifke' de Musa Ekşioğlu' nu bulup onunla irtibata geçtim. Kendisinden aile hakkında aldığım bilgiler hemen hemen bizim bölgemiz ve Kayseri' dekilerle aynıydı. Musa Bey 55 yaşında, babasının adı da Musa EKŞİOĞLU, dedesi Süleyman EKŞİOĞLU, ondan sonraki dedelerini ise bilmiyor. Köyü kuran dedelerinin 180 – 200 yıl önce kara denizden geldiğini ve köyü kurduğunu köyün isminin "Ekşiler Köyü" olduğunu bana anlattı.

Köy konum olarak önünden dere akan, çevreye hakim sırtta kurulmuş. Köydeki camiyi de dedeleri yapmışlar. Nesilden nesile Karadeniz' den geldiklerini ve Karadeniz' de büyük bir aileleri olduğunu anlatmışlar. Yalnız niçin gelindiğini bilmiyorlar. Köyde şu anda çok az sayıda akraba kalmış. Aile Mersin, İstanbul, Ankara ve diğer bölgelere dağılmış. Tüm anlatılanları dinledikçe bizim bölgedekilerle bire bir örtüşüyor. Aile nüfusunu sorduğumda dışarı göç edenler dahil tahmini 500 – 600 kişi olduğunu öğrendim.

Musa EKŞİOĞLU Bey' e bana yardımları için teşekkür edip mümkünse bana köylerinin bir resmini göndermesini rica ettim. Silifke' de Musa Bey'in amca oğlu Mustafa Ekşioğluyla da telefon vasıtasıyla görüşme fırsatım oldu. Onun aile şeceresini de aşağıda yazıyorum.

Mehmet Ekşioğlu
Musa Ekşioğlu
Ali Ekşioğlu
Veli Ekşioğlu
İbrahim Ekşioğlu
Mustafa Ekşioğlu (83)

SAMSUN TEKKEKÖY ZİYARETİM

Rize' den tatil dönüşü makamında ziyaret ettiğim Samsun, Tekkeköy Belediye Başkanı, amcamız Sayın Mustafa Yücel Bey' e bize karşı göstermiş olduğu misafirperverlik için teşekkür ediyorum.

Rahmetli Molla Ahmet Yücel (Kurtuluş Savaşı' nda Samsun Tekkeköy Milis Kuvvetleri Komutanı, Mustafa Bey' in babası) Cumhuriyet' in ilk yıllarında Tekkeköy Belediye Başkanlığı' nı yapmıştır. Ağabeyi Sıtkı Ünal Yücel de, Belediye Başkanlığı yapmış olup, diğer ağabeyi Hasan Şevki Yücel uzun süre Samsun Milletvekilliği yapmıştır. Ziraat Odaları Eski Genel Başkanı, şu anda da Yönetim Kurulu Üyesi olan Sayın Av. Faruk Yücel de bu ailedendir. Aileden siyaset ve sendika konularıyla ilgilenen çok fazla akrabamız olduğu bilgisini edindim.

Kendisiyle tanışmaktan ve görüşmekten gurur duyduğum sevgili amcam Sayın Mustafa Yücel' e hayat boyunca sağlık mutluluk ve huzur dolu bir yaşam diliyor, Allah' tan herşeyi gönlünce vermesini niyaz ediyorum.

Samsun Tekkeköy Belediye Başkanı Sayın Mustafa Yücel ve İmdat Ekşi

EKŞİ ALİ SOYUNUN BULABİLDİĞİM SOYADI VE BUNLARIN İLK ÇIKIŞLARININ OLDUĞU BÖLGELER

Ekşi Ali

Dernekpazarı Kondu Kökenli Soyadları
1.Ekşi
2.Ekşioğlu
3.Gültekin
4.Akyüz
5.Kanca
6.Mercan
7.Yücel
8.Yakut
9.İlem

Rize/İkizdere
1.Ekşi
2.Ekşioğlu

Mersin
1.Ekşi
2.Ekşioğlu

Kayseri
1.Ekşi
2.Eker

Rize/Ardeşen
1.Ekşi
2.Ekşioğlu
3.Ocaklı
4.Akmermer
5.Ömeroğlu
6.Kıralıoğlu
7.Demirali(Demir)
8.Yaşar
9.Ay
10.Üner
11.Vural
12.İslamoğlu
13.Aksamaz
14.Eksilmez
15.Dalbastı
16.Yaşayan
17.Temel
18.Selimoğlu
19.Dereci
20.Bayraktar
21.Özmısır
22.Şengül
23.Eryılmaz
24.H.A.Efendioğlu

EKŞİOĞLU NÜFUSU

Ailemiz için bu husus devamlı surette bir çekişme konusu olmuştur. Ben de bu kitap vesilesiyle bu konuda değişik uzmanlarla (üniversitelerdeki akademik görevliler, Türkiye' de nüfus işlemleri yürüten Nüfus ve Vatandaşlık Genel Müdürlüğü' nün Bilgi İşlem, Arşiv, İstatistik Müdürlüğü gibi değişik bölümlerindeki uzmanlar) birebir yaptığım görüşmelerde şu kanıya vardım. Bu sayı konusunda soyadı değişmeleri, evlenen kızların doğal olarak yeni soyadı almaları ve dönemsel olarak nüfus artış hızları değişiklikleri gibi bir çok nedenden dolayı bu konuda yapılacak tüm tespitler sadece tahminden öte bir değer taşımaz.

Bu bilgiden sonra benim de matematiksel olarak bulduğum bir rakam olacak. Bu rakamın tahmini olduğunu özellikle altını çizerek belirtiyorum. Aile tarihinde yaptığım tespitlere dayanarak bulduğum bu tahmini sonucu dayanaklarıyla şöyle tespit ettim.

Bölgesel bazda yaptığım incelemelerde görüştüğüm aile bireylerinden 150 yıl önceki dedelerimizden bu güne gelene kadar ki devre sonucunda zamanımızdaki aile bireylerinin sayısını istedim. Benim bulgularım da;

1- Kendi dedem olan, Tulumpınar' a gelen Mehmet dedemin bugün dünyada olan torunları tahmini olarak 500-600 kişidir.

2- Kayseri' deki ailenin 180 yılda oluşan sayısı 500-550 civarındadır.

3- Mersinde'de 180-200 yılda ailenin sayısı 500-600' dür. Bunlar hepsi birbirinden bağımsız olarak elde ettiğim rakamlardır.

Bununla nasıl bir sonuca ulaşırım diye çok düşündüm. Sonuçta matematikçilerden aldığım bilgilerle ulaştığım sayı şudur. Ekşi Ali' den İmdat Ekşi' ye kadar ki geçen süre 1460 – 2004 = 544 senedir. Nesil olarak da takriben 18 nesildir. Matematiksel türev formüllerinden yararlanarak yapılan tahmini nüfus sayısı aşağıdadır.

Matematikte kullanılan üssel fonksiyonlar ve türev formüllerinin birlikte kullanılması sonucunda aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

(n – 5). (x) n/e +k

1. Kuşak 30 Yıl 1

5. Kuşak 150. Yıl.....600

$$x = \Phi \rightarrow \sum_{n=1}^{n=1 \sim \infty} 544$$

18. Kuşak 540.Yıl.....

Üssel Hız Oranı 18/5 = 3,6

$(30)^{3,6}$ = 207,795 Kişi

Kalan kuşaktan toplam sayı

207,795 x 3,6 =748,064 Kişi

Toplam Aile Sayısı: 748,064 + 600 =**748,664** kişilik bir nüfusu bulabiliriz.

x : Bir nesil için oluşan yıl sayısının değeri
n: Toplam nesil sayısı
e: Belirli yıldaki nesil sayısı
k: Belirli yıldaki toplam nüfus sayısı

Benim matematik bilgisine çok güvendiğim mühendislerimden Sayın Faruk ÜNAL Bey' in matematiksel formüllerle bulduğu sayı tahmini 748,664 kişidir. Kendi tahminim de ailenin nüfusunun 500.000 (beşyüzbin) kişiden fazla olduğudur.

Yukarıda da bahsettiğim gibi kesin bir sayıyı bulmak mümkün değildir. Herkesin isteğini rakamı kabul edebileceğini belirterek, benim bulduğum tahmini matematiksel nüfusun bu olduğunu belirtmek istiyorum.

EKŞİOĞLU AİLESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bence dedemizin kurduğu sistemin, bizim ailenin bugününü etkileyen sonuçlarını da irdelemeden geçemeyeceğim. Hani derler ya “sonraki neslin kaderini önceki nesil tayin eder.” Gerçekten de kendi hayatıma baktığımda ben babamın yetiştirdiği, tabiri caizse eseriyim. Bu, sırasıyla, “hepimiz Ali dedemizin eseri oluyoruz” demem yanlış olmasa gerek. Bu eser de kendine göre sonuçlar doğurmuştur.

Bu iddiamın nedeni şudur ki, geçmişe bakınca ailemizin herhangi bir bireyinin yapmış olduğu en ufak bir yanlış o çevrede büyütülmesine karşın, aile bireylerinin başarıları ise yok sayılmaya çalışılıyor.

Günümüze baktığımızda da farklı bir şey göremiyorum. Ekşioğlu ailesi, (Ekşi, Ekşioğlu’ nun dışındaki soyadlarının da aynı kökten geldiklerini bilmemelerine rağmen) Türkiye’deki yaşayanların büyük çoğunluğunun yakinen, en azından ismen de olsa bildiği bir aile olamasına rağmen, bu büyük ailenin ne devlet kadrolarında ne de siyasette yeterince temsil edilemeyişi beni etkilemiştir. Hatta bir olay vardır ki anlatmadan geçemeyeceğim. Kendisini sevdiğim ve takdir ettiğimailemizden bir ağabeyim yıllarca bir partiye hizmet etmiş, partinin kuruluşundan, gelişimine ve tüm sıkıntılarına katlanmış olmasına rağmen milletvekilliğinin önü devamlı kapatılmıştır. Söz konusu parti İstanbul genelinde aday tespiti için yapmış olduğu seçimde, Abimiz ilk üç sıraya girmesine rağmen yanılmıyorsam 27. sıradan aday gösterilmişti. Bu olaya belki ondan çok ben kızmıştım.

Farklı görüşlerde olmalarına karşın istisnasız tüm akrabalarımızın siyasi veya bürokratik yönden gelişimine, özellikle ilgi duyduğum için, devamlı takip ve analiz etmeye çalışmışımdır. Ne siyasette ne de bürokraside yönetim kadrolarına bizim ailenin bireylerinin hak ettiği yerlere gelebilmesi, özellikle seçiciler tarafından engellenmektedir. Bunun nedenini kendimce devamlı analiz etmeye çalışmışımdır. Bulduğum nedenler, aynı zamanda aile bireylerinin daha önce belirttiğim hatalarının büyütülüp, başarılarının gölgelenmeye çalışılmasının da nedenidir.

Günümüzde hangi iş kolu veya sektör olursa olsun mutlaka o bölümün zirvesinde ailemizin temsilcisileri varken sadece bir başkasının seçimi veya tayiniyle gelinebilen noktalara gelemeyişimizin sebepleri ne olabilir? İşte burada bizim ailenin yüzyıllardır genlerine işleyen özelliklerinden dolayı bu sonucun oluşması doğal olarak gelinen bir noktadır. Şimdi gelelim, beni böyle bir kanıya iten tespitlerime.

Ali dedemin kurduğu sistemde yetişen nesiller, çevre bölgelere göç ettirilince, tek olarak yaşama kültürü genlerine işledi. Adeta her birinin ayrı bir kral gibi yaşama içgüdüsüyle yetişmesi, birliktelik kültürünü yok etmiştir. Zaman içerisinde ve bulunduğu ortamda kolaylıkla hakimiyet kurup duruma adapte olabilme özelliği, ailede doğal olarak gelişti. Zorluklar içerisinde yetişen insanların güçlü meziyetler edindiği ve başarılı oldukları günümüzde bilimsel olarak kanıtlanmıştır.Bu da beraberinde başarıyı aynı zamanda rakiplerinin çıkmasını da doğurdu. Rekabet

insanın daha da gelişmesini sağladığı için bu durum, ailece, abartmadan şunu söyleyebilirim ki bulunduğumuz bölgelerdeki diğer insanlardan bizleri avantajlı konuma getirmiştir.

Ekşioğlu’ nu tanıyan bir insana “Ekşioğlu’ nu” sorduğum da duyduğum kelimeler genelde, cesur, gözü pek, çalışkan, hırslı, dik başlı, zora girince motive olan, olduğu ortamda lider olmak isteyen, aklına yatmayanı kabul etmeyip reddeden, itirazkar, doğru bildiğinden dönmeyen, bir pire için yorgan yakan, tez canlı ve sinirli, düşene yardım eden, asla hakkını çiğnetmeyen vs. olmaktadır.

Bunun yanında zor koşullarda ailenin genlerine yerleşen aile içi dayanışma eklenince, bizim dışımızdaki insanların bize karşı yukarıdaki tutumlarını anlamak zor olmasa gerek.

Devamlı kendisini, daha ileriye doğru besleyen bu sistemle yetişen, aile bireyleri doğal olarak bulundukları çevrede kıskanılmıştır. Bu da, meyve veren ağaç taşlanır misali ile, onları devamlı tenkit edip, görmemezlikten gelinmesine neden olmuştur. Bağımsız gözle bakıldığında yaşadığımız asırda istisnasız ülkemizin her bölgesinde sadece inşaat olarak binlerce eseri yapan bir aileyiz. Buda bu ülkede üreten bir aile olduğumuzun en büyük kanıtıdır. Bu kadar çok eserler yapmamıza rağmen, Allah’a şükürler olsun ki; en son Gölcük depremi dahil, ailemiz bireylerinin yapmış olduğu binalar dimdik ayaktadır. Buda bizim ailece yaptığımız işi, en güzel şekilde yaptığımızın en iyi delili olsa gerek. Bu kadar başarılı bir ailenin yeterince ülke yönetimine söz sahibi olmayışı ülke için bir kayıp olduğu kanaatindeyim. Çünkü dünyada gelişimin temelinin rekabet olduğu bir gerçektir.

Son yıllarda yönetici konumundaki insanlar, çevresinde bizim gibi özelliklere sahip kişileri istemedikleri için, devlet kademelerinde başarı ve liyakatin yerine “emredersin efendim”cilik yerleşince, siyaset ve bürokraside ilerlememiz doğal olarak engelleniyor. Bu da ülkenin en büyük kayıplarından biri olsa gerek. Atalarımızın dediği gibi, “ekmeği ekmekçiye ver, bir ekmek de üste ver.” sözünün değerinin anlaşılmamasının sıkıntısını ailece ve ülkece hepimiz çekiyoruz.

Bir dönem, yerleştiği yerde başka Ekşioğlu olmayışı yüzünden ailemiz genelde bir birlerine daha çok yardımcı oluyordu. Son yıllarda teknolojinin gelişmesi ve akrabanın sayısının artması aile içinde rekabeti ve iddialaşmaları doğurmaya başladı. Maalesef ki günümüz dünyasında herkes (dünyanın dev firmaları bile) birleşip güç kazanırken bizim tek adam yönetimi özelliğinin, ailenin geleceği için tehdit oluşturduğunu söyleyebilirim.

Sıfırdan başlayıp belli bir düzeye getirilen firmalar, yeni neslin büyümesiyle parçalanmakta, böylece bir kısır döngü oluşmaktadır. Şu anda Türkiye’ de on binlerce firması olan Ekşioğlu ailesinden, uluslar arası dev bir firmanın doğmamasının nedeni de bu özelliklerimizdir. Bizim birimizin yaptığını, artık başkasının kötülemesine gerek kalmayacak, çünkü bizim ailemizden birinin yaptığını diğeri yoketmeye çalışırken nasıl sonuç alına bilinir ki?

Kanatimce zaman kaybetmeden birlikte çalışabilme kültürüne erişmemiz ve kentleşme olgusuyla birbirinden uzaklaşmadan, bozulmadan, bilinçli bir şekilde şehirlileşme sürecini tamamlamız gerekmektedir.

Aile adına belli yerlere yerleştirdiğimiz akrabalarımızı da, görevini yapabilecek

kişilerden seçmemiz, ailemizin geleceğinin teminatı olacağı kanısındayım. Ben ailemizdeki bu yapılanmayı Selçuklu' nun parçalanması sonrası Anadolu' nun değişik yerlerine dağılan beyliklere benzetiyorum.

Akl – ı selimle ve birliktelik ruhuyla bu durumdan çıkacağımızı ümit ediyorum.

Aile olarak yüzyıllardır genlerimize yerleşen ve bizi başarılı kılan özelliklerimizden dolayı çevremizde bize karşı yapılanları hoş görmek zorundayız. Bu güne kadar yaptığımız en büyük yanlışlardan birisi, bize karşı yapılan kötülüğe karşı, gücümüz olduğundan dolayı daha ağırıyla karşılık vermekten olmuştur. Buda aileye, daha fazla aileye antipatiyle bakılmasına neden olmuştur. Keşke bundan sonra Hz.Ali'nin dediği gibi; "İnsanların en kötüsü, iyiliği kötülükle karşılayan, insanların en iyisi, kötülüğe karşılık iyilik yapmaktır. Hz. Ali" mübarek sözlerinden anlaşılacağı üzere bize karşı yapılan kötülüklere hoşgörü gösterip affetmek büyüklüğün şanındadır. Bizede bu yakışır.

İMDAT EKŞİ' DEN EKŞİ ALİ' YE

Yıllardır biriktirdiğim belge ve bilgilerle birlikte takriben sekiz aydır bi'l-fiil zamanımı ayırıp yaptığım tespitlerimin sonucunda elde ettiğim ve kesinliğine inandığım bilgilerle kitabın bu bölümüne kadar ulaştım. Burada özellikle dikkat edilecek olursa, kitabın asıl ağırlıklı bölümlerini İkizdere ve Kondu bölgeleri kapsamaktadır. Bunun nedeni geriye gidebildiğim tarihe kadar gidip ulaşabildiğim son tarihi bulmaktı. Böylece bulduğum en eski tarihten günümüze kadar kesintisiz bir şecere oluşturmakla amacımın bir kısmını yerine getirmiş oldum.

Kitapta özellikle Karadeniz' den birkaç şehirdeki akrabalarımızın şeceresi ile, kendisinin bizim aileden olduğunu belirten uzak şehirlerden örnek aileler alarak, ailenin nasıl bir göç yaşadığını tespit etmek ve aile için ortak özellikleri bulmak istedim.

Takdir edilir ki son yüzyıla kadar tahmini 30 bölgeye göç vermiş ve son 50 yılda da hemen hemen Türkiye'nin her iline dağılmış olan akrabalarımız hakkında kitap yazmak imkansız gibidir. Bu kitaptaki bilgilerle diğer bölgelere yerleşen akrabalarımız, isterlerse bu kitaptan faydalanarak kendi geçmişlerini bulabilirler diye düşünüyorum.

Kitapta özellikle Kondu bölümüne önem vermemin birinci nedeni "Yiğit düştüğü yerden kalkar." atasözündeki gibi bizim bulabildiğimiz en eski yerleşim yerimiz olmasıdır. İkinci nedeni de, ailede özellikle tarihi vesikalarıyla ortaya koymaya çalıştığım gibi bugünkü anlamıyla profesör olabilmiş en eski dedemizin ve onun yine yüzyılımızın en değerli alimlerinden kabul edilen oğlunun o bölgede oluşudur. Ayrıca aile hakkında en doğru bilgilere böylece ulaşabileceğimi anlamam ve bilgi kaynaklarımın iyice tanınmasını sağlayarak bilgilerin doğruluğunu teyit etmek düşüncemdir. Değişik konular üzerinde özellikle tespit ve eleştiriler yaptım ki bu konuların düzeltilmesi için ilgililere bu şekilde ulaşabileyim diye düşündüm.

Ekşi Ali dedemizin mezarı ve ilk yerleşim yerini bulduktan sonra, bu dedemizin kim olduğunu araştırmaya devam ettim. Dedemizin geçmişi hakkında baba ismi dahil herhangi bir belge bulamadım. Sadece rivayetler mevcuttu. Ayrıca eşinin de kim olduğuna dair (Cansızoğullarından olduğu rivayet ediliyor) bir bilgi bulamadım. Dedemizin dört oğlu olduğu, bunlardan birini yanında tutup diğer üçünü Rize ve çevre bölgelere gönderdiğini Kondu' dan edindiğim bilgi olarak yazabilirim. Kondu' daki akrabalardan aldığım şecere (1798 'den sonraki tarihleri kesin olarak kapsamaktadır) bugünden Ekşi Ali dedemize kadarki dönemi kapsamaktadır.

Rize bölümünde Ali dededen sonra "Rize Kura – i seb'a (7 köy) Kör İbrahim" diye yazılması İkizdere'den bölgeye giden akrabalarımızdan dolayı Rize bölgesindeki aile temsilcisi olarak Ekşizade İbrahim Ağa dedemizin kabul edilişindendir. 1971' de Ardeşen' deki toplantıya katıldıktan sonra ilave edilmiştir.

Ekşi Ali dedemizin doğum tarihi tahmini 1460 olarak yazılmış. Bence 1420 - 1430 arası olması kuvvetle muhtemeldir. Bu görüşümün nedeni, dedemizin 1460' larda yaşadığı olaylarda 30-40 yaşları civarında olduğunu tahmin etmemdir. Bu dönemlerin Türk tarihinin en karışık dönemlerinden birisi olduğunu söylemek yanlış olmaz zannederim.

Okuduğum tüm tarih kitaplarında bu tarihlerden geriye doğru bilgilerin büyük çoğunluğunun rivayetler şeklinde olduğudur. Türkiye' de bu konuda kitap yazmış olan tarihçilerimizin kitaplarından alıntılarla yeni tarih kitapları yazılmaktadır. Konuyu ilk yazan tarih kitabını okuduğunuzda yazar o konunun o şekilde rivayet edildiğini, kaynağı ile birlikte yazmakta olduğunu gördüm. Yalnız bunu, kişi bazlı olaylar için kastederek söylüyorum.

Ben de Ekşi Ali dedemizden gerisini duyduğum rivayetler ve kendi bulduklarımı görüşüm olarak bu bölümde yazmaya maddeler halinde çalışacağım.

1- Rivayetin birisinde "Seyyid ailesi" olduğumuz söylenmektedir. Doğrudur, tarih kitaplarında hatta Batılılar' ın yazdıklarında da (*27 No' lu belge) bu bölgeye Seyyid ailelerinden yerleşenler olmuştur. Bunlar Osmanlı kayıtlarında da mevcuttur. Osmanlı, Seyyid aileleri için özel kayıtlar tutmuş ve o ailelere bununla ilgili belge vermiştir. Bizim ailede bu belgeyi alan olup olmadığını bilemiyorum. Söz konusu Osmanlı Seyyid kayıtlarının incelenmesini istediğim dostlarımdan bu kayıtların çok karışık olduğunun bilgisini aldım. Hacı Süleyman dededen aldığım Yusuf Şevki El-Ofi Hz.' ne ait Mısır El-Ezher ulemasından o dönemin yetkilisi Muhammed Hamdi imzalı İcazetname' yi (aslı Süleyman dedededir) Türkçe' ye çevirtince karşılaştığım durumu da burada yazmak ihtiyacı hissediyorum.

Söz konusu İcazet belgesinde İcazeti alan: "Es-Seyyid Yusuf Şevki b. Hasan…" Şevki Efendi' nin Seyyid olduğu, ki bu bizim ailenin Seyyid olduğu tezini kanıtlar, ya da söz konusu Mısır uleması "seyyid" sıfatını bizdeki "hazretleri" kelimesini kullanmamız gibi bir yüceltme anlamında kullanılmıştır.

Süleyman dedeyle görüştüğümde Yusuf Şevki Efendi' nin bulduğu dokümanların Ruslarca yok edildiğinden bahsetmiş ve dedesi ölünce çocuklarının küçük olmasından dolayı da onun hakkındaki bilgileri başkasından öğrendiklerini beyan etmişti.

Yusuf Şevki El-Ofi Hazretleri' nin çevresindekilere de bu konuda herhangi bir bilgi vermediğini göz önüne alarak söz konusu "Seyyidlik" ünvanını bir yüceltme anlamında kullandığı kanaatindeyim. Eğer Yusuf Şevki Efendi Seyyit olduğunu bilseydi bunu Osmanlı kayıtlarından da alırdı ve bize intikal eden kimlik kartında bu konunun olması gerekirdi. Benim görüşümü bu şekilde izah edebilirim.

2- İkinci görüş ise EKŞİ ALİ' nin babası Ahmet' in padişahın veziri tarafından, padişaha yanlış bilgi verilmesi sonucu, asıldığıdır. Padişah da kendisini yanıltan devşirme vezirini astırdığını, Ali Paşa'yı da ordusunda komutan olarak görevlendirdiğini, Trabzon seferinden sonra Ali Paşa' dan çekinerek "Ali sen ekşidin" dediğini v.s. rivayet edilmekteydi.

Ben şunu öncelikle belirtmek istiyorum ki bölge ile ilgili bir çok tarih kitabı okudum. Sonuçta bu konularla ilgili hemen hemen herkesin kaynak olarak aldığı Ord. Prof. İsmail Hakkı Uzunçarşılı' nın ve Prof.Dr. Faruk Sümer' in o dönemle ilgili kitaplarının olduğunu gördüm ve okudum. Okuduğum eserle birlikte benim elde ettiğim bulgular ışığında işin içine bir de nesilden nesile gelen rivayetler eklenince bu bilgileri dostum olan tarihçilerle ve uzmanlarıyla paylaşarak bir sonuç elde etmeye çalıştım.

*** 27 No'lu Belge ekler bölümünde Trabzon şehrinin İslamlaşması ve Türkleşmesi HEATH W.LOWRY Boğaziçi Üniversitesi Yayınları Sy.107-109**

Burada öncelikle şunu belirtmek istiyorum ki bir insan kendisinden önceki 150 – 200 yıllık bilgileri kesine yakın şekilde aktarabilir. Hele bizim gibi genelde geçmişine bağlı olan bir ailede bu kesin olarak söylenebilir diye düşünüyorum. Yalnız şurası da bir gerçek dedenin torununa, onun da torununa anlatması, demektir ki bu da her anlatanın ve dinleyenin bazı şeyleri ekleyip çıkarmasıyla bilgi değişerek sonraki nesillere aktarılır.

Ayrıca ailede babadan, oğula geçen kalıtsal özellikleri göz önüne alarak doğruya daha yakın tahmini oluştururum zannediyorum. Tarihte o dönemde neler olduğunu da okuyunca herkesin kabul etmesini beklemediğim ama benim ulaştığım sonucu okuyucularımla paylaşmak istiyorum.

Öncelikle tarih kitaplarında Ekşi, Ekşioğlu veya Ekşizade ismini 1500' lerden önce bulamadım. Burada bazı isim benzerliklerini yazabilirim. Kayseri Tarihi' nde sayfa 72' de Alparslan' ın Oğuz (Türkmen) Beyleri' ne ve boylarına, Anadolu' yu fetheden Selçuklular' ın en meşhur ve mağlubiyet tanımaz kumandanlarından EKSÜK OĞLU ARTUK Bey' den bahsedilmektedir. Burada EKSÜKOĞLU-EKŞİOĞLU benzerliği ilgimi çekmiştir. Ayrıca Artuk Bey bir Oğuz Beyi' dir. Yine aynı kitabın 137. sayfasında Muhiddin Pervane' nin (ölümü m. 1277) yakın adamlarından ESKİOĞLU Seyfeddin' in Moğollar tarafından katledildiği yazmaktadır. Burada da ESKİOĞLU – EKŞİOĞLU benzerliği mevcuttur.

Yer ismi olarak da değişik bölgelerde Ekşi, Ekşioğlu' nu andıran isimlere rastlanmaktadır. Örneğin Dr.İsmet Miroğlu' nun "Bayburt Sancağı" adlı eserindeki bölge ile ilgili bölümleri ekte yayınlamıştır. (*25 No' lu belge) Mezkur kitabın 15. sayfasında Trabzon seferindeki Osmanlı ordusunun Tercan' da Mama Hatun Kervansarayı civarında Eskidere (EŞKİNCİ KONAĞI) mevziinden bahsetmektedir. Bire bir, ne Sicil-i Osmaniye' de ne de diğer kitaplarda veya arşiv belgelerinde 1700' lerden önce Ekşioğlu' na rastlamadım.

Şahıs isimleri olarak da Ali Paşa (Vezir) veya Ahmet Paşa (Vezir) olarak yaptığım araştırmada o tarihlere yakın bulduğum bazı isimleri şöyle sıralayabilirim. Mihalıoğlu Ali Bey, Yar Ali Bey (Trabzon Seferi sırasında Koyunluhisar Bey' i idi.), Gedik Ahmet Paşa (II. Bayezit 1483' te öldürtmüştür.), Karamanoğlu Pir Ahmet Bey (Uzun Hasan' la birlikte hareket edince, savaşın kaybedilmesi sonucu, intihar etmek istediği, adamlarınca kurtarıldığı, Bayburt bölgesine yerleştiği akıbetininse bilinmediği rivayet edilir.) Akkoyunlu Cihangir Ali Bey, Evrenuzoğlu Ali Bey, (Ali Bey Fatih zamanında Mora seferinde Komutandır) Candaroğlu Kızıl Ali Bey (Kastamonu Beyliği Fatih tarafından elinden alındı ve Mora Sancakbeyliği kendisine verildi. O da Akkoyunlu' lara sığındı) Şensuvaroğlu Ali Bey (Şakir Şevket Trabzon Tarihi sayfa 132' de Fatih' in Trabzon' a yönetici olarak bıraktığı Ali Bey' den bahsetmektedir.)

Söz konusu isimler rivayetteki baba adı veya kendi adına uyması bir yana o yıllarda o bölgeyle ilgileri olmuş insanlar ve Oğuz boylarına mensup beylerdir.

Kondu Ekşi Ali Cami' nin mimarı tarzındaki benzerlikleri göz önüne aldığımızda bu caminin, Afyon Ulu Camii, Sivrihisar Ulu Camii, Beyşehir Eşrefoğlu Camii gibi eserlere benzediğini görürüz. "Osmanlı İmparatorluğu' nda Oymak, Aşiret ve

*** Ekler 25. 16. yüzyılda Bayburt Sancağı Dr. İsmet MİROĞLU Sy. 12-15/144-150**

Cemaatler" adlı kitaptan (Cevdet Turkay, İşaret Yayınları, İSTANBUL, Mayıs 2001) yukardaki camiinin benzerlerini de göze alarak aşağıdaki belirttiğimiz aşiret, cemaat ve oymakların isim ve yer konumuyla benzerliklerini inceleyebiliriz.

Konar-göçer Türkmen tarifesinden
(sy.76) Elçi, Elcili (Elcilü):Aydın ,Kütahya, Bozok, Kırşehir Sancakları
(sy.77) Eşti: Hısn-ı Keyf Sancağı (Diyarbakır Eyaleti Musul, Diyarbakır eyaletleri

Konar-Göçer Ekrad Tarifesinden
(sy.169) Cemaat Alcılı, Elci, Elciler, Elcili (Elcilü)
Maraş, Kilis, Sancakta, Edirne, Sivas, Halep, Uşak Kazası, Bursa Kazası, Şam Eyaleti, Eşine Kazası (Kütahya Sancağı)

Konar-Göçer Türkmen Yörükanı Tarifesi
(sy.170) Elçikoyunlu–Maraş Eyaleti

Konar-Göçer Yörükan Tarifesinden
(sy.296) Genelde Ekenlir Yörükan Tarifesi
(sy.296) Eksalu Maraş Eyaleti Yörükan Tarifesi
(sy.297) Eksinli Aydın Sancağı Yörükan Tarifesi
(sy.305) Eski (Eşki) İçel Sancağı, Antalya Koza Burdur Kazası (Hamid Sancağı) Yörükan Tarifesi
(sy.307) Eski-Kilis Sancağı (Halep Eyaleti Ekrad Tarifesi

Yukarıdaki cemaat ve oymaklarla ekteki Prof. Dr.Faruk Sümer' in "Oğuzlar" adlı eserinin
194 -195 sayfalarında bunlara "Halep Türkmenleri" (*ekler kısmında 26 No' lu belge) denildiğini ve bölge olarak da bizim caminin benzerlerinin bulunduğu bölgelere benzerliği, benim bu konuya daha da ikna olmamı sağladı. Burada ailede rivayet edilen Seyyidlik, Bağdat' tan Şam' a, oradan Maraş üzerinden Sivas güzergahına bu bölgeye geldiğimiz de göz önüne alınınca bizim daha gerçekçi bir sonuca ulaşmamızı sağlıyor.

O dönemdeki sadrazamlardan Türk kökenli son sadrazamın Çandarlı Halil Paşa (15 yıl sadrazamlıktan sonraki Fatih' in kandırılmasıyla Yedikule' de katledilmiştir) olduğu bilinmektedir. Ondan sonra gelen devşirme vezirlerin ilki Mahmut Paşa, ilk olarak 1453 – 1466 arasında, ikinci kez de 1472 – 1473 arasında devlet adamlığı görevini yürütmüş sonra da kafası kesilerek idam edilmiştir. İkincisi Rumi Mehmet Paşa' dır. O da 1466-1469 arasında üç yıl vezirlik yaptıktan sonra 1470' te idam edilmiştir.

Bu yazdığım dönemler, bizim ailemizin çıkışını da ilgilendiren tarihlerde Osmanlı yönetiminde söz sahibi olan "Devşirme Paşalar Devri'" nin başlaması, Osmanlılar' la diğer Türk Beylikleri' nin aralarının bozulması ve adeta Anadolu' da Türk'ün, Türk kanını su gibi akıttığı dönemlerdir. Her iki taraftaki insanlar da Türk olmasına rağmen kimi tarihçilere göre bu vezirlerin devrinde Anadolu' nun değişik yerleri

*** Ekler 26.prof.Dr. Faruk SÜMER Türk dünyası araştırmalar Vakfı OĞUZLAR 5. Baskı İstanbul/1999 Sy. 194-195**

(Karamanoğulları ve Akkoyunlular başta olmak üzer) yüzbinlerce Türk şehit edilmiştir. Hatta bu devşirmelerin İstanbul' un öcünü almak için bunları yaptırdığı da yazılmaktadır. Diğer bir tespit de Osmanlı yönetiminden Türk kökenliler ve ulemalar uzaklaştırılmaktaydı.

Fatih bu olaylara vakıf olduğunda bu vezirlerin ikisini de idam ettirmiştir. Yine de uzun bir dönem vezirlik Türklere verilmemiştir.

Benim görüştüğüm bu konunun uzmanı tarihçilerin bana söyledikleri şu konuyu da bilgi olarak eklemek istiyorum. Bizi ilgilendiren bölgede Akkoyunlular' ın, her ne kadar Uzun Hasan' la anılıyorlarsa da bir Oğuz Konfederasyonu (24 boy) olduğudur. Bunlara Karamanoğulları da katılmıştır. Bu Oğuz (Türkmen) boyları Anadolu' da hem öncü güç olarak yeni yeni yerleri alıyordu
hem de İslamiyet' i yayıyorlardı. İşin doğası gereği de bunlar savaşçı boylardı.

Yukarıdaki genel bilgileri ve bizim elde ettiğimiz bilgileri karşılaştırmak durumunda kaldığımızda Ekşizade Hacı İbrahim Ağa ve onun oğulları ve torunlarının ve diğer bölgelerdeki ulaşabildiğim Ardeşen Camii dahil tüm kitabelerde Ekşizade diye yazılmasına rağmen, hatta isim benzerliği kurduğum EKSUKOĞLU ARTUK Bey veya ESKİOĞLU Seyfettin isimlerinde de "devam eden lakaba" işaret ederken EKŞİ ALİ' nin kendinden başlayan bir lakap oluşu beni, ailede ilk Ekşi adını Ali dedemizin lakap olarak aldığına ikna etti. Ondan sonra Ekşizade Hacı İbrahim Ağa Oğlu Mustafa Ağa gibi yazılmakta bu da EKŞİ lakabının, Ali dededen başladığı anlamına gelmektedir. Ekşi Ali ve Ekşizade İbrahim Ağa'nın ikisinin de baba isimlerinin yazılmamasını, ikisinin de herhangi bir nedenle geçmişle bağını kesmek durumunda oldukları için belirtmediklerini tahmin ediyorum.

Burada Ekşi Ali' nin durumunu anlatmak için bana anlamlı gelen şu konuyu da belirtmek istiyorum. Fatih' in babası Sultan 2. Murat iki sefer oğlunu tahta geçirmiş ve sonra da kendisi Manisa' ya çekilmiştir. "Bilinmeyen Osmanlı adlı eserinde Prof. Dr. Ahmet AKGÜNDÜZ ve Doç. Dr.Said ÖZTÜRK sayfa 70' te bu konuda 2. Murat için şu tespitte bulunmuşlardır. Bu inzivanın maddi sebebi harp meydanlarında aşırı yorulması, manevi sebebi de, köşesine çekilip ibadet ve tarikat ile meşgul olma arzusudur. Diğer tarihçilerde bu görüşü paylaşmaktadır.

Buradaki yazıdan muradım Ekşi Ali'nin durumunu daha iyi anlatmak istememdir. Ekşi Ali dedemiz muhtemelen Anadolu'da Türkler' in yerleşmesini ve Anadolu' yu İslamlaşmasını sağlayan akıncı Oğuz Boyları' ndan birinin beyi idi. Bu dönemde Anadolu' da yaşananlar ve bir de kendi ailesine (ki muhtemelen ailesi yok edildi) yapılanlar Ali dedemizin kalan ömrünü yerleşik bir hayata geçerek tamamlamasını ve bizlerin de geldiğimiz bu durumu doğuran şartları sağlamıştır.

Edindiğimiz bu bilgelerden Ekşi Ali dedemizin o dönemde ön saflarda savaşanlara verilen Eşkinci tımarlığından hareketle kendisine lakap olarak bunu Ekşi lakabını aldığını da düşünebiliriz.

Her halükarda elimizdeki verilerden Ekşi Ali' nin de kendisinin ilk padişahı olması muhtemel olan 2. Sultan Murat gibi, o da bu yapılanlara tepki olarak inzivaya çekilmiş ve daha öncede belirttiğim gibi akıncılığı bırakıp ikinci hedefi olan İslam'ı yayma görevini yerine getirmeye devam etmiştir.

Bu görüşümü tasdik eden delillerden birisi de Kondu Ekşi Ali Cami' ndeki kitabede yazan " Sen ki Sultan Murat ehli'l-gayreti bi–eserrihim yesserallahu muradena fi'd-dareyni ve eskenallahu fi'l–cenneti şefaatin nebiyyil-haremeyn" dua bölümünde Sultan Murat' a dua etmesi, onun Sultan Murat' ın yakını ve onunla aynı yolu seçtiğine delil sayılır.

Burada şunu belirtmeyim ki aynı olayı Tasavvuf Dergisi' ndeki Yusuf Şevki El-Ofi hazretleri için yazarın belirttiği gibi "tüm eserlerinde şeyhini yüceltirken kendisinden bahsetmemesi" tespitiyle de uyuyor. "Her şey aslına rücu' eder." atasözü bu konuyu çok güzel açıklar zannediyorum.

Bu tespitler sonucunda kesin olarak şuna inandım ki "Ekşioğlu" bir boy veya oymak değil sadece Ali dedemizin lakabıdır. Bunu nasıl aldığımın açıklaması "Ali sen çok ekşittin" lafından çok "Eşkinci tımarı" olduğu için lakap olarak Ekşi' yi aldığıdır. Ekşi Ali' nin Eşkinci tımarına sahip olduğuna inanmanın nedeni, ailenin bildiğimiz tarihiyle ve bugünkü yapısıyla genlerinde taşınan davranışlardan, olayların devamlı içinde ve önünde olmamızdandır ki ailemizde bu hep böyle olagelmiştir. Ali dedemin de o dönem savaşlarda öncü güç olarak ön saflarda bulunan ve savaşan gruplara verilen Ekşici tımarlarına sahip bir bey olduğu, kendi bölgesini idare ettiği, o dönem yaşanan olaylardan dolayı, Fatih Sultan Mehmet' le arasında sorun çıkmış olabileceği, bunun neticesinde tımarını ve ailesini kaybetmiş olabileceğini düşünüyorum. Yeni yerleştiği bölgede bu Eşkinci tımarlığında hareketle "Ekşi" lakabını aldığını zannediyorum. Çünkü bizim bölgede insan mesleği ile anılır. Usta Hasan, Molla Arif, Bekçi Osman gibi. Bu bölgeye yeni gelen zatın mesleğinden dolayı kendisine böyle bir lakap takılması sonra gelen neslinin de Ekşizade olarak anılmasını doğurmuştur.

Burada ailemizde herkesin doğruluğundan emin olduğu bir konuyu da belirtmek istiyorum. Ülkemizdeki aşiret, boy veya soyadı aynı olan insanların aynı kandan gelmediği bilinir. Bizde ise tüm Ekşi, Ekşioğlu ve diğer bizden olan soyadlarını taşıyanlar, şunu kesinlikle bilir ve söylerler ki " bizde aşiretler ve boylardaki gibi lider – ağa yoktur. Biz hepimiz bir babanın çocuklarıyız ve aramızda kan bağı vardır."

Ekşioğlu, Ekşi Ali'den başlayan bir ailedir ve bu tarihten sonraki nesil Ekşizade sonra Ekşioğlu olarak tanınmış ve bu lakap bize kadar soyadı olarak gelmiştir. Türkiye'de aynı babadan gelen en büyük sülale olmamız da bundandır. Fatih' in 1481 yılında ölmesi de bizim o bölgeye yerleştiğimizin rivayet edildiği tarihle örtüşmektedir. Anadolu' da Türklüğü ve Müslümanlığı yayan akıncı Oğuz boylarından hangisine ait olduğumuzu tespit etmekse rivayetle ancak bulunabilir. Burada benim görüşüm de Prof.Dr. Faruk Sümer Bey' in eklerde bahsettiğimiz kitabında değindiği gibi, boylar ve isim benzerlikleri veya Akkoyunlular bölümünde bahsettiğimiz Oğuz boyları HALEP TÜRKMENLERİ olarak anlatılmaktadır. Ailede rivayet edilenlerle, caminin benzerlerinin bulunduğu diğer bölgelerdeki boylarla ve ailenin bugünkü tutum ve davranışlarına baktığımda Oğuz boylarından Halep Türkmenleri' nden olduğumuzu söyleyebilirim. Görüştüğüm uzmanlar da bu dönemden gerisini zaten rivayet olarak anlatıldığını belirtmişlerdir.

Ben İkizdere' de şunu çok iyi hatırlıyorum. Toplum iki tanımla adlandırılırdı: "Ekşioğlu ve Esnaf." Şu anda ailenin yaşlılarıyla sohbet ettiğinizde diğer ailelerden

"esnaf" diye bahsederler. Tüm veriler ve yaşanan gerçekler bugün dahi toplumun gözünde EKŞİOĞLU' nun ayrı bir topluluk olarak görünmesi ve daha öncede yazdığım gibi özellikle bürokraside ve siyasette onun kesilmesi de bu farklılıktan veya karşıdaki anlayışından doğmaktadır.

Her ne kadar Osmanlı arşivlerinde Kondu bölgedeki yerleşimlerle ilgili dökümanlar (arşivdeki suretlerini ve birinin Türkçesini de kitabıma ekliyorum) bölgede bizden veya EKŞİ ALİ' den bahsetmese de, yerinde elle tutulan gözle görülen bir eserle varlığımız somuttur. Uzmanlarca 1550-1600' larda yapıldığı tesbit edilen camisiyle, mezarlarıyla, kitabeleriyle, ismiyle anılan yerleştiği bölgeyle, Ekşi Ali dedemizden günümüze kadar kesintisiz devam eden (544 yıl) şeceresiyle koskoca bir Ekşi Ali ve Ekşioğlulları gerçeği ortada duruyor.

Bu bölgeleri idare edenlerin arşivlerde yer almamasının en büyük nedeni de ailemizin özgürlüğüne olan düşkünlüğü olsa gerektir. Nitekim buralara Cumhuriyet' e kadar merkezi idare tam olarak sahip olamamıştır. Ancak yeni devletin kurulmasıyla başkente tabi olmaları da bununla açıklanabilir. Tarihin her döneminde o bölgeler, merkezi idarenin kendilerine uyan kurallarını uygulamış, kendilerine uymayan kuralları ise reddetmiştir. Dadaloğlu' nun şu meşhur sözüyle bu bölüme son veriyorum.

"FERMAN PADİŞAHIN DAĞLAR BİZİMDİR."

Ekşi Ali

HAYALİMDEKİ EKŞİOĞLU

Benim kitap yazmaktaki amaçlarımdan birisi de ailenin geleceği ile ilgili görüşlerimi deklare edebilmekti. Pek tabiidir ki bu görüşlerde kişisel bilgilerimden yola çıkan yorumlara da yer verdim. Dolayısıyla kitabıma başka konuları da yazabilirim diye düşünüyorum. Aynı dili konuşanlar değil, aynı duyguları paylaşanlar anlaşabilir (Hz. Mevlana), ben de benim gibi duyguları yaşayanlara sesleniyorum. Hayatım boyunca olayların devamlı eksik yanlarını görmeye kendimi programladım. Bu ise beni çok iyi bir hata görücü (bulucu) olmaya yönlendirdi. Hatayı görmek yanında geçmişi de öğrenince olaylardan ders çıkarmak gibi bir yol seçtim. Bunun artı yönlerinin yanında eksi yönlerinin de olduğunu belirtmek istiyorum. Hayatta devamlı tetikte ve yargılayıcı olursunuz. Bu da sizin kendinize ilginizi azaltmanıza neden olur. Ama şu da bir gerçektir ki herkes seçtiği yolun kendisini götüreceği yere gider. Seçim insanın kendi iradesindedir.

Dünyada yapılan araştırmalar sonucunda başarının, önce hedefi belirlemek sonrada bu konuda ne yapmak gerekiyorsa onu yapmaktan geçtiğini öğreniyoruz.

Benim bu eseri yazmaktaki gayelerimden birisi de ulaşabildiğim insanlara, akrabalarımıza doğru bildiğim ki (başkaları yanlış olarak da kabul edebilir) bazı konuları anlatmak isteyişimdir. Ben nerden geldiğimi görünce aynı zamanda bunun analizini de yapmaya çalışıyordum. Dedelerimiz yerleşik bir hayat yaşamamış. Bireysel olarak var olmaya programlanmışlar gibi. Bu onların yüzyıllar boyu yaşayıp güçlenmesine neden olmuş ama ya bugün?

Bu konularda çalışanlar dünyada değişmeyen tek şeyin değişimin kendisi olduğunu kabul ediyorlar. O halde bizim de değişime açık olmamız, geleceğimiz için var olabilmenin şartıdır. Eski dünyada tek başına güçlü olan yaşayabilirdi. Ama şimdi en güçlü olan yaşayabilir. Burada firma bazında güçten bahsediyorum. Bizim aile için veya ülkemiz için de diyebilirim ki en büyük sorun birliktelik ruhunu kazanamamamızdır. Genler gereği zor zamanlarda beraberiz ama rahata erince işte o zaman kendimizi kaybediyoruz. Hiçbir şeyi olmayan akrabalar sıfırdan belli bir noktaya getirdikleri firmalarını, tarihteki atalarımız gibi, yeni gelen nesil arasında bölüştürerek adeta bir kısır döngü yaşamamıza neden oluyorlar.

Ben çevreme baktığımda şunu görüyorum. Hiçbir şeyi olmayan akrabalarım, maddi olarak bir noktaya geldiklerinde dağılıp ayrı ayrı firmalar, dolayısıyla birbirlerine rakip oluyorlar. Bu da onların kendi aile içerisindeki kardeşlik bağlarına bile zarar veriyor. Bunun nedenini kendimce şöyle yorumluyorum. Hiçbir şeyleri olmayınca herkes aynı duyguyu yani kazanmayı düşünüyor ve hedefi bildiği için o hedefe varana kadar çalışıyor. Hedefe varınca bu sefer herkesin kendine göre hayatı algılama ve yaşama dönemi başlıyor. İşte bu noktada herkes diğerinin kendisi gibi olmasını istemeye başlayınca sonuç ayrılmaya varıyor. Bizler toplum olarak şuna artık karar vermek zorundayız. Kendimize yapılmasını istemediğimiz hiçbir şeyi başkalarına yapmamalıyız. O zaman her sorunun çözümünü mutlaka buluruz. Birlikte yaşamanın temeli de budur diye düşünüyorum. Kimseyi değiştirmeye çalışmadan olduğu gibi kabul etmekle, kendi özgürlüğümüzü hak

ettiğimizi anladığımız zaman işte o zaman mutlu bir birliktelik ruhuna sahip olabiliriz. Ülkemizin veya ailemizin en büyük sorunu da budur. Ben kendi adıma şunu açık yüreklilikle söylüyorum. Benim için akrabamın, inançlısı, inançsızı, sağcısı, solcusu hiç fark etmiyor. Hepsini aynı şekilde sever ve sayarım. Ama en yakınım dahi olsa benim hakkıma tecavüz etti mi işte o zaman sorun başladı demektir. Bu kitabı yazarken de özellikle ben diye bahsetmemin nedeni de odur. Benim düşüncem olduğunu belirtmezsem diğer akrabamın hakkını çiğnerim diye korktuğum için devamlı kendimi bağladığımı beyan ettim.

Bir elin nesi var iki elin sesi var atasözünü hepimiz çok defa duymuşuzdur. Bu bile bize birlikteliğin gücünü anlatırken aynı zamanda tahminim tarihte 17 devlet kurduk diye de övünürüz. Peki yitirdiğimiz devletlerin hesabını kim verecek? İşte burada şunu söyleyebilirim ki dedelerimin yıktığı devletlerin hesabını ben veya biz veriyoruz.

Ben inşaatçıyım, Türkiye'de de bu sektörde bir yerimiz var ki bunu babam, abim ve kardeşlerimizle birlikte olmamıza borçluyum. Dünya arenasına çıktığımızda işte asıl sorun orada ortaya çıkıyor.

Okuduğum, kurumsallaşmayı anlatan bir kitapta gördüm ki Japonya'da 1500 yıllık (binbeşyüz yıl, yazıyla yazdım ki yanlış yazdığım sanılmasın) bir inşaat firması var. İsviçre'de 450 yıldır aynı dükkanda hizmet veren firma var. Daha dün kurulan bir sürü ayrı milletden gelmiş olan Amerika'da bugün cirosu 800 milyar dolarlık firmalar şirket evliliği yaparken bizim durumumuzu düşündükçe üzülüyorum.

Adam bir tavuk pişirme yöntemi geliştirerek Amerika'da kurduğu şirketle binlerce yıllık tarihi olan Türk devletimizin gayri safi milli hasılasından fazla ciro yapıyor. Dünyada devletler yıkıp yenisini kurmakla övünen bizden başka ülke var mıdır bilmiyorum ama birlikte yola çıkıp da sonra ayrılan kardeşlerden, birisinin diğerinin zararına sevindiğini çok gördüm. Bu benim canımı yakıyor. Bizim toplumda en büyük yanılgı herkes kerameti kendinde zannediyor. Ama atalarımızın dediği ama kendilerinin de yapmadığı şu söz bu konuyu ne de güzel anlatıyor: "Birlikten kuvvet doğar." İyi de bunu biliyorsun da neden birlikte olmayı öğrenip de yaşamadınız?

Akrabalarıma sesleniyorum, etrafınıza bakın, eskilerden büyük firma olup da ayrıldıktan sonra şu anda şeceresi olan veya ayakta kalan kaç firma var? Ve ikinci sorum ne için firma kurup çalışıyorsunuz? Firmalar insanların çocukları gibidir. Nasıl olur bir baba büyütüp ergenlik çağına gelen çocuğunu keser şaşıyorum ve korkuyorum, ya bize de bulaşırsa diye. Çocukluğumda Hacı Babam ve amcalarımın sohbetlerini devamlı dinlerdim. Anlattıkları tüm olaylarda insanların belli bir (ki bu da insanın ilk hedefine göre değişiyor) konuma gelince büyük çoğunluk aynı yanlışları yapıp yok oluyorlar.

"Tarih değil, hatalar tekerrür ediyor." (Abdülhamit Han) İşte bu konuyu anlatan ne güzel bir atasözü. "Yaşamak sanat, birlikte yaşamak büyük bir sanattır." (Muhammed Said) O halde biz neyi aradığımıza karar vermekle olaya başlayabiliriz. Kim yıllar sonra keseceği bir çocuğu dünyaya getirir? "Kusursuz dost arayan dostsuz kalır." (Mevlana) O halde herkesin kusuru olacaktır. Birbirimizin kusurlarını aramak değil örtmek de işin diğer bir yanıdır. Büyük zekalar birlikte düşünür, o

halde hep birlikte düşünelim, on binlerce iş adamı olan Ekşioğlu sülalesinde ortaklaşa kurulan bir holdinge aileden bağımsız bir kurumsal kimlik oluşturulsa herkes gücünce ki benim tanıdığım yüzlerce kişi servetinin yüzde birini koysa onlarca trilyon koyar. Hayal bu ya, 20 – 30 milyar dolarlık bir holding olarak, değil Türkiye' de, dünya çapında iş yapabilirdik.

Ben kırk yaşına geldim ve şunu çok iyi biliyorum ve inanarak söylüyorum ki eğer birliktelik ruhu herkeste olsa bu holding birkaç bin akrabamızın servetinin cüzi bir miktarıyla kurulabilir. Ben bunu hayal ediyorum, inşallah ölmeden Allah bunu bana gösterir. Bu bizim Ekşi Ali'dedemize olan borcumuzdur. Bizlerin bu kadar büyük bir aile olmamızın temelini atan dedemiz için İmdat, Ahmet, Mehmet, Cem, Devrim vs. hiç fark etmez, hepsi onun torunlarıdır. Ben nasıl ki şirketimizin torunlarımız tarafından yönetilmesini istiyor ve hayal ediyorsam o da bizden birlikte bir şeyler yapmamızı isterdi diye düşünüyorum. En büyük engel olarak da nefsimizi görüyorum.

BENLİK dediğimiz o duyguyu BİZE çevirebilirsek işte o zaman biz oluruz ki biz, güçlü bir aileyiz. Bu güç dünyaya kalite, adalet ve huzur getirebilir. Herkese özellikle nefsime diyorum ki unutma en fazla 60-70 yıl yaşarsın. Öyle bir hayat yaşa ki bıraktıklarınla yüzlerce yıl yaşa, ne yapıyorsan en iyisini yap, herkese faydan dokunsun. Ailede özellikle yönetici olanlardan tek ricam, Şeyh Edip Ali'nin Osman Gazi'ye "Ey Oğul" diye başlayan öğütlerini okumalarıdır.

Son söz olarak,

"BERABERLİKLER BAŞARIYA, BAŞARILAR ZİRVEYE ULAŞTIRIR.

HEKTAŞ İNŞAAT ŞİRKETLER GRUBU

Şeyh Edebali'den Osman Gazi'ye

"Ey oğul !

Beysin. Bundan sonra öfke bize; uysallık sana. Güceniklik bize; gönül almak sana.

Suçlamak bize; katlanmak sana. Acizlik bize, yanılgı bize, hoşgörmek sana. Geçimsizlikler, çatışmalar, uyumsuzluklar, anlaşılmazlıklar bize; adalet sana. Kötü göz, şom ağız haksız yorum bize; bağışlama sana.

Ey oğul !

Bundan sonra bölmek bize; bütünlemek sana. Üşengeçlik bize; uyarmak gayretlendirmek şekillendirmek sana.

Ey oğul !

Yükün ağır, işin çetin, gücün kıla bağlı. Allah Teala yardımcı olsun. Beyliğini mübarek olsun. Beyliğini mübarek kılsın. Hak yoluna yararlı etsin. Işığını parıldatsın. Uzaklara iletsin. Sana yükünü yaşıyacak güç ayağını sürçtürmeyecek akıl ve kalp versin. Sen ve arkadaşların kılıçla, bizim gibi dervişler ve düşünce, fikir ve dualarla bize vaaz edilenin önünü açmalıyız. Tıkanıklığı temizlemeliyiz.

Ey oğul !

Güçlü, kuvvetli akıllı ve kelamlısın. Ama bunları nerede ve nasıl kullanacağını bilmezsen sabah rüzgarlarında savrulur gidersin. Öfken ve nefsin bir olup aklını mağlup eder. Bunun için daima sabırlı, sebatkar ve iradene sahip olasın. Sabır çok önemlidir. Bir bey sabretmesini bilmelidir. Vaktinden önce çiçek açmaz. Ham armut yenmez, yense bile bağrında kalır. Bilgisiz kılıç da tıpkı ham armut gibidir.

Milletin, kend irfanı içinde yaşasın. Ona sırt çevirme. Her zaman duy varlığını. Toplumu yöneten de diri diri tutan da bu irfandır.

Oğul !

İnsanlar vardır şafak vaktinde doğar, akşam ezanında ölürler. Dünya senin gözlerinin gördüğü gibi büyük değildir. Bütün fethedilmemiş gizlilikler ancak senin fazilet ve adaletinde gün ışığına çıkacaktır.

Ananı ve atanı say ! Bilki bereket büyüklerle beraberdir. Bu dünyada inancını kaybedersen, yeşil kent çorak olur, çöllere dönersin. Açık sözlü ol. Her sözü üstüne alma !

Gördüğünü söyleme, bildiğini deme ! Sevildiğin yere sık gidip gelme; muhabbet ve itibarın zedelenir.

Şuan, yani cahiller arasındaki alime, zenginken fakir düşene ve hatırlı iken itibarını kaybedene acı.

Unutma ki; yüksekte yer tutanlar; aşağıdakiler kadar emniyette değildir. Haklı olduğun yerde mücadeleden korkma ! Bilesin ki atın iyisine doru, yiğitin iyisine deli (pervasız) derler. En büyük zafer nefsini tanımaktır. Düşman insanın kendisidir. Dost ise nefsini tanıyanın kendisidir. Ülke, idare edenin, oğulları ve kardeşleri ile bölüştüğü ortak malı değildir. Ülke sadece idare edene aittir. Ölünce yerine kim geçerse geçsin ülkenin idaresi onun olur. Vaktiyle yanılan atalarımız, sağlıklarında, devletlerini oğulları ve kardeşleri arasında bölüştürdüler. Bunun içindirki yaşamadılar, yaşatamadılar. İnsan bir oturdumu yerinden kolay kolay kalkamaz. Kişi kıpırdamayınca uyuşur. Uyuşunca laflamaya çalışır, laf dedikoduya dönüşür. Dedikodu başlayınca da gayri ifla etmez. Dost düşman olur; düşman canavar kesilir.

Akacak kan boş yere akmamalı. Ona yol ve yön lazım. Zira kan, toprak sulamak için akmaz.

“Kişinin gücü, günün birinde tükenir, ama bilgi yaşar. Bilginin ışığı, kapalı gözlerden bile içeri sızar, aydınlığa kavuşturur.”

Hayvan ölür, semeri kalır, insan ölür eseri kalır. Gidenin değil, bırakmayanın ardından ağlamalı... Bırakanında bırakdığı yerden devam etmeli.

“Savaşı sevmem kan akıtmaktan hoşlanmam. Yinede bilirim ki, kılıç kalkıp inmelidir, fakat bu kalkıp-iniş yaşatmak için olmalıdır. Hele kişinin kişiye kılıç indirmesi bir cinayettir. Bey memleketten öte değildir. Bir savaş yalnızca bey için yapılmaz.”

“Durmaya, dinlenmeye hakkımız yok. Çünkü zaman yok, süre az.”

“Yalnızlık, korkanadır. Toprağın ekim zamanını bilen çiftçi başkasına danışmaz. yalnız başına kalsada yeterki, toprağın tavda olduğunu bilebilsin.”

“Sevgi davanın esası olmalıdır. Sevmek ise, sessizliktedir. Bağırarak sevilmez. Görünerekte sevilmez...!”

“Geçmişini bilmeyen, geleceğini de bilemez. Osmanlı geçmişini iyi bil ki geleceğe sağlam basasın. Nereden geldiğini unutmaki nereye gideceğini unutmayasın...”

OĞUZ KAĞAN’IN DUASI

ULU TANRI !.
GÜZEL TANRI !.
GÖK TANRI !.

Sen Türk'ü Türk yurtlarını koru !..
Düşman şerrinden sakla ! TÜRK'ü yiğitlikte daim et !
TÜRK'ü erlik davasıyla yaşat !
TÜRK'ü gerçekçi yap !
TÜRK'ün gönlüne herşeyden önce, hatta kursağına ekmek koymadan evvel TÜRK'lük sevgisini koy !
TÜRK'ü ideal ile yaşat ve ideali hakikat yapmaya çalışsınlar !
Törelerini canları gibi saklat !
TÜRK'e zevk ve rahat verme ! Bilakis zahmete alıştır !
Zahmetle yürekleri, bedenleri demir olsun ! Bu sayede onlara yüksek çalışma kudreti verirsin! TÜRK'ü faal, cevval edersin!
TÜRK'e değişmez bir seciye ver !
Zamanla seciyesi değişmesin, sade tekemmülle tadilat görsün !

ULU TANRI !.
Milli kuvvet, namus, ahlak, azim , sebat, ideal, TÜRKÇÜLÜK ruhu, yurtseverlik, ilim, sanat teşkilatı, intizam, beden kuvveti ve zenginlik ile hasıl olduğundan; TÜRK'e bunları ver !
TÜRK'ten hırsız, namuzsuz türerse hemen kahret !
TÜRK'e benlik, hem de yüksek bir benlik ver !
TÜRK nefsine itimat sahibi olsun !
TÜRK'ü muhakemeli, ciddi adam olarak yarat !
Hissiyatına kapılıp, öfke ile ayaklanmasın !
Birden barut gibi parlamasın ! Daima soğuk kanlı olsun !
TÜRK'ü her milletten cesur yarat !
Öç almayı TÜRK asla unutmasın !

ULU TANRI !.
Namuzsuz bir tek TÜRK yaratacağına, dünyayı yık daha iyi !
Ne kadar korkak TÜRK varsa hepsini helak et !
TÜRK herşeyi mukayese etsin !
Yalnız akıl ve mantık denen şeylere bırakma onu !
Sabırlı, derde dayanıklı olsun !
İradesi çelik gibi olsun ! Dönek TÜRK yaratma !
TÜRK'leri maymun iştahlı yapma !
TÜRK daima ihtiyatla adım atsın ! Kimsenin tatlı diline inanmasın !
Kimseye emniyet olmasın !
Çalışma zekâdan üstün bir kıymet olduğundan,
TANRI, sen TÜRK'ü çalışkan et !
TÜRK'ün ömrü çalışma ile geçsin !
Ona daima çalışma aşkı ver !

Hele elbirliği ile çalışmayı alet etsin !
Tembel TÜRK'ü hemen öldür !
TÜRK'e her milletinkinden üstün zeka ver!
Zeka ve çalışma; ikisi bir arada olunca TÜRK'ün önünde durulmaz!
Milli büyüklüğün tek şartı yüksek ideal, buna alışmak için
de yüksek ahlak, fedakarlık ve sebat lazım olduğundan
TÜRK'leri ahlaklı, sebatlı ve fedai kıl!
TANRI, TÜRK'leri sen kendi elinle birleştir ve herşeyden evvel ruhları birleşsin!
Onları tek bir kafa gibi birleştirici kültür sahibi et!
TÜRK'ü töresine sadık kıl, Tanrı!
TÜRK budunu: Biliniz ki atalar töresi asırların tecrübesi ile
husule gelmiş büyük bir hikmettir. Tanrı beni töreye
dokunmaktan ve dokundurmaktan sakladı ve saklasın!

ULU TANRI !.
Türk milletini lafçı değil, elinden iş gelir insanlar et !
Bir şey söylemek vazife yapmak değildir. Onu fiilen yapmak ve yaptırmanın
vazife olduğunu beyinlere sok !

GÜZEL TANRI !.
Sana hepsinden çok yalvardığım şudur : TÜRK'ü dalkavukluktan kurtar !
Dalkavukluk ve emsali vasıtalara zengin olmaktan koru ! TÜRK'e kötü para
hırsı verme ! Dalkavukları yok et !

AMAN TANRI !.
TÜRK aile, töre ve disiplinini her şeyden evvel koru!
TÜRK toprağında hürler yaşasın.
Adaletten başka bir şey hüküm sürmesin!
Sen TÜRK'e tabii şeylere tabiata karşı sevgi ver!
TÜRK yurdunda yoksulluk o kadar azalsın ki fakirlik suç sayılsın!

Acunu (Dünyayı) Yaratan Yüce Tanrı !.
TÜRK'e insaniyetten evvel TÜRK milletini düşündür.
İnsanların insaniyet dedikleri şey, göz boyamak için icat edilmiş bir boyadır.
İnsaniyet maskesi taşıyan öyle milletler vardır ki maskelerinin altında canavarlar
yaşar. İnsaniyeti gören olmadı. TANRI, TÜRK'e sağlam, sürekli irade ver!
Güçlüklerde, sabrını, tahammülünü aynı zamanda gayretini arttır!
Ona esas seciye olarak vazife muhabbeti ve mesuliyet duygusu ver!
Mesuliyeti TÜRK yurdundan eksik etme!
En büyük kuvvetinTÜRKLÜK aşı olduğunu TÜRK'e öğret!

TANRI !.
TÜRKÇE konuşulan, TÜRK'e yurtluk etmiş olan yerleri kıyamete kadar
TÜRK'ün hükmü altında bırak !

YÜCE ALLAH TÜRK'Ü KORUSUN !..

İnsanlığa Hitabe

Gürültü patırtının ortasında sukunetle dolaş; sessizliğin içinde huzur bulduğunu unutma. Başka türlü davranmak gerekmedikçe herkesle dost olmaya çalış. Sana bir kötülük yapıldığında, verebileceğin en iyi karşılık unutabilmek olsun...

İçten ol, telaşsız, kısa ve açık seçik konuş. Başkalarınada kulak ver. Aptal ve cahil oldukları zaman bile dinle onları, çünkü dünyada herkesin bir öyküsü vardır.

Yalnız planlarının değil, başarılarınında tadını çıkar. Ne kadar küçük olursa olsun işinlen ilgilen... Hayattaki dayanağın odur... Seveceğin bir iş seçersen yaşamında bir an bile çalışmış ve yorulmuş olmazsın. İşini öyle seveceksin kibaşarıların bedenini ve yüreğini güçlendirirken verdiklerinlede yepyeni hayatlar başlatmış olacaksın.

Olduğun gibi görün... Ve göründüğün gibi ol... Sevmediğin zaman sever gibi yapma... Çevrene önerilerde bulun, ama hükmetme... İnsanları yargılarsan onları sevmeye zaman kalmaz. Ve unutma ki insanlığın yüz yıllardır öğrendikleri kumsaldaki kum tanecikleri bile değildir

Aşka burun kıvırma... O çöl ortasındaki yemyeşil bir bahçedir... O bahçeye laik bir bahçıvan olmak için her bitkinin sürekli bakıma ihtiyacı olduğunu unutma.

Kaybetmeyi ahlaksız kazanca tercih et... Birincisinin acısı bir an ötekinin vicdan azabı bir ömür boyu sürer. Bazı idealler o kadar değildir ki o yolda malub olman bilene zafer sayılır. Çünkü bu dünyada bırakacağın en büyük miras dürüstlüktür.

Yılların geçmesine öfkelenme. Gençliğine yakışan şeyleri gülümseyerek tesim et geçmişe. Yapamayacağın şeylerin yapabileceklerini engellemesine izin verme.

Rüzgarın yönünü değiştiremiyorsan, yelkenlerini rüzgara göre ayarla... Çünkü dünya karşılaşdığın fırtınalarla değil, gemiyi limana getirip getirmediğinle ilgilenir.

Ara sıra isyana yönelicek olsanda hatırla ki evreni yargılamak imkansızdır. Onun için kavgalarını sürdürürken kendi kendinle barış içinde ol.

Doğduğun zamanları hatırlarmısın... Sen ağlarken herkes sevinçle gülüyordu... Bu nedenle öyle bir ömür geçirki herkes ağlasın sen öldüğünde, ama sen gül...

Sabırlı, sevecen, erdemli ol. Eninde sonunda bütün servetin sensin. Gözünle değil, kalbinle görmeye çalış ki bütün pisliğe ve kalleşliğe rağmen, dünya insanlığın biricik mekanıdır.

Kutadgu Bilig'den

*İbadette kendini fakir bil, fakir; ibadetçe fakir ve günahça zengin bil.
*Allah kulluğuna kendisini vakfetmiş olan kimseye insan kulluğuyapmak yakışır mı ey asil tabiatlım.
*Kulun kula kulluk etmesi yakışmaz; hizmetkara hizmet eden kimsenin kıymeti kalmaz.
*Kendisinde acıkma ve doyma vasıfları bulunan bir kimseye kulluk etme; kulluk için neye bir put arasın.
*Ey hükümdar, şu dört hacetimi yerine getir; ben de el ve yüz öperek, sana kulluk edeyim.
*Ben ölümsüz bir hayat isterim, ihtiyarlığı olmayan bir gençlik dilerim.
*Sen beni daima sıhhat içinde ve sağ tut; zenginleştir ve hiç bir vakit fakir ve malsız bırakma.
*Bu dört şeyi bana temin et, sana kulluk edeyim; bende kendimi kul ederek, sana bağlanırım.
*Eğer bunları temin kudretin yetmezse, benden ne üstünlüğün var, bana açık söyle.
*Bu yemek içmek ise, yiyeceğim ve giyeceğim var; daha da lazım olursa, bunu da rabbim verecektir.
*İzzet bulmak veya zelil olmak tanrıdandır; ölüm ve hayatta ondandır.
*Bunu gerçek bilen akıllı insan başka türlü davranır mı, ey büyük hükümdar?
*Ey asil bey, beni Rabbim'in koruduğu gibi, sen beni koruyamazsın.
*Geceleri seni benim korumam lazımdır; Tanrı ise; kendisi yemek yemekten münezzeh olduğu halde, beni doyuruyor.
*Başım darda kalırsa, aracıya lüzum yoktur; dilim daha hareket etmeden, sözümü işitiyor.
*Kapıcı veya yol-gösterici bana mani olamaz; hiç bir kibir ve azamet taşlayan bana kafa tutamaz.
*Sana karşı bir kusur işlersem, sen beni affetmeyeceksin; Rabbim beni, bin kusur işlesem dahi, affeder.
*Mal dağıtmak cömerdlik değildir; asıl cömerd insan, canını tenini feda eden insandır.
*Kendisini koruyan kimse merhametli değildir; merhametli insan başkalarının iyi olmaları için çalışan kimsedir.
*Akılsız kimseler bilgiyi tahrif ederler; bilgisiz kimseler halkı harap ederler.
*Eğer bir bey bilgisiz kimseyi yükseltir ve ona mansıp verirse, şunu önceden bil ki, o kimse beyine sadakat göstermez.
*Akılsız kimse büyüklüğe ulaşırsa, ey büyük hükümdar, o efendisinin başını yer.
*İki günlük avunma için, kendini bile bile zorla ateşe atma.

*Dönek dünya vefasızdır, saadeti kararsızdır; ne verdi ise, yine çabucak alır.
*İnsanları kul veya bey diye ayırmaz; bu daha iyi veya daha kötüdür diye, ayırt etmez.
*Birini kendisine bey olarka seçer; fakat bakarsın, her gün başka bir beyi çağırmakta devam eder.
*Dikkat edersen, dünya gölge gibidir, takip edersen, kaçar, kaçarsan, o senin peşine düşer.
*Birde bu dünya malının dine karşı kini vardır; dünyaya nail olunca, din ihmal edilir; buna dikkat et.
*Gönül verirsen, huysuz bir acuze olur; yaka ve yene yapışır, dırdırının ardı-arkası kesilmez.
*Tavır, hareketi de vefasız ve dönektir; kocası ile doğru-dürüst üç ay bile geçinmez.
*Bir kimse ona gönül bağlarsa, yazık, hayatını boşuna ona feda etmiş demektir.
*Bu hayatın her günü çok kıymetlidir, bunu boş yere sarfetmek doğru olmaz.
*Hayat her türlü iyilik için bir sermayedir, ey kuvvetli insan, sen onu boşuna harcama.
*Bu dünya malının yalnız üç vasfı vardır; o ya hela! ya şüpheli yahut haramdır.
*Helal için hesap, haram için ceza vardır; eğer şüpheli ise, bundan da çok sakın.
*Bu dünya kısa bir zamanda gidecek, öbür dünya gelecektir; çok uyanık ol.
*Ölümü bilen insan dünya saadetine kapılmaz; öleni gören insan da uzun müddet avunmaz.
*Yola çıkan insan yol üzerinde evini yapmaz; göç eden kimse de evinde eşyasını bırakmaz.
*Sen misafirsin, bu dünya da sana bir misafirhanedir; misafirhanede çok fazla şey aranmaz.
*Bütün bu dünya nimetleri bir kimsede toplansa ve o huzur ve saadet içinde bin yıl yaşasa bile.
*Ne fayda sonunda onunda gireceği bu kara toprağın altı, bu yağız yerin çukurudur.
*Beyliğin kökü ihtiyatlı olmak ve uyanık durmaktır; bir dünya daha istersen, onuda bunlarla bulursun.
*Gafil olma; gafil olursan, bu beylik gider; gafil insan her iki dünyada bedbaht olur.
*Bey halk için bir saadettir, halk mes'ud olmalıdır; halkın mes'ud olması için karnının doyması lazımdır.
*Ey hükümdar, az ye, çok ibadet kıl, bütün faziletleri bil, fakat sözü az söyle.
*Aç gözlü insana memlekette mevki verme; onun memeleket nizamını bozacağından hiç şüphe etme.
*fakirler orta halli olursa, orta halliler zenginleşir; orta halliler zenginleşirse, memleket zengin olur.
*Tebeanın senin üzerine üç hakkı vardır; bu hakları öde ve onları zorluğa düşürme.
*Bunlardan biri memleketinde gümüş temiz kalsın; onun ayarını koru, ey bilgili insan.
*İkincisi halkı adil kanunlar ile idare et; birini diğerine tahakküme kalkışmasına meydan verme, onları koru.
*Üçüncüsü bütün yolları emin tut; yol kesici ve haydutların hepsini ortadan kaldır.
*Ey hükümdar, sen bugün bir hekimsin; halkın ise sana muhtaç olmanın hastasıdır.

*Beyler haşin söz söylememeli ve kendilerine hakim olmalıdır; haşin söz insanların gönlünü çabuk soğutur.

*Kötülük zehirdir, o zehri yeme; zehir yiyenin hayatı mahvolur.

*Doğru ol ve doğruluk üzere hüküm et; beylik ancak böylelikle uzun müddet payidar olabilir.

*Tavrın doğru ve hareketin temiz olsun; yoldaşın akıl ve müşavirin bilgi olsun.

*Bir işle meşgul olurken, hiddetlenme, öfkene mani ol; eğer gazaba gelirsen, dilsiz gibi hareket et.

*Oğulu başı boş dolaşmağa bırakma; başı boş kalırsa, her tarafa gider ve yazık olur.

*Bütün bulanıklıkları durultmak istersen, kendi ruhunu tasfiye et; halk, ister-istemez, durulur.

*Halk bozulursa, onu beyler düzene koyar; eğer beyler bozulursa, onları kim düzeltir.

*Sen kendi hareketini doğrult, tavrını düzelt; halkın hareketi kendiliğinden düzene girer.

*Küstahlara uyma, fesattan uzak kal; bu iki kişi insanı karaya bulaştırır.

*Bir sürü aç kurt senin etrafında toplanmıştır; ey kahraman hükümdar, koyunları iyi muhafaza et.

*Memlekette bir kimse bir gece aç kalırsa, onu tanrı sana soracaktır; gözünü aç.

*Öç ve kibiri gönülden atmalı, gönlünde ne varsa, dilinde de o olmalıdır.

*İnsanlara karşı kaba söz söyleme; kaba sözün acısını gönül uzun yıllar çeker.

*sözünü düşünerek söyle, sana keder gelmez; hayatını boşuna geçirme, pişman olmazsın.

*Çok gururlanma, herkes senden tiskinir; çok hasisde olma, sana söğerler.

*Birgün başının göklere ermesini istersen, yolcuya iyi muamele e, adın dünyayı dolaşır.

*Senin ay gibi bir oğlun veya kızın doğarsa, onu kendi evinde terbiye et, bu işi başka ellere bırakma.

*Her vakit şeref ve itibarını muhafaza etmek istersen ağzından yalan söz çıkarmamaya gayret et.

*Büyüklere saygı göster, hürmette kusur etme; böylece sen de yükselirsin, onların saadeti sana da bulaşır.

*Sen kendi akranlrını sık sık ziyaret et; onlara katıl ve onlar ile münasebetini kesme.

*Eğer uzun ömür dilersen, cömert ol; başkalarından mümkün mertebe tuz-ekmeği esirgeme.

*Sen kendine hürmet edilmesini istersen, başkalarına hürmet et, ey yumuşak insan.

*Hayata inanma, yel gibi geçer; gafil olma, bu dünyadan çabuk göçersin.

*Gönlünü ve dilini iyi tut, Tanrı'ya kulluk et; gafil olma, yarınki işini şimdiden düzene koy.

*Tavır ve hareketin doğru olsun, doğru yoldan sapma, alçak gönüllü ol, tevazu ile söz söyle, büyük söz söyleme.

*Fazla kibir ve gurura kapılma; bu dünyaya güvenolmaz, sen ondan vazgeç.

*İyi insanları kendine yakın tut; kötülerden uzak dur, zararları dokunur.

*İbadette gayretli ol, günahtan sakın; sana ahirette ancak ibadetin faydası dokunur.

*Ölümü unutma, ona karşı hiç bir silah yoktur; ölüm, pusudan çıkar gibi, bir gün karşına çıkar.

*Çocuklara fazilet ve bilgi öğretmeli ki, onlar iyi ve güzel yetişsinler.

*Dikkat edersen, akıllı insanın buna uygun bir sözü vardır; akıllı insanın sözü akılsız için gözdür.

*İyi hareket et, mal için kaygılanma; iyi hareket edersen, mal kendiliğinden gelir.

*Mal ve servet kötünün ne işine yarar; ne kadar mal elde ederse etsin, o fakir ile birdir.

*Hayasız adamdan kaç, uzak dur; haya sahibine benden binlerce selam.

*Hiç bir işte acele etme, sabırlı ol, kendini tut; sabırlı insanlar arzularına erişirle.

*İnsan nadir değil, insanlık nadirdir; insan az değil doğruluk azdır.

*Eğer elin dara girerse, ey mert yiğit; başkalarına bundan sızlanma.

*Sevenlerin duyar, fakat yardımına koşmazlar, seni sevmeyenler ise, gülmek için bir fırsat bulurlar.

*Beye veya taşan nehre komşu olma; hisara yakın durm, ey dürüst kalpli insan.

*Bu üç komşuluktan sana bir fayda olmadığı gibi, bunlardan gelecek zarar da önlenemez.

*Ev almak istersen, komşusunu sor; yer almak istersen suyunu sor.

*Gücün yettiği kadar herkese iyiylik et; hiç şüphe etme, sana bundan ancak iyilik gelir.

*Kardeşim, ne kadar çok kardeş veya dost edinirsen-edin; yalnız kendine düşman edinmemeğe gayret et.

*Bilirsin ki hayat ölmek içindir; ölüm hazırlanmıştır, sadece vaktini bekliyor.

*Bir kapı açıldı, dünya kapısı; bir kapı daha açılır, o kapı ölüm kapısıdır ve herkes oraya girer.

*Dost edinmek kolay, fakat dostluğu muhafaza etmek güç; düşman olmak kolay, fakat barışmak güçtür.

*Dostun içini öğrenmek istersen, sen onu sözle hiddetlendir ve ona karşı kaşlarını çat.

*Seni sevip-sevmediğini anlamak istersen, ondan çok sevdiği bir şeyini iste, derhal anlaşılır.

*Yakınlarını, akraba ve kardeşlerin senden uzaklaşsalar bile, ey arkadaş, sen onlara karşı daima yakınlık göster.

*Sabırlı ol, sabretmek er kişi işidir; insan sabrederse, göğe bile yol bulur.

*Heves ve öfke anında hiç bir iş yapma; her iki halde de dişini sık sabret.

*İnsan sabrederse, dileğine kavuşur; sabredip bekleyen avcı ak-kuş tutar.

*Akıl karanlık gecede meş'ale gibidir; bilgi seni aydınlatan bir ışıktır.

*Öfke ve gazap ile işe yaklaşma; eğer yaklaşırsan, ömrü heder edersin.

*Öfke ile kalkan pişmanlıkla oturur; insan hiddetlenince işinde yanılır.

*Bilgisiz insan hep hastalıklı olur; hastalık tedavi edilemezse, insan çabuk ölür.

*Dedi-kodu yapanları evine yaklaştırma; görüp öğrendiklerini bütün halka yayarlar.

*Saadet gelir; tutmasını bilmezsen, gider; mal verir; yemesini bilmezsen, alır.

Her şeyden önce kadir ve bir olan Allah gelir, sonsuz hamd ve sena da ancak ona layıktır.

Bakınız; Sevgili dostum ve ağabeyim Ahmet TAŞGETİREN'nin Altın Öğütler Eserinden (Erkam Yayınları) alınmıştır.

KARYE KEKMELİK

1- (İmam-ı Karye) kır sakallı Abdurahman Efendi 50, oğulları: Şab Mehmet 12, diğeri Osman 10
2- (Muhtar-ı Karye) Kır sakallı Yanık İsmail 40, oğulları: Şab Ali 15, diğeri Hasan 2, diğeri Mustafa 2
3- KUL OĞLU, Aksakallı Ebubekir 60, oğlu kara sakallı Mehmet 25, oğlu Mustafa 7, diğer oğlu Osman 6
4- KUL OĞLU, Karabıyıklı Ahmet, Karındaşları: Ter bıyıklı Hasan 20, diğeri şab Mehmet 12, diğeri Sadık 7
5- SEFER OĞLU, Kara sakallı İbrahim 40, oğlu ter bıyıklı Ömer 20
6- DEDE OĞLU, kır sakallı Mustafa 40
7- SEFER OĞLU, kır sakallı Veli 40, oğlu Mehmet 10
8- SAKİN OĞLU, ter bıyıklı İsmail 20
9- SOLAK HÜSEYİN OĞLU, Şab Mustafa 12
10- Kır sakallı kel Mükremin 40, oğulları: Hasan 4, Osman 2, (246 Fevt)
11- DELİ MUSTAFA OĞLU, Kara sakallı Ömer 35, oğlu Mehmet 6, diğeri Hasan (246 Tevellüd)
12- Kara Sakallı Süleyman 35, Babası: Aksakallı Hasan 70
13- KUL OĞLU, Kara sakallı Ali 30, oğlu Veli 5
14- FAKI OĞLU, Kır sakallı Ömer 60, Yeğeni kara bıyıklı topal Hasan 25
15- KUL OĞLU, Kara sakallı Veli 35, oğlu ter bıyıklı Ali 20, diğeri şab Ömer 11, Alinin Veli Nam oğlu tevellüd (246)
16- SELİM OĞLU, kara sakallı İbrahim 35, oğulları: Şab Ali 12, diğer oğlu Mehmet 5
17- SEFER OĞLU, kumral sakallı İbrahim 25, oğlu Ali 6, karındaşı karabıyıklı Ebubekir 25
18- GÜRÜNLÜ OĞLU, kır sakallı İsmail 60, oğlu Ali 10

19- SEFER OĞLU, kara sakallı Hasan 35, oğlu Mehmet 2
20- KARA MAHMUT OĞLU, Ak sakallı Mehmet 60, oğlu kara sakallı Ahmet 35
21- KARA MAHMUT OĞLU, Kara sakallı Osman 30
22- EKŞİ OĞLU, Kır sakallı Veli 60 (246 Fevt), oğulları: kara sakallı Ahmet 30, kara sakallı Ebubekir 28, Hüseyin 10, Ahmedin oğlu Mehmet 2
23- EKŞİ OĞLU, Kumral sakallı Topal Ömer 40, oğlu Ali 2
24- ÇOT OĞLU, ter bıyıklı Mustafa 20, karındaşı Şab Ali 15
25- TOPAL OĞLU, sarı bıyıklı Mehmet 20, Hüseyin Nam oğlu (tevellüd 246)
26- HAMZA OĞLU, kır sakallı Ebubekir 40, oğlu Osman 3
27- HAMZA OĞLU, Kara sakallı Hasan 25, oğlu Mustafa (246 Tevellüt)
28- ABDURAHMAN OĞLU, Kır sakallı Mehmet 40, oğlu karabıyıklı Hüseyin 20, diğer oğlu Ömer 10, Hüseyin'in Hüseyin nam oğlu (246-Tevellüd)
29- MUSLU OĞLU, Kara sakallı Mehmet 30, karındaşları: ter bıyıklı Muslu 20, diğeri ter bıyıklı Süleyman 18, diğeri Ahmet 10, Mehmet'in oğlu Ali (246 Tevellüt)
30- SÜLEYMAN OĞLU, kara bıyıklı İbrahim 20
31- GEBİŞ OĞLU, kara sakallı Mahmut 30, oğlu Hasan 6
32- SEFER OĞLU, ter bıyıklı Mustafa 20
33- Kara sakallı İbrahim 35, oğulları: şab Mehmet 13, diğeri Ahmet 12, Halil 5, Osman 3, Yeğeni Ali 9, kaynı ter bıyıklı Abdi 20, Abdinin oğlu Süleyman 2
34- ABBAS OĞLU, Sarı sakallı Mehmet 30, oğulları: Ahmet 2, diğeri Mustafa 2
35- ABDURAHMAN OĞLU, Kumral bıyıklı İsmail 30,

KARYE ARDIÇ

1- (İmam-ı Karye:) Yek Çeşim Mehmet Efendi 41
2- (Muhtar-ı Keriye:) Aksakallı Hasan 65, Yeğeni Siyah Sakallı Osman 30, hafidi Nebi 6
3- (Ziraatçi) ÖMER OĞLU, Sarı sakallı Ali 41, oğlu Halil 4
4- (Ziraatçi) KALAYCI OĞLU, Kır sakallı Kasım 45, oğlu Abdulkadir 4
5- (Ziraatçi) GÖBEKLİ OĞLU, Sarı sakallı İbrahim 31, oğulluğu Ahmet 14
6- (Rençber) TİRYAKİ OĞLU, Kır sakallı Hüseyin 42, oğlu Ali 3, karındaşı sara sakallı Osman 30, Osman'ın oğlu Seyit Mehmet 2
7- (Ziraatçi) İSMAİL OĞLU, Kara sakallı Mustafa 41, oğlu şab Halil 14, diğer oğlu Ahmet 3, oğulluğu Emin 2
8- (Rençber) KALAYCI OĞLU, Kır sakallı Süleyman 41, karındaşı Ali 3
9- (Ziraatçi) SOHTA OĞLU, Kır sakallı Hasan 59, oğlu Siyah sakallı Durmuş 30, diğer oğlu şab Halil 18
10- (Ziraatçi) KALAYCIOĞLU, Kır sakallı Mustafa 51, oğlu Mehmet 12, Karındaşı Siyah sakallı Yusuf 30
11- (Rençber) ÇOLAK HÜSEYİN OĞLU, İsmail 32, oğlu Zeynel 2
12- (Rençber) GÖBEKLİOĞLU, Sarı sakallı Mustafa 36
13- (Rençber) GÖBEKLİOĞLU, Sarı sakallı Ömer 37
14- (Osmanlı) BOSTANCIOĞLU, Ter bıyıklı Şaban 29
15- (Ziraatçi) BOSTANCIOĞLU, Siyah sakallı Halil 32, oğlu ter bıyıklı Haci 24, diğer oğlu Osman 2
16- (Ziraatçi) GÖBEKLİ OĞLU, Kara sakallı Ali 52, oğlu Zeynel 12
17- (Ziraatçi) KOCA OĞLU, ter bıyıklı Ömer 25, oğulluğu şab Ömer 20, diğer oğulluğu Osman 3,

diğer oğulluğu Mehmet 2
18- (Rençber) Ak sakallı Seyit Ali 45, oğlu Seyit Mehmet 4

HANE	NÜFUS
18	42

KARYE SAKALTUTAN

1- (İmam-ı Karye) Sarı sakallı Seyit Mehmet Efendi 25
2- (Muhtar-ı Karye:) Aksakallı Zeynel 56, oğlu Kara sakallı Seyit Mehmet 30, diğer oğlu Mükremin 24, Seyit Mehmed'in oğlu Mehmet 2, diğer oğlu Mahmut 1
3- (Ziraatçi) BULGURCU OĞLU, Halil 82, oğlu Siyah sakallı Halil 27, hafidi Mustafa 6, diğer hafidi Recep 5, diğer hafidi Yusuf 2
4- (Rençber) EKŞİOĞLU, sarı sakallı Mehmet 35
5- (Ziraatçi) İNCE OĞLU, ter bıyıklı Mustafa 25, karındaşı Hasan 28, karındaşı şab Osman 20, yeğeni Ali 11, diğer yeğeni Mehmet 5, diğer yeğeni Musa 2
6- (Ziraatçi) BULGURCU OĞLU, Aksakallı Ahmet 47, oğlu Abdullah 25 (Asakiri Mansurede), diğer oğlu Mehmet 8, yeğeni kara sakallı Mustafa 30, Mustafa'nın oğlu Süleyman 5, diğer oğlu Hasan 2
7- (Ziraatçi) GÖDE MEHMET ter bıyıklı 25, oğlu

179
16. yüzyılda Bayburt Sancağı Dr.İsmet MİROĞLU
25/1 No'lu Ek.

savaşta, Bizans kuvvetlerini yendiği gibi, Th. Gabras'ı da öldürdü (24). Böylece Bayburt tekrar Türklerin eline geçti. Dânişmendlilerin burada ne kadar hüküm sürdükleri malum değildir.

II. Rükneddin Süleyman-şah'ın (1196-1204) Erzurum'a gelip, 1202 yılında Nasreddin Mehmed'i tahtından uzaklaştırarak Saltuklu devletine son vermesi üzerine, Saltuk ülkesinin, dolayısıyle de, bu ülke dahilinde bulunan Bayburt'un Selçuklu hâkimiyeti altına girdiği bilinmektedir. Süleyman-şah, kardeşi Mugîsüddin Tuğrul-şah'ı Erzurum melikliğine getirerek, Saltuk-ili'nin idâresini ona verdi (25). Bayburt'un asıl gelişmesi, Mugîsüddin Tuğrul-şah ve oğlu Cihanşah (1202-1230) zamanında olmuştur. 1202-1225 yılları arasında Erzurum'da hüküm süren Tuğrul-şah, Trabzon imparatorluğundan gelecek hücumlara karşı Bayburt kalesini yeniden inşa ve tahkim ederek zaptı güç bir hale koymuştur. Bu muhteşem kalede kendi ad ve unvanlarını taşıyan kitâbeleri vardır (26). Tuğrul-şah'ın 1216 (613) tarihinde, Bayburt'ta çıkan gümüşten istifade etmek suretiyle Erzurum'da para bastırdığını da, burada zikretmek icap eder (27). **I. Alâeddin Keykubat (1220-1237)** zamanında Celâleddin Harzemşah ile Yassıçemen'de yapılan savaştan sonra, Moğollara karşı hudut tahkim edilir ve yeni yeni kaleler yapılırken, Bayburt, Erzurum ile birlikte Anadolu Selçukluları'nın merkezi Konya'ya bağlandı (28).

1243 Kösedağ savaşını müteakip Moğolların Anadolu'yu istilâsından sonra, yapılan anlaşma gereğince Bayburt, uzun süre Selçukluların elinde kalmıştır. Bugün Bayburt'un bir nahiyesi olan Maden'de, 690 (1291) tarihinde II. Gıyaseddin Mes'ud adına basılan paralar da bunu teyid etmektedir (29).

İlhanlılar devrinde Tebriz - Trabzon yolu üzerinde bulunması dolayısiyle daha da gelişen Bayburt, Ceneviz ve Venedik kervanlarının konakladığı bir yer idi (30). Moğolistan'a giderken buraya uğrayan

(24) Anne Comnène, aynı eser, III, göst. yer.
(25) Osman Turan, Doğu Anadolu'da Türk Devletleri Tarihi, İstanbul 1973, s. 20—21.
(26) Kitabeler için bk. A. Şerif Beygu, Erzurum Tarihi, İstanbul 1936, s. 241—242.
(27) Bu paralar için bk. İsmail Galip, aynı eser, s. 12.
(28) O. Turan, Selçuklular Zamanında Türkiye, İstanbul 1971, s. 374.
(29) İsmail Galip, aynı eser, s. 92—93.
(30) W. Heyd, Histoire du Commerce du Levant au Moyen-âge, Leipzig 1923, II, 121; krş. G. I. Bratianu, Recherces sur le Commerce Génois dans la Mer Noire, au XIIIe siecle, Paris 1929, s. 178.

Marco Polo, Bayburt'un zengin gümüş madenlerine sahip olduğunu kaydeder (31). İlhanlılar buradan yılda 21.300 dinar altın vergi alıyorlardı (32). İlhanlılar zamanında her bakımdan yüksek bir seviyeye ulaşmış bulunan Bayburt'ta, Mahmudiye ve Yakutiye medreseleri inşa edilmiştir ki (33), bu da oranın ufak da olsa bir kültür merkezi olduğunu göstermek bakımından dikkate değer. Bu devirde Bayburt'ta Mevleviliğin de yer aldığı anlaşılmaktadır. Nitekim 1315 (715) senesinde Bayburt'a giden Ulu Ârif Çelebi, burada kendisine pek çok mürid edinmiş ve henüz genç yaşta iken mevleviliğe intisab etmiş olan büyük âlim Ahi Emîr Ahmed-i Zencani'nin zâviyesinde misafir kalmıştır. Ârif Çelebi, bu esnada Bayburt'a gelen İlhanlıların Erzurum valisi Hoca Yakut ile de görüşmüş ve hep birlikte onun köyüne giderek, orada çok sayıda müridanın katıldığı bir mevlevî âyini yapmışlardır (34).

Son İlhanlı hükümdarı Ebussaid Bahadır Han'ın ölümünden (1334) sonra Bayburt'un, Sivas, Ankara ve Kayseri'ye hâkim olarak bir devlet kurmağa muvaffak olan Eretna oğullarının idaresine geçtiği, burada Gıyaseddin Mehmed (1352-1365) adına basılan paralarla sabittir (35). Eretna oğullarının zaafından istifade ederek harekete geçen Erzincan Emîrlerinin de zaman zaman burayı hâkimiyetleri altına aldıkları görülmektedir. Nitekim 1360 (762) yılında, Erzincan Emîri olan Eyne Bey'in Erzurum ve Bayburt civarını elinde bulundurduğu, bunun ölümünden (1361) sonra Şarki-Karahisar'dan gelerek Erzincan'ı alan Emirzâde Pîr Hüseyin Bey'in bu arada Bayburt'u da fethettiği malumdur (36). Pîr Hüseyin'in ölümünü (1379) müteakip de Erzincan Emîri olan Mutahharten (37) (halk arasında Taharten) Bayburt, İspir, Tercan, Erzurum, Kemah, Şebinkarahisar ve Çemişkezek beldelerini idaresi altına almıştır (38).

1394 yılında Sivas hükümdarı Kadı Burhaneddin Ahmed (1344 - 1398), Mutahharten ile harbetmek üzere Erzincan'a yürüdüğü sırada

(31) Aynı eser, I, göst. yer.
(32) Hamdullah Kazvini, Nüzhetü'l-Kulûb, nşr. M. D. Siyâkî, Tahran 1336, s. 111.
(33) A. Şerif Beygu, aynı eser, s. 245.
(34) Ahmet Eflâkî, Menâkıbu'l-Ârifîn, çvr. Tahsin Yazıcı (Ankara 1953 - 1954), I, 421—423; II, 319.
(35) İsmail Galip, aynı eser, s. 100 - 106; ayrıca bk. İ. H. Uzunçarşılı, Eretna, İA.
(36) Tarihî Takvimler, nşr. Osman Turan, Ankara 1954, s. 81.
(37) Mükrimin Halil Yınanç, Akkoyunlular, İA.
(38) Ebubekr-i Tahranî, aynı eser, s. 35.

180
25/2 No'lu Ek.

Akkoyunlu beylerinden Kutlu Bey oğlu Ahmed Bey de aşireti ile birlikte yardıma gelmişti. Türkmenlerin katılmasıyle daha da kuvvetlenen Kadı Burhaneddin, Erzincan ve havalisini yağma ettirmiş, bilâhare Bayburt'a kadar olan bölgeyi Ahmed Bey'e ikta etmiştir (39).

Bayburt, 1410'da Karakoyunlu hükümdarı Kara Yusuf tarafından zaptedilmişse de sonradan Akkoyunlu Kara Yülük Osman Bey, bu bölgeyi yeniden ele geçirip, belli başlı yerleri akrabalarına temlik ettiği sırada biraderzâdesi Kutlu Bey'e vermiştir (40). Bundan sonra uzun müddet Akkoyunluların elinde kalan Bayburt ve havalisi, 1501'de Safevîlerin eline geçmiştir. 1507'de Dulkadir seferine çıkıp, Erzincan'a dönen Şah İsmail'in (41), karedşi Seyyid İbrahim'i Trabzon'a yağmaya göndermesi üzerine genç Trabzon valisi şehzâde Selim, Bayburt ve Erzincan taraflarına kadar yağma ve tahrip hareketlerinde bulunmuştu. Bayburt, 1514'de de Osmanlılar tarafından fethedilmiştir.

Bayburt'un Osmanlılar tarafından fethi: 24 Nisan 1512d'e tahta çıktıktan sonra, kısa zamanda kardeşlerini bertaraf eden Yavuz Sultan Selim, sünnî ulemadan aldığı fetvalar üzerine bir taraftan Anadolu'daki şi'îleri tevkif veya katlettirmek suretiyle zararsız hale getirirken, bir taraftan da Şah İsmail üzerine yapacağı sefer için geniş çapta bir hazırlığa girişmiş idi. Edirne'de toplanan Dîvânda savaş kararını alan Selim (42), 23 Muharrem 920 (19 Mart 1514) günü buradan hareket edip (43) 29 Martta İstanbul'a geldi. Burada da gereken hazırlıkları tamamladıktan sonra, İstanbul, Eskişehir, Konya ve Kayseri yolunu takip eden Selim ve ordusu, Sivas'a yaklaştığı sırada, Sinop beyi Karaca Paşa, 500 kişilik bir kuvvetle Erzincan taraflarına gönderildi (44). Arkasından Sivas'ta 40.000 kişilik bir ihtiyat kuvveti bırakıldıktan sonra, yola devam edilerek 12 Temmuz 1514'de Çaysu kenarında İran hududuna varıldı. Selim ve ordusu, Kemah'a tabi Gök-Seki konağına ulaşınca, Erzincan kethüdası orduya gelerek itaatini arzetti. Bunu müteakip Selim, sancak beylerinden Faik Bey ile topçular kethüdasını Kemah kalesinin teftişine gönderdi. Bu sırada, ordu donanma ile Trabzon'a nakledilen

(39) Esterâbâdî, aynı eser, s. 476—477.
(40) Ebubekr-i Tahranî, aynı eser, I, 68, 90.
(41) İbn Kemal, aynı eser, defter VIII, Ali Emiri Ktp., nu. 32, 125/a.
(42) M. C. Şehabettin Tekindağ, Yeni kaynak ve vesikaların ışığı altında Yavuz Sultan Selim'in İran seferi, Tarih Dergisi, sayı: 22 (İstanbul 1968), s. 57.
(43) Bk. Feridun Bey, Münşeâtü's-Selâtîn, İstanbul 1274, I, 396; ayrıca bk. Haydar Çelebi, Ruz-nâme (Feridun Bey, I, 458); krş. Hoca Sadeddin, aynı eser, II, 239.
(44) Bk. İran seferi menzilnâmesi (Feridun Bey, I, 398).

zahirenin Erzincan'a vasıl olması için, bu civarda, bir haftadan fazla beklemek zorunda kaldı. Bu müdet zarfında, Kemah ve Bayburt taraflarına akıncılar sevkedildi. Bu akınlar esnasında, Şah İsmail'in Tercan Beyi Emir Ahmed, bu sırada Osmanlı hizmetine girmiş olan eski Akkoyunlu (Bayındır) Beylerinden Ferruhşâd Bey tarafından esir edilerek huzura getirildi (45). Bu suretle Erzincan ve Tercan bölgeleri kolaylıkla Osmanlı topraklarına ilhak edilmiş oldu. Bundan sonra tekrar harekete geçen Osmanlı ordusu, Tercan'da Mama-Hatun Kervansarayı civarındaki Eskidere (Eskinci-Konağı) menziline varınca, Yanya Beyi Mustafa Bey ile Trabzon Sancak Beyi Mehmed Bey, Şah İsmail'in beylerinden Kara Maksut Sultanî'nin müdafaa ettiği Bayburt kalesinin fethine gönderildiler (46).

Yoluna devam eden Selim ve ordusu, Çaldıran'da Şah İsmail'i mağlup edip, ordusunu dağıttıktan sonra, Tebriz - Kars ve Pasinler yolu ile geri döndü. 15 Ekim 1514 (25 Şaban 920)'de Erzurum civarındaki Titkir mevkiine geldiği sırada, daha 1507'de sefer etmiş olduğu Bayburt'un Kığı kalesi ile birlikte fethedildiği haberini alan Selim, burada Akkoyunlu Beyi Ferruhşâd Bey'e geniş topraklar vermiştir (47). Bundan başka, Kaleleri zapt eden Emîr-i Âhur Bıyıklı Mehmed Paşa'ya Erzincan ve Bayburt eyâletlerini vererek Şarkî - Karahisar, Trabzon ve Canik sancaklarını da vilâyetine ilâve etmiş ve kendisini serhad muhafazası ile görevlendirmiştir (48).

(45) Bk. Hoca Sadeddin, aynı eser, II, 252 v.d.; Menzil-nâme (Feridun Bey, I, 400); Tekindağ, İran seferi, s. 60—62; Celâl-Zâde Mustafa, Selim-nâme, Hazine Ktp. nu. 1274, 110/a.
(46) Bk. Hoca Sadeddin, aynı eser, II, 257; Haydar Çelebi, Ruz-nâme (Feridun Bey, I, 460); Osman, Tevârîh-i Cedîd-i Mir'ât-ı Cihan, düzenleyen: Atsız, İstanbul 1961, s. 20.
(47) Haydar Çelebi, Ruz-nâme (Feridun Bey, I, 405—406).
(48) Hoca Sadeddin, aynı eser, II, 284; ayrıca bk. Çerkesler Kâtibi Yusuf, Selim-nâme, Esat Ef. Ktp. nu. 2146, 20/a; Müneccimbaşı, Sahâifu'l-Ahbar, İstanbul 1285, II, 456.

leri (778) ise, iki timar arasında taksime uğramışlardır. Köylerin bu şekilde hisselere bölünerek ayrı ayrı timarlara dağıtılması, timarın ve askerin nizamını sağlamak düşüncesiyle olsa gerek. Nitekim neşredilmiş olan Arvanid Sancağı defterinde, bu hususta, bir kanun mecmuasından alınmış şu malûmat vardır: «yirmi bin akça bir icmalli zeâmet icmal bulmamak üzere dört beş âdem müşterek olurlar. Süal edersin ki, bir karye müstakil bir âdemin timarı yahut zeâmeti olmak sâhibine ve reâyâsına hayırlu mülâhaza olunurken müşterek olmak üzere icmal paralanmadan murad nedir? Allahu a'lem. Muharririn bundan muradı, bir karye müstakil timar olsa birer âdemin zaptında olup bir vakitte ol karye reâyâsı perâkende olsalar, kılıç dahî ibtal ve zâyi olur; yahut tûl-i zaman zaptında olmakla mâlikâne yahut vakf edip askerin nizamına halel gelür, ammâ on pâre karyede müşterek olduklarından içinden bir iki karyesi perâkende ve perişan olur ise kusuru ile sefere varabilürler ve timar ve zeâmetler zâyi olmayup elbette tâlibi zuhûr eder» (779).

Diğer bir husus da şudur: Genel olarak senelik geliri 3.000 - 20.000 akça arasında olan dirliklere timar, 20.000 - 100.000 akça arasında olan dirliklere zeâmet, 100.000 den fazla olan dirliklere de has denildiği malumdur (780). Bahis konusu defterlerde, bilhassa timar ve zeâmet hususunda bu tarifin dışına çıkılmış olduğunu gösteren kayıtlara rastlanmaktadır. Yani timar ve zeâmet olarak kabul edilen dirlikler kesin çizgilerle birbirinden ayrılmamıştır. Şöyle ki, aslında timar olması icâb eden toprakların bazısı zeâmet, zeâmet olması icâb eden toprakların bazısı da timar diye tevcih edilmiştir. Meselâ senelik geliri 25.000 akça olan bir dirlik, timar (781), buna mukabil senelik geliri 16.000 akça (782), 14.000 (783) hatta 12.100 akça olan dirliklerin de «20.000 akçadan bir akça eksik olsa âna zeâmet denilmez belki timar denilir» (784) kaydına rağmen zeâmet olarak verildikleri görülmektedir.

Öte yandan ilk tahrire nazaran ikinci ve üçüncü tahrirlerdeki timarlar daha küçüktür. Öyle ki senelik geliri 700 (785), 600 (786), ve

(778) Bk. Tapu 154, s. 11, 13, 27, 20, 25, 34, 38, 3, 32.
(779) Halil İnalcık, Süret-i Defter-i Sancak-ı Arvanid, giriş kısmı, s. XV.
(780) Bk. Ö. L. Barkan, Timar, İA; Abdurrahman Vefik, Tekâlif Kavâidi, İstanbul 1328, c. I, s. 245; Sofyalı Ali Çavuş'un timar hakkındaki risâlesi, nşr. Hamit Hacıbegiç, Glasnik, N. S., II (Belgrad 1947), s. 159.
(781) Tapu 60 ,s. 155.
(782) Tapu 95, s. 208.
(783) Tapu 95, göst. yer.
(784) Sofyalı Ali Çavuş risâlesi, göst. yer.
(785) Tapu 95, s. 247.
(786) Tapu 95, s. 235, 245; Tapu 154, s. 65.

25/3 No' lu Ek.

hatta 500 (787) akça olan timarlar vardır. 1516-1518 tarihli deftere göre sancakta mevcut 191 timarın aşağı yukarı 100 ünü senelik geliri 3.000 akçanın üzerindeki timarlar teşkil etmesine rağmen, 1522-1525 tahririnde 572 timarın 391 ini (%68,3) 3.000 akçanın altındaki timarlar teşkil etmektedir. 1530'daki durum da, bundan pek farklı değildir.

Şimdi timarların her üç tahrirdeki durumları ve tespit edilebildiği kadar kimlerin elinde bulundukları ayrı ayrı incelenecektir:

İlk deftere göre Bayburt sancağında bulunan 191 timardan 63 ü hıristiyan sipâhilerin, geri kalan 128 i ise Türk sipahilerin tasarrufundadır (bk. tablo: XVIII). 63 timardan 12 si tek bir sipahînin tasarrufuna verildiği halde, 51 i sayıları 3 ilâ 8 arasında değişen sipâhî âilelerinin eline verilmiştir. Kovans'ta bulunan bu 51 timardan 19 u sefer zamanı savaşa gitmekle mükellef olan sipâhîlerin elinde -ki bu nevi timarlar münâvebe veya eşkinci timarları (788) şeklinde idiler- 32 si de, çok sarp ve dağlık olan bu nahiye köylerinin emniyet hizmeti ile görevlendirilmiş sipâhîlerin elinde bulunmaktadır. Bundan kast edilen yolların, köprülerin ve derbendlerin muhafazasıdır. Diğer bir deyimle amme hizmeti ifa etmek üzere görevlendirilmişlerdir (789). 12 timara münferit olarak tasarruf eden sipahilerin nüfuzlu ve devlete mühim hizmetlerde bulunmuş kimseler oldukları anlaşılmaktadır. Bunun bir delili de gelirlerinin diğer hıristiyan sipahîlere nazaran yüksek oluşudur. Meselâ Kovans sipahilerinden Manuel Likanto 8.000 akçalık (790), Cihanşa 5.000 akçalık (791), Lazarus Kara Melik 4.000 akçalık (792), Hıristolo oğlu Kara Melik 3.500 akçalık (793), Konstantin Manuel 3.000 akçalık (794), Teodoros Manukyar ise 3.000 akçalık (795), timara; Kel-

(787) Tapu 95, s. 237, 238, 241, 245, 246, 247; Tapu 154, s. 11.
(788) Münâvebe ve eşkinci timarları hakkında bk. Avni Ömer Efendi, Kanun-i Osmani mefhûm-i defter-i hâkani, nşr. İ. H. Uzunçarşılı, Belleten, c. XV (Ankara 1951), s. 390; Ayrıca bk. Ö. L. Barkan, Osmanlı devrinin eşkincilü mülkleri veya mülk timarları hakkında notlar, Z. V. Togan Armağanı, İstanbul 1950 - 55, s. 61—70.
(789) Bu çeşit timarlara «derbendci timarları» denirdi. Bk. C. Orhonlu, aynı eser, s. 37, 51, 61, 62, 63 v.d.
(790) Tapu 60, s. 216.
(791) Tapu 60, s. 227.
(792) Tapu 60, s. 217.
(793) Tapu 60, s. 217.
(794) Tapu 60, s. 217.
(795) Tapu 60, s. 218.

kit sipahilerinden Kara Melik 6.500 akçalık (796). Çelebi bin Kara Melik 4.000 akçalık (797), Teoklahtor ve Teodoros biraderler 2.500 akçalık (798), Vasıl Mihan 2.000 akçalık (799), Mircan oğlu Kutluşa 2.000 akçalık (800) timara; Bayburt sipahilerinden Kohri de 4.000 akçalık (801) timara tasarruf etmektedir.

Burada üzerinde durulması gereken bir husus, hıristiyan sipahilerin bu bölgelere sürgün olarak mı geldikleri yoksa yerli hıristiyanlardan mı oldukları hususudur. Bilindiği gibi, Osmanlı devleti idarî bir siyaset olarak öteden beri Anadolu'dan Rumeli'ne, Rumeli'den Anadolu'ya müteaddit sürgün nakilleri yapmıştır. Bu nakledilen sürgünler arasında timar sahibi sipahiler de vardı. Meselâ Trabzon'un Osmanlı ülkesine ilhakını müteakip, bu bölgeye Arnavutluk'tan sürülmüş olan sipahilere timar tevcih edilmiştir (802). Bayburt sancağındaki bu hıristiyan sipahilerin sürgün olarak geldiklerine dair adı geçen defterlerde herhangi bir kayda tesadüf olunamadı. Buna mukabil yerli sipahilerden olduklarına dair bir kayıt mevcuttur (803). Esasen bunların, bu bölgelerin Türk idaresine geçişi sırasında Osmanlılara müzahir olmuş, hizmeti dokunmuş yerli hıristiyan sipahiler olduğunu kabul etmek yerinde olur, kanaatindeyiz.

Geri kalan 128 sipahiye gelince... Bunlardan 1 i Akkoyunlulardan Yusuf Bayındır'ın (804), 1 i Dergâh-ı âli ahalisinden Ali Çelebi'nin (805), biri Trabzonlu Kara Mustafa'nın (806), diğer biri de zaim Türkmen Zünnun Bey'in oğlu Murad'ın (807) tasarrufundadır. Diğer timar sahiplerinin menşeleri hakkında isimleri yanında başka bir kayıt yoktur. Bununla beraber bunlardan birçoğunun, elde kesin deliller olmamasına

(796) Tapu 60, s. 217.
(797) Tapu 60 ,s. 213.
(798) Tapu 60, s. 209.
(799) Tapu 60 ,s. 210.
(800) Tapu 60, s. 211.
(801) Tapu 60, s. 184.
(802) Ö. L. Barkan, Osmanlı İmparatorluğunda bir iskân ve kilonizasyon metodu olarak sürgünler, s. 218.
(803) «Bu zikr olan esâminin ba'zıları mukaddema sipahilik edinde imişler; vilâyet yasanup defter oldukda her birinin ahvali malûm olup sipahi olmadıkları malûm olup sipahi olmak kabiliyetleri olmadığı eciden raiyyet kayd oldular» (Tapu 60 ,s. 217).
(804) Tapu 60 ,s. 179.
(805) Tapu 60, s. 195.
(806) Tapu 60, s. 156.
(807) Tapu 60, s. 204.

25/4 No' lu Ek.

rağmen, eski yurtları olmak hasebiyle gayet iyi bildikleri bu havalinin Osmanlıların eline geçmesinde büyük yardım ve gayreteri görülmüş Akkoyunlu ulusuna mensup Beyler ve sipahiler olduğu, söylenebilir (808). Nitekim XVI. yüzyılın başlarında Şah İsmail'in amansız takibinden kurtulabilen Akkoyunlu ailesine mensup Beylerden bazılarının Osmanlı Devletine iltica ettiği ve kendilerine bu bölgelerde birtakım dirlikler tevcih edildiği bilinmektedir (809).

1522-1525 tarihli timar icmal defterine göre sancakta mevcut 572 timardan 103 tanesi hıristiyan sipahilerin elindedir ki, ekserisi (77 tanesi) Kovans nahiyesinde bulunmaktadır. Geriye kalın 469 timardan biri Bayburt sipahileri seraskeri Mehmed Küçük'ün (810), biri Tercan sipahileri seraskeri Oruç'un (811), biri Kovans sipahileri seraskeri Bahadır oğlu Mehmed'in (812), biri İspir sipahileri seraskeri Mehmed'in (813), biri Kabahor nahiyesi seraskeri Hacı Davud oğlu Hızır Bali'nin (814), biri Akkoyunlu Beylerinden Mansur Bey'in kethüdası Hakverdi'nin (815), biri Dergâh-ı âli yeniçerilerinden Trabzonlu İskender'in (816), biri serasker Maruf Çelebi'nin oğlu Hasan Ali'nin (817), biri silâhdar Murad'ın (818), biri yeniçeri İlyas'ın (819) elinde bulunmaktadır. Bunların haricindeki timar sahiplerinin kimlikleri hakkında bir fikir edinmek mümkün olamadı.

Yukarıda da, temas edildiği gibi, 1530 tarihli timar tevcih defterinin tetkikinden çıkan neticeye göre, sancaktaki timar adedi 658 i bulmaktadır. Bu tevcihatın Osmanlı timar sisteminin bu bölgede yerleşmesi bakımından önemi büyüktür. Zira 40-50 seneden beri Safevî fetreti

(808) Pîr Ali, Pîr Hüseyin, Pîr Aziz, Pîr Ahmet gibi, daha ziyâde Akkoyunlu türkmenleri arasında yaygın olan «Pîr» li isimlere (bk. Ebubekr-i Tahrani, aynı eser, s. 38, 88, 147, 202, 205, 208) konumuzla ilgili Tapu-Tahrir defterlerinde sık sık tesadüf olunması, dikkate şâyandır (bk. Tapu 60, s. 153, 160, 163, 164, 175, 177, 178, 182, 183, 187, 202, 211, 212).
(809) Bk. M. Tayyib Gökbilgin, XVI. asır başlarında Osmanlı devleti hizmetindeki Akkoyunlu ümerası, s. 40, 41, 42 v.d.
(810) Tapu 95, s. 208.
(811) Tapu 95, s. 222.
(812) Tapu 95, s. 231.
(813) Tapu 95, s. 249.
(814) Tapu 95, s. 253.
(815) Tapu 95, s. 210.
(816) Tapu 95, s. 214.
(817) Tapu 95, s. 231.
(818) Tapu 95, s. 255.
(819) Tapu 95, s. 256.

yüzünden hâli ve harap kalmış birçok köy ve mezraalar, bu sayede «şen ve âbâdân» olma yoluna girmiştir. Boş ve ıssız yerlerin bir an önce şenlendirilip, tarıma elverişli bir hale getirilmesi, devletin gelir kaynaklarının canlandırılması demekti. Bu düşünce iledir ki, Tercan ve Erzurum harabelerinden, Rum vilâyeti Beylerbeyi Yakup Paşa'nın nezareti altında ekrad tâifesine, sefer zamanı cebelüleri ve silâhları ile birlikte sefere katılmak ve «hassa-yı hümâyûn» için her sene 40 adet Vaşak postu vermek kaydı ile 153 timar tevzi olunmuştur (820). Ekrad tâifesi 9 cemaatdan ibaretti (821). 153 timardan 27 si Metâliblü, 29 u Tavunlu, 33 ü Göksekülü 18'i Serkârlu, 23 ü Kara-Sorlu, 8 i Milillü, 8 i Zağferanlu, 5 i Şafaklu, 2 si Şadıllu cemaatlarına verilmiş idi. Her cemaatın bir kethüdası vardı. Kethüdaların timarları 2.999, diğerlerinin timarları ise 2.500, 1.500 ve 1.000 akçalık idi (822).

658 timardan geriye kalan 505 timarın 30 u hıristiyan sipahilerin (823), biri Bayburt seraskeri Mehmed Küçük'ün (824), biri Kelkit seraskeri Maruf Çelebi'nin oğlu Hasan Ali'nin (825), biri Bayburt sancağı Beyi İdris Bey'in kathüdalarından Abdullah oğlu Yusuf'un (826), biri serasker Mehmed Küçük'ün oğlu Ali'nin (827), biri Akkoyunlu Ferruhşâd Bey'in çavuşu Kantemir'in oğlu Ali'nin (828), biri Kovans seraskeri Tur Ali'nin oğlu Mustafa'nın (829), biri Bayburt ve Erzincan'ın ilk alaybeylerinden Mehmed Çelebi'nin oğlu Derviş Ali'nin (830), biri Bayburt mîralayı Zeynel'in oğlu Tur Ali'nin (831), biri Dizdar İsmail'in oğlu Hüseyin'in (832), biri Kovans kalesi dizdarlarından İskender'in (833),

(820) Tapu 154, s. 183.
(821) Bu cemaatlar şunlardır: I. Metâliblü cemaatı, II. Tavunlu cemaati, III. Göksekülü cemaatı, IV. Serkârlu cemaatı, V. Kara-Sorlu cemaatı, VI. Milillü cemaatı, VII. Zağferanlu cemaatı, VIII. Şafaklu cemaatı, IX. Şadıllu cemaatı (Tapu 154, s. 183, 191, 200, 209, 214, 219, 223, 225, 226).
(822) Tapu 154, s. 183.
(823) Tapu 154, s. 24, 47, 54, 61, 77, 79, 81, 82, 85, 154-157, 162, 166, 169-172, 174, 175, 178.
(824) Tapu 154 s. 4.
(825) Tapu 154, s. 9.
(826) Tapu 154, s. 19.
(827) Tapu 154, s. 22.
(828) Tapu 154, s. 30.
(829) Tapu 154, s. 33.
(830) Tapu 154, s. 41.
(831) Tapu 154, s. 43.
(832) Tapu 154, s. 60.
(833) Tapu 154, s. 71.

biri Tercan sipahîleri seraskeri Oruç'un (834), biri Dergâh-ı âli silâhdarlarından Abdullah oğlu Ahmed'in (835), biri zaîm Yahya Bey'in adamlarından Yusuf oğlu Hacı'nın (836), biri İdris Bey'in adamlarından Çavuş Davud'un (837), biri Kovans kalesi neccârlarından Abdullah'ın oğlu Mehmed'in (838), biri Ferruhşâd Bey'in çavuşlarından Ali'nin (839), biri İspir seraskeri Hızır'ın oğlu Mehmed'in (840), ikisi Dergâh-ı âli silâhdarlarından Cafer ve Mustafa'nın (841), biri Kabahor nahiyesi seraskeri Hızır Bali'nin (842), biri yeniçeri İlyas'ın (843), biri İspir kalesi dizdarlarından Ali oğlu Mustafa'nın (844) tasarrufunda bulunmaktadır. Bunlardan başka, 5 timar casuslara (845), 3 timar da hassa av kuşçularına (846) verilmiştir. Öbür timar sahiplerinin menşelerine dair bilgi edinmek mümkün olamadı.

(834) Tapu 154, s. 95.
(835) Tapu 154, s. 117.
(836) Tapu 154, s. 92.
(837) Tapu 154, s. 84.
(838) Tapu 154, s. 89.
(839) Tapu 154, s. 90.
(840) Tapu 154, s. 152.
(841) Tapu 154, s. 153, 154.
(842) Tapu 154, s. 154.
(843) Tapu 154, s. 160.
(844) Tapu 154, s. 167.
(845) (Tapu 154, s. 7, 28, 172, 175, 179) Casuslara timar tevcih edilmiş olması, devletin casusluk meselesi üzerindeki hassasiyetini göstermek bakımından dikkate şayandır. Bundan ve diğer bazı kaynaklardaki kayıtlardan, Osmanlı devleti bünyesinde bir casusluk teşkilâtının mevcut olduğu anlaşılmaktadır. Bu husus için şimdilik bk. H. Hüseyin Efendi, Telhisü'l-Beyân fî Kavânin-i âl-i Osman, vr. 120/a-b; MD, nu. 1XII, hüküm 388, 423, 439, 445, 456; MD, nu. LX. hüküm 607, 610, 685.
(846) Tapu 154, s. 182.

25/5 No'lu Ek.

183

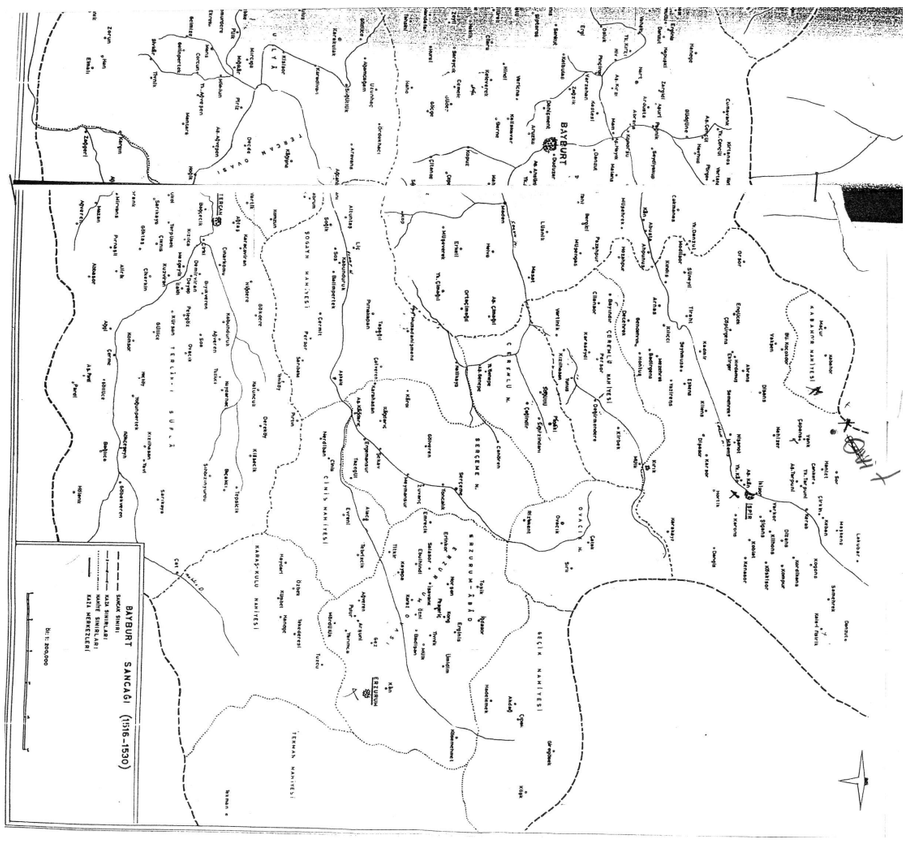

25/6 No'lu Ek.

184

185
Oğuzlar (Türkmenler) Prof.Dr.Faruk SÜMER
Türk Dünyalar Araştırmalar Vakfı İstanbul/1999
26 No' lu Ek.

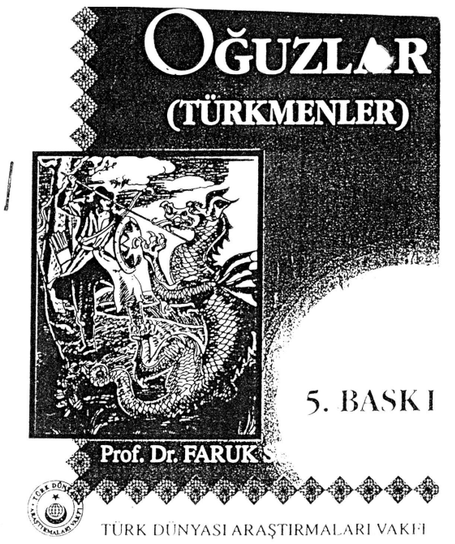

recilerin ve tahsildarların zulmüne maruz kalmışlardır.

4- *Haleb Türkmenleri*

XVI. yüzyılda **Haleb Türkmenleri** başlıca: *Beğ-Dilli, Harbendelü, Bayat, İnallu, Köpeklü-Avşarı, Gündüzlü-Avşarı* gibi, büyük teşekkül-ler ile *Karkın, Kızık, Uç, Acûrlu, Kaçılu, Peçenek, Döğer, Kınık, Eymür, Büğdüz, Alayuntlu, Bahadırlu, Kara-Koyunlu* ve saire gibi oymaklar-dan müteşekkil idi.

Dulkadırlı: Bu el başlıca *Maraş-Elbistan* bölgesinde yaşamaktadır. Bu ele mensup tam göçebe oymaklar, kışın *Amik* ovasına, *Haleb* dolaylarına ve *Çukur-Ova*'ya inerlerdi. *Dulkadırlı* elinden bir çok bölükler, *İran*'a gitmiş oldukları gibi, ona mensup bir kol da *Diyar-*

1 *Tahtaca kelimesinin kavmî bir manası olmayıp bu söz davarcılık ve çiftçilik yerine ağaçlardan tahta biçmek ve dilme yapmak işleri ile meşgul olan bir Türk zümresine verilir. Bunlar Ağaç-Eri Türkmenleri'nin torunları olup, Alevilik inançları taşırlar, pek çalışkan insanlardır; çoğunun köyleri orman eteklerinde bulunur, evleri de tahtadan olup, bazı yerlerde üstleri çinko ile örtülüdür, aralarında güzel kadınlara ve güçlü, kuvvetli erkeklere sık sık rastgelinir.*

bekir bölgesindeki *Boz-Ulus*'a katılmış bulunmakta idi. Ayrıca yine bu el'e mensub teşekküller, *Yozgat* bölgesinde yerleşmişler ve ayrıca *Sivas*'ın güneyinde *Yeni-İl*'i meydana getirmişlerdir. Daha XVI. yüzyılın başlarında bu el'e mensup oymakların *Ankara* bölgesine kadar sokulmuş oldukları görülüyor. *Kayseri* ve *Kır-Şehir* bölgeleri de bu el'in yerleşme sahaları arasında idi. Daha sonraları onlardan mühim bir kısmının (*Cerid, Tecirli* ve *Ağça-Koyunlu*) *Çukur-Ova*'da oturak yaşayışa geçtiklerini biliyoruz. Bu büyük el, başlıca şu boylardan meydana gelmişti:

1- *Anamaslı* öbür adı *Karacalı* (bazı obaları: *Yazır, Sevinçlü, Oruç-Beğlu, Ulaşlu, Urçanlu, Kazarıclu, Söylemezlü, Yol-Basanlu, Kara-Haytalı*).

2- *Dokuz*, öbür adı *Bışanlu* (bazı obaları: *Karkın, Karamanlu, Kürd-Mihmadlu, Avcı, Demrek, Hacılar, Neccarlu, Dokuz-Koyunlu, Bazlamaçlu Kara Göncülü.*)

3- *Küreciler*

4- *Cerid* (bazı obaları: *Bayır-Cerid, Kara-Hasanlu, Oruç-Gazülü, Mamalu*).

5- *Peçenek*

6- *Kavurğalu*

7- *Elçi*

8- *Döngelelü*

9- *Küşne*

10- *Yuvalı* (yahut *Kara-Yuvalu*)

11- *Tekelü*

12- *Varsak*

13- *Ağça-Koyunlu* (en önemli obaları: *Çalışlu, Musa-Hacılu-Musacalu, Kozanlu, Hamidlü*).

14- *Eymir*

15- *Çimenlü*

16- *Kızıllu*

17- *İmanlu-Afşarı*

18- *Çağırğanlu*

19- *Avcı*

20- *Gündeşlü*

21- *Tecirlü (Tâcirlu)*

22- *Eşkinciler* (bazı obaları: *Dede Karkın* 17 evli, 5 bekâr; *Karaca Ahmedlü* 11 kişi; *Sülü Şeyhlü* 19 kişi).

Dulkadırlı eli'nin *Kars (Kadirli)* yöresinde yaşayan oymakları ise şunlardı: *Varsak, Demürcülü, Karamanlu, Selmanlu, Zâkirlu, Kavurgalu, Geçlik, Eşkinciler.*

Sis (bugün *Kozan*) sancağında da: *Savcı-Hacılu, Eğlen-Oğlu, Atyru-Damlu, Kavurgalı* ve *Avşar* teşekkülleri yurt tutmuşlardı.

186
HEATH W.LOWRY
Trabzon Şehrinin İslamlaşması ve Türkleşmesi 1461-1583 boğaziçi Yayınları
27 No' lu Ek.

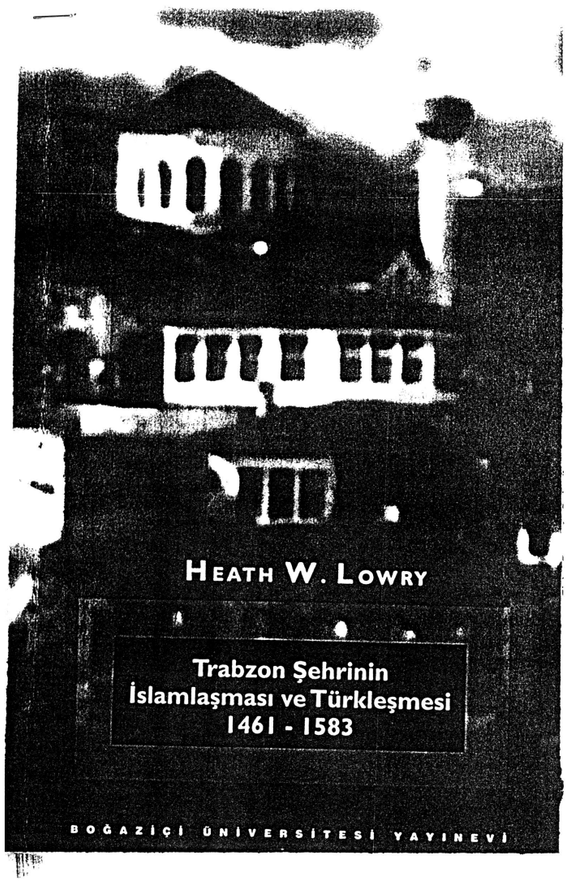

5. seyyid Hüseyin veled-i seyyid Tayyib. (Hüseyin, Tayyib'in oğlu)
6. seyyid Mehmet veled-i O. (O'nun oğlu Mehmet)
7. birader-i O seyyid Mürtaza. (O'nun kardeşi Murtaza)
8. seyyid Abu ül Fazıl veled-i seyyid Hasan. (Hasanın oğlu Abu ül Fazıl)

Bu sekiz seyyid arasında dört ayrı aile grubunu tanımlayabiliriz: a) Mehmet ve oğlu İbrahim; b) Hasan ve oğlu Mustafa; c) Hüseyin ve iki oğlu, Mehmet ile Mürtaza; d) Abu ül Fazıl.

Mahalle listesine bakınca buralarda görünen *seyyid*'lerden beşinin **mahalle-i mescid-i Mevlana Şüca**'nın[36] sakinleri olduğunu görüyoruz:

1. seyyid Hüseyin (imam) veled-i seyyid Tayyib. (İmam Hüseyin, Tayyib'in oğlu)
2. seyyid Mehmet veled-i O. (O'nun oğlu, Mehmet)
3. birader-i O seyyid Mürtaza. (O'nun kardeşi Mürtaza)
4. birader-i diğer seyyid Ekmel. (O'nun diğer kardeşi Ekmel)
5. birader-i diğer seyyid Hasan. (O'nun diğer kardeşi Hasan)

Diğer bir deyişle, imam Hüseyin ve dört oğlu, Mehmet, Mürtaza, Ekmel ve Hasan. Geri kalan dört seyyid, **mahalle-i cami-i İmaret-i Amire-i Hatuniye**[37] sakinleri olup adları şöyledir:

1. seyyid Mehmet veled-i seyyid Ali. (Ali'nin oğlu, Mehmet)
2. İbrahim veled-i O.[38] (O'nun oğlu İbrahim)
3. Seyyid Hasan veled-i seyyid Mustafa. (Mustafa'nın oğlu Hasan)
4. seyyid Mustafa veled-i O. (O'nun oğlu Mustafa)

Burada iki ayrı aile görmekteyiz: Mehmet ve oğlu İbrahim, Hasan ve oğlu Mustafa.

Tablo XXI'de (S. 108) Mevlana **Şüca** ve **Hatuniye** mahallelerindeki *seyyid*'lerle **Cemaat-ı Sadat** listesindeki *seyyid*ler karşılaştırılmakta ve aralarındaki benzerlik gösterilmektedir. Hüseyin'in oğullarından ikisinin, Ekmel ile Hasan'ın, mahalle listesinde yer aldıkları halde **Cemaat-ı Sadat**'a dahil olmadıkları hemen görülmektedir. Bu bir yazım hatası olabilir.[39] Bundan başka olarak da, **cemaat-ı Sadat**'ta adı geçen Abu ül Fazıl şehrin herhangi bir Müslüman (ya da Hıristiyan) mahallesinde kayıtlı görünmemektedir.

Bunun anlamı şudur: şehirdeki seyyid aile sayısı gerçekte on'du ve bunlardan dokuzu, sakini bulundukları mahallelerin listesinde gösterilmişti. Bu yüzden de

36 T. Kad. No. 79: V7v.
37 T. Kad. No. 29: V12v.
38 *'Seyyid'* lâkabının burada verilmemesi bir 'yazım hatası' olacaktır. Seyyid'lerin oğlu da bu seyyid lâkabına sahiptiler.
39 Başka bir yorum için Bölüm VII'deki *müceredd* bölümüne bakz.

HEATH W.LOWRY
Trabzon Şehrinin İslamlaşması ve Türkleşmesi 1461-1583 boğaziçi Yayınları
27/1 No' lu Ek.
187

TABLO: XXI

1583 TAHRİR'İNDE GÖSTERİLEN SEYYİD LİSTESİ

Cemaat-i Sadat Başlığı Altında Gösterilenler	Mahalle-i Mevlana Şüca Yerlileri	Mahalle-i Hatuniye Yerlileri	İki Defa Gösterilmiştir.	Yalnız Cemaat-i Sadat'ta	Yalnız Mahalleleri Gösterilenler
1) Mehmed veled-i Ali		Mehmed veled-i Ali	X		
2) İbrahim veled-i O		İbrahim veled-i O	X		
3) Hasan veled-i Mustafa		Hasan veled-i Mustafa	X		
4) Mustafa veled-i O		Mustafa veled-iO	X		
5) Hüseyin veled-i Tayyib	Hüseyin veled-i Tayyib		X		
6) Mehmed veled-i O	Mehmed veled-i O		X		
7) Murtaza birader-i O	Murtaza birader-i O		X		
	Ekmel birader-i diğer				X
	Hasan birader-i diğer				X
8) Ebu ul- Fazıl veled-i Hasan				X	

Cemaat-ı Sadat sakinleri sayılırken (Tablo XXI) (S. 108) diğer yedisi daha önce kaydedildikleri için yalnız 1 *hane* gösterilmiştir.

1583 *Tahrir Defteri*'nin incelenmesinden edinilen bir izlenim de bir önceki Tahrir ile arasında bulunan otuz yıl içinde şehrin Hıristiyan mahallelerinin büyük bir idari düzenlemeye tabi tutulmalarıdır. 1553'te görülen ondokuz Hıristiyan mahallesinden 1583'de yalnız onu görünmektedir. Ortadan kalkan mahalleler içinde şunlar diğer *Tahrir Defterleri*nde de yer almaktaydı: **Meydan, Aya Paraskevi, Aya Sofya ve Afrotorlu.**

Yukarıda gördüğümüz gibi 1583 *Tahrir Defteri*'nde yazılı toplam 26 Hıristiyan mahallesinden onyedisi ilk kez ortaya çıkmaktadırlar. Bu yeni mahallelerden dokuzunun adlarını kiliselerden aldıkları kesindir. Bu, 1553 ile 1583 arasındaki kuşağın şehirde bir kilise yapımı 'cümbüşü'ne tanık olduklarını mu göstermektedir? Burada cevabımız kesin olarak 'hayır'dır. Daha 1610 gibi eski bir tarihte Bordier şehirdeki kiliselerin çoğunun kullanılmadığını belirtmiş bulunuyordu.[40] Şehrin kiliselerinin durumunu en ince ayrıntılarına kadar yansıtan Feruhan Bey 1847'de şöyle yazıyordu: "Şehrin çeşitli mahalleleri arasına yayılmış yirmidört Rum kilisesi vardır. Ancak bunlardan çoğu yıkıntı halinde olup yalnızca onikisi sürekli olarak açık, diğerleri ise aylarca kapalı kalmaktadırlar."[41] Ayrıca, adları ilk olarak 1583 mahalle listelerinde yer alan kiliselerden çoğunun da Osmanlı fethinden öncesine ait oldukları bilinmektedir.[42]

Şu halde bu iki Tahrir arasında Hıristiyan mahallelerini birbirlerinden ayıran sınırlar Hıristiyan mahallelerin toplamını yirmialtıya çıkartacak biçimde yeniden çizilmiştir. Bu durum yeni mahalle adlarını gerektirmiş, bunlar da var olan kiliselerden alınmıştır.

İlk olarak 1583 *Tahrir Defteri*nde yer alan ilave Hıristiyan mahallelerini tanımlarken Bijişkyan'ın *fermanl*arda bulunduğunu söylediği yedi mahalleden sık sık söz etmiş bulunuyoruz.[43] Bu listede adlarını kiliselerden alan beş mahalle (Ay Gorgor, Ay Yorgi, Hıristos, Ay Kiryaki ve Ay Vasil) ve şehrin bölüm-

[40] Bordier, **Travels**: s. 119, 122 ve 133.
[41] Feruhan Bey, 1847: s. 73.
[42] Janin, **Eglises**: s. 256-297.
[43] Bijişkyan, **Karadeniz**: s. 52; Şakir Şevket, **Trabzon**: s. 31-2'de şehrin Türkler elinde de adlarını korumuş yedi Bizans mahallesinin listesini vermektedir. Bu yediden beşinin adları verilmiştir: *Eksouthe, Aya Vasil, Meryem Ana, Aya Sofya, ve Aya Filbo*. Bu beşin içinde Aya Filbo'nun bulunması ilginçtir. (Bu Ayu olmalıydı, Ayu dişi ekidir) Bizim incelediğimiz bu dönemde bu Bizans kilisesi henüz şehrin katedral kilisesiydi. (1665'te camıe çevrilmiştir). Ancak buna rağmen Hıristiyan mahalle adları içinde yer almamaktadır. Bunun nedeni kilisenin şehrin bütün 'uzak' doğu varoşlarına verilen adıyla *Dalnunda*'nın sınırları içinde bulunmasıdır. Bugün kilise *Kudrettin Camii* olarak bilinmekte ve *Ayu Filbo* adı da *Arafilbo* biçiminde bu camiin bulunduğu mahalle için kullanılmaktadır.

Trabzon Rum Pontus İmparatorluğu ve Komşuları Türkmenleri Gösteren Harita
28 No' lu Ek.
188

TRABZON FETHİ
TRABZON BELEDİYESİ KÜLTÜR YAYINLARI (SAYFA 219)
YAZAR: İSMAİL HACIFETTAHOĞLU
2001/ANKARA

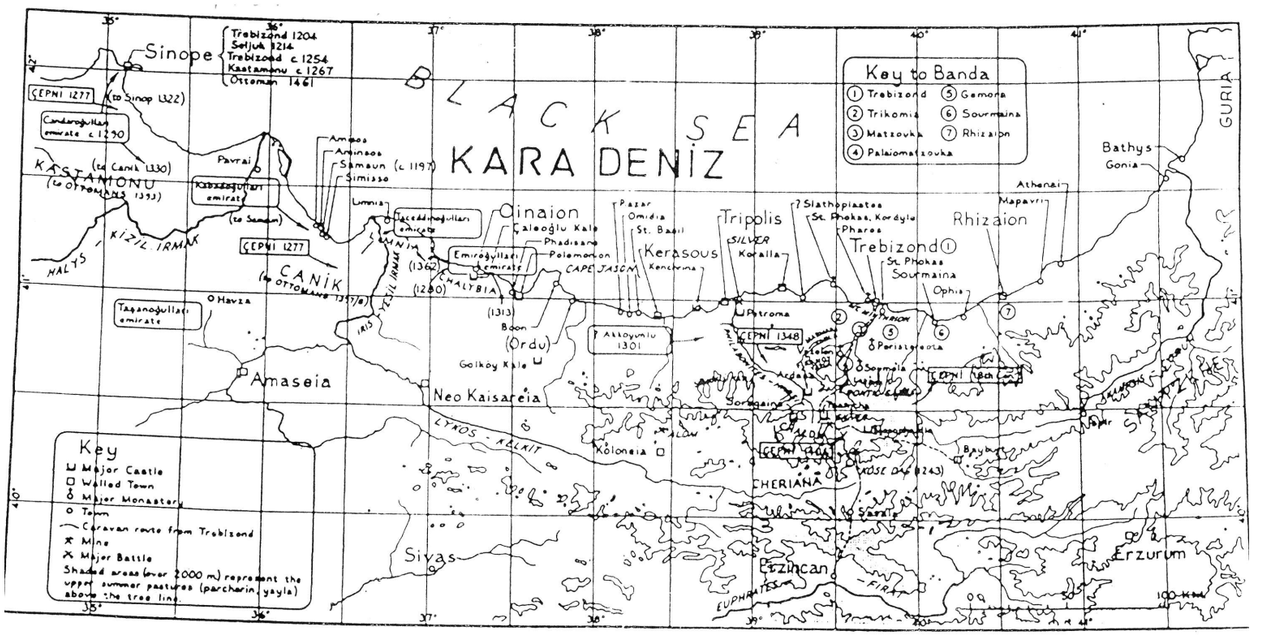

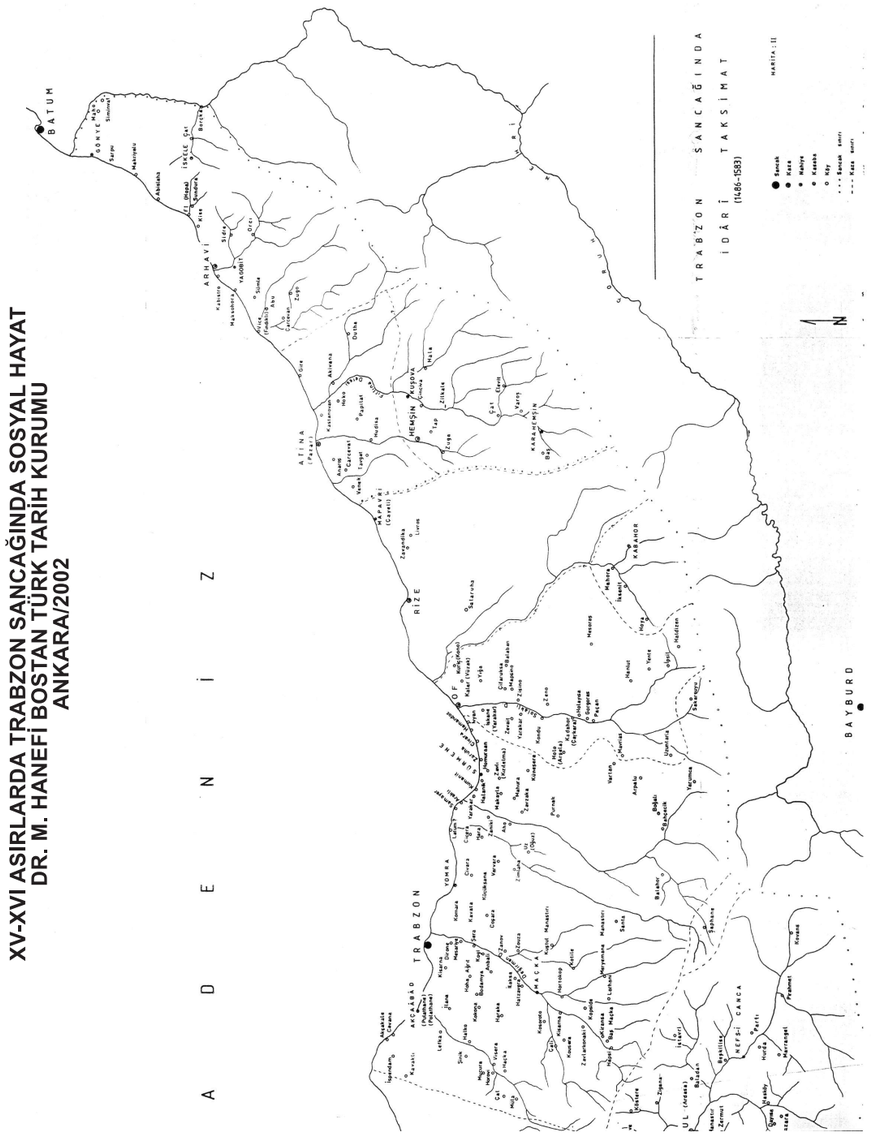

28/1 No' lu Ek.

MEMLEKETİMDEN MANZARALAR

Suda Yaylası'ndan Bir Görüntü

Yayladaki Evimiz

Tulumpınar Köyü'den Manzara
İmdat – Süleyman EKŞİ

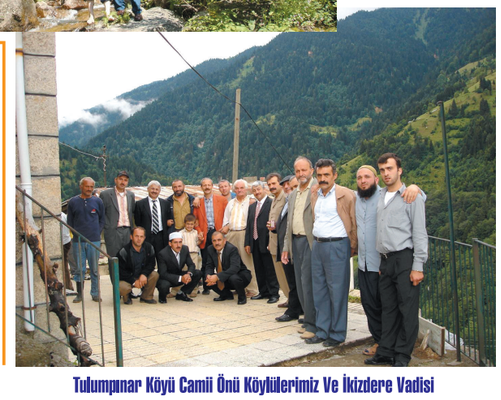

Tulumpınar Köyü Camii Önü Köylülerimiz Ve İkizdere Vadisi

Suda Yaylası'nda Kamil KAHRAMAN, Hulusi KELEŞ, İbrahim – İmdat EKŞİ, Avni KELEŞ'in Yayla Evinde

Suda Yaylası Hacı Babam Hakkı EKŞİ, H.Ahmet – Kamil KAHRAMAN ve Bizler

Babam Hakkı EKŞİ-Süleyman-Akif-Hamza-Ebubekir EKŞİ
Tulumpınar suyun altından gelirken

İkizdere Vadisi'nden Bir Görüntü

Çaykara Aygır Gölü
H.Hakkı - İmdat – Süleyman
Yüksel, Fuat ÇİÇEK, H.Enver TURAN

Apidon'dan Bir Görüntü İmdat- Ali- Salih EKŞİ

Küçük Hakkı İnek Bekderken

Esma Merve EKŞİ ve Dumanlı Dağlar

Harman'dan Köyümüzün Görünüşü
Babam H.Hakkı EKŞİ, Annem H.Emine EKŞİ, Daym Kamil KAHRAMAN ve İmdat EKŞİ

Köyümüzden Yeralma Köyü'ne Bakış
Muhammet Ali – Hüseyin Salih EKŞİ

Köyümüzden Kıble Taşın'nın Görünüşü H.Hakkı EKŞİ - Ali - Salih - Meryem EKŞİ

Süleyman-Mustafa EKŞİ İkizdere Vadisi

İmdat-Hüseyin EKŞİ Su yalağını incelerken
Apidon 2001

Mehmet-İmdat-Süleyman-Ali EKŞİ ve Uğur KELEŞ
Vaşa Yaylaları 2001

İmdat-Ali-Betül-Meryem-Salih-Akif EKŞİ Uzun Göl Ziyareti

Süleyman-Eyüp-Hamza-Emin-Zeynep-Ebubekir EKŞİ
Harmanda Dedemin mezarını ziyaretlerinde

İsmail Hakkı EKŞİ Tulumpınar Mezrası

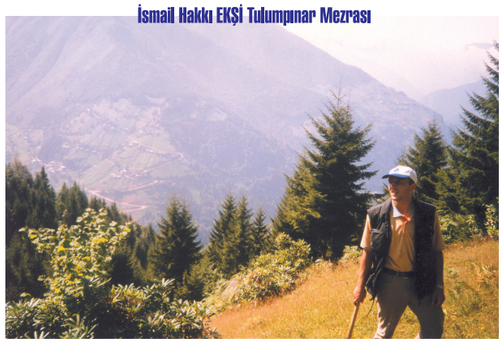

Yerelma Köyü'nden Tulumpınarın görünüşü

İmdat-Ali EKŞİ Garzovan/Kırıdağı tırmanışı 2003

Apidon dan bir görünüş

Süleyman-Emine-Zeynep-Hamza-Ebubekir EKŞİ Ovit Yaylasında

Yüksel-Abdullah-Ebubekir-Yahya-Betül EKŞİ
Doğayla iç içe. Tulumpınar Mezrası

İsmail-Mustafa-Eyüp-Akif EKŞİ Tulumpınardan bir görünüş

İmdat-İsmail Hakkı-Ali-Betül-Salih EKŞİ
Tulumpınar-Evlerin düzünde yağmur altında çay içiyoruz. 2004

Hakkı EKŞİ Elinde arabasıyla yeşilde yuvarlanırken
Tulumpınar Köyü 2004

Beyza EKŞİ Aygır Gölü Çaykara 2004

Abdullah Ebubekir Yahya EKŞİ - Hüsaeyin Salih EKŞİ Tulumpınar Çağana da birlikte 2004

Baba-Oğul Mehmet Kahraman-İbrahim-İmdat-Ali-Akif EKŞİ
Suda Yaylası Öküz Yatağı

Fuat Çizeve-İbrahim EKŞİ ve çocuklar
Çaykara-Demirhan (Haldizen) -2004

Hacı Babam-Abim-Kamil Dayım ve Arkadaşları
Demir kapı (Homeze) Yayla Şenlikleri 2004

Ömer Keleş-Süleyman-Emine-Hamza-Ebubekir EKŞİ
Çağran Kaya Yaylası 2004

İbrahim EKŞİ ve Rize Protokolü 2004 Çağrayan Kaya şenliklerinde

Esma EKŞİ çantasını almış Tulumpınarda tur atıyor. 2004
Köydeki evimiz ve manzarası

Mustafa-Esma EKŞİ Aydar Şelalesi

İÇİNDEKİLER

VAKIF KURUCULARI
ÖNSÖZ
GİRİŞ
TULUMPINAR KÖYÜ VE SOY AĞACI
İLK ATAM BABAM HAKKI EKŞİ
DEDEM EKŞİOĞLULARINDAN ŞEKER'İN İBRAHİM
ŞAKİR DEDEM
MANSUR DEDEM
MEHMET DEDEM
EKŞİZADE İBRAHİM AĞA SECERESİ
HACI İBRAHİM AĞA
HACI İBRAHİM AĞA KÖYLERİ
KOYLAV (BAYIR KÖY)
BAYIR KÖY EKŞİOĞLU CAMİİ
VELKÜ (DERE KÖY) SARAY
HOMEZE (DEMİR KAPI)
MANLE
KAPSE (AYVALIK)
ADEM EKŞİ
EKŞİOĞLUNA YAPILAN İFTİRA
KURTULUŞ SAVAŞI KAHRAMANLARI
EKŞİOĞLUNA BAKIŞ
RİZE - ARDEŞEN VE TRABZON - OF ARAŞTIRMALARI
KONDU EKŞİ ALİ MAHALLESİ CAMİİ
EKŞİ ALİ MAHALLESİ EKŞİOĞLU AİLE SECERESİ
(EKŞİOĞLU) H.SÜLEYMAN YÜCEL
(EKŞİOĞLU) H.ALİ GALİP YÜCEL
AİLEMİZDE İLK PROFOSÖR YUSUF ŞEVKİ EFENDİ (EKŞİOĞLU)
ORDU-MESUDİYE EKŞİOĞLU
ARDEŞEN'DEKİ EKŞİOĞLU
RİZE MERKEZ VE ARDEŞEN
ARDEŞEN EKŞİOĞLU CAMİİ
KAYSERİ'DEKİ EKŞİOĞLU
AİLEMİZDEKİ ÜÇÜNCÜ GÖÇ ŞEKLİ
MERSİN SİLİFKE EKŞİLER KÖYÜ
SAMSUN TEKKE KÖY ZİYARETİ
EKŞİ ALİ SOYUNDAN GELEN SOYADLARI
EKŞİOĞLU NÜFUSU
EKŞİOĞLU AİLESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ
İMDAT EKŞİ'DEN EKŞİ ALİ'YE
HAYALİMDEKİ EKŞİOÜLU
ŞEYH EDEP ALİ'NİN OSMAN GAZİYE VASİYETİ
OĞUZ KAĞAN'IN DUASI
İNSANLIĞA HİTABE
KUTADGU BİLİG'DEN
EKLER
MEMLEKETİM DEN MANZARALAR